

ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
N3 2023

მხატვარი – თამაზ ლომიძე

თემურ
ჯაგორდნიშვილი
75

ჩვენებურები...
სოფი ლაბაძე
თუჩანაძე

100 ქართველი
პოეტი – უკრაინის
მეორე ნიგონი

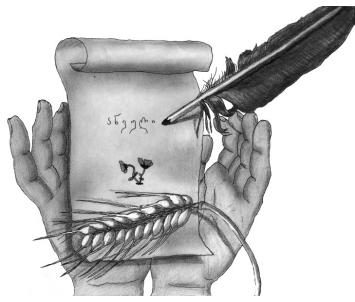

„საქართველო ფიროსმანი“

ნიბნის ავტორი - მხატვარი რეზო (ემელიანე) ალაშია

ახალი
ნიბნები

ანაული

№3. (№40) ოქტომბერი. 2023

ლიტერატურული ფუნქციონირი

უბთი ლექსი	
ხაჯი ჩინაჩავა ის საქართველო, ჩემში რომ ცოცხლობს.....	3
თემურ ჯაგდინიშვილი – 75	
ლილი ანთელავას, მამუკა ჭანტურაიას, თამარ შაიშველაშვილის, ვახტანგ მალრაძის მილოცვები.....	4
ლიტერატურული წიგნი	
ხევისბერი ბაქანიძე SOS – „თბილისში არ სტვენს ბუღბუღი“	6
პოეზია	
ლევან მარტოვილი	8
ნათელა მარტოვილი	10
პეტე	
სანდო ტაბატაძე ცეცხლში გახვეული ფიქრები	11
მანანა ლომიძე ათოვლა თავისუფლების კუნძულს (დასაწყისი)	17
პოეზია თამარ ჩანაბაძე	23
ნიკოლოზ ბარბაქაძე-სახონი.....	24
მიხეილ აბოშვილი	27
„ვიცი, თუცა გამოსწავლეს სამშობლო მსაბა“	
მანანა ლომიძე „მზიანი წვიმა“ – მერი ბიჭიძის პოეზია	29
რეზონანსი	
მანანა ლომიძე-ბაქანიძე ნინო ბურჯანიძე ქართული ლიტერატურა და ნ. ლომიძე თურქულად...33	
თარგმანი	
მანანა ლომიძე რობაიები თარგმნა თინა შიოშვილი.....	36
მის. რეზონანსი მართა ხელები რუსულიდან თარგმნა მარინე ამბარდნიშვილი.....	37
პეტე	
საბა მანანაძე მღვრები; ჩიტისთვალა.....	39
ლევან მარტოვილი სამი ნოველა	43
პოეზია	
მანანა მარტოვილი	46
ნინო ბურჯანიძე	47
ბაქანიძე	48
მანანა მარტოვილი	49
სანდო ტაბატაძე	50
პეტე მანანაძე	51
ორენოვანი პოეტური კრებული „ჩემო უკრაინა“ (II წიგნი).....	55
ბილი ბილიძე ამბავი, არა მხოლოდ ზუბალაშვილების სახლთან დაარსებული სამკითხველოსი.....	56
ნათელა მარტოვილი ელენე ჰეილის მატრიცა.....	58
პოეზია	
თამარ ბაბოძე	61
ნათელა მარტოვილი.....	62
ნათელა მარტოვილი	63
კანდიდი მარადისობას შეუერთდა.....	64
პოეზია ნათელა მარტოვილი	65
თარგმანი	
ნიკოლოზ ბარბაქაძე იგავის განმარტება და პირველი მეიგავე.....	67
მთარგმნელი ნინო ბურჯანიძე „სხვა რაკურსით“	69
პეტე მარტოვილი მანანა მარტოვილი.....	70
„თბილისში არ სტვენს ბუღბუღი“	
რეზონანსი (მედიანე) ადამია, მანანა მარტოვილი.....	72

ISSN 1987-9717

უცხოელ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანულის“ გამოცემა

ჟურნალი გამოდის 2013 წლის მარტიდან

ჟურნალ „ანულის“ ახსებელი
ლიტერატურული გაერთიანება:

რეზო (მემლიანი) ალაგია
ნინო არსენაშვილი
რეზა ბაღატიანი
თამარ ბაბოშვილი
თამარ მიქაძე
თენგიზ შთმელიძე
ლელა ქიტოშვილი –
სახლთა უცხოელისა
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
ჯუბა ლეგელი
თამარ სვალაძე
თემურ ჯაბოღანიშვილი
ივანე ჯაფარიძე

მთავარი რედაქტორი
თამარ შიშხიაშვილი

გაზეთის პირველი რედაქტორი: თამარ ლომიძის ნაშუაგული
გაზეთის ბოლო რედაქტორი: მხატვარი – თამარ ლომიძე

ჟურნალ „ანულის“ ყველა ნომრის წაკითხვა შესაძლებელია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული
ბიბლიოთეკის საიტზე: www.nplg.gov.ge – ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“ ვებგვერდზე.

ლოგოს ავტორი – ბიომხი ზუბინიანი

ხელახლის ტელეფონი: 551 00 50 58

რედაქციის ინტერნეტ-მისამართი: aneuli@mail.ru; aneuli.inanishvili@gmail.com

ჟურნალში გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოსაქვეყნებელი სტატიის
მოცულობა ახ უნდა აღემატებოდეს 5 ნაბეჭდ რედაქციას

ჟურნალი დაიბეჭდა გამომცემლობა „მნიშვნელობაში“

ერთი ლექსი რაულ ჩილაჩავა

ის საქართველო, ჩემში რომ ცოცხლობს...

საითაც წახვალ – შურის თოფრები,
ზიზღის ტომრები, ნეხვის გულები.
ცოტაც და – ჟანგბადს გადაკეტავენ,
თუ ვერ გაასწრებ – გაიგულები.
ღმერთო, საიდან ამდენი ხეპრე,
მტერი, მოძულე ქვეყნის და ერის!
როდესაც ერთი მოძმეზე დარდობს,
მეორე მოძმის საფლავზე ძღერის.
მე არ მეგონა, მე არ მჯეროდა,
რომ უფსკრულამდე ვართ მისულები,
მაგრამ ზეციდან რეკავენ უკვე
განგაშის ზარებს წმინდა სულები,
რომ გაშინერს და არ შეიძლება,
აზრის, გონების ასე დაკარგვა.
დღევანდელობავ, აღარც კი ვიცი,
როგორ შეგხედო ან რა დაგარქვა!
მიმოვიხედავ: თვალწინ ყოველთვის
ან უდაბნოა ან უღრანია...
ის საქართველო, ჩემში რომ ცოცხლობს,
აღარ არსებობს დიდი ხანია!

3 აგვისტო, 2023,
ძველი აბასთუმანი

თემურ ჯაგოდნიშვილი - 75

ლიტერატურულ ჟურნალ „ან-ეულის“ რედაქცია ულოცავს პროფესორს, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორს, ბატონ თემურ ჯაგოდნიშვილს 75 წლის იუბილეს და ევროპის საზენებისმეტყველო მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად არჩევას!
 ჯანმრთელობას, წარმატებებს და მხნეობას უსურვებს მას!

ბატონ თემოს

ბატონო თემო! როგორც იმსახურებ, „ველარ შეგაქებ, არ მაქვს უნარი, მაგრამ ვამაყობ, რომ ღარჩები მარად გაუხუნარი“!

ახლა ამ ნათქვამს დასაბუთება უნდა, „გეპეის“ VI კორპუსის VIII სართულზე ვსხედვართ: „ბატონი თემო მოვიდა? არ მოსულა“?

და თითქოს, „იყო ბნელი და უკუნი“, შემოდის დიდი კაცი – ბატონი თემო! თითქოს სისხლნაკლებს სისხლი გადაგვისხეს... დიდი არა, როგორც ამირანი! დიდი ცოდნით და სიბრძნით დამძიმებული, ყველას უყვარს! ყველა თავს აწონებს, ისინიც, ვისაც ჰკონია, რომ არ უყვარს.

საუბრობს ყველაფერზე, ცოდნით და თავდაჯერებით (თვით მათემატიკის და ფიზიკის ძირითადი პრინციპებიც იცის? ალბათ! რწმენა ასეთია).

„სიგლახეს ჩვენსას ამბობს“, კახელი კაცია! გულში კი სამშობლოსადმი...

„ცალ მუხლზე მდგომი საფიცარს, მარადს, მაღლობით ვიღებ წყალობის ხალათს, ვერ მოესწრები, ვერ მოესწრები შენ – ჩემგან ღალატს! გემსახურები, ვითა უხორცო, გემსახურები სისხლით და ჯიშით“!

ლილი ანთელავა

ბატონი თემურ ჯაგოდნიშვილი

დაბადებიდან 75 წელი შეუსრულდა ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორს, ქართული ფილოლოგიისა და მედიატექნოლოგიების დეპარტამენტის ხელმძღვანელს, ბატონ თემურ ჯაგოდნიშვილს. უაღრესად ფართოა ბატონი თემურის ინტერესთა სფერო, რომელიც მოიცავს: ფოლკლორისტიკას, ლინგვისტიკას, კომუნიკატივისტიკას, ლიტერატურათმცოდნეობას, ჟურნალისტიკამცოდნეობას, ქართული ენის სწავლების მეთოდოლოგიას და ბევრ სხვა დისციპლინას.

ბატონი თემური უამრავი წიგნის ავტორია, მიღებული აქვს ჯილდოები და პრემიები. მაგრამ იგი, უპირველეს ყოვლისა, პედაგოგი და ლექტორია, რომლის ლექციებიც ყოველთვის გამოირჩევა უკიდურესი აკადემიზმითა და მაღალმეცნიერული დონით.

მისი ლექციები არასდროს ჰკავს ერთმანეთს. იგი ყოველთვის პოულობს რაღაც ახალს, თვითმყოფადს და კითხვის მისეული მანერით მიაქვს იგი მსმენელამდე.

ბატონ თემურთან ურთიერთობისას ხვდები, თუ როგორ გიორკეცდება პასუხისმგებლობის გრძნობა, გეზრდება საკუთარი თავისადმი მომთხოვნელობა. ბატონ თემურს სხვა ბევრ უნართან ერთად ღვთის მიერ მომადლებული პედაგოგიური ნიჭიც გააჩნია, რაც ახალგაზრდების აღზრდის თავისებურ ალლოში გამოიხატება. იგი სტუდენტებს საჭირობოროტო პრობლემებსა თუ პირად ცხოვრებაზე მამაშვილურად

ესაუბრება. ბატონი თემური ამ დროს უაღრესად გულწრფელია, ხოლო იქ, სადაც გულწრფელობაა, ნდობაც მეტია. ამიტომაც უყვართ სტუდენტებს თავიანთი ლექტორი, რადგან იციან, რომ ბატონი თემური მათ ყურადღებით მოუსმენს და ყოველთვის საჭირო რჩევა-დარიგებას მისცემს. საყურადღებოა ისიც, რომ ეს ახალგაზრდები ძირითადად არაქართულ მოსახლეობას წარმოადგენენ, თავიანთი განსხვავებული ცხოვრების წესით, მსოფლმხედველობითა და რელიგიური აღმსარებლობით. ამისდა მიუხედავად, ბატონი თემური ყოველთვის ახერხებს მათთან საერთო ენის გამონახვასა და საყურადღებო რჩევის მიცემას. ასეთივე თავაზიანი და ყურადღებიანია იგი კოლეგების მიმართაც. ბატონი თემური მათი ჭირვარამის გამზიარებელი და გვერდში ამომდგომია. ამიტომაც აფასებს ყველა მას.

მეც დავალებული ვარ ბატონი თემურისგან, რადგან გულწრფელად მენდო და გვერდით დამიყენა. საერთოდ, დრო შეუბრალებელი მსაჯულია, იგი დაუმსახურებლად არავის არაფერს არგუნებს, მხოლოდ ჭეშმარიტ ღვაწლს სწონის დროის სასწორი.

ბატონო თემურ, სულითა და გულით გილოცავთ იუბილეს. დიდხანს სიცოცხლეს, ჯანის სიმრთელეს, უშრეტ ენერგიასა და ნაყოფიერ სამეცნიერო მოღვაწეობას გისურვებთ. მრავალს დაესწარით!

მამუკა ჭანტურაია

მე ვენახს ველაპარაკები!..

ბატონ თემურ ჯავოღნიშვილს

მე ვენახს ველაპარაკები,
ვენახი სახლია ჩემი...

მე ვაზის ენა აკენიდან დამყვა,
მამა მისანი მყავდა...

ვიცი, რაც სტკივით მიწას და ვაზებს,
მზით ამოფერილ ნამზერს...

აქ წინაპრები – სიკვდილს მზირალნი,
თბილი ლერწებით ვაზთა,
ჩოხას იკრავდნენ და სამომავლო
სხივით უფალმა ზარდა
სისხლის ძახილით, ეს მამულები,
სატაცურების შუქით...

ზეცაც ირეკლავს იმ ძველ ჭრილობებს,
ყრუ ტკივილების მშუქი...
ყველა იარას სალბუნს დავადებ,
გავუზაფხულებ დარდებს!
ნეტავ, ეს გული რას იტევს ამდენს,
ზღვა საიდუმლოს დამბედს...

ვაზთან ყოფნა სჯობს ზოგ კაცთა ძმობას,
ცრუ ამსოფლიურ გზობას...

კვლებში ჩამდგარი ქარს დავიმოყვრებ...
თოშს ყვავილობა მოჰყვეს...

მე ვენახს ველაპარაკები...
ვენახი სულია ჩემი!

თამარ შაიშმელაშვილი

ჩემო, თემო!

ჩვენი გაცნობა-დამეგობრობის დასაბამიდან დღემდე. უნივერსიტეტში 1968 წელს ჩავირიცხეთ – მისი დარსების საიუბილეო წელს. ამის გამო კურსზე 150-მდე სტუდენტი ვიყავით. შენი საოცარი ნიჭიერებით, შრომისმოყვარეობით, მიზანსწრაფულობით მაშინაც ყველასაგან გამორჩეული იყავი. საბედნიეროდ, ერთ ჯგუფში მოვხვდით და ცხოვრების თანამგზავრებიც ჯგუფშივე ავირჩიეთ. დამეგობრებაც არ გაგვჭირვებია და დღემდე უღალატო მეგობრად დარჩი.

სადაც კი მუშაობდი და მუშაობ (საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია, შოთა რუსთაველის სახ. ინსტიტუტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, სეუ...), ყველგან გამოირჩევი პრინციპულობით, ობიექტურობით, პროფესიონალიზმით. დიდი მეცნიერობა ხელს არ გიშლის, იყო უშუალო და ყურადღებიანი, გულისხმიერი და თბილი თანამშრომლებისა თუ კოლეგების მიმართ.

მიუხედავად საოცარი თანამდებობრივი დატვირთულობისა, ინტერესების სფეროს მრავალმხრივობითაც ხასიათდები: ფოლკლორისტიკის, ლიტერატურის, პუბლიცისტიკის, ენის, ლექსიკოგრაფიის, ძველი ისტორიული ძეგლების კვლევის პრობლემური საკითხების გამოვლენის, კვალიფიციური, ძირისძირობამდე, ზედმიწევნით შესწავლით.

შენი უამრავი მონოგრაფიისა თუ წიგნის ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანს, მაგრამ რამდენიმე ფუნდამენტური სახელმძღვანელოს დაუსახელებლობა შეუძლებელია: „აკადემიური წერა“, „წერისა და კვლევის სახელმძღვანელო“, „წერითი და ზეპირი კომუნიკაციები“, „კომუნიკატორის ენობრივი პიროვნება“...

თავად პოეტური ნიჭით დაჯილდოებული ბევრი ცნობილი პოეტისა და მწერლის კრებულის რედაქ-

ტორი და კვალიფიციური რეცენზიის ავტორი ხარ. დოქტორანტებთან ურთიერთობისას უტყუარი ალლოთი გრძნობ და აკვალიანებ, თუ რომელი საკითხი უფრო პრიორიტული, საჭირობოროტო და მნიშვნელოვანია. რომელი კონკრეტულ თემას უკეთ დაამუშავებს და დაუშურველად უწევ კონსულტაციას. გასაკვირიც არაა, რომ შენი ხელდასმული დოქტორანტების მომზადებული საკვალიფიკაციო ნაშრომები გამოიჩევა კვლევის სიღრმითა და სრულყოფილებით (თუმცა, საჭიროების შემთხვევაში, არც ნაკლის მითითებას ერიდები და გადაამუშავების გზებს უსახავ). სტუდენტები დიდი მოლოდინით და სიხარულით ესწრებიან შენს ყოველ ლექციას და, ბუნებრივია, დამსახურებული სიყვარულით სარგებლობ მათში.

ცხოვრებაში არაერთი წინააღმდეგობა, დაბრკოლება, უსამართლო დამოკიდებულება შეგხვედრია, მაგრამ:

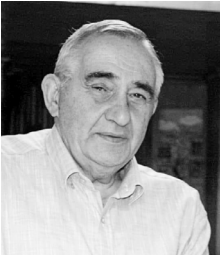
„ეცადნენ და ვერ გაგზადეს ბოროტი, ეცადნენ და ვერ გაგზადეს ფლიდი, წუთისოფელს კაცად შერჩე ბოლომდე, / თურმე ესეც გმირობაა დიდი“ (იოსებ ნონეშვილი).

დიდი გზა გაქვს კაცურად გავლილი, დიდი კვალი გაქვს დაჩნეული, კიდევ ბევრი წინ გიდევს. გისურვებ, ასე ჭაბუკური ენერგიით, ხალისით, შემართებით, მეცნიერული კეთილსინდისიერებით კიდევ ბევრი წელი გემოლვაწეოს, კიდევ ბევრი ღირებული ნაშრომი შეგექმნას და გაგეხარებინოს შენი დიდი, ტკბილი ოჯახი, მეგობრები და კეთილისმსურველები.

ვასტანგ მალრადე,
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, ფაზისის აკადემიის წევრი

ლიტერატურული ჟურნალი

SOS! – „თბილისში არ სტვენს ბულბული“

ფიქრები ნინო ქუთათელაძის პოეზიაზე

პირდაპირ ვიტყვი: ჯერ არცერთი პოეტის ლექსების ანალიზი ისე არ გამჭირვებია, როგორც ქალბატონ ნინო ქუთათელაძის ლექსების ანალიზი. ამის მიზეზი ის კი არ არის, რომ მის ლექსებს აზრის სიღრმე, ან სიბრძნე აკლია, ან მხატვრული სახეებით ან ტროპებით / შედარებებით, ეპითეტებით, მეტაფორებით, ჰიპერბოლებით და ა.შ./ იყოს ღარიბი, არამედ ის, რომ ისინი იმდენად პირადული და ინტიმურია, იმდენად სუბიექტურია, რომ მათი სხვათათვის გაზიარება შეუძლებელი ხდება, ისინი მხოლოდ თვითდაკვირვების ობიექტები შეიძლება გახდნენ და სხვათა დაკვირვებისთვის მოუხელთებელი რჩებიან. შთაბეჭდილება ისეთი გრძობა, თითქოს ისეთ რამეს შეეხე, რისი ხელის ხლების უფლება შენი საქმე არ არის, რასაც საერთოდ არ უნდა შეხებოდი. მითუმეტეს, თავად პოეტი გაფრთხილებს, რომ მისი ლექსები მისი სულის ნაწილია და მის სულში, მის განცდებში, გრძობებსა და ემოციებში „ბორიალის“ უფლება, მის გარდა, სხვას არავის აქვს. სხვას არავის აქვს მის მარტოსულობაზე, მის ეულობაზე, მის დარდსა და ტანჯვაზე ლაპარაკის უფლება („მე მარტო ვარ ამ ქვეყანაზე“ და „მე ვიტანჯები უძიძიეს ტანჯვით“).

ბუნებრივად ჩნდება კითხვა: მაინც რა არის პოეტის ამგვარი ტანჯვის, ეულობის, მარტოსულობის მიზეზი?!

თუ გლობალური (ფილოსოფიური) თვალთახედვით შევხედავთ, ამის უპირველესი მიზეზი ისაა, რომ „გათიშულია სამყარო ვრცელი“. გათიშულია და ცივი, გაყინული. პოეტი არსად ახსენებს „გლობალიზაციის“ ცნებას, არც მის მკვნივ გავლენაზე ლაპარაკობს, ვთქვით, ეროვნულ კულტურებზე (ეს არის სწორედ მისი უპირატესობა პუბლიცისტთან შედარებით), მაგრამ ამას აკეთებს მხატვრული ხერხებითა და საშუალებებით, მხატვრული სახეებით, იმით, მაგალითად, რომ სურს „სითბოთი ამოავსოს ეს ქვეყანა გაყინული“. ეს ეხება მთელ სამყაროს, მთელ კაცობრიობას. კრიტიკული და ირონიულია ასევე

მისი დამოკიდებულება იმპერიისადმი („კი, იმპერია დასაცინია, თუკი დაინგრა და არა სჯერა“).

რაც შეეხება მის სამშობლოს, მისადმი დამოკიდებულებას პოეტი საოცარი სითბოთი გამოხატავს (თანაც ისე, რომ ამგვარად აქამდე ჯერ არავის გამოუხატავს/)

„ჩემო პატარა პროვინცია,
ჩემო პაწია საქართველო,
მე შენთვის გული მომიცია,
ყელამდე დარდით დაქართველობ“...

ესეც შენი ახალი ნეოლოგიზმი – „დავქართველობ“, თანაც როგორი ტევადი, შინაარსით და სითბოთი სავსე. დამეთანხმებით, ალბათ, ძნელია ამაზე უკეთ გამოხატო შენი დამოკიდებულება ყველაფერი ქართულისადმი. სხვაგან ქალბატონი ნინო ამბობს, რომ „საქართველო სიცოცხლეა და სიცოცხლე მხოლოდ“, სადაც ბევრი რამ არის სადარდო და საწუხარი. პირველ რიგში კი ის, რასაც მეცნიერები „გაუცხოების“ ტერმინით გამოხატავენ. გაუცხოება ბუნებისაგან, რაც ჰაერის, წყლის, მიწის დაბინძურება-გაჭუჭყიანებაში გამოიხატა, მერე – გაუცხოება საზოგადოებისაგან, გაუცხოება ერთმანეთისაგან, გაუცხოება საკუთარი თავისაგან, საკუთარი გრძობებისაგან განცდებისაგან, HomoFaber-ად ქცევა, სრული მანქურთიზაცია.

„გლობალიზაციის“ მსგავსად, აქაც არაა ნახსენები „გაუცხოება“, არც მაქს ფრიში, არც კაფკა, არც კამიუ, არც ნიცშე, არც დოსტოევსკი, არც „ღმერთი მოკვდა“, არც „თუ ღმერთი მოკვდა, მაშინ ყველაფერი დასაშვებია“, მაგრამ სათქმელი მაინც ნათქვამია, ნათქვამია „მსუბუქად“, „პოეტურად. ამბობს, მაგალითად, ასე: „თბილისში არ სტვენს ბულბული, ვით ბავშვობაში სტვენდა“ და რომ „ქალაქში დაჰქრის სევა“.

„ბულბული“ ამ შემთხვევაში ყოველგვარი სიწმინდის, სიჯანსაღის, სინათლის, კეთილშობილების მხატვრული სახეა. მთელ ქალაქში, არცერთ სკვერსა და ბაღში ბულბული რომ არ სტვენს, ეს საშინელებაა. ეს იგივეა, დელფინები პროტესტის ნიშნად მაზუთში გათხვრილი რომ ამოდიან ზღვიდან. თითქოს ადამიანებს საყვედურობდნენ, რას შვრებით, ხალხო, თქვენნი თავი თუ არ გეცოდებათ, ჩვენ რაღას გვერჩითო. ბულბულები კი არ სტვენენ, მაგრამ სამაგიეროდ ქაჯებს დაულაშქრავთ მთელი ეს ტერიტორია. აქ, ამ ერთ დროს ულამაზეს მწვანე ქალაქში, ჟანგბადითა და სურნელებით სავსე ქალაქში „ქაჯთა სამმო გუგუნებს“. ხოლო იქ, სადაც ქაჯთა სამმოა, აბა, ბულბულს რა ესაქმება:

„თბილისში არ სტვენს ბულბული,
ქაჯეთი ვერ სთმობს უკუნს,
ეს ქაჯთა სამმო გუგუნებს,
ქაჯთან რა უნდა ბულბულს“.

პოეტს უსაზღვროდ, უკიდევანოდ უყვარს თბილისი, მაგრამ, ამის მიუხედავად, ცდილობს შეინარჩუნოს მისადმი ობიექტური დამოკიდებულება და რაც სამრახისია ამ ქალაქში „მოყვარეს პირში უძრახეს“ და დავით გურამიშვილის „მართლის თქმის“ პრინციპით, არც იმაზე დახუჭოს თვალი. ასე მაგალითად: მისთვის მიუღებელია ჩვენში ფართოდ გავრცელებული

ე.წ. „ბელადომანია“, მას პირიქით მიაჩნია, თუ შენ ჭეშმარიტი ქრისტიანი ხარ და გწამს უფალი, მაშინ რის მაქნისია ბელადი?! ის ხომ ზღუდავს ადამიანთა თავისუფლებას და ხალხთა დამონების საუკეთესო საშუალებას წარმოადგენს:

„ამბობ: ერთიან უფალი,
მაინც ბელადი გჭირდება“.

„უფალს ებარებოდეთ“, – ამბობს ჭეშმარიტი ქრისტიანი, რაც თავისთავად გამოორიკხავს ბელადის საჭიროებას. ახლა რაც შეეხება ქართველებს, პოეტს, რომელიც „ყელამდე დარდით დაქართველობს“, ასევე გულის გულამდე უყვარს ყოველი ქართველი, მაგრამ არც მათი ნაკლის დანახვა უჭირს. ლაპარაკია მათ ურთიერთგაცევაზე. ისინი ზემონახსენები გლობალიზაციისა და გაუცხოების გამო თანდათანობით ცივდებიან და სცილდებიან ერთმანეთს. ეს მაშინ, როცა იმ საუკეთესო თვისებათა შორის, რომლითაც ქართველებს აღტაცებაში მოჰყავს მსოფლიო, ერთ-ერთი ის ადამიანური სიტბოა, რომლითაც ოდითგანვე გამოირჩეოდნენ ისინი. გლობალიზაციის მანქანა სოციალურ შედეგთა შორის ადამიანთა მანქურთებად ქცევაც შედის. გაცივდა ქართველი კაცი, ნაკლებად მზრუნველი. თბილი და ყურადღებიანი გახდა.

პოეტს გულწრფელად ეცოდება ასეთ „ჭუჭყსა და ლაფში“ მცხოვრები ადამიანები. ზოგჯერ თავადაც უჩნდება „ცდუნება“, იცხოვროს იმავე ცხოვრებით, როგორითაც ეს ადამიანები (მისი თანაქალაქელები) ცხოვრობენ, მაგრამ ვერა და ვერ ახერხებს ამას, რადგან, ჯერ ერთი, ქრისტიანია და სწორედ ქრისტიანული მორალი არ აძლევს ამის უფლებას და მეორე, ამას ვერ კეთებს საკუთარი სინდისისა და პიროვნული ღირსების გამო.

„მეც მინდა თქვენსავით ვუმღერო მექრთამეს,
მევახშეს, მკვლელსა და ბანდიტს,
მაგრამ ვერ ვახერხებ, უხმო და უენო,
რადგან შიში მკლავს ხანძრის,
ჯოჯოხეთის და უფრო ამ ქვეყნის“...

ამქვეყნად მისი შემაკავებელი კი არის საკუთარი სინდისი და პიროვნული ღირსება. და კიდევ ერთი: პასუხისმგებლობა ქვეყნისა და ხალხის წინაშე, პასუხისმგებლობა გვარისა და ჯიშის წინაშე, პასუხისმგებლობა მშობლების, დედამამიშვილების, ნაცნობ-მეგობრების წინაშე...

ხშირად ავტორი სვამს კითხვას: რა არის ადამიანური სიცოცხლე და თვითონვე პასუხობს ამ კითხვაზე: ზოგს ჰგონია, რომ ადამიანის სიცოცხლე არის ღვთისაგან მონიჭებული უფლება – იცოცხლო ფუფუნებაში, ტკბებოდე ამქვეყნიური სიკეთებით, იცხოვრო ლალად და ბედნიერად, მაგრამ ეს არაა სწორი პოზიცია. ადამიანური სიცოცხლე არის მოვალეობებითა და პასუხისმგებლობებით სავსე, იგი უფრო კვნესაა, ვიდრე შვება და ღებნა. იგი უფრო წყვდიადია, ვიდრე – ნათელი, იგი გზაა გასავლელი, დაბადებიდან გარდაცვალებამდე:

„ზოგჯერ სიცოცხლე არის წყვდიადი
და ეს წყვდიადი ცრემლებს გიგზავნის“.

იმ ადამიანთა შორის, ვინც ეს წყვდიადი ღირსეულად გაიარა, არიან მისი მეგობრები, პირველ რიგში,

ცნობილი პოეტი და საზოგადო მოღვაწე მიხეილ ქურდიანი, რომელსაც პოეტი „თავის ერთადერთ ძმას“ უწოდებს, რომელიც მისთვის ჯილდოა „ღვთისა და მიწის“. მისადმი პოეტს რამდენიმე ლექსი აქვს მიძღვნილი. ერთ-ერთია „ტრიფტიქი“, ხოლო მეორე – „შენა ხარ ჩემი თეთრი მოკეთე“.

საოცარია მისადმი გამოყოფილი სითბო, დიდია ის გულისტკივილი, რომელსაც პოეტი განიცდის იმის გამო, რომ მისი შემცვლელი სხვა არავინ ეგულება („ვინლა შემცვლის შენს დარდასა და ტკივილს“).

კიდევ ერთ დიდ ადამიანს ეძღვნება პოეტის ხუთი ლექსი. ეს გახლავთ საფრანგეთში მცხოვრები ცნობილი ქართველი მუსიკოსი, ბატონი ერაკლი ჯაბადარი.

აქვე მინდა რამდენიმე სიტყვა ვთქვა პოეტის ენის შესახებ. ეს არ არის ჩვეულებრივი, ყოველდღიური სამეტყველო ენა, არც მეცნიერების სალაპარაკო ენა, სადაც ძირითადია ცნებები, მსჯელობები და დასკვნები. პოეტის ენა მხატვრული ენაა, სავსე მხატვრული ხერხებითა და საშუალებებით, სავსე ტროპებით (შედარებებით, მეტაფორებით, ეპითეტებით, ჰიპერბოლებით და ა. შ.), ანუ ეს ის ენაა, რომლითაც პოეტები და ღმერთები საუბრობენ. ამ ენაზე საუბრობდნენ: შოთა რუსთაველი, ილია, აკაკი, ვაჟა-ფშაველა, თანამედროვე პოეტები, მაგალითად, ლადო ასათიანი:

„საქართველოს მთებში გაგაჩინა ზენამ,
ხმათა ზავერდების და ღმერთების ენაზე“.
ტარიელ ხარხელაურიც იგივეს ამბობს:
„მხრებზე მისხედან ვარსკვლავნი,
მთვარე მინათებს საუფლოს,
ჩემ წინ დევს მთელი სამყარო
და ღვთის ენაზე ვსაუბრობ“.

ქალბატონი ნინო მიიჩნევს, რომ ლექსი მაშინ დაიწერება, როცა ღმერთი გესაუბრება, ანუ ყურში რაღაცას ჩაგჩურჩულებს:

„ლექსი მაშინ ფეთქავს
მზით და დარდის დენითთ...
როცა ყურში ბედად
ჩაგჩურჩულებს ღმერთი“...

როცა შეგიძლია, ვთქვით, თქვა და არავის გაუკვირდეს:

„ნეტა იმ ღამეს, როცა ზეიმით ზღვაში
იხრჩობა მთვარე“.

ან: „კარი გავალე, წვიმა სახლში შევიპატიჟე“...

ან: „როცა ღრუბლები ზღვაში ცვივა“.

ან: „ცაზე ალოლდა ღიღინა მთვარე,
ვით საკინძეზე ამწყდარი ღიღი“...

და მრავალი სხვა.

ასეთია, ჩემი თვალთახედვით, ქალბატონ ნინო ქუთათელაძის პოეზია, თავისთავად, ორიგინალური, მძლავრი, ღრმა, დიდ ესთეტიკურ ტკბობას რომ ანიჭებს მკითხველს და ასე ამშვენებს და ამღიდრებს ქართულ კულტურას.

რევაზ ბალანჩივაძე,
ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორ-ემერიტუსი, იაკობ გოგე-
ბაშვილის პრემიის ლაურეატი.

პოეზია

დალი მაზმიშვილი

ანგელოზები

*კუძლენი შოვის ტრაგედიის დროს
დაღუპულ გოგონებს: სალომეს, ნინოს, გვანცას
და სხვა გარდაცვლილებს!*

ნურც გაიკვირებთ, ნურც გაოცდებით,
ჩვენ გავხდით ზეცის ანგელოზები!
ლამაზი ფრთებით მოვვლეთ სამყარო,
უფალი მეტად რომ შევიყვაროთ!
...ცა იყო ლურჯი, ძალიან ლურჯი,
რაჭის ტყეების ნაქარგი ფუნჯით,
და გარიჟრაჟზე მზისა და მთვარის
ჩვენ ასაფრენად მოემართეთ ფრთანი,
რათა არეულ მტვერსა და ლემშში
გადასარჩენად აგველო გემში!
საყრდენი ვერსად ვიპოვეთ მაშინ
და ერთადერთ გზას
გავყევით ცაში!
...მზე რომ ამოდის, ჩვენი სხივია,
ციდან დაშვების
არ გვემინია,
რომ გაწვიმდება, წვეთს მოვდევთ იმ წამს,
ეს ის წვეთია,
წამწამს რომ გიწვავთ!
ეგ სიყვარული არ დაგვაბერებს,
ოდესმე ერთურთს შევხვდებით მერე...
აქ სამოთხეა და ბაღნარია,
მიტომ სულს აქეთ მოუხარია!
ხან იისფერი სიფერმკრთალეა,
ღრუბლების ზემოთ
ღვთის ტაძარია!
სულში სიკეთის ყვაილი ხარობს
განთიადამდე უფალს ვუგალობთ!
სამოსი ჩვენი, შრომნისფერია,
ანგელოზების შესაფერია!
ღვთისმშობლის თვალებს როცა ვუყურებთ,
თითქოს ასი მზე აქრობს უკუნეთს!

ვერც დაღონებულს ვერავის ნახავთ,
მაცხოვარი კი ჯვარს თვითონ გვსახავს!
ტკივილს გვახსენებს თუმც ბუბას წყალი,
ძალიან გვიყვარს ეგ მიწა-წყალი!
ასე, შორიდან გეაღერებთ,
ვართ კიდევ უფრო უკეთესები!
თუმცა აფრინდნენ ზეცისკენ სხვანიც,
ჩვენ არ დავშორდით, ერთად ვართ სამნი!
ნურც გაიკვირებთ, ნურც გაოცდებით,
ვართ მგალობელი ანგელოზები!

აია-სოფია

დაკარგულ საუნჯეს
კედლებში ვეძებ და
საუფლო გუმბათი
უცხო ცად მყოფია,
ჩუქურთმის ზვეული
ინახავს დიდ სევდას,
აია-სოფია, აია-სოფია.
განწირულ კვილს ჰგავს
ურჩი წვიმის ხმები,
სული სასოების
განცდათა მემობია,
ღვთისმშობლის ცრემლიან
თვალეებს ვეფეთები,
აია-სოფია, აია-სოფია.
კედლის ფიქალს ათბობს
ზამბახის ღერები,
კვალი ღვთაებრივი,
ისე საცნობია,
მაღალო,
ისევ იმ კრძალვით გეფერები,
აია-სოფია, აია-სოფია.
ულურჯეს სივრცეში
ცა მორჭმულ თვალს ახელს,
გზა ხსნისა ჯერ ისევ,
ვერ შესაცნობია,
ცრემლო სინანულის,
ნეტავ არ მენახე,
ნეტავ არ მენახე,
აია-სოფია...

* * *

თეთრ კაკასიონს
ცა შერჩა მწედ და...
ქვემოთ კი, ქვემოთ,
რუხი მიუბია,
მოხუცებულ და ჭლარა დედას
თითქოს მანდილი გახუნებია.

დაბრუნებოდეს...

თრიძლისფერია სამყარო ვრცელი,
 სიმარტოვისკენ მიმიძღვის ფიქრი,
 გამოძენშირა ნატურები ცელით,
 დრო გულდასაწყვეტ ლანდებად მიქრის.
 ფერად დღეების მორჩა ფერები,
 ბელურები კი კვლავ საკენკს მთხოვენ,
 ცაა ღვთისმშობლის თვალების ფერი,
 ვერასოდეს რომ ვერ მიატოვებ.
 მარადი ნატურით სული მეცსება,
 რად არ იწყება გრგვინვა მთებიდან,
 რომ ჩემს მიწა-წყალს, როგორც ღირსება,
 დაბრუნებოდეს ისევ თემიდა...

შინდისის ზარებთან

თამარ შაიშველაშვილს

შორს მთებია,
 წამომართულ გმირებს ჰგვანან,
 დავედევნე ფიქრს ქარივით თამამს,
 გამოფხიზლდეს, გაიღვიძოს
 ამ ქვეყანამ,
 ო, მაგ ზარებს ჩამოჰკარი, თამარ!
 შინდისიდან ჩამორეკოს დედო-ზარმა,
 დარდისფერი ქართლის ზეცა კვალს,
 გულისძგერა, ღიახემა კი სანუკვარმა,
 მიწის ყოველ მტკაველს მიუტანოს.
 მაგ თვალებში შუქი ღვივის სიყვარულის,
 უამრავში რომ მსახურებ მთავარს,
 ყველა ტკივილს ხომ აქვს თავის დასასრული,
 ო, მაგ ზარებს ჩამოჰკარი, თამარ!

სიყვარულისთვის

ლევან გოთუას

სულში დალექილ მოძმეთა ვარამს,
 ძლიერი მხრებით დღესაც ატარებ,
 შენგან ბოძებულ მადლიან სალამს
 და ღიმილს უფლის ღოცვას ვადარებ!
 სიყვარულისთვის დასჯილ ღირსებას
 ცივ გულაგებშიც მზის სხივი ელის,
 საწყაო არსის გვიან ივსება,
 თავგანწირულს კი იწამებს ერი!
 მხრებგაშლილ მუხის
 ჩრდილი კი გვიცავს,
 სამთავროს ნათლის სხივი აკვრია,
 წახვედი, მიხვდა სამშობლო იმ წამს,
 შენი არყოფნა როგორ აკლია!

დაიყვავილა

ჩრდილივით მოდგა
 ფრონისპირზე ამ წელსაც მარტი,
 იის მირონი კორდისპირებს გადაეღვარა,
 შვინდი ქარვის და საფირონის ნაზი გულქანდით,
 სუსნისგან ნამცივენ ჯიუტ გოგოს რომ დაამგვანა.
 ტყემლის სითეთრე ჩამოგუბდა ჭალისპირებში,
 წვიმის ეყენებმა ჩამორეკეს ღრუბლის უბიდან,
 კაკასიონს კი, ულამაზეს, უთეთრეს თმებში
 მზე გვირგვინად რომ დასდგომოდა, აღარ უკვირდა.
 შარი შურობდა ნუშის, ატმის თბილი რტოები,
 ქარი არხეკდა მათ მოქნილ ტანს, როგორც დაირას,
 დიდ სიმშვიდეში იდგა ქართლი განმარტოებით,
 და გაზაფხულმაც სევდიანად დაიყვავილა.

შაშვი გალობს

სითბო მოაქვს გაზაფხულის ციდან
 ფერს ჟღალს,
 თეთრ ღრუბლებზე
 სხივად კრთის და მინანქარობს,
 აკაციის ყვავილებში
 ქნარი ჟღერს და
 რახანია, რახანია
 შაშვი გალობს.
 სიმყუდროვის ფარვანები სულს ეხება,
 განცდა, ფიქრი, მოლოდინი
 როგორ ეთვალო...
 სიმარტოვე გულში
 ჩუმად ჩაბუდდება,
 იქიდანაც, იქიდანაც
 შაშვი გალობს.
 შეუცნობი სამყარო კი
 თვალსველია,
 არ შორდება დარდი,
 ლხენა, სამწუხარო,
 მგალობელი ფრინველებიც იმდენია...
 დაკარგულის მონატრებას,
 შაშვი გალობს...

ურცის ლურჯთვალა ყვავილო

ურცის ლურჯთვალა ყვავილო,
 თიბათვის მინდვრის საყურევე,
 უკვე ომგადატანილო,
 ისევ დაკარგულს გაჰყურებ,
 ეკ, რა ყვავილი გეყარა,
 დარდისგან გამოქარულო,
 მგონი, შემოგვრჩა ქვეყანა
 ბოლომდე უსიყვარულოდ...

ქმთო ღაკითური

* * *

ხუთი წლის გახდა ჩემი ხალათი!
 სითბოშერჩენილს, ფერდაკარგულს, ოღნავ
 აბურბუნულს,
 ჩემის სხეულის სურნელით და დარდით გაჟღენთილს,
 ისევ უცვლელად აწერია „მშვენიერება“.
 ხუთი წელია ზღურბლად ექცა
 ჩემში შეხიზნულ ყველა მიზანს, ყველა ოცნებას.
 მაჯებს ვიკეც და ხელებს ვუშვერ ონკანში ცივ
 წყალს...
 მაჯებს ვიკეც და მასთან ერთად ვკეცავ მომავალს.
 ხუთი წელია შეციებულ იმელებს მითბობს,
 უიმედობის ჯავშნად იქცა ხუთი წელია.
 ყველაზე უფრო, ალბათ ჩემი ხალათი მიცნობს...
 გულში მიკრავს და მანუგეშებს ხუთი წელია...
 ხუთი წელია დელაჩემი შორსაა ჩემგან,
 დედის სითბოსაც მასში ვეძებ ხუთი წელია.
 დაზამთრდა ისევ, გაცრეცილი სხეულის კანკალს,
 სიცვივის ძახილს ყურს ვუგდებ და ასე მგონია,
 მეც დავემსგავსე ძველ თაროზე მიკუჭულ ხალათს...

* * *

ვკოცნიდი ხეთა ფრთებგაცვენით, ნესტიან ტოტებს,
 ტუჩები სიმწრით უთებერვლო კვირტებს ნატრობდა.
 სიცივე ველარ დაიბეკდა აწყვეტილ მარტებს
 და გაზაფხულიც გაყრილივით კვლავ თოვლს
 ნატრობდა.
 ართობდა მართევს უარაფრო ზუზუნნი ქარის...
 ართმევდა ფიქრებს მოპარული უსიზმრო ღამე...
 შევიხსნინი ამ სულს ღილებივით გაცრეცილ მკერდთან,
 შევიხსნინი მიწა ნათებერვრალ თოვლიან წიწვებს...
 ვიწვიმით ერთად! მივუქსიოთ მისებს დარდი!
 წვიმის წვეთებად ავეხლართოთ მოხუცის ბინას
 ჩამოვეკაწროთ მარტოსული კაკლის ხის ფანჯრებს
 და სიყვარული დავაფიცოთ ურწმუნო მისანს.

* * *

მე მსურს იმდენი ველაქუცო ამ შლევ სამყაროს,
 სიცოცხლესა და სიკვდილს შორის ზავი დავწამო.
 მოვუხმო ერთად მომაკვდავის ხმელ სარეცელთან
 უფალს და დემონს, ცელიან კაცს – უკვდავ მიქაელს.
 რომ ვერ ხედავდნენ ვერც ქერივობის,
 ვერც ობლობის გზაზე დამდგარნი,
 ვერც მომაკვდავი და ვერც ბერი – ცოდვის გამტარი
 დაე, უფალო, ახლა მაინც მითხარ მართალი,
 რაა სიცოცხლე, იქნებ მარცხი, ანდაც ზაფანგი?
 ანდაც, დემონებს ყურს ვინ უგდებს, ვინ დაიმონებს?!
 ანდაც მიქაელ, უკვდავებით ვერ დაილაღე?
 შეხედეთ თვალებს, მიწისა და ცის გასაყარზე!
 შეხედეთ ბაგეს, სულთმოდრავი ველარც ღალადებს.
 როგორც რადიოს, ისე უწევს გულის ფეთქვას
 შეშლილი ღანდი,
 რომ არ გაითქვას დაბადების, სიკვდილის არსი.
 იქნებ დემონო, ძმობილია შენი უფალი,
 და ეს სიკვდილიც აზრისაგან თავისუფალი?

* * *

სიკვდილმისჯილივით იდგა შემოდგომა.
 უფსკრულს კი ღამე უნათებდა მზით ნაგვემ მთვარეს.
 ნოემბრის საკანს ოცდაათი ერქოდა მაშინ..
 სიკვდილმისჯილი შემოდგომის ნარზე წვეს ღამე.
 ჯვარცმულ ოცნებებს გრდემლზე ჭედდა გულგრილად
 ფიქრი
 და თოვლს ახლიდა, როგორც ტყვიას ახლიან
 ტყვეებს...
 სითბოს ნატრობდა, უმზეობას უშენდა მტვერებს
 და არნახული უზნეობით ეტრფოდა ტვერებს,
 როგორც ეტრფიან ალხანები ყველაზე წმინდას,
 ხოლო მეგზურად გაიხდიან ზნეობას ურცხვად..
 ფოთლებს არ არჩენს სხვივითა ლოცვას დეკემბრის
 სუსხი,
 შენ ახლა მხოლოდ დაუცხრომელ იმელებს ზიდავ
 და ნუგეშივით სარკმელიდან მომავალს ეტრფი,
 როგორც გაქცეულ ფოთოლს ეტრფის მეღვრად
 ჭადარი...
 მე ამ დეკემბრის პირმშო თოვლი დღეს ისე მყინავს,
 რომ ყველა ფიქრი ფიფქად იქცა, მატკობს ავღარი.
 მიწას შეხიზნულ გამხმარ ფოთლებს ათოვდა ისევ,
 რულმორეული ფანტელივით დავდივარ მარტო,
 მაგრამ სხვისთვისაც ხომ ითოვებს ისევ ზამთარი
 და სიყვარულსაც ხომ ვერაფერ დამიშლის, კარგო.

სალომე ტაბატაძე

ცეცხლში გახვეული ფიქრები

ნოემბრის ბოლოს ისე აცივდა, როგორც არასდროს ამ დროს აფხაზეთში. ძმათა სისხლისღვრას ვერ ეგუებოდა ზღვა, რომლის ხმა მებრძოლებამდე აღწევდა. ქართული ლეგიონი პარტიზანულ ბრძოლებზე იყო გადასული და მეღვარე წინააღმდეგობას უწევდა რუსებს. არავინ იცოდა, რა უნდოდათ მათ იმ მიწაზე, სადაც ქართველი და აფხაზი გოგობიჭები ლაღად დააბიჯებდნენ და გასაყოფი არაფერი ჰქონდათ.

– ბაჩუკი, ბაჩუკი, ნეფარიძე, შენ გეძახი – მხარში ხელი დაავლო მებრძოლს მეგობარმა და თითქმის დაძრული მანქანის ძარაზე შეაგლო... – გამოფხიზლდი, ბიჭო, თავის მოკვლით ომს ვერ მოვიგებთ. გავეცალეთ აქაურობას.

გამურული, სახეგაწითლებული ოცამდე ბიჭი აღმუცლებული მანქანის ძარაზე იწვა და ლოცულობდა მშვიდობით გაერიდებინა თავი ბომბების ქარცეცხლიდან.

– შენ თავს არ ჰგავხარ დღეს, რა გჭირს? – ისევ შეეხმინა ბაჩუკის მეგობარი, რომელსაც მხარზე ტყვია მოხვედროდა და მაისურიდან შემოხეული ჭუჭყიანი ნაჭრით ცდილობდა სისხლის შეჩერებას. ეს ტყვია ბაჩუკისთვის იყო განკუთვნილი და რიგით გიგაურს ზუსტად მაშინ მოხვდა, როცა მეგობრისკენ გარბოდა.

– მალე მივალთ ჩვენებთან და კარგად დაგიმუშავებენ ჭრილობას, საშიში არაფერია... – მეგობრის კითხვა თითქოს არ გაუგონია, ისე გადაუჭირა სახვევი დაჭრილს ბიჭმა და თვალი სივრცეს გაუმტერა. გიგაურს უცნაურად ეჩვენებოდა მეგობრის საქციელი. ის არ ჰგავდა იმ ბაჩუკის, რომელიც ჯარისკაცების სული და გული იყო.

– არ იტყვი, რა გჭირს, ბიჭო? – არ ეშვებოდა ჯარისკაც ნეფარიძეს მეგობარი.

– გუშინ წერილი მომივიდა, შვილს ველოდები, მე კი შეიძლება ვერასდროს ვნახო, – ჩაიბურღლუნა ნეფარიძემ და თავი ჩაღუნა. მისი ხმა ყუმბარის აფეთქებამ დაფარა.

– რაო? მამა ხდები? ამას მალავდი მერე? – გიგაურის ბუბუნა ხმამ ძარაზე მყოფ მკვნესავ მებრძოლებს გადაუარა. – ბიჭებო! ჩვენი ნეფარიძე მამა ხდება!

აფეთქებების ხმაურსა და ბოლში მიმავალი სატვირთო მანქანის ძარაზე ისეთი ხმაური და ყიჟინა ისმოდა, კაბინიდან შეშინებულმა მძღოლმა გამოყო თავი. ვერაფერი გააგონა მებრძოლებს და ხელჩაქეული თავის საქმეს მიუბრუნდა.

ის დღე მწარედ ახსოვდა ბაჩუკის, როცა ომში გაწვევის ცნობა მოუვიდა. მამამისმა ნამგალი ძირს დაავლო და ბელტზე ჩამოჯდა. დედა ხმის ამოუღებლად გავიდა ჭიშკრიდან და სოფლის მთავარ გზას დაადგა. ცრემლები ლაპალუპით ჩამოდიოდა. „მოკლავენ. მოკლავენ“, – ჩურჩულობდა და ომში ჯერ წაუსვლელ შვილს გლოვობდა.

რუსული წარმოების ყავისფერმა „კამაზმა“ ოჩამჩირეს შეაფარა თავი. გამავეებული და გადამწვარი სახლების ფანჯრები ხანადაფრენილი ჯოჯოხეთით გამოიყურებოდა, თითქოს სადაცაა ბიჭებს ჩაყლაპვას უპირებდა. ვილას ახსოვდა ომის ქარცეცხლი ან ჭრილობის ტკივილი, ბაჩუკის ჯერ არ დაბადებული ბავშვი სინათლის გამოჩენა იყო გვირაბის ბოლოს.

ხანადაფრენილი სახლის სარდაფის კარი გაიღო და სინათლემ გამოაჭყიტა.

– აქეთ, აქეთ, – გაისმა ცხრამეტი-ოცი წლის გოგონას ხმა. მებრძოლები ერთმანეთის მიყოლებით შეილაღნენ ოთახში.

– დაჭრილები მარჯვნივ. მშვივრები აქეთ, მაგიდასთან. ცოტა დაისვენეთ და მივდივართ, – გოგონას ხმა ბრძანებასავით ისმოდა და მას ყველა ემორჩილებოდა.

– ეს ვინ არის? – გადაულაპარაკა ბაჩუკიმ ავთო გიგაურს.

– პირველად ვხედავ, – მხრები აიჩეჩა ბიჭმა. გვერდულად აათვალიერა გოგონა და დაჭრილები-სთვის განკუთვნილი ოთახისკენ აიღო გეზი.

ბაჩუკის არც ჭამის სურვილი ჰქონდა და არც – არცისგან გამხიარულებული მეგობრების ყურების. ბრძოლის ქარცეცხლგამოვლილს, ხორცის დანახვა გულს ურევდა. მის თვალწინ თავგახეთქილი, ფეხმოვლეჯილი და გულ-შეკრდგანგრეული მებრძოლების კადრებმა გაირბინა. გარეთ გამოვარდა და ხესთან ჩაიჩოქა.

სოფლის სკოლის ფრიადოსანი მოსწავლე ბაჩუკი ნეფარიძე სკოლის ბოლო წელს მაღაროში წავიდა სამუშაოდ. მასწავლებლებმა ხელი ჩაიჭნიეს, დაეკარგეთ სოფლის მომავალი იმედით. დედამ ვაი-ვიში ატეხა: „იმისთვის გყვებოდი თან, რომ მაღაროში გაგვესო ფილტვები მარგანეცითო?“ თავზე თეთრი თავსაფარი წაიკრა და ქათმები დააწიოკა. მამამ ნაჯახი ხის გადანაჭრელზე დაკრა და სიტყვა არ დაუძრავს. ის კი არ იცოდნენ, რომ მთელი წელი იმ პირობის შესასრულებლად უნდა ემუშავა, რომელიც ათი წლის წინ კიკინებთან, თეთრ წინსაფრიან გოგონას მისცა.

ბაჩუკის ხაკისფერი შარვალი და თეთრი განამებული პერანგი ტანზე უჭერდა. ექვსი წლის ბიჭს

სკოლის მერხზე ჯდომას, ეზოში, ფეხბურთის თამაში ერჩია. ცქმუტავდა, მასწავლებლის ერთი სიტყვაც არ ესმოდა. საკლასო ოთახის კარები გაიღო და კიკინებანი გოგონა შემოვიდა. ბაჩუკისკენ დაიძრა და გვერდით მიუჯდა. ჩანთიდან წიგნები ამოალაგა. რომელიღაც ფერადი ჟურნალიდან ამოჭრილი სურათიც ამოაძვრინა და მაგიდის კიდეზე მიაყუდა.

— ეს რა არის? — ჰკითხა ბიჭმა, რომელიც ინტერესით ადევნებდა თვალს გოგონას.

— ეს აფხაზეთია, — მშვიდად უპასუხა გვერდით მჯდომმა.

— აფხაზეთი? იქ რა გინდა?

— იქ ზღვაა, დიდი რომ გავიზრდები, წავალ, — თავდაჯერებით უპასუხა გოგონამ.

— მე წაგიყვან... — შეპირდა ბიჭი და ათი წლის შემდეგ ზუსტად ამ დანაპირების შესასრულებლად შედიოდა მალაროში.

ბაჩუკის ტუჩებზე ღიმილი დასთამაშებდა. ტოტებში ჩამჯდარს ზურგი ხის ტანზე მიეყუდებინა და ტკბილ ფიქრებში გადასულიყო. ცაზე გარიჟრაჟი შეიმჩნეოდა. სადღაც, შორიდან, ზღვის ტალღების ხმა ისმოდა. სარდაფის კარები გაიღო და ერთმანეთის მიყოლებით კბილებამდე შეიარაღებული ჯარისკაცები ამოლაგდნენ.

— ნეფარიძე! — გრგვინვასავით გაისმა პოლკოვნიკ ასათიანის ხმა.

— აქ ვარ. — ფეხზე წამოდგა ბაჩუკი და პოლკოვნიკისკენ სწრაფი ნაბიჯით დაიძრა.

— სასწრაფოდ ჯავშანტრანსპორტიორში ჩადი და ბიჭებს წინ გაუძევი. ტამიშისკენ მიდიხართ. ზღვიდან ოთხი გემი მოადგა ნაპირს და დესანტი გადმოსხა. პირველი ოცეული შენ გემორჩილება. გამოფხიზლდი...

ბაჩუკი შეისისხლხორცებულ ავტომატს ხელი დაავლო. ხელყუმბარის ასხმა მხარზე გადაიკიდა და ტრანსპორტისკენ გაიქცა.

სოფელ ტამიშამდე სიმშვიდე იყო. სადღაც შორიდან ზღვის ხმა ისმოდა. მოწინააღმდეგეები ჯერ არსად ჩანდნენ. ბაჩუკი ჩასაფრებას ელოდა და არც შემცდარა. ჯავშანტრანსპორტიორის სახურავიდან თავი ოდნავ ამოწია. ზედმეტი სიმშვიდე არ მოეწონა, ამაში იყო რაღაც არაბუნებრივი.

— ბიჭებო, მოემზადეთ... — დაიყვირა ხმამალა და პირველმა თვითონ გაისროლა. თითქოს ამას ელოდნენო, ოთხივე მხრიდან ცეცხლის წვიმა წამოვიდა. ბაჩუკიმ ისიც არ იცოდა, რამდენი ადამიანი იყო მის წინააღმდეგ, მაგრამ ერთი მხარე განსაკუთრებით აქტიურობდა. ბიჭმა მიზანში ფოთლებში ჩაფლული ხის ტანი ამოიღო და ცეცხლი გახსნა. არც შემცდარა, ტყვიების წვიმა შეწყდა და ერთი წამით ყველაფერი შეჩერდა. ეს სიჩუმე საკმარისი იყო მებრძოლებისთვის. ტრანსპორტიდან გადახტნენ და გზის ნაპირებს შეესივნენ. ბრძოლა სულ რამდენიმე წუთის გაგრძელდა. ავტომატების ხმას აქეთ-იქიდან ბიჭების შემახილები ერეოდა.

— ბაჩუკი, ამ ყაზილარებს რა ვუქნა? — შეეხმიანა გამურული მებრძოლი ნეფარიძეს და გზაზე გამოყვანილ ტყვე ჯარისკაცებზე ანიშნა.

— საბუთები შეუმოწმეთ. იარაღი აყარეთ. შეკ-

ართ. სადაცაა სატვირთო წამოგვეწევა და იმით გავამგზავროთ, — უპასუხა და თვალთ დანარჩენი მებრძოლები მოათვალიერა. — ვინმე გვაკლია?

— არა, უფროსო. ყველა აქ ვართ... — გაეპასუხნენ აქა-იქიდან.

— ბიჭებო, ეს არც რუსია და არც აფხაზი, ჩეჩენია, — შეეხმიანა დანარჩენებს ის რიგითი, რომელიც ტყვეს თავზე დატრიალებდა, ნივთებისგან ათავისუფლებდა და კონდახს გამალებით ურტყამდა.

— შეეშვი, დაანებე თავი... — ტყვესა და ჯარისკაცს შორის ჩადგა ბაჩუკი.

— რას შევეშვა, აქვე გავასხმევიანებ ტვინს, — ავტომატი მიუშვირა რიგითმა ტყვეს და სასროლად მოემზადა... — რა უნდა აფხაზეთში? თავის ჩეჩნეთში ცოტა აქვთ არეული, აქ რომ არ დაიწყონ დალაგება?

— შეეშვი-მეთქი, გეუბნები, — ხელი ჰკრა ბაჩუკიმ გამწარებულ მებრძოლს. — აგერ მოვიდნენ ბიჭები და გაატანე მაგათ. ჩვენ წინ ვაგრძელებთ გზას.

ბაჩუკიმ ტყვე იქვე დატოვა და მოახლოებულ სატვირთოს ხელის აწევით მიესალმა.

— პოლკოვნიკო, რამე ახალია?

— ცუდი ამბებია. ძალიან ცუდი. ოთხი გემიდან 500-კაციანი დესანტი გადმოსხეს. დუშეთისა და „შავნაბადას“ ბატალიონი თითქმის განადგურებულია. არ ელოდნენ და მძინარეები ამოწყვეტიეს. ბრძოლის ხაზმა აღმოსავლეთისკენ გადაინაცვლა. ისინი შეეცდებიან, აფხაზებს დაეხმარონ სოხუმის აღებაში. ჩვენ ალყა უნდა გავარღვიოთ და უკან დავაბრუნოთ ფრონტის ხაზი. ტყვეები ოჩამჩირეში გავზავნეთ და დანარჩენები ჯავშანტრანსპორტიორში და „ურალის“ „კუხოზზე“ მოთავსდით. — გასცა ბრძანება ასათიანმა და პირველმა თვითონვე დაიწყო მისი შესრულება.

ნაწილი II

სატვირთო მანქანის ძარაზე ასულ ბაჩუკის თვალები მიეღულა. დაღლილობამ თავისი გაიტანა. როგორც ცხადში, ისე გაირბინა მის თვალებში სახლის ეზომ. მისი ცხოვრების ყველაზე მნიშვნელოვან დილას ისე ადრე ადგა, მამალსაც არ ჰქონდა ნაყივლები. სახლის კარები ჩუმად გაიხურა და ეგონა ეზოსაც ასევე გაივილიდა. ჭიშკართან მისულს მამის ჩაღლინება მოესმა. გლეხკაცს საქონელი გამოეშვა და ეზოს ასუფთავებდა. ბაჩუკიმ მიიხედა, მამას თვალი თვალში გაუყარა. კაცმა შვილს გაუღიმა და თვალი ოდნავ ჩაუკრა.

ნონას ფანჯარასთან მისვლა ადვილი არ იყო, მაგრამ ბაჩუკის იმდენჯერ ჰქონდა ეს გზა გავლილი, ახლაც თვალდახუჭული გაივილიდა. ავი გომია სტუმარს კუდის ქიცინით შეეგება და თვითონვე მიაცილა ფანჯრამდე. ბიჭმა ხელი კედლის ნაპრაღს წაავლო და ერთი ნახტომით ოთახში გაჩნდა. ნონას ტკბილად ეძინა. ხელი ლოყის ქვეშ ამოეღო და შუბლზე ჩამოვარდნილ კულუღს ამოსუნთქული ჰაერი არხევდა.

ბაჩუკიმ ვერ მოითმინა. კულუღი უკან გადაუწია და ტუჩებით შუბლზე შეეხრო. ნონამ თვალები ახამხამა. წამწამები ერთმანეთს დაამორა. ბიჭს შეხედა და მხარი იცვალა.

– ნონა, აქ ვარ. გაიღვიძე რაა, – ჩაუჩურჩულა ბაჩუკიმ გოგონას და თმაზე წაეთამაშა.

გოგონა შეირხა. თვალები ჯერ ოდნავ გაახილა. მერე უცებ გამოფხიზლდა და საწოლზე წამოჯდა.

– აქ რას აკეთებ? – ჩაიჩურჩულა ჩახლეჩილი ხმით.

– დღეს შენებთან გოგი ძია მოვა და ჩვენი ნიშნობის დღეს შეათანხმებს. მეორე დღეს კი სოხუმში მივდივართ მე და შენ. ახლავე მოემზადე.

– გაგიფლება მამაჩემი, – თვალებში შიში ჩაუდგა გოგოს.

– მამაშენი ათი წელია გიჟდება ჩემს დანახვაზე. გახსოვს, თოფი რომ გამოიტანა და მოკვლას მიპირებდა 13 წლის ბიჭს? – გაეცინა ბაჩუკის

– ის ნამდვილი თოფი არ იყო, – გაელიმა ნონასაც.

– მე კი შემეშინდა, რა მნიშვნელობა ჰქონდა, რა იყო. გოშია ფანჯრის ქვეშ მდარაჯობს, რომ წყნარად გამაცვილოს. ბიჭი წამოდგა. გოგონას მოეხვია. მოშიშვლებულ მხარზე აკოცა და ფანჯრიდან იმავე გზით გაუჩინარდა, როგორც მოვიდა.

სამხედროები წინ მიიწევდნენ. ირგვლივ სიჩუმე გამეფებულიყო, მაგრამ ეს დიდხანს არ გაგრძელდებოდა. ამის პირველი ნიშანი წინიდან მომავალი ჯავშანტრანსპორტიორი იყო. მოწინააღმდეგეები ქართველ ჯარისკაცებს ხელის აწევით მიესალმნენ. თავისიანები ეგონათ და გვერდი ჩაუარეს. ბაჩუკიმ პოლკოვნიკ ასათიანს თვალი თვალში გაუყარა. სატვირთოს ძარიდან გახსნილი ხელყუმბარა ისროლა. რუსების სიამაყე „ბეტლერი“ ჰაერში ავარდა. ყირა გააკეთა და გზიდან გადაწვა. ბიჭებს პირველი ყიჟინა ამოხდათ ყელიდან. მანქანა არ გაუჩერებიათ. წინ მთავარი ბრძოლა ელოდათ. ზღვა უფრო ახლოვდებოდა. მისი ხმა ყოველ წუთს აღწევდა მებრძოლებამდე. ბაჩუკის გონება ნონასთან დაფრინავდა. მათი ნიშნობის მეორე დღეს ბიჭმა თავისი ეზოდან ნონას სახლამდე ნაცნობი გზა რამდენიმე წუთში გაიარა. ავი გოშია კულის ქიციანით მიეგება სტუმარს. ცოტა გაუკვირდა, როცა საძინებლის ფანჯრის მაგივრად სტუმარმა ჭიშკარი შეაღო და გამართული შევიდა ეზოში.

– ბატონო გურამ, მასპინძელო! – დაიძახა ხმა-მალა და იქვე ეზოში სკამზე ჩამოჯდა. პირველი სართულიდან თმაწაკრული, წინსაფრიალი ქალი გამოვიდა და თვალებზე ხელი მიიჩრდილა. როგორც კი სტუმარი იცნო, მისკენ დაიძრა.

– ბაჩუკი, ბიჭო, რა შორიდან იძახი. პირველად ხარ ამ ეზოში? მოდი. მოდი. ახლავე ცხელ ხაჭაპურებს დავაცხობ. – აქოთქოთდა ქალი და თან ხელეები წინსაფარზე შეიმშრალა.

ბაჩუკის გაეცინა. ეს ქალი ახლა ხაჭაპურზე ეპატიჟებოდა. არადა გუშინდელ დღემდე ამ ეზოში რომ ენახა, ცოცხალი ვერ გადაურჩებოდა. ბიჭს ძალიან აინტერესებდა, რა უთხრეს გურამს მამამისმა და ძია გოგომ, მაგრამ ფაქტია, შვილის გათხოვებაზე დაითანხმეს.

საიდანაც გურამიც გამოჩნდა. არ ეპიბნავა სტუმრის დანახვა, მაგრამ არ შეიმჩნია და გაწვდილი ხელით შეეგება ბაჩუკის.

– ბატონო გურამ, თქვენთან მოვედი, არც ხაჭაპური მინდა და ჯერ არც ნონასთან სალაპარაკოდ მოვსულვარ. როგორც მამას, უნდა ვთხოვოთ, ხვალ დილას თქვენი შვილი ჩემთან ერთად სოხუმში გამოუშვით. ყველაფერი გამზადებული მაქვს. აი, ბილეთები. დილის მატარებლით მივდივართ. სალსალამათი დაგიბრუნდებათ უკან.

გურამს სახე შეეცვალა. ჯერ კიდევ ჰქონდა იმედი, რომ ნონა ცოტა ხანს მაინც თავისთან ეყოლებოდა, მაგრამ ეს ბიჭი არ ხუმრობდა. ნიშნობის მეორე დღესვე საცოლვე სამოგზაუროდ მიყვავდა და ვერაფერს იხამდა. გაბრაზებაც კი არ შეეძლო. ბიჭი ვაჟკაცურად პირდაპირ მასთან მივიდა და უარით ვერ გაისტუმრებდა.

– ნონა, ნონა, გოგო, მოდი აქ! – აყვირდა გამწარებული გურამი მთელ ხმაზე და მისმა ღრიალმა სოფელს გადაუარა.

ფანჯრიდან თმამოუწვესრიგებელი, ხელეწაკაპიწებული გოგონა გამოჩნდა. ბაჩუკის დანახვაზე კიბეებზე ჩამორბინა, მაგრამ მამის მხერამ შუა გზაზე გაყინა.

– ხვალ ბაჩუკისთან ერთად სოხუმში მიდისარ. მოემზადე. – გურამმა ორი სიტყვა მიუგდო შვილს და სასიძინდისკენ დაიძრა. ნონას თვალები აუწყლიანდა. თავი ველარ შეიკავა და დანიშნულს კისერზე ჩამოეკიდა. ბიჭმა ხელი მოხვია და რამდენჯერმე დაატრიალა.

სამხედრო სატვირთო ავტომობილი სასაფლაოებს გაუსწორდა და ავტომატის კაკანმაც არ დააყოვნა. ჯარისკაცებმა ერთბაშად ისკუპეს ძარადან და საფლავის ქვებს ამოეფარნენ. ცეცხლი გაიხსნა. რუსები იერიშზე გადმოვიდნენ და ქართველებს ძალიან უჭირდათ მათი მოგერიება. ერთსაათიანი შეუჩერებელი ბრძოლის შემდეგ, პოზიციებს კარგავდნენ და უკან იხევდნენ. გასაქცევიც არსად ჩანდა. მებრძოლები თავგანწირვით იბრძოდნენ და მხერით ამხნევედნენ ერთმანეთს. მოულოდნელად ქართველ ჯარისკაცებს ზურგიდან ხელყუმბარებმა გადაუფრინა და მოწინააღმდეგის მხარეს დაეცა. ბრძოლის ბედი ელვის სისწრაფით შეიცვალა. ბიჭებს იმედი მიეცათ. ბაჩუკიმ ზურგს უკან თვალი მოავლო დამხმარეებს და ის გოგონა ამოიცნო, ოჩამჩირეში სარდაფში ბრძანებებს რომ გაცემდა. უკან ახალგაზრდა ქერა ბიჭი მისდევდა, თავგანწირვით იბრძოდა. მის გამურულ სახეზე მწვანე თვალები კვესავდა. მათ უკან ათიოდე ჯარისკაცი იშლებოდა და ალყაში აქცევდა რუსებს. კიდევ რამდენიმე წუთი და... ალყა გარღვეული იყო, ტყვეები აყვანილი, ქართველი მებრძოლები კი საფლავის ქვებზე მიწოლილი სულს ითქვამდნენ. გოგონა მწვანეთვალეობა თანამგზავრთან ერთად დაჭრილებს უვლიდა. მსხვერპლი ორივე მხარეს ჰქონდა. ქართველებმა სამი ჯარისკაცი დაკარგეს და ახლა მას დასტიროდნენ.

ბაჩუკის ფერდი ეწვოდა. სისხლიც ეონავდა პერანგიდან, მაგრამ ჯერ ისევ ფეხზე იდგა და მიცვალებულებს აპატიოსნებდა. წამიერად თვალთ დაუბნელდა და ცალ მუხლზე ჩაიჩოქა. გოგონა მასთან გაჩნდა და მიწაზე დააწვინა. ჭრილობა არც ისე ღრმა იყო, მაგრამ სისხლს პერანგი და შარავალი

გაეუღინთა. გოგონამ რამდენიმე ფენა სახვევი დაადო. მაგრად გადაუჭირა და მანქანის ძარაზე ასვლაშიც დაეხმარა. მის გვერდით მოთავსდა და თავი კალთაში ჩაიღო. ბაჩუკის თავბრუ ეხვეოდა, სახეზე თბილ ხელებს გრძნობდა და უჭირდა გარჩევა, ეს ნონას ხელები იყო თუ უცნობი ექთნის... უყვარდა ბიჭს ნონას ხელების და თმის სურნელი. ზღვაც იმიტომ უყვარდა, რომ მასაც ნონას თმის სუნის ჰქონდა. ნონამ პირველად ზღვა რომ დაინახა, ბაჩუკის მის კალთაში ედო თავი და თვლემდა. ხელებმა მოძრაობა შეწყვიტეს და ბიჭი მიხვდა, რომ რაღაც განსაკუთრებული ხდებოდა. მატარებლის ბორბლის ხმა მუსიკასავით ჩაესმოდა წვეგოლს. გოგონას ცრემლები ცვიოდა და გულაჩქარებული ხმამაღლა ყნოსავდა მარილნარეც ჰაერს. დიდხანს ვერ მოსწყვიტა ზღვას თვალი. მხოლოდ ერთი წამით დაინახა ბაჩუკისკენ და ისეთი გრძნობით აკოცა, როგორც მანამდე არასდროს. მასში იყო ბედნიერებაც, მაღლიერებაც და კიდევ უამრავი აუხსნელი გრძნობა.

ბაჩუკიმ თვალი გაახილა. ირგვლივ კენესის ხმა ისმოდა. ვიღაც გოგონა მაგიდასთან იდგა და წამლებს ახარისხებდა. სისხლის სუნი ცხვირს უწვავდა ჯარისკაცს.

— ჰეი, — ამოიკენესა ბაჩუკიმ, — გოგონა... — დაიძახა ცოტა უფრო ძლიერად. გოგონა შემობრუნდა, რამდენიმე ნაბიჯში მის საწოლთან გაჩნდა და ყური ტუჩებთან მიუტანა.

— სად ვარ? — იკითხა ბიჭმა.

— სოხუმის საავადმყოფოში.

— რამდენი ხანია აქ ვარ? — ძლივს ამოიკენესა ბიჭმა.

— ორი დღეა. ბევრი სისხლი დაკარგე. საშიში არაფერია. ექიმს დაუბახბე.

ბაჩუკის კიდევ რაღაცის კითხვა უნდოდა, მაგრამ თეთრხალათიანი კარებში გაუჩინარდა.

ჯარისკაცმა ვერ გაიგო, რამდენი დრო გავიდა ექთნის გასვლიდან. თვალები ეხუჭებოდა და ძილი ითრეუდა. თვალი რომ გაახილა, მის თავთან თეთრთმიანი, ასაკოვანი ექიმი იდგა და თავზე ხელს უსვამდა. სახეზე აკვირდებოდა, თითქოს ვიღაცის ამოცნობას ცდილობდა.

— ვისი ბიჭი ხარ შენ, შვილო? — იკითხა შინაურულად ექიმმა.

— შოთა ნეფარიძის... — გაეპასუხა დაბნეული ჯარისკაცი.

— რას ამბობ, კაცო, სერზე ცხოვრობ, ხო? — გაიღიმა ექიმმა, — რაც მე და მამაშენს ფეხბურთი გვითამაშია... ცოტა პატარა იყო ჩემზე, მაგრამ ტოლს არ გვიდებდა. ეჰ, რა დრო იყო...

— თქვენ? თქვენ როსტომ ექიმი ბრძანდებით? — გაუხარდა ჯარისკაცს.

— მე ვარ, ბიჭო, მე. ხომ ხედავ, რა დრო დაგვიდგა. აქ, ჩვენს მიწაზე, ვებრძვით ჩვენივე ძმებს — შუბლი მოისრისა ექიმმა და თვალებში ნისლი ჩაუდგა.

— როსტომ ძია, მართალია თქვენზე რომ ამბობენ, ბერლინში შეჰყვა საბჭოთა ჯარსო? — ისე იკითხა ბაჩუკიმ, თითქოს მარტო ეს ჰქონდა საფიქრალი.

ექიმს გაეღიმა.

— მართალია. სამედიცინო უნივერსიტეტი როგორც კი დავამთავრე, მეორე დღესვე ბათუმში წავიყვანეს მთელი კურსი. ორ გემში ჩავსხეს და ფრონტზე გავვიშვეს. ქერჩში ბრძოლები მიდიოდა. სადაცაა კავკასიონს გადმოლახავდნენ ფაშისტები. შუა ზღვაში ვიყავით, ჩვენი დაბომბვა რომ დაიწყო. ერთი გემი აფეთქდა. ისე დაიღუნენ ახალგაზრდა ექიმები, რომ ფრონტის ხაზამდეც ვერ მიღწიეს. მე გამიმართლა, ბერლინამდე შევეყვი ჩვენს ჯარს. ბოლომდე ვემსახურე მათ. ბევრი ხელში ჩამაკვდა. უფრო მეტი გადავარჩინე. უმრავლესობის სახელიც არ ვიცი.

— მეც გადამარჩინე, მაღლობა! — სახეზე ჩამოისვა ხელი ჯარისკაცმა.

— არა, შვილო. შენ იმ გოგომ გადავარჩინა. ოლიამ.

— სად არის ოლია? — დასვა მისთვის ყველაზე საინტერესო კითხვა ბაჩუკიმ.

— გინახულებს. როგორც კი შემოვიყვანეს, ჩემთან გამოიქცა, თქვენი მოგვარე მოვიყვანეთ. მე წავალ და ოლიას გამოვიგზავნი, — თვალი ჩაუკრა ექიმმა ბაჩუკის და ოდნავი კოჭლობით გავიდა ოთახიდან.

ნაწილი III

რამდენიმე დღე ბაჩუკის მხოლოდ ახალგაზრდა ექიმები აკითხავდნენ. ჭრილობებს უხვევდნენ. ოლია კი არ ჩანდა. ჯარისკაცს მისი ნახვა უნდოდა, მაღლობა უნდა ეთქვა გადარჩენისთვის. გარეთ წვიმდა, ბაჩუკის ფიქრისთვის ბევრი დრო ქონდა. თვალწინ ნონას სახე არ შორდებოდა. პატარა, კიკინებიანი გოგონა მის გვერდით იჯდა მერხზე ათი წელი. მის თვალწინ იზრდებოდა. ბიჭს კარგად ახსოვდა ის დღე, როდესაც კიკინებიანი ბავშვის მაგივრად ლამაზი ახალგაზრდა გოგონა დაინახა. ნონასთვის მთელი ზაფხული არ მოეკრა თვალი. მამამისს ბუბისთან ყავდა გაგზავნილი. ბაჩუკის არ მოუსაკლისებია თავისი მერხის მეგობარი, რომელიც ხშირად ნერვებს უშლიდა და რომლის ჯიბრზეც ყველა გაკვეთილს მასზე უკეთესად სწავლობდა.

ავვისტო იწურებოდა. ბიჭებთან ერთად ბაჩუკი ფეხბურთის თამაშობდა. ოფლისგან გახვითქულმა სულ ერთი წამით გაიხედა მაყურებელი მეზობლებისკენ და ნონას მოჰკრა თვალი. გოგონას ვარცხნილობა შეეცვალა. ის აღარ იყო გაჩნინკული ბაფთებიანი გოგონა.

მთელი ღამე თვალი არ მოუხუჭავს ბიჭს. თვალწინ ნონას სახე ედგა. იხსენებდა მის ყველა სიტყვას, ქცევას და ფიქრობდა რა ემართებოდა. რატომ ვერ იშორებდა თავიდან.

ჯარისკაცების კენესა ისმოდა ოთახში. ბაჩუკიმ რამდენჯერმე სცადა ადგომა, მაგრამ თავბრუსხვევა არ ასვენებდა. უმეტესად იწვა და ჯერ დაუბადებელ შვილზე ფიქრობდა. სახეზე ნაცნობი სუნთქვა იგრძნო. სასიამოვნოდ გრილი და ცოტა ოფლიანი.

— ჯარისკაცო, გაიღვიძე, — ჩაუჩურჩულა ყურში გოგონამ.

ბიჭმა თვალი გაახილა. მის სახესთან ოლია დახრილიყო და გრილ ჰაერს აფრქვევდა.

– ოლია, – გაულიმა ბაჩუკი.
 – ჩემი სახელი გავივია, – ფეხზე წამოღვა გოგონა.
 – ჩემი გადამჩენლის სახელი როგორ არ უნდა ვიცოდე. მადლობა, ოლია.
 – არაფრის. ახლა კი ადექი, სუფთა ჰაერზე გავი-სეირნოთ. პოლკოვნიკმა ასათიანმა შენთან რაღაც დამბარა.
 – ჩემთან? ახლავე, – წამოღვომა სცადა ბაჩუ-კი. თავისდა გასაკვირად, გამოუვიდა. ოლიამ ხელი შეაშველა, მხარში შეუღვა და კიბეზე ჩასვლაში დაეხმარა. ჯარისკაცს ესიამოვნა. აღარ წვიმდა, მაგრამ სიცივე იგრძნობოდა. გააფრუოლა. ოლიამ მოსასხამი შეუსწორა და ფეხი აუწყო.
 – პოლკოვნიკმა დააფასა შენი თავდადება. მალე ორდენზე წარგადგენენ. რაც შეიძლება, ჩქარა უნდა დადგე ფეხზე. მაგრამ ომის წინა ხაზის მაგივრად, მთაში გიშვებენ.
 – სად მთაში? მთაში რა მინდა?
 – ჭუბერის უღელტეხილით დაიწყო ხალხმა წასვლა სვანეთისკენ. იქიდან სამეგრელოში ეცდებიან ჩასვლას. გთხოვს, რომ მონალისეები წაიყვანო და იმ ხალხს მიეხმარო. ფეხით მიდიან. ყინავს და გაუჭირდებათ სვანეთამდე მიღწევა. სატვირთოებს გაგატანს, მაგრამ ისეთი ხალხი უნდა წაიყვანო, ვინც უბრალოდ მოვალეობას კი არ შეასრულებს, არამედ მართლა მიეხმარება.
 – როდის მივდივარ?
 – როგორც კი შეძლებ. დღეს მე უნდა მივეუტანო შენი ჯანმრთელობის ამბავი.
 – მაშინ უთხარი, რომ კარგად ვარ, – მხრებში გაიშალა ბაჩუკი.
 – ჯერ ამ ეზოში უნდა ვისეირნოთ, – გაიღიმა გოგონამ და გამომცდელად შეათვალიერა ჯარისკაცი.
 – შენ საიდან ხარ, ოლია? – საუბრის განახლება სცადა ბიჭმა.
 – გალიდან, – მოკლედ მოუჭრა გოგონამ.
 – რამდენი წლის ხარ? შენი მშობლები სად არიან? – არ ეშვებოდა ჯარისკაცი.
 – ბევრ კითხვას სვამ და მე მოსაყოლად დრო არ მეყოფა.
 – ეზო დიდა. არ მეჩქარება.
 – აღარ არიან ცოცხლები. დაიღუპნენ, – ცრემლ-ნარევი ხმით ჩაილაპარაკა გოგონამ. ბაჩუკის ეგონა, ამით დაამთავრა თავის ოჯახზე საუბარი, მაგრამ შეცდა, ოლია ისევ ალაპარაკდა: დედით რუსი ვარ, მამით აფხაზი. პირველად არეულობა რომ დაიწყო, კახაკთა რაზმი შემოვიდა. ჩვენს ქუჩაზე ჩამოიარეს და სხვადასხვა ოჯახში გადანაწილდნენ. ჩვენს ეზოში რომ შემოვიდნენ, მამა გაეგება. რადგან აფ-ხაზი იყო, ეგონა პრობლემებს არ შეგვიქმნიდნენ. ვახშობა მონღლომეს. დედაჩემმა სამხარეულოში მიკრა თავი და იქიდან გამოსვლა ამიკრძალა. თვითონაც გვერდიდან არ მშორდებოდა. რამდენიმე კახაკი მისაღებში იჯდა და ტელევიზორს უყურებდა. რამდენიმემ ჩვენი საძინებლები დაიკავა და ეძინა. ორმა, ჩემდა გასაკვირად, სამხარეულოში შემოიარა, იმის გასაგებად, რას ამზადებდა დედა ვახშმად. ერთმა თვალი მომკრა. ამათვალიერა და უკანალზე

ხელი წამავლო. დედას მიუბრუნდა და რუსულად უთხრა, ვახშმის შემდეგ გავვართოსო. დედამ თავი დაუქნია. როგორც კი გავიდა, სარდაფში ჩამიშვა, უკანა კარიდან რომ გავპარულიყავი. თვალზე ცრემლები ღაპაღუპით ჩამომდიოდა. ვიცოდი, რა ელოდათ ჩემს მშობლებს, მე რომ ვეღარ მხანავდნენ კახაკები. სარდაფში რამდენჯერმე გავიარ-გამოვიარე და თვალში თავგებისთვის დადებული საწამლაკი მომხვდა. ტვინში ნათურა ამენითო. გონება გამინათდა და გამელიმა. სასმელს აუცილებლად მოითხოვდნენ ჩვენი „სტუმრები“. მამა მათ ღვინოს შესთავაზებდა, მეტი ალკოჰოლური არაფერი ჰქონდა. ღვინის ჭურ-ჭელს თავი მოვხადე და წამალი შიგ ჩავყარე. არ ვიცოდი, რამდენად გასჭრიდა, მაგრამ იმედი მქონდა, იმოქმედებდა. სარდაფში ჭურჭელი მივწი-მოვწიე და ჩავიმალე. არ ვიცი, რამდენი ხანი გავიდა. ბო-ლოსდაბოლოს, მამაჩემი ჩამოვიდა და ღვინო წაიღო. კიდევ ერთი საათი ვიჯექი სარდაფში. თავიდან ხმაური ძლიერდებოდა, მერე კი მინელდა. თავშესაფ-რიდან ამოვძვერი და სახლში ავედი. დედა და მამა სამხარეულოში იდგნენ და „სტუმრებს“ თვალე-გაფართოებულნი მისჩერებოდნენ. ზოგიერთს თავი მაგიდაზე ჩამოედო და ხელები უღონოდ ჩამოეყარა. რამდენიმე აქეთ-იქით აწყდებოდა კედლებს და აღე-ბინებდა, თუმცა სასიკეთო პირი არც მათ უჩანდათ. ნახევარ საათში მისაღებ ოთახში ყველა უსულოდ ეყარა. გამელიმა. მერე ისტერიკული ხარხარი ამი-ტყდა და თავს ვერ ვიკავებდი. ზუსტად ამ ჩემმა გიჟურმა სიცილმა დამლუპა. საძინებლიდან ერთი კახაკი გამობორიალდა. ალბათ მეგობრებმა არ ან ვერ გააღვიძეს. დედამ ხელი მკრა და სარდაფში ჩამავლო. მეც ანგარიშშიუცემლად გავიქეცი. აზრზე რომ მოვედი, ჩემი სახლიდან რამდენიმე ქუჩის და-შორებით ვიყავი. მოვბრუნდი, მაგრამ გვიან იყო. ჩემი მშობლები კახაკს ეზოში გამოუყვანია და თითო გასროლით დაუხვრეტია. მათი გვაძები ისევ ისე ეყარა. წამოვედი და უკან აღარ მივბრუნებულვარ.

გოგონას თვალეები ცრემლებით ჰქონდა საყესე და მათ დამალვას გულმოდგინედ ცდილობდა. ბაჩუკიმ თვალი თვალში გაუყარა და ხელები სუსტ მხრებზე მოხვია.

– ყველაფერი რომ დამთავრდება, რას აპირებ?
 – არ ვიცი. ჩემი სახლი დამწვარია. მშობლები აღარ მყავს. სულ მარტო ვარ. რამეს მოვიფიქრებ.
 – გალიმება სცადა ოლიამ.
 – საავადმყოფოში დავბრუნდეთ. პატარა ბარათს და მისამართს მოვცემ. მე რომც არ ვიყო ცოცხალი, ომის შემდეგ იმ მისამართზე მიხვალ. ბარათს მის-ცემ და ისინი ნამდვილ შვილად მივიღებენ. ახლა დავბრუნდეთ და პოლკოვნიკ ასათიანს გადაეცი, სვალისთვის მანქანები მომიზადოს.

ჭუბერისკენ მიმავალი გზა თოვლიანი და ყინვიანი იყო. ხალხის ნაკადი არ წყდებოდა, მაგრამ ბაჩუკი მეგობრებთან ერთად სულ ზევით ზევით უღელ-ტეხილისკენ მიიწევდა. ორი მანქანა ტანსაცმლით, საჭმლით, წამლებით და ყველაფერ იმით იყო დატ-ვირთული, რისი შოვნაც კი შეძლეს ჯარისკაცებმა. ქალები, ბავშვები და მოხუცები წინ მიიწევდნენ ქა-რისა და ყინვაში. ჯარისკაცებს რამდენიმე საფლავის

გათხრაც დასჭირდათ, გაყინული მოხუცებისთვის სამუდამო სასუფევლის დასამკვიდრებლად. ყველა მებრძოლს ერთი აზრი უტრიალებდა გონებაში, აქ ყოფნას და ამ ხალხის ყურებას, ბრძოლის ველზე ყოფნა ერჩიათ. როგორც იქნა, თოვამ გადაიღო. ცა მოიწმინდა და ვარსკვლავები გამოჩნდა. ბაჩუკიმ ცას ახედა. „მოყინავს“ — ჩაილაპარაკა თავისთვის და დათოვლილ ტოტებს თვალიერება დაუწყო.

— რას აკეთებ, მეგობარო? — მიმართა გიგაურმა ბაჩუკის. ამ ბიჭმა რამდენჯერმე იხსნა მისი სიცოცხლე და ახლაც გვერდიდან არ შორდებოდა.

— ტოტები მოგაგროვოთ და ცეცხლი დავანთოთ. ამაღამ გაყინავს. ხალხი დაილუპება. იქნებ გადავარჩინოთ.

— რომ შეგვაძინონ და დაგვომბონ? — ვარაუდი გამოთქვა ჯარისკაცმა.

— არ მგონია, თვითმფრინავებს ახლა ჩვენთვის ეცალოს. თან ან შეგვაძინებენ და ან არა. გაყინვით კი აუცილებლად გაიყინებიან.

გიგაურმა ხელები ასწია, როგორც იტყვიო, — ჩაიბურღუნა და ტოტების მოგროვებას შეუდგა.

გამთენიისას ყინვამ ისე მოუჭირა, სუნთქვა აღარ შეიძლებოდა. გამონაორთქლი ჰაერშივე იყინებოდა. ბაჩუკის აქა-იქიდან კენესის ხმა ესმოდა. ჩანთებზე მიწოლილ ადამიანებს მოუსვენრად ეძინათ. ერთ-მანეთს ჩახუტებულები გათბობას ცდილობდნენ. ჯარისკაცებმა ხალხში გაიარეს. ვიღაცებს თბილი ტანსაცმელი მიაშველეს, ვიღაცებს წამალი და თვითონაც კოცონთან დაბრუნდნენ. გარიჟრაჟთან ერთად ბავშვის ტირილი ძლიერდებოდა. ბაჩუკიმ თვალი ვერ მოხუჭა. ჯერ არ დაბადებულ შვილზე ფიქრობდა და ნონას გაბერილ, ჯერ თვალით არ დანახულ მუცელს ეფერებოდა.

ბაჩუკის ომში გაწვევის წერილი ხელში ეკავა, როცა მილიონჯერ გავლილი გზა გაიარა თავისი სახლიდან ნონას საძინებლამდე. გოგოს წააკითხა და მის რეაქციას დაელოდა. ნონას ხმა არ ამოუღია. არც ცრემლი გადმოვარდნია. უსიტყვოდ უყურებდა ბიჭს და მის თვალებში ყველაფერი იკითხებოდა, ტკივილიც, ტირილიც და გლოვაც.

„რა ვუთხრა ჩემს შვილებს, როცა სხვები ომობდნენ, მე ჩაის ვსვამდი-მეთქი?“ — მხოლოდ ეს თქვა ბიჭმა. გარიჟრაჟზე დატოვა სატრფოს ოთახი ბაჩუკიმ ისევ იმავე გზით, რითაც მოვიდა და ისევ ავმა გოშიამ გააცილა.

პატარას ხმა ძლიერდებოდა. ბაჩუკიმ ველარ მოითმინა და ხმას გაჰყვა. ახალგაზრდა ქალი პატარა ჩანთაზე მიწოლილიყო და არ ინძრებოდა. პატარა ალბათ წლამდე იქნებოდა. ხელებს დედის სახეზე აცეცებდა და რაღაცას ლულულულობდა. ბაჩუკიმ ქალთან ჩაიციუცქა, ხელი გაიწვდინა და ოდნავ შეეხო. მოულოდნელად საღვაც ქალის კალთიდან ორი პატარა ეშვი გაჩნდა და ბიჭს მკლავზე დაეკიდა. კბილებს პრიალა ცხვირი მოჰყვა. მალე შავმა დიდმა ყურებმაც არ დააყოვნა და გაბურძენული ლეკვი გამოჩნდა. ყელზე საყელო ეკეთა მედალიონით. ბიჭს გაეცინა. ძაღლს კისერში ხელი დაავლო და ზევით აწია. „მაქსი“ — წაიკითხა მედალიონზე.

— შენ მერე მოგხედავ, ახლა მაცადე, მეგობარო, —

მოეფერა ბიჭი ძაღლს და გვერდით გადასვა. პატარა დამცველი არ ჩერდებოდა. ჯარისკაცს შარვლის ტოტზე ეკიდებოდა და ქალთან არ უშვებდა.

— ქალბატონო, — ბაჩუკიმ ქალს ხმადაბლა დაუძახა და ოდნავ შეეხო. უსიცოცხლო სხეული ბიძგს დაემორჩილა და გადატრიალდა. ბიჭი შეცბა, ფეხზე წამოხტა და ხმამაღლა შეეყვია. ყვირილის ხმაზე კბილებამდე შეიარაღებული რამდენიმე მებრძოლი მასთან გაჩნდა.

— ბიჭებო, ქალია მკვდარი, — შეაჩერა იარაღმომარჯვებული მებრძოლები ჯარისკაცმა და პატარასთან დაიხარა. ხელში აიყვანა და გულზე მიიხუტა. პატარას სითბო ესამოვნა. იყურა და თვალები მილულა. მაქსი ფეხსაცმელზე ეკიდებოდა და პატარას არ თმობდა.

— ქალბატონი მიწას მივაბაროთ და დანარჩენს მერე მივხელოთ, — ორი სიტყვა დაუგლო ბაჩუკიმ მეგობრებს და კოცონისკენ დაიძრა. ლეკვი ფეხდაფეხ მისდევდა.

— რა უნდა ვუქნათ ამით? — თავზე დაადგა გიგაური მეგობარს.

— მანქანას ვიშოვნო და დედაჩემთან და ნონასთან წავიყვან, — არც დაფიქრებულა, ისე უპასუხა ბიჭმა.

— გასაგებია. მანქანას მე ვიშოვი, — მიუგო პასუხი მებრძოლმა და გაეცალა.

ბაჩუკიმ პატარა ჩაით და პურით დააპურა. არც მაქსი გამორჩენია. ამ ბავშვის გადარჩენა მისი ცხოვრების მიზნად იქცა და მეტი არაფერი აინტერესებდა.

ორი საათი არ იყო გასული, გიგაურმა რუსული „ნივა“ რომ მოიყვანა. მანქანაში ცოლ-ქმარი შვილებთან ერთად იჯდა და გულზე ძაღლსა და ბავშვს მიხუტებულ ბაჩუკის თვალებდაჭყეტილი მისჩერებოდნენ.

— ესენი ქუთაისში მიდიან, ძმაო, თან გაგიყოლებენ. იქიდან რამეს იზამ, — მხარზე ხელი დაარტყა გიგაურმა მეგობარს, — მე ულელტეხილზე ამ „უაზით“ გადაგიყვანთ. წადი და მალე დაბრუნდი.

ბაჩუკის გული გაუთბა, მეგობარს გადაეხვია. მხარზე აკოცა და მანქანაში ჩაჯდა. ქურთუკის უბეში ორი პატარა ჰყავდა ჩასმული და თავისი სიცოცხლის ფასად დაიცავდა ორივეს. ბავშვს მშვიდად ეძინა, ყურებპანტურა კი მებრძოლს ჯერ ისევ უნდობლად უყურებდა და თვალს არ ხუჭავდა.

ბაჩუკი გამთენიისას მიაღწა სოხუმის მისადგომებს. მის თანამებრძოლებს დანგრეულ შენობებში მიმოხეულებს ეძინათ. კოცონის ნაღვერდალი ოდნავ ბუუტავდა. თენდებოდა. ახლოს ზღვის წყნარი ფშვინვა ისმოდა. ჯარისკაცმა ზურგანთა კოცონთან მიაგლო და ნაკვერჩხალი გაქექა. თბილ ქვაზე ჩამოჯდა და სივრცეს თვალი გაუსწორა. საღვაც ხეებიდან ოდნავი ტკაცუნის გაისმა, რასაც ავტომატის გასროლა მოჰყვა. ნანგრევებიდან პირველი გიგაური გამოვარდა. კოცონთან პირქვე დამხობილ სხეულს დაადგა და გადმოაბრუნა. ბაჩუკის ზუჭუჭა თმა შუბლზე ჩამოყროდა და ტყვიით გახვრეტილი შუბლიდან თბილი სისხლი ჟონავდა. მებრძოლმა ცალ მუხლზე ჩაიჩოქა. მეგობრის თავი გულზე მიიხუტა და აღრიალდა.

მანანა ლუმბაძე

ათოვდა თავისუფლების კუნძულს

გუდაური – 87. დიდთოვლობის

ბოლო ორი დღე...

კუძღვნი ვლადიმერ (ვადიკა) მალოვიჩკოს

ქვემოთ მოცემულ ტექსტში დოკუმენტურადაა აღწერილი საქართველოში, 1987 წლის ცნობილი დიდთოვლობის დროს, ზვავებით ჩახერგილ დაბა გუდაურში 11 დღით ჩაკეტილ და გარე სამყაროს მოწყვეტილ ადამიანთა ერთი ჯგუფის თავგადასავალი. საუბარია სამთო-სათხილამურო სპორტსკოლის დამწყები მოთხილამურების, მათი მწვრთნელებისა და მომვლელი მშობლების ზამთრის შეკრებაზე, რომლის მონაწილე და უშუალო მოწმე თავად ვახლდით. სტიქიურ უბედურებად აღიარებული მოვლენის ტყვეობიდან დახსნის შემდეგ, „დაზარალებულთა“ ყოფის ბოლო დღეები ცხელ გულზე ფურცელზე გადავიტანე და „როტაპრინტზე“ დაბეჭდილი (მამინ კომპიუტერები არ გვქონდა) ტექსტის ცხრა ასლი თავგადასავლის ცხრა მონაწილეს (უფროს თაობის) ვუსახსოვრე.

ამ ტექსტის დაბეჭდვა მხოლოდ ერთხელ მომინდა. ძალიან დოკუმენტური მომეჩვენა და „გავამხატვრულე“ – შესავალი, ფინალი, ცოტა შიგთავსიც დაეუმატე და მიღებული ერთადერთი ეგზემპლარი იმდროინდელ პოპულარულ ლიტერატურულ გაზეთში მივიტანე. რედაქცია არ გამოიმხამაურებია. მერე, 90-იანებში, ის ჟურნალიც დაიხურა და ჩემი გუდაურის დღიურის „გამხატვრულებული“ შედეგრიც გამომცემლობასთან ერთად დავიწყებას მიეცა. დაკარგული ორიგინალი არც კი მიძებნია.

ვერსია, რომელსაც ქვემოთ გთავაზობთ, ამბის მონაწილეებისთვის დარიგებული ცხრა ასლიდან ერთ-ერთია. იგი ნაწარმოების მთავარ პესონაჟს და შემდგომ ჩემს მეუღლეს – ვლადიმერ (ვადიკა) მალოვიჩკოს ერგო და სულ ახლახან, მის პირად აღბომში ცალკე ჩაკრულ ფაილად გადავყავარე. ვადიკა დიდი ხანი ემზადებოდა გუდაურის სათხილამურო სკოლისა და კომპლექსის დაარსება-განვითარების

შესახებ ვრცელი მატყანის დაწერას. ამიტომ წლების მანძილზე ტექსტურ და ფოტომასალას აგროვებდა. ჩემი გუდაურიული ჩანაწერიც, ეტყობა, ამ საქმისთვის ჰქონდა შემონახული. ვერ აისრულა ოცნება ვადიკა მალოვიჩკომ, არადა გუდაური მისი სიცოცხლის უმნიშვნელოვანესი ნაწილი იყო – მისი ერთ-ერთი შვილობილი და აღმოჩენა.

ვფიქრობ, ძალიან სწორად მოიქცა მამინ ჟურნალის რედაქცია, ის მხატვრული, დამატრული ტექსტი რომ არ დამბეჭდა და მე და ჩემ წილ მოგონებას დათვური სამსახური არ გაგვიწია. ყველაფერი ზუსტად ისე იყო, როგორც აქ წერია: „სიმართლე და არაფერი სიმართლის გარდა“ გააგებულ სტიქიასთან პირისპირ დარჩენილი უბრალო ადამიანების შესახებ; სამყაროსგან მოწყვეტის უხანგრძლივეს, თერთმეტდღიან იზოლაციაზე, რომლის სრულად ასახვა მძიმე ტვირთია და ჩემსავით მოყვარული მემატიანის უნარი და გამოცდილება არ ეყოფა.

მეხუთე დღეა გაუჩერებლად თოვს, ყელში ამოვიდა. აღარაფერი აქვს საერთო „ისფერ თოვლის ქალწულებივით ხიდიდან ფენასთან“, მეხუთე დღეა დაბა გუდაურის ერთი პატარა მონაკვეთი სამი ქონითა და სასტუმრო „მინოტი“, მთლიანად მოწყდა გარე სამყაროს და დამოუკიდებელ, უკლასო საზოგადოებად ჩამოყალიბდა თავისი ფოსტა-ტელეგრაფით, რომელიც დედამიწის ვერცერთ ცოცხალ პუნქტს ვეღარ უკავშირდება და ელექტროფიკაციის ცენტრით, რომელიც, ასევე, უკვე მეხუთე დღეა, თვალდავსებული დგას და იმედის ნაპერწკალსაც არ იძლევა.

– რომელი საათია? ნუთუ ჯერ არ გათენებულა? ოთახში ბნელა. ზემო ნარიდან ჩურჩული ისმის.

– რა გითხრეს, ბიჭო, შენ, რომ გაიღვიძებ, ჩემად იყავი, სხვებს ნუ აღვიძებო!

– ეტყობა გათენდა. – ბავშვები ნარებზე აწვრილდნენ. უთუოდ თოვლმა მთლიანად ამოქოლა ფანჯარა და კოტეჯში სინათლე ვერ აღწევს.

– ბიჭო, არ გესმის, ჩემად იყავი, მანანა მასწ-ის მაინც არ გერიდება, ხომ ხედავ, სიძინავს.

შემრცხვა, საწოლში ავწვრილდი, არ მძინავს-მეთქი.

„პადიომ!“ – დაიქუხა ქვედა სართულზე ვადიკა მალოვიჩკომ (ვადიკ მასწ-). სტიქიური უბედურება გრძელდება... აბა „ობში პადიომ!“

– ნანა, ხედავ, რა ხდება? – შევანჯღრიე მეზობელ „ნარზე“ მწოლი ნანა მესხი (რაზმერას დედა, მომვლელი მშობელი).

– რა ხდება და ის, რაც გუშინ, გუშინწინ და იმის წინათ ხდებოდა. აბა, პანიკის გარეშე, „პადიომ!“

ნანა ლიდერობის გამოკვეთილი თვისებებით ჩვენი კოტეჯის მომვლელი მშობლების ე.წ. „ჯგუფხელს“ წარმოადგენს – პასუხისმგებლობით ჩვენს შრომისუნარიანობაზე, კოტეჯის სისუფთავესა და ბავშვებისთვის ოჯახური კომფორტის შექმნაზე. ისეთი იმედიანი ხმა აქვს, მაგის „პადიომ!“-ზე იმედით და ენერგიით ვივსები. მე მგონი – ბავშვებიც.

– ნანა მასწ. დღეს ვარჯიში გვექნება? – სერიოზული სახით კითხულობს იამკა (დათო იაშვილი),

თან თვალბში ეშმაკუნები დაურბიან.

თოვლი თუ შეწყდა, სინათლე თუ მოვიდა, გათბობა თუ იქნა, წყალი თუ გვექნა, პური თუ მოვიდა, სახლი თუ თავზე არ დაგვეხო, საბაგირო თუ ამუშავდა და გუშინდელი სპექტაკლის შემდეგ მწვრთნელებიც თუ სრულ ჭკუაზე დარჩნენ, კი, გვექნათ ვარჯიში, – უკან არ იხვევს ნანა.

– მასწ. გიგანტი თუ სპეცი? – არ ეშვება კერკოლოზა (მიმა კეკელიძე).

– „სკარასნოი“, კერკოლოზ, ქენი „პადიომი“, სანამ მანდ მოვსულვარ! მანანა მასწ. ერთი შენ გაზრდას, ქურთუკი გადმომიდე? გაიხარე... ესეც ჩემი „პადიომი: – როგორც იწვა, ისე გამოძვრა საძინებელი ტომრიდან ნანა და ქურთუკში გაყო ხელი.

უკვე სამი დღეა, რაც გვაცვია იმით ვძვრებით საძილე ტომრებში, მანაც გვცვია. ბავშვებს არ სცივათ. ღამის განმავლობაში რამდენჯერმე იხდიან კიდევ საბანს. იმათი სუნთქვა ჩვენც გვათბობს.

– ანდრო, გამიკეთე ერთი, მე რომ მიყვარს?!

– ყვავი მასწ. თუ კეკელია?

– კეკელიას კეკელია გააკეთებს, ყვავი! – შეუკვეთა ნანამ.

– ყვავი, – ზუსტად ყვავით დაიხვალა ანდრო. „ნარებზე“ ხარხარი ატყდა.

– რას დაგეჩხავის ეს ბავშვი დიდიდან, – ცოცხით ხელში შემოდის ლერა (მომვლელი მშობელი), – გული მიგრძნობს, დღეს ნამდვილად წავგიყვანენ.

– შენს გულს შაქარი, – ვეუბნები, – გარეთ გაიხედე?

– მიდი და გაიხედე, თუ ვაჟკაცი ხარ, ყველა ფანჯარა ამოქოლილია, – მასუხობს ლერა

– მერე, შენ გულს ტვინი არ აქვს?

– დაიცა, როდის იყო გული ტვინის ჭკუაზე დადიოდა? დღეს თუ არა ხვალ ასი პროცენტით წავგიყვანენ, თუ არადა, დაიხურა ჩემი სიმწრით ჩამოყალიბებული „ეჩვი“. რაღა მინდა მერე თბილისში, – მოთქვამდა ლერა.

– გულით რომ ჩამოყალიბე და არა გონებით, იმიტომ ვერ ეტევი ვადებში.

– ჩემი გული არასდროს მატყუებს. აი, ნახავ, მოვლენ დღეს და წავგიყვანენ.

– კბილი მტკივა მასწ. ვერ ვდგები, – გასძახა ზელა „ნარიდან“ ლერას მისმა პირმშომ.

– ახლა გავხდი, მასწ? შენ რომ წამალი იცი, ის გაუკეთე, რა? – თვალი ჩამიკრა ლერამ.

– კი, მაგრამ პაპიროსს რომ არ ეწევა?

– მე მოვწევ, დანარჩენი მაგას გაუკეთე, – არ იბნევა ლერა.

– არა, მასწ. გამიარა, – იკვილა ავადმყოფმა.

– უკვე?

– დიან? თითქმის, – დააკონკრეტა.

ერთხელაც თუ ჰკითხავ, საბოლოოდ გაუვლის, – მასუხობს ლერა შვილის მაგივრად.

– დიან, მასწ. სულ გამიარა, არა გჯერათ? აი...

– პირს ალებს.

პირველი სართულიდან ქოშინით ამორბის ნანა.

– სამზარეულო და პირველი სართული ვინ დაალაგა? – გაოცებული კითხულობს.

– მე, – ამაყად პასუხობს ლერა.

– როდის მოასწარი, არ გძინებია?

– როგორ არა, მაგრამ ადრე გავიღვიძე და ღვა-ლაგე.

– რამდენ წამში?

– შენ სანერვიულო მომეცი და რამდენ წამშიც გინდა, იმდენ წამში დავილაგებ სამ ასეთ კოტეჯს.

– მსოფლიოს რეკორდი მოხსნა, თბილისში რომ ჩავალთ, თუ გინდა, ჩემთანაც გამოიარე, სანერვიულო და დასალაგებელი თავზე საყრელი მაქვს, – შესთავაზა ლერას ნანამ.

– აკი, არ მივდივართ თბილისშიო?

– ჩემს გულს თუ დაუფჯერეთ, ხვალვე ვიწყებ გენერალურ „უბორკას“.

– ეგრე იყოს, თანახმა ვარ, ყველაფერზე თანახმა ვარ!

– აბა, ბავშვებო, ჩაიცვით მშრალი ქურთუკები, ბოტები და ჰაიდა, დავემვით სასადილოში, – აცხადებს ნანა.

– მასწ. ჩემი კურტკა არ გამშრალა...

– ვისაც ორი აქვს და მშრალი, იმისი ჩაიცვი.

– ვისი მასწ?

– ჩემი.

– მასწ. ჩემი ხელთათმანები სველია.

– ხელთათმანებს არა უშავს, ხელები ჯიბეში ჩაიყავით. ჩაიწყეთ.

– მასწ. ჩემი ქუდი ხომ არ დაგინახავთ?

– ბადეზე მოძებნე, აქედან არსად წავიდოდა.

– აუ, მასწ. – წუწუნებს ფავლენა (გიორგი ფავლენიშვილი). თან ჭერქვეშ გაჭიმულ ბადეში ჩაყრილ ქულებში სათხილაპურო ჯონით თევზაობს.

– არის, მასწ. დავიჭირე, – უხარია ფავლენას.

პატარები კიბეზე ღრიანცელით და ბრახა-ბრუნით ჩაბრბიან.

– დაინგრა სახლი, ნელა ჩამოდით! – ყვირის გიორგი ფავლენიშვილი (გიორგი მასწ.).

– აუ, ეს პატარები მაგარი ტიპები არიან! – მრავალმნიშვნელოვნად აღნიშნავს ქვედასართული უფროსკლასელი.

– შენი გაზრდილი არიან, – ნიშნის მოგებით უკონკრეტებს მეორე უფროსკლასელი.

– სათანადოდ ვერ გამიზრდია, – იფერებს პირველი.

– დაძინებე ერთი, რომელი ხართ მანდ ამ ბავშვების გამზრდელი, – გაისმა თორნიკე ბერიშვილის როზროხა ხმა (თორნიკე მასწ.).

უფროსკლასელები გაისუსნენ და ყვავილოს (გიორგი მასწ.-ის ძმა) მიაჩერდნენ, რომელსაც ამაყი და კმაყოფილი ღიმილი ჯერ კიდევ სახეზე აჯდა.

– მაკარენკო, რა სჭირთ ამ ანგელოზით ბავშვებს თქვენ გასაზრდელი?

– რატომ, მასწ? – გამოექომაგა ყვავილოს უმცროს-ჯგუფელი აკაკო (აკაკი ავალიშვილი – ყვავილოს ბიძაშვილი).

– შენ კი ჰგავხარ მაგის გაზრდილს, დამანახე, ფეხზე რა გაცვია, – ხმას აუწია გიორგი მასწავლებელმა.

აკაკო წინ წამოიწია. ფეხზე ნაჭრის თხელი კედები ეცვა.

– რამდენი მეტრი თოვლია გარეთ, ბავშვებო?

– ოთხი მეტრი, – ერთხმად დააგუგუნეს პატარებმა.

– ბუტები ვერ ვიპოვნე, მასწ. ჩემები ვიღაცამ ჩაიცივა, – თავს იმართლებდა აკაკო.

– რატომ მერე?

– იმისი სველი იყო და იმიტომ.

– მერე შენ?

– მე მასწ. მეტი აღარ მაქვს.

– წადი, აკა, და რაზმერას (სანდრო რაზმაძე, ნანას შვილი) თეთრი ბუტები ჩაიცივი, – თქვა ნანამ.

აკაკო მეორე სართულზე ადის რაზმერას „ბუტებში“ წელამდე ძვრება და რიზინ-რიზინით ეშვება კიბეებზე. ბავშვები სიცილით იხოცებიან.

– მასწ. დიდი მაქვს.

– რა ნომერია, ნანა, ეგ ბუტები? – კითხულობს გიორგი მასწავლებელი.

– ორმოცდარი.

– რას იტყუები, აფერისტო აკაკო, დიდი მაქვსო, ზუსტად გქონია, კრინტი არ გავიგო შენი. აბა, ბავშვებო, გავდივართ თითო-თითო, უნდა უროდ, დისტანციის დაცვით, თოვლის კედელს არ ვეკარებით, „შინომდე“ და უკან, წინ გიორგი, უკან ჩამკეტი – მე... – აცხადებს თორნიკე.

– ვადიკა მასწი?

– ვადიკა „შინოსთან“ ფინიშზე გველოდება.

– წამზომით, მასწ?

– ლაპარაკი!.. წავედით – ოთახიდან ბოლო თორნიკე გავიდა. ქარავანი „შინოსკენ“ დაიძრა.

– ბუტებროლები გავამზადე, ჭიქები თოვლში გავრეცხე. ვინ წავა სასადილოში ამბის გასაგებად? – კითხულობს ლერა.

– მე და ნათელა, – ვპასუხობ, ჭიქებსა და ბუტებროლებს ჩვენ წავედებთ და ჩაი რომ ადუღდება, დაგედავებთ, მანამდე არცერთი ბავშვი არ გამოუშვავთ სასადილოში.

– არის, უფროსო, შეიძლება, მე ზედა სართულის დალაგება დავიწყო? – არ ცხრება შრომას მოწყურებული ლერა.

– ხალხო, ნუ გამითახსირეთ ეს ბავშვები, მშვენივრად ალაგებენ თავიანთ ოთახებს. მორიგეობის ცხრილი ნახე და ვისი ჯერიცაა, ის დალაგებს, – ისმის საკუჭნაოდან ნანას ყვირილი.

– ოღონდ ახლა ნუ მომწყვეტთ საქმეს და სხვა დროს აქ ამომსვლელის და ხელში ცოცხის დამკავებლის რა ვთქვი...

– უკვე მიდიხარ? – საუბარში ჩაერთო მელიტა (ნუცა ყურამვილის დედა, მომვლელი მშობელი).

– აბა რა, მაგას გული უგრძობს, – ვპასუხობთ ყველა ერთხმად.

– და რაო შენმა გულმა, რა ტრანსპორტით მივდივართო? – ჩაეკითხა მელიტა.

– იკარუსებით, – დაიწყო ნანამ.

– თხილამურებით, – გააგრძელა ციცომ („არაკრედიტებული“, დიდთოვლობაში შემთხვევით ჩარჩენილი მომვლელი მშობელი).

– ციგებით, – თქვა ნათელამ (ესეც შემთხვევით ჩარჩენილი მომვლელი მშობელი).

– ველოსიპედებით...

– კაცო, თქვენ კიდევ აქა ხართ? – ხელებს შლის

ნანა, ახლავე შემოასხედით თქვენს ველოსიპედებს და წინ, სასადილოსკენ!

მე და ნათელა ბუტებროლებით, ჭიქებითა და ჩაიდნებით სასადილოში მივდივართ. წინ საცალფეხო ბილიკია, გვერდებზე არ ვიცი, რამდენმეტრიანი თოვლის თეთრი კედელი. წონასწორობას ვკარგავ – ხან ერთ მხარეს გადავქანდები, ხან – მეორე, შიშით ვკვდები, თოვლის ეს უზარმაზარი მასა თავზე არ დამემსოს. როგორც იქნა, ჩვენი ბარგი-ბარხანით სასადილოში შევალწით, უფრო სწორედ, ძლივს გავიკვლიეთ გზა ოდნავ მბჟუტავი ბუხრისაკენ.

– რომელი ხარ? – დავიყვირე შუა დარბაზიდან.

– რა გაყვირებს, რომელი გინდა? – იყო პასუხი.

– რა ხდება?

– სინათლე აღარ გვაქვს.

– აკი, დიზელზე მუშაობენო?

– მერე, გათავდა დიზელი, გუმბინ ვიმუშავეთ, გუმბინ-წინ ვიმუშავეთ იმის წინათ, გათავდა, ფაფუ დიზელი!

– აბა, ჩაი?

– სერგომ ბუხარში თოვლი ადუღდა, მეტი შემა აღარ არის.

– შენ რომელი ხარ, მტრედო, მახარობელო?

– ჯემალა.

– სერგო სად არის?

– ვადიკამ წაიყვანა ლალი ექიმთან, სიცხე აქვს.

– აუჰ, მაგას რომ რამე მოუვიდეს, დავილუპებით!

– შეიცხადა ნათელამ.

– ამაზე მეტი რაღა უნდა მოუვიდეს, სინათლე აღარ აქვს, საწვავი და შემა. ისე ბედი მაგას ჰქონია, რას მოგვნათლავდა ახლა ამ სიცივეში 38 გრადუსი?

– ვინატრე მე.

– დაიცა, კაცოოოო, ღმერთს ნუ სცოდავ, რამე უკეთესი ინატრე.

– წავალ სანთლებს მოვიტან და ბავშვებს წამოვიყვან.

– კარგი, ოღონდ არ იჩქარო, ამ სიბნელეში მაგიდების გაწყობა გამიჭირდება.

– კარგი, წავედი.

– უკან ვბრუნდები, კოტეჯში, გზად სასადილოსკენ მიმავალი ბავშვები მხვდებიან. უფროსი ბიჭები მოზრდილ, მსხვილ შეშას მოათრევენ, უმცროსებს თხელ-თხელი ფიცრები აქვთ ილღიაში ამოჩრილი, წინ ვადიკა მასწავლებელი მოუძღვებათ, მასაც ერთი მოზრდილი ფიცარი გაუდევს მხარზე და სტვენით ანიშნებს ბავშვებს, უკან მომყევითო.

– რა ქენით, სახლი დაშალეთ? – ვეკითხები ვადიკას.

– ჯერ სამშენებლო მასალაა, მერე ვნახოთ, რომელი თხილამურით დავიწყებთ, – მშვიდად მიპასუხა ვადიკამ, კიდევ ერთი დაუსტვინა და ბავშვები სასადილოსკენ გარეკა.

– იქ სინათლე ჩაუქრათ, მივამახე, სანამ სანთლებს არ მოვიტან, შიგ ნუ შეხვალთ.

სახლში შევედი. ბნელ სამზარეულოში ძლივს მოვებნე დარჩენილი სანთლები. სულ რამდენიმე ცალიღა დარჩენილა.

– სანთლები სად მიგაქვს, – მომამახა ნანამ.

სასადილოში შუქი ჩაქრა.

გელა გვაკლდა!

ოთხი ქალი ერთად წავედით სასადილოსკენ. გზაზე ერთმანეთისთვის ხმა არ გაგვიცია. მე ნანას ვუყურებდი, ველოდი, რომ გამოიხედავდა და რამე საიმედოს იტყოდა, მაგრამ ნანას არც გამოუხედავს და არც არაფერი უთქვამს. ბნელ სასადილოში შევედით. ვადიკას ბუხარში ცეცხლი დაენთო და გიტარას აწყობდა. ბავშვები გარს შემოსხლოდნენ, თითო სკამზე ორ-ორი და ხმამაღლა მღეროდნენ ვადიკას დაწერილ ჰიმნს: „ვიპოვეთ გულაური, თოვლი და თხილამური, გულაური“... სანთლები დავანთეთ, მაგიდები უცებ გაეწყო.

– მასწ. ჩაის დამატება მინდა? – ვილაცამ შარვალი მომქაჩა. ვერ გავარჩიე, ვინ იყო, ანდა რა მნიშვნელობა აქვს, ვინაა, როცა სულ ერთი ქვაბი აღუდებელი წყალი გაქვს და მეორე ჭიქის დასხმა გამოირიცხვია.

– იცი რა, ჯერ წყალი არა გვაქვს. ყველას დაგუსხამ და თუ მორჩა დაგიმატებ.

– კარგი, მასწ.

– მასწ. ჩვენს მაგიდაზე პური გათავდა.

– ყველას შეგხვდათ?

– კი, მასწ. თითო ნაჭერი.

– ჰოდა, დღეს მეტი არა გვაქვს.

– რატომ, მასწ?

– იმიტომ რომ, ჯერ არ ამოუტანიათ.

– ამოიტანენ, მასწ?

– ან ამოიტანენ და ან არა – არც აცია არც აცხელა, ისე უპასუხა გვერდით მჯდომმა ძმაკაცმა.

– აუცილებლად ამოიტანენ, აბა, უპუროდ ხომ არ დავრჩებით, – თავს ვიკატუნებ.

– მასწ. გოგია ამბობს, ბლოკადა დაიწყო, მართალია? – მეკითხება მიშკა ლორთქიფანიძე.

– მიშკა, რა არის ბლოკადა? – კითხვა შევუბრუნე.

– რავე, მასწ. გოგია ამბობს, მე კი არა, – უკან დაიხია მიშკამ.

– ბავშვებო ჩქარა, დაამთავრეთ ჭამა და სახლში, ჩემპიონატი იწყება! – მოულოდნელად გამოაცხადა თორნიკემ.

– რა ჩემპიონატი, მასწ?

– კრივი!

– ვაშააა!!! – იგრილა სასადილომ.

– როგორ, მასწ. რის მიხედვით?

– წონის, ზომისა და ასაკის. ნახევარფინალში აირევით და დიდები შეიძლება პატარებს შეხვდნენ.

– ვაშააა, – იგრილა ამჯერად მხოლოდ უმცროსების ჯგუფმა.

– ამ ლაწირაკებს შეხედე, როგორ გაუხარდათ, მოსულა, ირონიულად გადაულაპარაკეს ერთმანეთს უფროსებმა.

– ჩქარა, ჩქარა, დაამთავრეთ და წავედით! გიორგი და ვადიკა სად არიან? – მოიკითხა თორნიკემ.

– კოტეჯის გადასათოვლად წავიდნენ. დასახმარებლად ვახოს (ვახტანგ მიქელაძე – უფროსი ჯგუფის მწვრთნელი) ბიჭებიც წაიყვანეს, – უპასუხა ციცომ.

– დროზე წადით, თორემ კიდევ ვინმემ რომ მითხრას, პური დამიმატეო, გული გამისკდება, – წაიტირა ნათელამ.

– აბა, ბიჭო, როცა არ არის მაშინ გადაირევიან ხოლმე, სხვა დროს, რომ ეხვეწო, ერთ ნაჭერსაც

ძლივს ამთავრებენ, დაასუქეს მინდვრის თავები, – დაუვლასტურე მე.

– მიშველევით! – კვილით გამოვარდა სამზარეულოდან მელიტა, – მე ამ კაცის არაფერი მესმის, ორი საათია რაღაცას მიხსნის ხელებით, ფეხებით, მაინც ვერაფერი გავიგე. ნეტავ, რა უნდა?

– უი, სერგოსთან გააბი მუსაიფი? საწყალო, ვერ გაიგე, რომ მაგისი ენა მარტო ნანას ესმის? – აკისკისდა ციცო.

ნანას გამოძახება არ დასჭირვებია, უკვე სამზარეულოში იყო და სანთლის შუქზე ვხედავდით, რატკბილად ჭუკჭუკებდა მზარეულ სერგოსთან.

ამაზე ნათქვამი: მუნჯის ენა დედამ იცისო, შვებით ამოისუნთქა მელიტამ.

– ვადიკას რომ ჰკითხო, სერგო რეზიდენტია და სამზარეულოდან დაშიფრული ინფორმაცია გააქვს.

– უდავოდ ასეა, ჩვენ მაგისი მაინც არაფერი გვესმის, – ვადიკას ვერსიას დაეთანხმა ნათელა.

– ნეტავ, საწვავის დეფიციტის შესახებ თუ გადასცა ინფორმაცია სათანადო სამსახურებს? – არ ცხრებოდა მელიტა.

– ჩამოაყალიბებს ტექსტს და გადასცემს, აბა, რას იზამს, – დაიცვა სერგო ლერამ.

– ოოო, მაგი რომ წინადადებას დააწყო, მომავალი წლისთვის აუცილებლად მივიღებთ საწვავის ნაცვლად იმპორტული ავეჯის პარტიას, – დაასკვნა მელიტამ.

– სერგო ამბობს, ხორცი მაქვს, ბავშვებს ეყოფათ, ცეცხლზე მოხარშავ და ოთხი საათისთვის სადილად მოდიტო, – ყველას გასაგონად გამოაცხადა ნანამ.

– პური?

– ოთხი პური გადაუნახავს ბავშვებისთვის, სადილზე დაგვიჭრის.

– ვინ თქვა, სერგოზე რეზიდენტიაო?! – იკივლა ლერამ.

– ვადიკამ, – ერთხმად მივამახეთ დარჩენილმა ქალებმა.

ნანა ვერაფერს მიხვდა და გაკვირებული გვიყურებდა. ახსნა-განმარტების სურვილი კი არცერთს აღმოგვაჩნდა, სიცოცხლე ვერ ვიკავებდით.

– გაწირეთ ხომ საწყალი სერგო, დაუწუნეთ ხომ დედაენა? მტერი ჩავარდა თქვენს პირში. ისე, რომ იცოდეთ, მაგის დედაენაზე იწერება დღეს ჩვენი მომავალი და ფიზიკური გადარჩენა. ჩვენს შორის ყველაზე ოქროპირი და მჭერმეტყველი დღეს ეგაა... – სიტყვით გამოვიდა ნანა.

– მჭერმეტყველიც არის, გენიოსიც და მამა-მარჩენალიც, მაგას შემოევლოს ჩემი სიცოცხლე, რატომ ეს ყური არ გამიხმება, მისი ტკბილი სიტყვები რომ არ ესმის, – ყურში სილა გაიწნა მელიტამ.

– აბა, აბა! – დავეთანხმეთ ერთხმად და სასადილოდან გამოვედით.

კოტეჯი შიგნიდან ზანზარებდა, გუგუნებდა, ღმუღადა, ხრიალებდა, კისკისებდა. თორნიკეს როხროხი სამზარეულომდე ისმოდა. წინა ოთახი რინგი იყო, ზღურბლს იქით მაყურებლები მოკალათებულიყვნენ, აღვზნებულები შეჭყურებდნენ ორთაბრძოლას და მიზანში მოხვედრილ თითო დარტყმას ისეთი ოვაციით აღნიშნავდნენ, თოვლით დაგმანულ ფანჯრებს

ზანზარი გაუდიოდა. ოთახის კუთხეში მოკრივეები მიყუჟულიყვნენ. მათ თავიანთი მწვრთნელები და სეკუნდანტები დარიგებებს აძლევენ, პირსახოცებს უნიაკებდნენ, სახეზე ოფლს წმენდნენ — მოკლედ, ოთახი კრივის კლასიკური რინგი იყო.

— ბოქს! — დაიძახა თორნიკემ. ორი პატარა მოკრივე გაცოფებული მოსწყდა ადგილს, თითო-თითო უთავაზეს ერთმანეთს და რინგის ცენტრში ხტუნვა დაიწყეს.

— დრო! — შეასენა თორნიკემ და მოკრივეებმა კვლავ მუშტები მოუქნიეს ერთმანეთს.

— დაცვაში იმუშავე-მეთქი! — უყვიროდა ერთ-ერთი უმცროსი მწვრთნელი თავის ფალავანს, — ქვე-მოდან, ქვემოდან ამოარტყი, აუ, ეს ვინ არის, „სტოიკა“ დაიჭირე, ბიჭო!

— ნათელა, გაგისიეს ბავში ცემით ამ ოხრებმა, — გაახელა ციციმ ნათელა და მწვრთნელებზე მიუთითა.

— გაგიჟდი, თორნიკე, ამ ბავშვებს კიდევ გადარევა უნდათ? — ველარ მოითმინა ნათელამ.

— მშობლები უკან, თორემ გაგიშვით თბილისისკენ გაუკვალავში თხილაშურებით. რინგ!

მოკრივეები კუთხეში დაეყარნენ დაბალ სკამებზე. მათ თავზე ისევ მწვრთნელები და სეკუნდანტები ამუშავდნენ, ისევ ააფრიალეს პირსახოცები და დააყარეს საჭირო რჩევა-დარიგებები.

— თორნიკე, იცოდე ეს ჩემპიონატი ჩემი და შენი კრივით დამთავრდება, — არ ცხრებოდა ნათელა, — ამ ბავშვის ცხვირს კიდევ მონჯლრევა უნდა?

— მასწ, მასწ, მიდით რა, ებოქსავით ნათელას? — წამში გაყიდა დედა კერკოლოზამ.

— ისე დაუჩქვინხარო, პატრონი ვერ გცნობდეს, — მიამანა კერკოლოზას დედამისმა და პროტესტის ნიშნად მეორე სართულზე ავიდა.

— შემდეგი, — ყვიროდა თორნიკე.

— მოკრივეები შეიცვალნენ — მათი მწვრთნელები და სეკუნდანტებიც.

აწითლებულ-ალტკინებული ბავშვები საქმიანად ტოვებდნენ რინგს. გამარჯვებულებიც და დამარცხებულებიც თავიანთ გამოცდილებას უზიარებდნენ მეგობრებს და რინგზე გამსვლელებს ფასდაუდებელ რჩევა-დარიგებებს აძლევენ, კრივის აღმოჩენებს აზიარებდნენ. ყველამ თავისი შესაძლებლობა გამოამჟღავნა, არავის დაუშურებია ძალა და მოხერხება, რაც შეეძლოთ, რინგზე ტოვებდნენ. ამასობაში ოთახში დათბა, კი არ დათბა, დაცხა, დიდებმა ქურთუკები გავიხადეთ, ბავშვები ჯემპრებით დარბოდნენ, ირგვლივ სასიამოვნო დაქანცულობამ და სითბომ დაისადგურა. ნათელაც კი ჩამოვიდა მეორე სართულიდან.

— ესეც შენი ჩემპიონატი, ახლა „აბოი“! — დაიძახა თორნიკემ.

— აუ, თოკა, შენი და ნათელას რინგი? — გაახსენდა კერკოლოზას დედამისის დანაპირები.

„აბოი“! — არ შეიმჩნია თორნიკემ. ბავშვები ლასლასით დანაწილდნენ თავთავიანთ ოთახებში.

კოტეჯის კარი გაიღო. ოთახში თოვლის ბაბუასავით დათოვლილი და გათეთრებული ვადიკა მალოვიჩკო შემოვიდა და უხმოდ მიუჯდა მაგიდას.

უსასრულოდ გაწელილი რამდენიმე წამის შემდეგ თქვა:

თბილისიდან ავტობუსები გამოუგზავნიან ჩვენთვის, არახვეთთან არიან გაჩერებული და იქიდან ველარ იძვრიან. გზებს წმენდენ, ეგებ. ხვალ დილისთვის ამოვიდნენო. ეჭვი მეპარება, ამ გზაზე ავტობუსებმა ამოსვლა შეძლონ, მაგრამ დილისთვის მაინც მზად უნდა ვიყოთ.

— ესე იგი, დღეს აქ ვრჩებით? ლერა, რას გიგრძნობს გული, ხვალ რომელ საათზე მოგვაკითხავენ ავტობუსები? — არაერთმნიშვნელოვნად იკითხა ნანამ.

— რა გინდა, ამბავი რომ მოგვაწოდეს, ეს საქმე არ არის? დღეს თუ არა, ხვალ მაინც წაგვიყვანენ, აი, ნახავ!

— კი, მაგრამ, თქვენ მაინც სანთლებს მოუფრთხილდით, რაც შეიძლება ბევრი წყალი უნდა ავალუოთ, ბავშვებს სულ სწყურიათ, გამძნარი თოვლი წყურვილს არ კლავს, — დასძინა ვადიკამ.

— მართალია, სულ სწყურიათ, გაგიჟდნენ ბავშვები, ყველაფერზე უარს ვეუბნებით.

— არაფერიც არ გაგიჟდნენ, მაგრები არიან, ყოჩაღები. ეგები ჩვენ გვცდიან, ამათ იმეღზე თუ შეიძლება ყოფნაო. ახლა „მინოში“ ვიყავი და ველიხოვს ვთხოვე: სპორტსკოლის ბავშვებისათვის პოპულარული ლექცია ჩატარე-მეთქი. სიამოვნებით დამთანხმდა. ამათ სამი საათისთვის წავიყვან და „მინოდან“ პირდაპირ გადმოვალთ სასადილოში. თქვენ იქ დაგვხვდით, — ახალი დღის წესრიგი ჩამოგვიყალიბა ვადიკამ.

— ეგები ველიხოვთან მიგყავს ბავშვები? სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტთან? — იკითხა მელიტამ.

— ღიან, სამზე გველოდება.

— მერე რაზე უნდა ელაპარაკონ?

— რაც აინტერესებთ, იმაზე, ისე წინასწარ კი გამოგკითხავ, რა აინტერესებთ... კურიოზებს, ალბათ, მაინც ვერ ავცდებით, — ჩაიცინა ვადიკამ.

— რაც მთავარია, კარგად აუხსენი ვინ არის, თორემ ესენი ველიხოვსაც დააბნევენ, — თქვა ნანამ.

— თქვენ თუ გისმინეთ, დროა „მინოში“ გბრუნდებოდე და ველიხოვს ვამხადებდე ამათთან შესახვედრად.

— ნამდვილად დროა, — დაეთანხმა ნანა და ხევით ავიდა საუკუნის აუდიენციისთვის პატარების მოსამხადებლად.

ცოტა ხანში ჩაცმულ-დახრული, გასუფთავებულ-გალამაზებული ჩვენი ბავშვები, რომელთაც ერთობ სერიოზული ინსტრუქტაჟი ჩაუტარა ვადიკა მასწავლებელმა, ნელა მიიწვედნენ სასტუმრო „მინოსკენ“, სადაც სამყაროს ერთ-ერთი საოცრება, ცოცხალი აკადემიკოსი ელოდათ.

თავი II

მომვლელი მშობლები სასადილოში ვსხედვართ. ბუხარი გიზგიზებს. შიგ, ვეებერთელა საძროხე ქვაბში ხორცი იხარშება. ცეცხლის გარშემო ვანო მიქელაძის ჯგუფის გალუმპული ბავშვები სხედან და შრებიან. ჩვენს მწვრთნელებს დილიდან კოტეჯის გადათოვლაში ეხმარებოდნენ. მათ შარვლებს,

ჯემპრებსა და წინდებს ორთქლი ასდით.

– რამდენი წლის ხართ, ბავშვებო? – ვეკითხები.

– მე თოთხმეტის,

– მე თხუთმეტის,

– მე ცამეტის, – მპასუხობენ.

– თქვენ მასწ? – ემპაკურად მეკითხება წვრილთვალა მაღალი ბიჭი, თან ცეცხლზე ხელებს ითბობს.

– მე, ჩვილმეტის, ვპასუხობ უტიფრად და ვიდრე მკითხავენ, ვის ჯგუფში ვარჯიშობო, სერგოსთან გავრბივარ ფონეტიკაში სავარჯიშოდ.

– ღმერთო, რა ბიჭები არიან, მაგათ ვენაცვალე, დიდიდან არ ჩაუშვლავთ, დიდი კაცებივით იმუშავეს, – გული აუჩუყდა ციცოს.

– ესაა ბუნებრივი შერჩევა: სამი წლის წინათ ჯგუფში 40 ბავშვი იყო, ახლა თორმეტილა დარჩა. ერთი განახა, როგორ ცხოვრობენ, როგორ უვლიან ერთმანეთს, კოტეჯს ან როგორ ვარჯიშობენ. ერთი სიამოვნებაა მათი ცქერა. საოცრად გონებამახვილი და აზრიანი ახალგაზრდები არიან. ველიხოვთან ჩვენი ტუტრუცანები კი არა, ესენი უნდა წაეყვანათ, – დითირამბებად დაიღვარა ნანა.

– ჰო, და საზურავს ჩვენები გადმოთოვლიდნენ?!

– არ დაუთმო ციცომ.

– ნუცა? დამთავრდა ლექცია, წამოხვედით? – მელიტამ სიბნელეში თავისი ოქროსთმიანი ნუცა დალანდა.

– დიახ, მასწ. დამთავრდა.

– როგორი იყო? – ჩაეკითხა მელიტა.

– ჩვეულებრივი, მასწ. მაგარი კომბინიზონი ეცვა, ფირმა ბათინკები, კარერას სათვალე, თან ყველაფერზე იცინოდა...

– შენ ის თქვი, ლექცია თუ მოგეწონათ, – არ მოეშვა ნუცას ნათელა.

– რა ლექცია, მასწ. ჩვენმა ბიჭებმა ისეთი კითხვები დაუსვეს, მაგრა გაჭედეს.

– აუჰ, აბა, ვერ უპასუხა? – ჩაეკითხა ნანა.

– ვერა, მასწ. ასე თქვა: მე ენციკლოპედია და განმარტებითი ლექსიკონი არ გვეონოთ, ყველაფერზე კი ვერ გიპასუხებთო.

– ყოჩაღ! ჩაგიჭრიათ აკადემიკოსი, შეგირცხვენიათ საცოდავი. წავა ახლა სახლში და ბევრს იმეცადინებს, – ისე, სხვათა შორის, აღნიშნა ციცომ.

– ანდრო (ანდრო ჟღენტი)? შენც აქა ხარ? აბა, გვითხარი, როგორ მოგეწონა ლექცია? – ჩააფრინდა ანდროს ნათელა.

– აუ, მასწ. იცით, რა ბათინკები ეცვა?!

– გამაგიჟებენ ესენი, – შეიცხადა ნათელამ

– ისე, მასწ. ეგ რა აკადემიკოსია, სპირტიზმის გაგებაში არ არის, ელ გრეკოს ნამდვილი სახელი და გვარი არ იცის.

– ესენი კროსვორდს ახსნევენებდნენ იმ საცოდავს, – სიცილი აუტყდა მელიტას.

– ამათ პირში მტერი ჩავარდა. ვადიკას მიეცა ველიხოვის ცოდვა, რას ერჩოდა იმ პატიოსან კაცს, ეს ჭინკები რომ დაასია, – გულწრფელად შემეცოდა აკადემიის პრეზიდენტი.

– გოგია, მოდი აქ! – დაუძახა ნანამ გოგი ქადაგიძეს, – შენი აზრი მოგვახსენე ლექციაზე, თუ შეიძლება?

– ძალიან საინტერესო იყო, ნანა მასწ. პლანეტებზე მოგვიყვა, ვარსკვლავების განლაგებაზე, თანამედროვე კოსმოსურ ხომალდებზე, კომპიუტერებზე, პოლიტიკაზეც გვესაუბრა, ბერძუნის სამკუთხედზე, მოკლედ, ძალიან კარგი იყო რა... – გაიღექა გენიოსა გოგია.

– ყველაფერი გაიგე?

– კი, მასწ. ისე საუბრობდა, ყველაფერი გასაგები იყო, – ჩაერია საუბარში ძალი (სანდრო ძალიანი, ვადიკას შვილი)

– შენც მოგეწონა?

– დიახ, მასწ. საინტერესო რაღაცებს მოგვიყვა, ისე აკადემიკოსს სულ არ ჰგავდა.

– აბა, ვის ჰგავდა?

– რა ვი, ყველას, ჩვეულებრივ ადამიანს, მიჯდა სავარძელში გადაწოლილი, სათხილამურო ბათინკები ეცვა, კომბინიზონი, შუბლზე კარერა, თავიდან გაგვეცინა, ახალი მწვერთნელი გვეგონა.

– აბა, არ ჰგავდა აკადემიკოსს? – ჩაეკითხა ნანა.

– როგორ არა, მასწ. როგორ არა, აბა, გუდაურში ფრაკს ხომ არ ჩაიცმევდა, ბაბუაჩემიც აკადემიკოსია და სახლში უბრალო ხალათით დადის, – ჩაერია საუბარში დათაკა (ბაქანიძე დათო).

– აგაშენა ღმერთმა, ესე იგი, მოგეწონათ, თორემ პატარებმა გული გაგვიხეთქეს, ველიხოვი ფიზიკის გაგებაში არ არისო, – დამშვიდდა ნანა.

– ჰო, ეგენი არიან მაგრები, ჩემმა ბელოვლათმა ძმამ იცით რა ჰკითხა, ხელფასი რამდენი გაქვთო?

– თქვა ყვაილომ.

– ვინ, აკაკომ? მერე რა, ეგ ჩვენც გვანტერესებს, რაო, რამდენი მაქვსო? – ჩაეკითხე მე.

– რა მახსოვს, მასწ. ისე შემრცხვა, პასუხი ვერ გავიგონე.

– რა არის აქ სამარცხვინო, ბავშვს აინტერესებს, აკადემიკოსი რომ გახდება, რამდენი ექნება ხელფასი, – დავიცავი აკაკო.

– აკადემიკოსი არა ის... –

– რა იცი, როცა გაიგებს ხელფასი რამდენი აქვს, შეიძლება აღარც მოუნდეს აკადემიკოსობა, – მელიტაც აკაკოს გამოექომაგა.

– აუ, მასწ. რა სუნია, რა გვაქვს სადილად? – კარიდანვე შემოსძახეს „მინოდან“ დაბრუნებულმა ბავშვებმა.

– ხორცი, მასწ?

– ბავშვებო, გაინახდეთ ქურთუკები და თქვენს ადგილებზე დასხედით, დღეს ხაშლამა გვაქვს ჩამოტარებით, – გამოაცხადა ნანამ.

– ვაშააა! – კიდევ ერთხელ დაიგუგუნა სასადილომ.

– თითოს რამდენი დაგულო? – ვეკითხები ნანას.

– ჯერ – თითო-თითო, ვახოს ბავშვებსაც ჩვენ უნდა ვაჭამოთ, ჯერ მაგათთვის გადადე და მერე, როგორც მოუწევთ.

– თოთხმეტი ნაჭერი მოხარშული ხორცი ცალკე სინზე გადავაწყე და დანარჩენის ჩამორიგებას შევუდექი.

– რამდენი ხართ, ბავშვებო, ერთი, ორი, სამი... – დავიწყე.

– ექვსი მასწ.

– აი, თქვენ – ექვსი ნაჭერი ხორცი და თითოს

სამ-სამი ორცხოზობლა.

– პირიქით, არ შეიძლება, მასწ? – მეკითხება საკუთარი შვილი. რა ქნას, მე მგავს, ხორცი ქვეყანას ურჩევნია.

– არც სასაცილოა და არც რეალური ეგ თვენი მოთხოვნა, ბატონო ნოდარ, და ენას კბილს თუ არ დააჭერთ, იმ ერთ ნაჭერსაც მე შევიჭამთ, – დავეძუქრე. ნოდარს დანაპირების ასრულების ისე შეეშინდა, თავისი წილი ხორცი თითქმის დაუღეჭავად გადაყლაპა.

– მერე ჩამოტარებაზეც ეყოფათ, – ყვირის ბოლო მაგიდიდან აღტაცებული ლერა, – დავარიგო?

– დაარიგე, ოლონდ ისე, რომ ჩვენთვისაც დარჩეს რამე, თორემ ჩვენ თუ დავინოცეთ, ამათ ვინ მოუვლის.

– თითო ნაჭერი ჩვენც შეგვხვდება.

– მაშინ მიდი!

– ლერამ სულ ცეკვა-ცეკვით ჩამოიარა ექვსი მაგიდა და ბავშვებს ხორცი დაუმატა.

– მასწ. მწყურია! – დაიძახა ვილაცამ.

– დაიწყო, ესეც შენი შშრალი ხორცი, ახლა ყველას მოსწყურდება, – თქვა ციცომ.

– ბავშვებო, წყალი ჯერ არ გვაქვს, თოვლი დავადგით, აღუღდება და სალამოს ჩაის დაგალევინებთ, – აუხსნა მელიტამ.

– მასწ. მაშინ ვაშლი! – ვაჭრობა დაიწყო იმან.

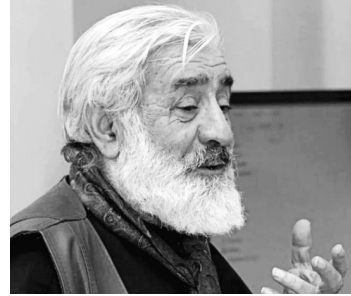
– ვნახოთ, წავიდეთ და ვნახოთ, – ბუნდოვანი პასუხი გასცა ბავშვებს მელიტამ, რადგან სალამომდე წყალი არ იქნებოდა, ხოლო რაც შეეხება ვაშლს, არც კოტეჯში და არც სამზარეულოში ვაშლის ან სხვა რამე ხილის სასწებელიც არ იყო.

შეუმჩნევლად გავედი სამზარეულოდან, მარტო შევედი კოტეჯში, ერთ-ერთი უკანასკნელი სანთელი დაეანთე და ძებნას შევუდექი. რა იმედი მამოდრავებდა, თავად არ ვიცოდი, მაგრამ დაჟინებით კი ვეძებდი. სამზარეულოს კუთხეში ერთმანეთზე ცარიელი ყუთები ეყარა. ერთ ღროს ეს ყუთები ხილით იყო სავსე, ახლა სანაგვევებად ვხმარობდით. ყუთები გადმოვყარე, ვერაფერს მივაგენი, ძირშიც რამდენიმე ცარიელი ყუთი იდო, თავიდან დავიწყე ყუთების აწყობა, როდესაც სველ იატაკზე ფეხი დამისხლტა და ერთ ყუთს ზედ დავასკდი. ზურგი მეტკინა, ყუთი ცარიელი არ იყო, ტანში სასიამოვნო ჟრუნტელმა დამიარა. წამოვდექი, ყუთი გამოვათრიე, ანთებულ სანთელთან მივაჩოჩე და გავხსენი. მსოფლიოს არცერთ განძის მაძიებელს არ განუცდია, ალბათ, ის დღესასწაული, რაც მე იმ წამს განვიცადე: ყუთი წითელი, კეხურა ვაშლებით იყო გატენილი. „იხაროს შენმა მომყვანმა-მეთქი“, რალაც ამგვარმა პათეტიკურმა ფრაზამ გამოიღვა თავში და ვაშლის ყუთს გადავეძხე. ერთხანს ასე ვეგდე ყუთთან ჩახუტებული. მერე დიდ ოთახში, ტახტის კუთხესთან მივათრიე, გვერდზე მოუჯექი და მოლოდინში გავისუსე. ვერ მოვითმინე, ავდექი, ჭრაქი დავანთე, ტანსაცმელი თოვლით გავიწმინდე, თმა დავივარცხნე, მოვწესრიგდი და ისევ ჩემს ვაშლებს მივუჯექი. გარედან მოახლოებული ბავშვების ხმა ისმოდა. სუნთქვა შემეკრა. კარი აჭრიალდა.

(დასასრული იქნება)

პოეზია

თემურ ჩალაბაშვილი

აქეთ-იქით გაფანტულ, დაუბეჭდავ ლექსებს

ბევრი გეძებეთ,
მაინც გამოძრჩით,
არ გაიტეხოთ
ნორჩი გულები,
იქნებ ვბერდები და
ღროს ჩამოვრჩი,
ვერ გპოვეთ სადღაც
შეყუყულები.
წიგნს გარეთ დამრჩით,
თქვე საყვარლებო,
ჩემთან იქნებით,
თუმცა ყოველთვის,
აბა, თქვენ იცით,
არ ითავნებოთ,
არ შეარცხვინოთ
სისხლი პოეტის...

ია ბედლიძეს – ჩემს რძალს, ჩემი თარაშის დედას

სათქმელი ვწურე, ვერ გაკადრე ლექსი მრავალი,
შენ გაბარია ჩემი მოდგმა და მომავალი,
შენ რომ არსებობ, არ იქნება ჩემი სასრული,
შემომამატე ვინძლო, ბევრი ძე და ასული...
ჩემო გოგონა, იყვავილე დიდხანს, იაკო,
შენ ჩემს თამთასთან დასადრელო, გულში
კიაფობ!

პარადოქსი

საილღაც მივექანები
და აღარ ვიცი, რა მომდის...
სულს, როგორც უფლის საჩუქარს,
ცხარე ცრემლები ჩამოსდის...

პოეზია

ნინო ღარბაისელი-სტრონი

აი, ასეთი!

„არც გულყვითელა იადონი ვარ,
მღერით დაგატკბო,
არც თუთიყუში – შენი ნათქვამი
სიტყვა-სიტყვით გავიმეორო,
შაშვიც არა ვარ – ალიონი რომ მოგახარო,
და არც კიდევ საფოსტო მტრედი –
რომ ამბები მიმოგაფრინო.

ერთი უბრალო ბელურა ვარ,
მზიან ამინდში – ფრენია და ხალისიანი,
სიცივეში – სულ მოზუზული,
კეთილი ხალხის უხვად დაყრილი ნამცეცებით
გამოკვებილი
და თუ რაიმე უსაშველოდ გამიხარდება,
ვკლურტულუბ კიდევ,
რაც და როგორაც შემიძლია.

და თუ გინდოდა დაგეტოვებ,
რაკი ცოტა ხნით შემოგიფრინდი,
ლამაზ გალიას ნუკი მიდგამდი,
ეზოში ერთი ხე დაგერგო
და ხანდახან რაფაზე რამე ასაკენკის
დატოვებაც არასოდეს დაგვიწყებოდა“!

დაუწერია ეს ყველაფერი,
მერე ალბათ დატოვება გადაიფიქრა,
ღია სარკმლიდან გადააგდო.
ქარს გაუშლია,
წაუკითხავს და ხმელ ფოთლებში
შეურევია.
წითელ- ყვითლებში ეგდო ერთი-თეთრი-სველი და
შავკლაკნილა,
უსახელო და უთარილო.

ფანტელი წყალში

როგორი იყო ის სიყვარული?!
– თავისნაირებს თითქოს
ჰგავდა და მაინც არც ჰგავდა,
ფაქიზი,
თეთრი,
გარე თვალისთვის – მშვიდი,
შივნით – ქარიშხლიანი, –
ტრიალ-ტრიალით
წამოსული თოვლის ფანტელი,
ვიდრე წყალში ჩავარდება
და წყლად იქცევა.

მე მივატოვე, როცა ვიგრძენი,
რომ ერთმანეთი უკვე ბოლომდე გვიყვარებოდა;
რომ დამტოვებდა
და მე ველარ გადავიტანდი;
რომ ეს ცხოვრება კი არ იცდის,
შეუსვენებლად მიდის და თავკვე მიედინება.

მდინარე, საით?
მაგ სიმღერეში
აურაცხელი ნაფანტელარი,
გაწყალებული სიყვარულია!

გამეტსონეტი

(ემილი დიკინსონს)

მე შენი თეთრი კაბის წინაშე ვდგავარ,
ჩემზე დაბალო და კაფანდარა ქალო.
კაბას მოდიდო ჯიბე აქვს, ალბათ მრავალს
უკვირდა, რაა? საფურცლო-საფანქარო?

დამბლადაცემულ დედას უვლიდი წლობით,
საძინებლების შუა გაჭრილი კარით
შეხვიდოდი და ლექსების დასაწყობი
დროც არა გქონდა, არავის არ უთხარით.

ეს თეთრი კაბა – შიდა საცვამი იყო,
ხარშვით – ადვილად ამოდოდა ლაქა,
ერიდებოდი მომსვლელს, ცხოვრებამ გიყო,
ესეც ამბავი, ჭირი – იქ, ლხინი – აქ.

გავითამამდი, ვინ გაბედავდა ამდენს,
ან განაფიქრებს ვინ მიიყვანდა თქმამდე,
ვინ იხილავდა შენს ცრემლს, ყოფისგან ნადენს.
დღეს შენს საფლავზე პატარა კენჭი დავდე.

მუზეუმგარეთ

მუზეუმში თუ მუზეუმგარეთ
მიყვარს შიშველი ფიგურების თვალიერება.

ვიცი, რომ ჩემი შენ ყველაზე უკეთ გესმის,
მიქელანჯელო!
შენ ქანდაკების და ზოგადად,
ადამიანის
ანუ მოკვდავთა და უკვდავთა გაშიშვლება
რენესანსული, კადნიერი თავისუფლებით არ
დაგიწყია,
ძველ ტრადიციას ერთგულად მიჰყევ.

იქ კი – უძველეს ანტიკაში ჭაბუკი,
ბიჭი მუდამ ბოლომდე შიშველია,
მისი სხეული – სრულყოფილად სიჯანსაღეს,
დაკუნთულობას მიესწრაფვის,
კუჭუც მოუჩანს,
როგორც რამე, ფშატის კუნწულა.
ასე ვლინდება იდეალი მშვენიერების!

ქვაში მსუნთქავი ქალღმერთები კი –
ქალღმერთობენ ამ გაგებითაც,
რომ შეუძლიათ,
იყვნენ შიშველნიც და გულდაგულ შემოსილნიც,
ანდა ნახევრადშემოსილები!
ქალღმერთთა ტოლნიც
ამ წესს მისდევენ, –
ცხვირწამტვრეულნიც ქალღმერთობენ
მარმარილოში.

ხელი შეახეთ მარმარილოს ისე უჩემრად,
მეთვალყურემ არ დაგინახოთ,
ახლა სხვა ქვაზე გადადით და რა შეამჩნიეთ?
ხედავთ?
– თბილია, სხვა ქვებისაგან განსხვავებით,
მთლად სხეულივით ვერა,
მაგრამ მაინც თბილია!

აი, ქალწულიც!
ტრადიციულად, –
ანტიკაში ვინმე ქალწული არასოდეს არის შიშველი,
შიშველ ქალწულებს – გვიანდელნი ეხარბებიან.

და გათხრებისას რაღაც სხეულის
რამე ნამტვრევს თუ იპოვნინან,
ხშირად სიშიშველე – არსიშიშველე,
ერთადერთია,
რომ დაადგინონ,
ვის ეკუთვნოდა,
ვისი სხეულის ნაწილი იყო,
როგორი იყო მისი რაობა.

და არა მხოლოდ
მუზეუმში,
მუზეუმგარეთ,
ყოველდროს,
ყველგან
მიყვარს შიშველი სხეულების თვალიერება!

ეროტოსტიხი

ო, ეს ბუნება!
როგორ ვთამაშობთ
განუწყვეტლივ,
არა, ქალებო?
ზემატყუარაც რომ იყოს კაცი,
მოტყუება
იმ ერთადერთხელ არ შეუძლია!

მთავარი

ამ ცხოვრებაში რაც მთავარია, არის უფასო,
ცაში ღრუბლების კოშკებია? – თავქვემ ხელები
ამოიდე,
მინდორს მიენდე და უცქირე – არის უფასო,
ვარსკვლავიანი ღამე გინდა? – ეგეც უფასო,
როგორ ცვივიან ვარსკვლავები,
გეყრებიან და ისლა გრჩება, თასი უთასო,
მზე ამოდის და ჩადის უფასოდ,
წვიმს უფასოდ,
ღღუა უფასო,
ქარიც – უფასო,
ჰაერია? – ისიც უფასო,
შემოდგომა,
გაზაფხული,
შემოღამება,
შეყვარება,
რაც პოეტის გულს შეეხება უპირველესად,
ეს ყველაფერი მოუცია მუქთად უფალსო.

მაგრამ ყოველი – ამ სასწაულს მოდევნებული,
ის რაიც რიგით მეორეა,
არა – პირველი,
რაც საჭიროა და არაფრით გაუწირველი:
რომ ცას ახელო თავისუფალმა,
ამოისუნთქო,
რაღაც სულ მცირე – შენიც იყოს,
არვინ გაგიყოს ან გაგრიყოს და ასე შემდეგ..
(ამ სიტყვებზე რა უნდოდ შემდექ!)
ყველა ნაბიჯი,
სიყვარულისკენ ხელის გაწვდენა,
სიცოცხლის დენა,
მშვიდად გეხუროს ცა – ამოდენა
და
დაინახო, ღრუბლის ფარა ვინც ამოდენა,
ღვთის ანგელოზთა ეს ლამქარი ვის შეესია,
რომ შენი იყოს სიყვარული,
ნატვრას ეწიო,
აიხდინო,
ყოფიერებას მიაწვდინო,
ყოფით სურვილებს მორგებული ვრცელი ეს სია –
უძვირესზე უძვირესია!

ფორტეპიანო

ეს – ბაღნარები ოქროს ხანის,
ფერდობიანი
და მარმარილოს ჰოლი – ხავერდის ფარდებიანი,
ძველი ჰანგები – მოლანდებებს ბარდებიანი.
მოლანდებანი – არასოდეს ბერდებიანი,
შენ, გულო ჩემო –
ნუ იბურდები, დარდებიანი!

უკრავს ქალწული:
ყელი – მაღალი,
მხრები – სწორი,
იერი – მკრთალი,
კოცნა – მალული,
მეხვედრა – მალი,
არა – წამალი, ო, კორნელია,
სიყვარული – უკურნელია!

სადღაა ნეტა საფერი ფლირტი,
ის ფანდი ანუ,
ის ფინტი ანუ,
დარჩა ფონტები და ინტერნეტი,
ფორტეპიანო..

ფორტეპიანო?!
ვისლა უნდა,
შინ ვის ეტევა,
ვისა აქვს სახლი დღეს იმხელა ფართობიანი?

ფორტეპიანო!
მუსიკალურში დარეკავ და,
უფასოდაც არ გვჭირდებაო,
თითოზე თითო ინსტრუმენტი გვქონიაო,
მერე დარეკეთ,
გაფართოებას გვპირდებიანო.

ფორტეპიანო!
თუ ვინმე მაინც შეგეხმიანა, განცხადება წაფიქრებო:
„გავაჩუქებ ფორტეპიანოს!
ანტიკვარული,
მაკაგონი,
ნაჩუქურთმალი,
შიდა კორპუსი საუკეთესო,
ასაწყობიო“,
პირველი კითხვა, იცით, რა არის?
მაინც, რომელი სართულიაო.
რომ გაიგებენ, მეორეო,
სხვები – უფასოდ მოტანას
და აწყობასაც გვპირდებიანო.

„რა ასაწყობი ყოფილხარ სექსში, როგორც ძველი
ფორტეპიანო“,
ცუდად აწყობილს – ასაწყობი სჯობია ისევ.
კაცებსაც, ატყობ, ორდებიანო,
ან სხვის ნათქვამზე ბოლდებიანო.

სხვის გასაგონად იმეორებენ,
სასაცილოა,
ვინც მეუღლეებს ქალწულებად ბარდებიანო
ან ქალიშვილად ბერდებიანო.
ო, რიტორიკა ფანდებიანი!
ეს – ბულინგი,
დღეს ქალწულობა –
თავისუფალი არჩევანია,
თავისუფლებას ვინც პროგრესის სახელით
ებრძვის,
თუნდაც ეს ბრძოლა – ეკრანიდან დაცინვა იყოს,
მომალადა,
თავად ოდესღაც ძალადობის მსხვერპლად ნამყოფი!
ო, რეალობავ, შენ, გულუხვად ნაფინანსებო,
ო, რეალობავ,
შენ უცხოურფონდებიანი!

და რეალობა როგორ გლის ამ დროს!
ფრჩხილით უძწიფრად უსვამ გლისანდროს..

ისმის შოპენი ყურსასმენებში,
ისმის შოპენი,
სხვა ხმაურები – ფონდებიანი.
არავის უნდა ნეტა ჩემი ფორტეპიანო?

მაძინარა

რაც მეტად უნდათ,
მიგალურსმონ დედამიწაზე,
ფრთებს იქნევ უფრო თავგამეტებით
და გაფრინდები,
გაფრინდები,
საკუთარი წარმოსახვების ათასფერადი
ათასხმოვანი საუფლოსაკენ.

ჩემი მალვიძარა – ჩემი მაძინარაა.

თეთრად ნათენები ღამის გაღვივისას
ჯერ რომ ნახად შეგახსენებს,
გაიღვიძეო,
მერე თანდათან ხმას უმატებს,
აყვირდება, ადექიო
და ყოველ ჯერზე თვალდანსუჭული
ხელს რომ ურტყამ გასაჩუმებლად.

ამ დროის ძილი,
ღილის ძილი,
განა არ უდრის მთელი ღამის
გამომუშევა-გამოდინებას?!

ჰოდა, ასე –
ჩემი მალვიძარა – ჩემი მაძინარაა!

მირანდა პრისტაჰი

ბოლო სადგური

ლევან ალავერდაშვილის ხსოვნას

შოვის შვლის ნუკრი

შოვის შვლის ნუკრის თვალებით მიმზერს
შეშინებული ზეცა იელის,
და საქანელაც ქანაობს ისევ
სავსე ბავშვების სიცარიელით.

თითქოს და თოფი გავარდა ცაში –
ისე დაეცა შოვი შველივით,
და შვლის ნუკრით დამფრთხალი ბავშვიც –
იქვე წაიქცა და ვერ ვშველიდით...
იყო ტირილი ცისა თუ მიწის,
ბოლოს ცრემლებიც იქცა ტალახად,
ყველა ოცნება და ყველა ფიცი
ისე გაქრა, რომ ერთიც არ ახდა.
მთა უმაღლებდა თურმე გუნებას –
ყველას ქვიშის კოშკს ვინც აქ აგებდა,
და რა იცოდა მაშინ ბუნებად,
რომ დღეს ქვიშაღა დარჩა აქედან...
ხვალ, ალბათ, ისევ ზეცა იელვებს
და შეშლილივით სულ ტყე-ღრე ივლის,
შოვის ხეობის სიცარიელე
შვლის ნუკრით რომ დაიწყებს ტირილს...

* * *

კეთილშობილი
კაცის იერთ
დამერება ყველგან სულით მევაჭრე –
როცა იძინებს ვილაც მშიერი,
და სამართალსაც პურსაც ვერ ვაჭმევთ...
დრო კი მდიდრული მანქანით მიჰქრის
და ეჯახება (მასზე) ქვეითებს,
მაგიჟებს მშიერ ბავშვებზე ფიქრი, –
სამართალი რომ სადღაც ქეიფობს.

* * *

დროს ჩვენც მივყვებით, – ვით ჩაუბმელ
ზამთრის მარხილებს,
ვერ გამოვედით ამ ცხოვრების მძიმე ძილიდან;
მე გეუბნები: ვერ შევხვდებით, – ისევ გამარხულობ!
შენ მეუბნები: შევხვდეთ! –
ჩემთვის მარხვა ხსნილია!

სიკვდილის ნასროლი ნაგანიდან
გიპოვნე და, მინდა, შენც მხედავდე,
მითხარი, ამდენ დღეს რა გაიტანს
ჩვენს ბოლო სადგურზე შეხვედრამდე...
შენ – მიწის! მე მყუდრო ბინაში ვარ,
თვალაც საფლავივით ამომთხარეს,
მჯერა, შენს ლექსებშიც გინახივარ, –
მაგრამ ერთი სიტყვაც არ მითხარი.
თავს ვგრძნობ უსუსური ბავშვივით და,
გიხრი ქედზე უფრო დაბლა თვალებს,
უშენო დღეები მაშინებს და
ობოლი ლექსივით დამატარებს.
ცრემლს, ვიცი, ბევრი გააკურებს და –
ვეძებ ყველა შანსს, რომ შენც მხედავდე,
მოდი, შენი ბოლო სადგურიდან
ჩვენს პირველ სადგურზე შეხვედრამდე!

* * *

გიბრუნებ გიშრის მძივს,
კოცნებსაც უკლებლივ,
გიბრუნებ ლექსებსაც ტანზე რომ მაწერდი,
დღეს შენზე ოცნებას სიზმრებად ვუყვები
წყალს რომ სულ წაიღოს და მერე არცერთი
გზა აღარ დატოვოს,
ჩვენს შორის, ხანსიანს
დავეძებ იმედს რომ კვლავ ხელი ჩავჭიდო,
გიწყობდი ყველაზე ჭირვეულ ხასიათს –
რომ ვყოფილიყავი შენსავით საჭირო.
გიბრუნებ გიშრის მძივს –
სულ ბოლო მარცვლამდის
რომ თვალო ჩემსავით ლოცვაც და ვედრებაც,
უშენო დღეებით სილას რომ მაწნავდი –
დღემდე სულს მიწვავს და ცეცხლივით მეღება...

* * *

ყველა გზას თითქოს მივყავარ შენგან –
და მრჩები სადღაც ლექსების გარეთ,
ბოლოს ჩვენს შორის თვალებით შედგა
სათქმელი – ბევრჯერ ხელი რომ ვკარით.
ადრე ყველა გზას მოვყავდი მანდეთ –
(ცასთან ვცეკვავდით თეთრი ზეწრებით),
შენ შენი თავი ბრმასავით მანდე, –
მეც დღემდე გეძებ ხელის ცეცებით.

* * *

მიდიან წლები, –
მე ისევ აქ ვარ,
ხვალ მეც გავყვები დროის გასტროლებს;
მოღიხარ, ჯვარზე ხელახლა მაკრავ –
რომ ძირს ჩამოყრილ მხრებში გავსწორდე.

* * *

ვატარებთ ცხოვრების მეტ დროს
გზაში, თუ ძილში თუ ესე...
და მეც ყოველ ჯერზე მეტროს
მივყვები დადგენილ წესებს.

„გთხოვთ, ნუ მიეყრდნობით კარებს!“ –
წერია! – მეც ვიცავ მგზავრი,
(ხელს სხვებიც შენსავით მკრავენ,
ხელი შენც სხვებივით მკარი...)

რამდენი ყოფილა გზა, რომ
გალამებს და გტოვებს გარეთ,
და მაინც, დაღლილო მგზავრო! –
„გთხოვთ, ნუ მიეყრდნობით კარებს!“

პაემანი ქმართან

ოჯახურ დღეებმა დაგვალღეს –
მზის ნაცვლად „მზიანი ღამეა“ –
და ცოლს ისე – ვითომ საყვარელს –
ქუჩაში მინიმნავ პაემანს...

და როგორც კი ვრჩებით მარტონი –
როცა ცა ჭერივით დაგვყურებს,
გრძნობებს თითებივით მატოლებ –
კოცნებით მიკარგავ საყურეს.

ადრე თუ პარიზს და სენ-ტროპეს
ენატრობდით, დღეს – ვურევთ! ვპაექრობთ!
ერთმანეთშიც ისე შეგტოპეთ –
რომ დავჩით ჩვენც უერთმანეთოდ.

ვთვრებით დღეს სხვაგვარი დათრობით,
და სულს მხდი კაბების მაგივრად.
ადრე საკუთარ ჭერს ენატრობდით –
დღეს ჩვენი სახლიდან გავრბივართ.

Arivederci, მეგობარო

(იტალ. „შვიდობით“...)

არივედერჩი, მეგობარო, არივედერჩი! –
ახლა ჩვენს შორის სიმორის და დროის ხიდია,
შენ რომ გინდოდა ჩემთან ყოფნა, აი, ვერ დავრჩი
და ეს წუთებიც მოუსვლელად ჩვენგან მიდიან...

დღეს მეთორმეტედ ჩამორეკა კედლის საათმა –
მაგ თორმეტ ზარშიც მოციქული ყველა ვიცანი,
მე აღარაფერს აღარ გეტყვი ჩვენზე საერთოდ,
ჩვენში უფალიც და იუდაც, იცი, ვინც არის

თავად და მეტი რა უნდა ვთქვა! ამაღდროულად
არივედერლად გადაიქცა ჩვენი სალამიც,
მე შენგან შენით ცარიელი წავალ დროულად –
რადგან ისედაც არც ვყოფილვარ შენთვის არავინ...

* * *

თვალების ვაპყრობ ღმერთთან იებს –
მინდა, რომ მიშველოს
ვინმემ თორემ,
შენზე ლოცვებსა და მეტანიებს
საზეპიროსავით ვიმეორებ.
ბევრჯერ გიმარხულე,
თუ არ ჩავთვლით,
რომ სულ მძიმე არის შენზე მარხვა,
ყველგან დაგატარებ გულის ჩადრით –
ცაც კი არ არსებობს შენზე მაღლა...
მოდის ჩვენეული ამინდები
მწყდება თვალებიც და დღეც ღილებს,
გაჯერებ, რომ, ვითომ, არ მინდები –
რადგან ასე ძვირი ველირები
შენთვის! – რომ აღარ მომწამლო და
(სანამ ჯოკერივით გამჭრი მაღე),
გარეთ ჰაერია მომწვანო და
შენი თვალებივით გამჭვირვალე!

შიშველმა ილოცე

ილოცე! შიშველმა ილოცე!
შიშველმა და არა დახურულ
სამოსში, არ გინდა სიმორცხვე, –
ღმერთი ხომ შიშველსაც ენახულობს...
შიშველმა ილოცე, ნეკნებად
ანთე სანთელები შენშიაც,
დღეს ცოდვის განბანვა გექნება, –
მოყევი, რაც ღმერთთან შეგშლია!
შიშველმა ილოცე!
არ გინდა
სამოსი, არც მძივი გიშერის,
მაგ შენი ტანსაცმლის მაგივრად –
შიშველმა ილოცე! გიშველის!
მოეშვი ხატებთან დაჩოქილ
ლოცვებს გადაზუთხულს, ბანალურს,
ღმერთმა ხომ სიშიშველე გაჩუქა:
ილოცე! ვითომა ბანაობ.

* * *

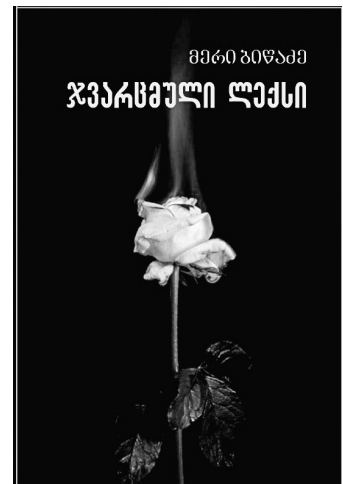
ჩვენ ხშირად ვთამაშობთ ჯვარცმობანას,
ხშირად მსხვერპლის როლსაც კარგად ვირგებთ,
ცრემლით თავის სისხლი ჯვარს მოჰბანა
ღმერთმა და მერე ხალხის რიგებს

ისე შეერია, რომ აქ ხშირად
მის კვალს თიბავენ (და ყრიან) ცელით...
ცხოვრება ხანმოკლე თამაშია
და ამაოების ღრიანცელი.

„ვიცი, ოდესმე გავიხსენებ სემქონლო მხარე“...

მაია ლიაკონიკა

„მზიანი წვიმა“ – მერი ბიწადის პოეზია

მერი ბიწადე 1930 წელს დაიბადა სოფელ კარდანახში (გურჯაანის რაიონი). მან მთელი ცხოვრება საქართველოში, თავის მშობლიურ რაიონში გაატარა, მაგრამ მისი სული მთელ კოსმოსს სწვდება. მას არ ახასიათებს კუთხურობა, კარჩაკეტილობა, ის სივრცეებში დაფრინავს პეკელასავით და უმშვენიერეს სტრიქონებს გვთავაზობს. თავის ერთ ლექსში „თუ მოველი“ წერს: „თუ მოველი, სიამაყით მოვალ, ვარსკვლავების სიკამკამით მოვალ“... ღიას, ის მოვიდა მზის და მთვარის, ვარსკვლავების სიკამკამით, არაჩვეულებრივი გოგონა, ნიჭიერებით, სიცოცხლის წყურვილით სავე, მაგრამ მუხანათმა ბედმა – სასიკვდილო ავადმყოფობამ სარეცელს მიაჯაჭვა. სტუდენტმა სწავლის გაგრძელება ვეღარ შეძლო და დედამ მშობლიურ სოფელში გადაიყვანა.

აქ არ შეიძლება პარალელი არ გავავლო ცნობილი მექსიკელი მხატვრის – ფრიდა კალოს ცხოვრებასთან, ისიც ასევე ლოგინს მიაჯაჭვა აუბედითმა შემთხვევამ. მიუხედავად იმისა, რომ ისინი სხვადასხვა ქვეყანაში დაიბადნენ, ცხოვრობდნენ, მათი ცხოვრების წესიც განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან, მაინც ჩანს მათი სულიერი ერთობა, რომელიც მხოლოდ ძლიერი ადამიანებისთვის არის დამახასიათებელი: ამ ორი შემოქმედის უტუნი სული, მზაობა იმისა, რომ შეებრძოლონ დიაგნოზს, პირობებს, რომლებსაც ექიმები სთავაზობენ. ყველაფრისა და მიუხედავად, ორივე სძლევს ავადმყოფობას, ფეხზე ღებება და აგრძელებს ცხოვრებას. სწავლის გაგრძელება ვერცერთმა ვეღარ შეძლო, მაგრამ ორივემ შემოქმედებით საქმიანობას მიჰყო ხელი, მერი – ლექსებს წერს, ფრიდა – ხატავს. მათი მისია ახალგაზრდების აღზრდაა. მერი ლექსებს, ქართულ ლიტერატურას, მწერლობას აზიარებს ბავშვებს, ფრიდა – სტუდენტებს ხატვას ასწავლის, რადგან მას არ შეუძლო სამხატვრო აკადემიაში სიარული, სტუდენტები მასთან დადიოდნენ და აი, ერთხელ მან ერთ ახალგაზრდას, რომელიც მის

ბაღში კაქტუსს ათვალიერებდა, შეკითხვა დაუსვა, თუ რა ფერის იყო იგი. სტუდენტმა უყოყმანოდ უპასუხა – მწვანე. არა, აუხსნა ფრიდამ, მასში ცისარტყელას შვიდივე ფერია და თუ ეს ვერ დაინახე, ვერასოდეს მხატვარი ვერ გახდები. ღიას, მხატვრობა, მწერლობა იოლი არ არის, ცისარტყელას შვიდი ფერი ჩვენშიც უნდა მზიანობდეს. გავიხსენებ მერი ბიწადის ლექსს – „რა მოგივიდა?!“

„მზიანმა წვიმამ გააბრწყინა ათასი ფერი, ჩვენი თუთის ხე ლაღობს წვიმითა, ამნაირ დარში უცინიან ერთმანეთს ქვებიც, ადამიანებს რა მოგივიდა?!“

საოცარი სიტყვებია – „მზიანი წვიმა“. თუ ფრიდა კაქტუსის ერთ ფოტოლოში ხედავს ცისარტყელას შვიდ ფერს, ქართველი პოეტი ქალი წვიმაში ხედავს მზეს, ათას ფერს. ასეთი წვიმა ალაღებს ბუნებას, თუთის ხეს, უგრძნობი ქვაც კი იცინის ამნაირ დარში, მხოლოდ ადამიანი რჩება უგრძნობი. ის ვერ ხედავს ბუნების მშვენიერებას, მის სილალეს. მხოლოდ დიდ ხელოვანთ, დიდ შემოქმედთ შეუძლიათ დაინახონ ის, რაც ჩვენი თვალთახედვის არეალის გარეთ რჩება..

„მე ავტობორტრეტებს იმის გამო ვხატავ, რომ ხშირად მარტო ვარ. მე ვარ ადამიანი, რომელსაც ყველაზე კარგად ვიცნობ“, – ამბობდა ფრიდა კალო.

მერი ბიწადეც თავისი ლექსებით თავის ავტობორტრეტს ქმნის. თავის ხასიათზე, განწყობაზე, შინაგან ბუნებაზე გვიამბობს. ერთ ლექსში „ვმუნვა წვიმის გამო“ ის წერს:

„სახურავიდან ჩამოდის წვიმა, მარტო ვვმუნავ და ვეძახი ლექსებს, ნუ უკრთი, გულო, ბუნების წრიალს, პოეზიაა, ვინ იცის, ესეც... და ვგრძნობ, ოთახში რუებად ქმნილი, წვეთები ჩემკენ როგორ ილტვიან... ბევრს ხომ არა აქვს ამგვარი „ლხინი“, იქნება ესეც კოლორიტა“?..

წარმოდგინეთ, თქვენს ოთახში წვიმს, სახურ-

ავიდან წყალი ჩამოდის, ადამიანების უმრავლესობას ექნება განწირულობის, უსუსურობის განცდა, მაგრამ არა ჩვენს პოეტ ქალს. ის თავს ინუგეშებს, ამგვარი „ლხინი“ ბევრს არ ექნებათ, ამბობს ირონიით. იქნებ სწორედ ეს არის კოლორიტი, ფერწერაში მხატვრული გამომსახველობის ერთ-ერთი ხერხი. იგი თავის ლამაზ ფერწერულ ტილოს ქმნის ამ წვიმის ფონზე.

ან ლექსში „სიტყვა“, როგორი ხმამაღალია მისი სიტყვა, როგორც თვითონ ამბობს, ეკლიანი, ცხოვრების ჩარხზე ნალესი, რომელსაც სიკეთის მცველად ატარებს და არაერთხელ გამოუყენებია ჩაგრულ თანამემამულეთა დასაცავად. ის იღია ჭავჭავაძის ოთარაანთ ქვრივივით კერპი და უტეხნია უსამართლობასთან ბრძოლაში, რკინის ქალამნებს ჩაიცვამს და სამართალს მაინც მიაღწევს!

„ეკლიან სიტყვას, როგორც ავგაროზს,
სიკეთის მცველად ვატარებ მხოლოდ,
და ზოგიერთი ჭკუით საბრალო,
ვიცი, მეძახის ავსა და ბოროტს.
რა ესმით, ეგებ მჭირდება ნიღბად,
სიტყვა – ცხოვრების ჩარხზე ნალესი,
რომ დავიფარო რაღაც მის მიღმა, –
უსპეტაკესი და უნაზესი“.

ღიან, ადამიანები სუსტნი არიან ბოროტებასთან ბრძოლაში, მაგრამ ძლიერნი – ერთმანეთთან ბრძოლაში, თითქოს ერთმანეთის განადგურებაა მათი მისია, ისე უსწორდებიან დაჩაგრულს, სუსტს, ავადმყოფს, ობოლს. სწორედ ამის წინააღმდეგ იბრძოდა მერი ბიწაძე, რომელსაც თვითონ ებრძოდნენ, აწამებდნენ, ტანჯავდნენ, ანადგურებდნენ მორალურად.

მიუხედავად იმისა, რომ ფრიდა კალოს, რომელიც არა მარტო ნახატებით, თავისი გამონათქვამებითაც არის ცნობილი. იგი ამბობს: „მე არც მოყვარული მხატვარი ვარ, არც გამოცდილი ხელოვანი, მე მხოლოდ ქალი ვარ, რომელიც გადარჩენისთვის ხატავს“. იგივე აზრი აქვს გატარებული თავის უსათაურო ლექსში მერი ბიწაძეს:

„მთავარია, ვის რა ჰკლავდა, –
აი, ტანჯვით საკითხავი...
მე ეს ლექსი დავწერე და
ვინუგეშე ამით თავი“.

ღიან, დიდ ტკივილებს ნუგეში უნდა, იმედი უნდა, რომ ისინი გაივლის, მორჩება, ლაღო ასათიანი წერს: „რომ ლექსი შველის ყოველგვარ ტკივილს და თვითონ ლექსი ტკივილი არის“. ლექსია ნუგეშიცაა და იმედიც, ვერავის თუ ვერ უზიარებ შენს განცდებს და გრძნობებს, კალამი და ქალაღლი ხდება შენი მეგობარი.

„შენ რომ ლექსმა გაგაოცა,
შენ რომ ლექსი გზიბლავს უფრო,
ის ვშობე და ფრთები მომწყდა,
მე მას შემდეგ დავალ უფრთოდ.
შენ რომ ლექსმა გაგახარა,
ის რომ ასე მოიწონე,
მე იმ ლექსით ავადა ვარ,
იმ სიმღერით ვკვდები სწორედ“.
ასე მიმართავს მერი ბიწაძე მკითხველს. ლექსმა

შეიძლება მოგვკლას და შეიძლება გვაცოცხლოს!
ფრიდა კალო, ისევე როგორც მერი ბიწაძე, სიკვდილს ხედავს, როგორც ხსნას.

ფრიდა კალო: „იმედია გარდაცვალება წარმატებული იქნება და უკან აღარასოდეს დავბრუნდები!“
მერი ბიწაძე: „მე იმ ლექსით ავადა ვარ, იმ სიმღერით ვკვდები სწორედ“.

მერი ბიწაძე თავისი სიკვდილის მთელ ტრაგიზმს გვაჩვენებს უსათაურო ლექსში, მას ხომ დამტირებელიც არ ჰყავს:

„ჩემს სიკვდილს მაინც გაიკვირებენ,
და მერე აღარ მომდებენ შარებს,
დამინანებენ, წაიტირებენ,
მაგრამ არავინ ჩაიცვამს შავებს.
მოვა და გახსნის უკუნის კარებს
დღე ფერწასული და გულსაკლავი,
და მხოლოდ ყვავენს,
და მხოლოდ ყვავენს,
და მხოლოდ ყვავენს ეცემვით შავი“...

ამ ლექსმა ალექსეი სავრასოვის სურათი გამახსენა: „ჭილყვაები მოფრინდნენ“, ჭილყვაებით დაფარული ხე... თითქოს ზევიდან გადმოსცქერიან დასაფლავების ცერემონიალს და მხოლოდ ისინი აცილებენ უკანასკნელ გზაზე მიცვალებულს.

როგორც საბჭოთა დროს, ისე საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგაც შეუმჩნეველი დარჩა საზოგადოებისთვის მერი ბიწაძე.

მადლობა: მერი ხოსიტაშვილს, გიორგი ლალიაშვილს, თამარ შაიშველაშვილს, მზია კვირიკაშვილ-ლოურენსს, რომლებმაც წვლილი შეიტანეს ამ არაჩვეულებრივი ადამიანის აღმოჩენასა და მის პოპულარიზაციაში. დღეს მე მიჭირავს ხელში მისი ლექსების კრებული, სახელწოდებით: „ჯვარცმული ლექსი“ და ვეძებ ლექსს, რომლის ეს სიტყვებიც პოეტი ქალის მთელ პოეზიას იტევს. აი, მასაც მივაგენი და ვკითხულობ:

„ეს რომ შეიგრძნო, უნდა იცოდე,
რას მოსდევს ჩემი პატარა ლექსი,
ის უპირველეს, განა მზის ნოტებს,
ცრემლიან ღამეს აწყდება კვნესით.
.....

დაზაფრავს ხმები, მრუმე და მქისე,
და უჭირს ისე... და უძძიმს ისე...
მაგრამ ქედს მაინც არ უხრის არვის,
და მიდის თავის გზითა და წესით...
იქნებ სამშობლომ ოდესმე მაინც
სცნოს, დაიფაროს ჯვარცმული ლექსი“...

არა მარტო მისი ლექსი იყო ჯვარცმული, არამედ პოეტიც. მას სდევნიდნენ, ავიწროებდნენ, მიკროსკოპით აკვირდებოდნენ ადგილობრივი საბჭოთა ხელისუფლების წარმომადგენლები. ის „პერსონა ნონ გრატა“ იყო იმ მშობლიური სკოლის კედლებშიც კი, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა. აი, რას წერს იგი:

„რა ტყუილად მაწამებენ,
სულს რად მიწამლავენ გესლით,
ისეთ რამეს რად მწამებენ,
რისიც არაფერი მესმის“.

პოეტ ქალს არ ტოვებს მარტოსულობის განცდა, რომ ის არავის სჭირდება. და განა რომელი პოეტი არ არის ასე, ისინი „მზის ნოტებს“ კი არა, „ცრემლიან ღამეს“ აწყდებიან კენესით, კენესიან სიყვარულზე, სამშობლოზე ან უსამშობლობაზე. ზოგჯერ ადამიანი თავის სამშობლოშიც უსამშობლოა, განწირული ბედისგან, ახლობლებისგან. პოეტი წერს:

„რაო, მითხარ, რაო, ჩემო სიმღერაო,
ბედმა ხომ არ გაგვიმეტა,
ავად ხომ არ ჩაიხელთა
თვალნი გიშერაო,
ხომ არ გვიყვლოა,
სულში ლექსი გაიფანტა,
არვინ მიშველაო?

.....

რა ვნა, საით გადავცვივდეთ,
ჩემო სიმღერაო“...

მერი ბიწაძეს მშველელიც არ ჰყავდა, იგი მშველელს და დასაყრდენს მშობლებში ეძებდა. მათზე ახლო არავინ ჰყავდა, ამიტომ ლექსებში ხშირად მათ იხსენებს, მათ უხმობს, მათი სიკვდილის შემდეგაც კი.

„დარღმა დამრია ხელი,
ცრემლებს ვეღარსად ვმაღავ,
შემომესია მტერი,
მამავ, მიშველე, მამავ“!
(მამას)

ანდა:

„შემომეფანტა ავადმყოფს ყველა,
მხოლოდ შენ შემრჩი ერთგული გვერდით,
ვის გაუვლია ისე ფრთხილად, ჩემს
სასთუმალთან,

როგორც შენ, დედი!

.....

მე მოვაბეზრე ქვეყანას თავი
და შენ ერთადერთს, არ მოგბეზრდი,
ძვირფასო დედი“!

(დედას)

მშობლების დაკარგვის შემდეგ ძლიერი სულის ადამიანი დასაყრდენს თავის თავში, თავის პოეზიაში პოულობდა. იმ შიშს, რაც მის გულში სახლობდა, სტრიქონებში ათავსებდა, თეთრ ქაღალდზე შავი ასოებით გადაჰქონდა:

„მეც შევერეე გაზაფხულს თითქოს,
თითქოს მასავით ქარებს მივყვები,
ასე მგონია, მოვა ვიღაცა,
რომ დამამტვრიოს მწვანე ტოტები“.

მაგრამ ვერაფერი ანშობდა პოეტში გმირულ, მებრძოლ სულს, ხდებოდა უშიშარი. იბრძოდა უსამართლობის წინააღმდეგ, ეხმარებოდა თანასოფლელებს სამართლიანობის აღდგენაში, რკინის ქალამნებს ჩაიცვამდა და ბოროტებას არ გაამარჯვებინებდა. ამისთვის მას მთელი თავისი სულიერი ძალების მობილიზება სჭირდებოდა. ლექსში „შფოთვა“ თავის თავს კითხვას უსვამს, შეძლებს კი ბოროტთან ბრძოლას, ეყოფა კი ამისთვის ძალები?!

„გულს რაღაც დიდმა გადაუარა,

რომ გამიქარწყლოს მციერედი განცდა,
საქმე რომ იყოს, შევძლებ თუ არა,
შუმანიკივით დავიცვა, რაც მწამს?
დავიცავ? – ვბორგავ ეჭვით ბურვილი,
თავის განწირვას შევძლებ თუ ვეღარ?
ვის – ოქრო-ვერცხლის ხვეჭის სურვილი,
მე კი... აი, რა მაშფოთებს დღე-ღამე“.

მერი ბიწაძეს არ სჯეროდა სხვაგვარი ცხოვრების, სხვაგვარი პოეტის. არ ჰქონდა ოქრო-ვერცხლის მოხვეჭის სურვილი, დღე და ღამე მისი ფიქრის საგანი იყო სამართლის დაცვა, მაგრამ როცა საქმე პირადად მას ეხებოდა, იქ ფარ-ხმალს ყრიდა, არასოდეს თავისთვის არაფერი მოუთხოვია, ლუკმა-პურიც კი უჭირდა, მაგრამ ამას არად მიიჩნევდა, მისი მისია სხვა იყო, თავისი ცოდნა გადაეცა მომავალი თაობისთვის, ესწავლებინა პოეზია, რითაც სავსე იყო მისი სული, ამიტომაც სოფლის სკოლაში დააარსა ხელნაწერი ჟურნალი „კვირტი“, სადაც შემოქმედებითი ნიჭით დაჯილდოებულ მოსწავლეებს იკრებდა. ამით სურდა, ხალხისთვის ქართული ლიტერატურის სიძლიერე დაენახებინა, მისი უდიდესი მნიშვნელობა – ნებისმიერი ქართველის პიროვნებად ჩამოყალიბებაში. ვინაიდან პოეტი დიდ როლს ანიჭებდა ახალგაზრდების პატრიოტულ აღზრდას, მის შემოქმედებაშიც პატრიოტიზმს დიდი ადგილი უკავია. მას სძულს მოლაღაბე, ცრუ, ფლიდი ადამიანები:

„როცა მიწაზე ურცხვად დადიან,
რაღაც უკეთესს ჩემს გულში კლავენ...
როცა ნელს ხეებს რტოებს აჭრიან, –
ასე მგონია, მე მკვეთენ მკლავებს“.

ვაჟკაცის საქმე სამშობლოს მთა-ბარზე მტლად დადებია, მისთვის შრომა და გარჯა, არავის წინაშე ქედის მოდრეკა, ქალის გარდა.

„თუ ვაჟკაცი ხარ, ამრავლე ყანა,
და საძოვარზე გარეკე ცხვარი,
სამშობლო მთა-ბარს დაედე წამლად,
გული აივსე მინდვრების ცვარით,
არ შეუხარო წარბი მყინვარწვერს
და შედრკი მხოლოდ ქალის წინაშე“.

მერი ბიწაძის ლექსებში კარგად ჩანს დარდი და გულგატეხილობა საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომ შექმნილი ვითარების, არეულობის გამო. ლექსში „სატანა“ წერს:

„მოვიდა სატანა, სახელით ღმერთის,
ქვეყანას მოედო, შეჰყარა კეთრი;
აგვრია, დაგვრია, სულ მთლად გადაგვრია“...

პოეტი ქალი არ პატიობს ადამიანებს უხნეო საქციელს, მაშინ, როდესაც სხვას უჭირს, შენ არ უნდა დიდგულობდე, ერი ერთ მუშტად, ერთ მთლიანობად უნდა იყოს შეკრული. მისი ღრმა რწმენით, მხოლოდ ამ გზით შეიძლება ქვეყნის გადარჩენა.

„როცა შიმშილობს ბევრი
და ბრუნავს ცოდვის კვერი,
ის კი ღრეობებს მართავს
და თავს ეძახის მართალს,
რას, რას დაარქმევ ამას? –

– რასა და ქვეყნის დაღატაკ!“
(დაღატაკი)

საუბედუროდ, დღესაც არ შეცვლილა ბევრი რამ, დღესაც უჭირთ ჩვენს თანამემამულეებს. გადარჩენის გზა კი მხოლოდ უფლის გზაა, პატიოსანი შრომა ქვეყნის სასიკეთოდ, და არა სატანის გზა, სწრაფვა გამდიდრებისაკენ. პოეტი ქალი მიმართავს თავის გაუნამუსოებულ თანამოქალაქეებს:

„აღარ ჰგავხარ ადამიანს,
ფულმა ისე გადაგრია,
რად გამგელდი, რად გაღორდი,
მამულისთვის რატომ აღარ ხმინობ!
რამ შეგცვალა, ვინ დაგწყველა,
კაცო, ადამიანო!“

პატრიოტიზმზე კიდევ ბევრი შეგვიძლია ვისაუბროთ მერი ბიწაძის შემოქმედებაში. ამ სიტყვებით კი უკვე ყველაფერია ნათქვამი:

„დიდ მინდვრებს დიდი სჭირდება სიტყვა,
მაღალი ლექსი – ამ მთებს ამაყებს,
დიდი სათქმელი რატომ ვერ მითქვამს?
მე მეშინია – თან რომ გადაყვე!“

არ შემიძლია მის სატრფიალო პოეზიაზეც არ ვისაუბრო. მერი ბიწაძე პოეტი ლირიკოსია. იგი ხან ბავშვივით მეოცნებეა, დაფრინავს ცაში, ეჟურტულება მზეს, ოცნებობს ლირიკულ გმირთან – სატრფოსთან შეხვედრაზე, ხან ეჭვიც კლავს, რატომ არაა ისიც სხვასავით ბედნიერი, რატომ არ ჰგავს სხვებს?! არაჩვეულებრივია მისი ეს უსათაურო ლექსი, რომელშიც ის თავის სატრფოს მიმართავს:

„ისევ მოვა გაზაფხული
ჭექით, ზათქით, ქარებით, –
გავახუნო შავი ღამე
ჩემი შავი თვალებით...
ცოტა კიდევ დამაცადე, –
ტყე დამშვენდეს კვირტებით, –
გომბორს ნისლი ავაცალო
ჩემი თბილი თითებით“.
სხვა ლექსში კი ეჭვით კითხულობს:
„ვის მიუტანე ის სიჭაბუკე,
ვის შეაყვარე იასამნები,
აღვის რტოებქვეშ ვინ შეიფარე,
შენ ჩემ მაგიერ ვის ახარებდი,
ნეტავ, მას სურდა იასამნები,
ჩემებრ უყვარდა იასამნები“?

ცხოვრებისგან დაღლილი ქალი ბოლოს თითქოს უარსაც ამბობს სატრფოსთან შეხვედრაზე და წერს:

„არ მინდა დაგენახო –
ასე გატეხილი,
დაღლილი,

შევეძრები
ჩემი სულის ბუნავში და
საკუთარ იარებს
ვიშუშებ ძალღვივთ“.

ასევე მინდა აღვნიშნო, რომ მერი ბიწაძის პოეზიაში ბევრია მიძღვნაც – ახლობლებისა და მეგობრებისადმი, ასევე სხვადასხვა ცნობილი ადამიანისადმი. არის ლექსები ბუნებაზე, სხვა მოტივებიც. ის აკრიტიკებს ადამიანთა სხვადასხვა ნაკლს, სიმდიდრეს, ვერცხლისმოყვარეობას:

„რატომ არ გჯერათ, უგუნუნრო,
რატომ არ გჯერათ,
რომ მე არ შევალ მაგ ბრჭყვიალა
ნივთთა სამზერად?

მე თქვენზე მეტად მდიდარი ვარ –
შევეკრულვარ მზესთან
და მღევს შრიალი ვერხვების და
კაკლების ხეთა“...

(ზოგიერთებს)

ნამდვილად სდევს ხეთა შრიალი და ჩიტების ჭიკჭიკი ამ არაჩვეულებრივი შემოქმედი ქალის პოეზიას. იგი მზის სხივებითაა განათებული და იტევს მთელ საქართველოს, მთელ სამყაროს, თავის სოფელს, კუთხეს, სწორედ თავისი სოფლით უყვარს მას სოფელი. მისი სულის ჭრილობების მკურნალი მხოლოდ ლექსი იყო. ის იყო სულიერი შვილი ჩვენი დიდი ქართველი მწერლების, პოეტების, ამიტომაც წერს:

„ო, აქ ააგეთ ნეკერჩხლის ქოხი,
რომ შიგ იყუროს მთვარემ და ელვამ,
ასფალტის ნაცვლად დაყარეთ ღორღი
და ქალამნებით იარეთ ყველაშ“!

(ვაჟას პროსპექტი თბილისში)

დაუსრულებლად შეგვიძლია ვილაპარაკოთ მერი ბიწაძის პოეზიაზე. იგი უსასრულო და უკიდევანოა, როგორც ცა, რომელიც თავზე გვახურავს. იმედი მაქვს, რომ მისი პოეზიით დაინტერესდებიან ლიტერატორები, კრიტიკოსები და ქართული პოეზიის საგანძურში მას მნიშვნელოვან როლს მიაკუთვნებენ, როგორც ერთ-ერთ გამორჩეულ ავტორს.

„მე თუ ამქვეყნად ვერ იქნა და ვერ გავიხარე,
მაინც იმ დღეთა, ძვირფას დღეთა მომდის
ნათელი,

ვიცი, ოდესმე გამიხსენებს სამშობლო მხარე,
დადგება თუნდაც ერთი ლექსის კორიანტელი“.

იმედიაანად ამბობს პოეტი. აქ კი შეცდით, ქალბატონო მერი, ერთი ლექსის კი არა, თქვენი მრავალი ლექსის დგას კორიანტელი და ეს უზომოდ გვიხარია, რადგან არ უწერია გახუნება თქვენს სტრიქონებს!

ჩვენსი

მუსტაფა იაკუთი (ბურამ ხიმშიაშვილი)

თურქულიდან თარგმნა
ნანა კაკარავა

თანამედროვე ქართული ლიტერატურა და ნოდარ დუმბაძე თურქულად*

მუსტაფა იაკუთი-ხიმშიაშვილი ნოდარ
დუმბაძის საფლავთან მთაწმინდაზე

ნიაზი აჰმეთ ბანოლლუ გახლავთ პირველი, რომელმაც ქართული ლიტერატურის ნიმუშები თარგმნა თურქულ ენაზე. იგი დაიბადა 1913 წელს ბათუმში და გარდაიცვალა 1992 წელს სტამბოლში. მან პირველმა თარგმნა თურქულად ქართველი მწერლების, ალექსანდრე ყაზბეგისა და ეგნატე ნინოშვილის ნაწარმოებები და 1936 წელს გამოაქვეყნა კრებული სახელწოდებით „კაკასიური მოთხრობები.“ 1941 წელს ნიაზი აჰმეთ ბანოლლუმ დაწერა რომანი „სიყვარულის გულისათვის“, რომელშიც აღწერილია ცნობილი ქართველი მხედართმთავრის გიორგი სააკაძის ცხოვრება და იმდროინდელი ისტორიული მოვლენები. იმავე 1941 წელს მან თარგმნა და გამოსცა ალექსანდრე ყაზბეგის გახმაურებული მოთხრობის „ელგუჯა“ შემოკლებული ვარიანტი, სახელწოდებით „კაკასიური რომანი – ელგუჯა“. 1964 წელს განმეორებით დაიბეჭდა სრული თარგმანი. ამჯერად მთარგმნელმა ნაწარმოები ასე დაასათაურა: „ელგუჯა – კაკასიური სიყვარულის ამბავი“.

მაგრამ თურქულ ენაზე ქართული კულტურისა და ლიტერატურის, ზოგადად, საქართველოს შესახებ საფუძვლიანი ცნობარი გახლდათ აჰმეთ ოზქან ძელაშვილის მიერ 1968 წელს გამოქვეყნებული კრებული „საქართველო“ (Gürcüstan). ამ წიგნის გარდა მანამდე საქართველოს შესახებ არ არსებობდა სხვა რაიმე მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, ვიდრე 1969 წელს არ ითარგმნა ნოდარ დუმბაძის რომანი „მე ვხედავ მზეს“. მრავალ ენაზე გამოცემული ეს რომანი გერმანიულიდან თურქულად თარგმნა ქალბატონმა მეჰრურე ქარაორენმა და დაბეჭდა გამომცემლობა E-yayinevi-მ. ამ გამომცემლობის დამფუძნებელს, ბატონ ჯენგიზ თუნჯერს საბჭოთა კავშირში და კერძოდ, საქართველოში მოგზაურო-

ბის დროს ნოდარ დუმბაძემ თვითონ აჩუქა თავისი რომანის გერმანული თარგმანი. ეს წიგნი გამოცემულმა ქალბატონ მეჰრურეს ჩაუტანა და ასე მივიღეთ გერმანიულიდან თურქულად თარგმნილი „მე ვხედავ მზეს“. მიუხედავად იმისა, რომ რომანი უშუალოდ ორიგინალიდან ანუ ქართული ენიდან თარგმნილი არ არის, თარგმანი იმდენად მშვენიერი გამოდგა, რომ თურქი მკითხველის დიდი მოწონება დაიმსახურა და წიგნი არაერთხელ განმეორებით გამოიცა.

იყო დრო, როცა ქართულიდან თურქულად ლიტერატურული ნაწარმოების თარგმნა ფაქტობრივად შეუძლებელი იყო. საქართველოში თურქოლოგიის დარგი სათანადო დონეზე გახლდათ განვითარებული და ქართული ნაწარმოების თურქულ ენაზე მთარგმნელი უამრავი თურქოლოგი არსებობდა. მაგრამ საბჭოთა კავშირის პერიოდში პირდაპირ ქართულიდან თურქულად თარგმნის უფლება თითქმის არ არსებობდა. ნაწარმოები ჯერ აუცილებლად რუსულად უნდა ყოფილიყო თარგმნილი და მხოლოდ ამის შემდეგ რუსულიდან, გერმანიულიდან, ინგლისურიდან თუ სხვა ენიდან ითარგმნებოდა თურქულად; ზუსტად ისე, როგორც ეს მოხდა რომანის „მე ვხედავ მზეს“ შემთხვევაში.

თანამედროვე ვითარებას თუ გადავხედავთ, თურქული ენა, ისტორია და მწერლობა საქართველოში ძალიან სერიოზულად ისწავლება. მაგრამ აქამდე მოსვლა არ ყოფილა ადვილი. თავიდან ქართველი ენათმეცნიერები საკუთარი მონღოლებით წიგნებიდან ეუფლებოდნენ ოსმალურსა და თურქულ ენებს. პირველად თურქეთში 1927 წელს გაიგზავნა სერგი ჯიქია, რომელიც არის საქართველოში თურქოლოგიის დარგის ფუძემდებელი. მან ორი წელი გაატარა სტამბოლის უნივერსიტეტში და ისმენდა ისეთი ცნობილი მეცნიერების ლექციებს, როგორებიცაა: ფუათ ქოფრულუ და ორჰან შაიქ გოქაი. თურქეთიდან დაბრუნების შემდეგ სერგი ჯიქია მიემგზავრება რუსეთს და აგრძელებს განათლების მიღებას ლენინგრადის ორიენტალისტურ სკოლაში.

* წერილი დაიბეჭდა ყოველთვიურ მხატვრულ ლიტერატურულ ჟურნალში BERFIN-BAHAR (ენძელა - გაზაფხული), № 304, სტამბოლი, 2023 წლის ივნისი (მთარგმნელის შენიშვნა).

1936 წელს ბატონი სერგი ივანე ჯავახიშვილის თხოვნით უბრუნდება საქართველოს და უკვე, როგორც აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტის დეკანი, ლექციებს კითხულობს თურქოლოგიაში. მის მიერ დაარსებული თურქოლოგიის დარგისა და აქ აღზრდილი უამრავი თურქოლოგის ნაშრომების წყალობით საქართველოში დაიწყო თურქული ენისა და ლიტერატურის გაცნობა. 1940 წლიდან მოყოლებული ქართველი მკითხველი იცნობს ისეთ მწერლებსა და პოეტებს, როგორებიცაა: ნაზიმ ჰიქმეთი, იაშარ ქემალი, აზიზ ნესინი, ფაქირ ბაიქურთი და ეს სია შესაძლოა უსასრულოდ გაიზარდოს თანამედროვე თურქი მწერლების ჩამოთვლით. რაც შეეხება ქართველი მწერლების რომანებისა და ნოველების, ერთმანეთზე უკეთესი ლექსების თარგმნას, ამ შემთხვევაში საკმაოდ ჩამოვრჩით და დავაგვიანეთ.

რა ბედნიერებაა, რომ ბოლო წლებში თურქეთში ამ მიმართულებით მუშაობა და მონღომება საკმაოდ გამოცოცხლდა. ჰასან ჩელიქმა შეკრიბა სხვადასხვა დროს მის მიერ თარგმნილი ქართველი პოეტების ლექსები, შეკრა ერთ კრებულად და 2022 წელს გამოსცა სათაურით „ქართული პოეზიის ანთოლოგია“. ამით შეივსო ის სიცარიელე, რომელიც აქამდე არსებობდა პოეზიის დარგში¹. მაყვალა ხარებავასა და ალექსანდრე ელერდაშვილის თაოსნობით ჩამოყალიბდა მთარგმნელთა ჯგუფი, ქართველმა თურქოლოგებმა თარგმნეს თურქი პოეტების ლექსები პეკარედით, რომელსაც ლექსის ფორმა მისცეს მთარგმნელთა ასოციაციის წევრმა პოეტებმა.

2018 წელს გამოვიდა ქართულად თარგმნილი „თურქული პოეზიის ანთოლოგია“. ეს გამოცემა შეივსო და მეორე, გასწორებული და უფრო ვრცელი სახით გამოიცა 2021 წელს. როგორც ქართული, ისე თურქული პოეზიის ანთოლოგია – ორივე მათგანი მშვენიერი მაგალითია ორ მეზობელ ქვეყანას, ორ მეზობელ ხალხს შორის არსებული კულტურული ურთიერთობებისა².

თურქულ და ქართულ ენებზე მხატვრული ნაწარმოებების თარგმნის ტემპების ზრდასთან ერთად, განსაკუთრებით დაჩქარდა ნოდარ დუმბაძის რომანების თურქულად თარგმნის პროცესი. მიეყვით

1. მანამდე არსებობდა მხოლოდ პატარა კრებული „ცხელი სევდა“, რომელშიც დაბეჭდილია ქართველი პოეტების ლექსები თურქულად, სტამბოლი, 1998.

2017 წელს კი გამომცემლობა „ინტელექტმა“ დასტავა „Gürücü Şairler, 100 Gürücü Şiiri“ (ქართველი პოეტები, 100 ქართული ლექსი), რომელშიც მოცემულია სხვადასხვა ქართველი პოეტის 100 ლექსის თურქული თარგმანი, შემდგენელია ჩლაიძე (მთარგმნელის შენიშვნა).

2. რაც შეეხება თურქული ენიდან თარგმნილ პროზას, ამ მიმართულებით გაცილებით უკეთესი მდგომარეობაა. ქართველი თურქოლოგები გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან მოყოლებული წარმატებით თარგმნიან თურქი მწერლების ნაწარმოებებს.

შენიშნავთ, რომ ქართულ ენაზე თარგმნილია თურქი ნობელიანტი მწერლის, ორჰან ფამუქის ყველა რომანი (მთარგმნელის შენიშვნა).

თანამედროვეობით: 1990 წელს გამოქვეყნდა ალი ალთუნწითელაძის მიერ თარგმნილი „მარადისობის კანონი“ (Sonsuzluk Yasası). სამწუხაროდ, პირველ გამოცემაში სათაური შეცდომით „მარადისობის აკრძალვა“ (Sonsuzluk Yasak) დაუბეჭდათ. შემდეგ გამოცემებში შეცდომა გასწორდა. იმავე 1990 წელს გამოვიდა გულიზარ ჭელიძის მიერ თარგმნილი ნოდარ დუმბაძის მოთხრობა „კუკარაჩა“. 2015 წელს დაიბეჭდა ფაჰრეთინ ჩილოღლუს (ფარნა-ბექა ჩილაშვილი-ჭილაძის) მიერ თარგმნილი „მზიანი ღამე“. 2019 წელს კი გამოქვეყნდა მისივე თურქულად თარგმნილი ნოდარ დუმბაძის პირველი რომანი „მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“, რომელიც მსოფლიოს 80-ზე მეტ ენაზეა გამოცემული.

ამ კულტურულ ურთიერთობებში უდავოდ დიდი როლი შეასრულა პერიოდულად გამოსულმა ჟურნალებმა: „ჩვენებური“, „მამული“, „ფიროსმანი“. „ჩვენებური“ და „მამული“ მხოლოდ თურქულ ენაზე იბეჭდებოდა, ხოლო „ფიროსმანი“ იყო ორენოვანი – ქართულ-თურქული კულტურულ-საგანმანათლებლო ჟურნალი. თუმცა ხანგრძლივი პერიოდული გამოცემით ვერც ერთი მათგანი ვერ დაიკვეხნის.

ყველაზე ხანგრძლივი მაინც ჟურნალი „ჩვენებური“ გამოდგა. 1993 წელს ბურსაში ჰასან აიდინ სალუქჯაძის ოფისში შეიკრიბნენ მეგობრები: ოსმან ნური მერჯანი (ოთარ იმედაშვილი), ფაჰრეთინ ჩილოღლუ (ფარნა-ბექა ჩილაშვილი-ჭილაძე), იბერია ოზქან მელაშვილი, მუსტაფა იაკუთი (გურამ ხიმშიაშვილი), ჰაირიე ჰაირიოღლუ (ვახტანგ მალაყმაძე), მეჰმეთ სევალი (მერაბ ფუტყარაძე), რაგიფ ათაი ბასილაძე, შევქეთ შირინი (შალვა დავითაძე), ჰასან ჩელიქი და სხვ. მათ გადაწყვიტეს, განეხლებინათ ცნობილი მიზეზის გამო შეწყვეტილი ჟურნალ „ჩვენებურის“ გამოცემა. მომდევნო წელს ჟურნალის გამომცემლობამ სტამბოლში გადაინაცვლა და 1996 წლამდე მას ხელმძღვანელობდა ფაჰრეთინ ჩილოღლუ (ფარნა-ბექა ჩილაშვილი-ჭილაძე). შემდეგ კი ვიდრე 2006 წლამდე ჟურნალ „ჩვენებურის“ პატრონი და პასუხისმგებელი რედაქტორი გახლდათ ოსმან ნური მერჯანი (ოთარ იმედაშვილი). სტამბოლში, ჰარბიეს უბანში, მის ოფისში უწყვეტი პერიოდით დაიბეჭდა, ქვეყნის (და არა მარტო თურქეთის) მასშტაბით დარიგდა და მკითხველს მიეწოდა ჟურნალ „ჩვენებურის“ 59 ნომერი. სარედაქციო და საგამომცემლო კოლეგიაში ხანგრძლივი დროის განმავლობაში თანამშრომლობდნენ იბერია ოზქან მელაშვილი და მუსტაფა იაკუთი (გურამ ხიმშიაშვილი).

1997-1998წწ-ში გამოდიოდა ჟურნალი „მამული“. მფლობელი გახლდათ შენოლ თაბანი (ნიკო ღვინიაშვილი), რედკოლეგიის პასუხისმგებელი მდივანი საბაჰათინ ქესქინი (საბა დიდმანიძე) და გამომცემელი ფაჰრეთინ ჩილოღლუ (ფარნა-ბექა ჩილაშვილი-ჭილაძე). სამწუხაროდ, ჟურნალის გამოცემა ფრიად ხანმოკლე აღმოჩნდა, მხოლოდ ხუთი ნომრის დაბეჭდვა მოხერხდა.

2007 წელს კი რედაქტორ-გამომცემელ ფაპრეთინ ჩილოღლუს (ფარნა-ბექა ჩილაშვილი-ჭილაძის), მფლობელ შენოლ თაბანის (ნიკო ღვინიაშვილის), პასუხისმგებელი რედაქტორის ერდალ ქუჩუქის (ელიზბარ ცინვარიძის) და გენერალური კოორდინატორის მუსტაფა იაკუთის (გურამ ხიმშიაშვილის) ერთობლივი ძალისხმევით, დაიწყო ორენოვანი (ქართულ-თურქული) ჟურნალის „ფიროსმანის“ გამოცემა. ჟურნალი გახლდათ პერიოდული, გამოდიოდა კვარტალში ერთხელ და რა სამწუხაროა, რომ 2010 წელს მე-11 ნომრის გამოქვეყნების შემდეგ შეწყვიტა არსებობა.

უნდა აღინიშნოს, რომ მთარგმნელთა რიცხვი განსაკუთრებით გაიზარდა გასული საუკუნის 90-იან და 2000-იან წლებში. მთარგმნელებმა ჰაირი ჰაირიოღლუმ (ვახტანგ მალაყმაძემ), ალი ალთუნ წითელაძემ და განსაკუთრებით კი, ფაპრეთინ ჩილოღლუმ (ფარნა-ბექა ჩილაშვილი-ჭილაძემ) ქართული მხატვრული პროზის ძალიან მნიშვნელოვანი ნაწარმოებები თარგმნეს თურქულად. შემდეგ წლებში მათ რიგს შეემატნენ: ჰასან ჩელიქი, ემრეფ ილმაზი (გოდერძი მახარაძე), ნანა კაჭარავა, ჰარუნ ჩიქქე, ერდოღან შენოლი (ერეკლე დავითაძე), რიდვან ათანა (კოტანაშვილი), ჰაჯერ ოზქან ირემადე, ჰუსეინ უიგუნი (მოწყობილი) და იაღჩინ ქარადენიზი³.

როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, თურქულად თარგმნის თვალსაზრისით ყველაზე იღბლიანი გამოდგა ნოდარ დუმბაძის რომანები. მწერალი XX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ერთ-ერთი ცნობილი სახეა. მის ნაწარმოებებში ყურადღებას იქცევს სისადავე, თხრობის უწყვეტი მანერა, სხარტი იუმორი და ყველაფერ ამაში ჩამალული სევდა. საქართველოში ნოდარ დუმბაძე დიდი პოპულარობით სარგებლობს, ლამის ყველა მისი ნაწარმოების მიხედვით გადაღებულია მხატვრული ფილმები და იდგმება სპექტაკლები თეატრების სცენებზე.

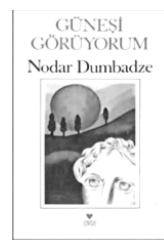
სულ ახლახან რიდვან ათან კოტანაშვილმა თარგმნა ნოდარ დუმბაძის რიგით მეოთხე რომანი „ნუ გეშინია, დედა“! ნაწარმოებს თურქეთში ბეჭდავს გამომცემლობა „ფლუ“ (FLU). ეს რომანი საქართველოში გამოქვეყნდა 1971 წელს და მის დასაწერად მწერალმა საბჭოთა მთავრობისაგან თურქეთ-საბჭოთა კავშირის (კერძოდ, საქართველოს) სამხედრო-სასაზღვრო ზონაში სამუშაოდ სპეციალური ნებართვა ითხოვა. წიგნში აღწერილია მესაზღვრეთა ცხოვრების სირთულეები, უპასუხო სიყვარულის სიმწარე და ახლო მეგობრის დაკარგვით გამოწვეული ტრაგედია. ნაწარმოების კითხვისას მკითხველი თავს ამოჰყოფს ახალგაზრდათა სამყაროში, რომელიც დახუნძლულია სიხარულითა თუ მწუხარებით სავსე ადამიანური ურთიერთობებით. 1972 წელს რეჟისორმა მერაბ კოკოჩაშვილმა რომანის მიხედვით გადაიღო მხატვრული ფილმი 3. მათი დამსახურებაა ქართული პროზის, მეცნიერული მონოგრაფიისა თუ პუბლიცისტური შრომების თურქულ ენაზე თარგმნა და გამოქვეყნება. (მთარგმნელის შენიშვნა).

სახელწოდებით: „გზა მშვიდობისა, ჯაყო“! ნოდარ დუმბაძის ნაწარმოებებში აშკარად ფიგურირებს დედის თემა, დედის მონატრება და მის რომანებში, თითქმის ყველგან დედას მწერლის დედის სახელი „ქალბატონი ანა“ ანუ „ანიკო“ ჰქვია.

სულ მალე თურქი მკითხველის წინაშე წარდგება ნოდარ დუმბაძის კიდევ ერთი რომანი „თეთრი ბაირალები“ (Beyaz Bayraklar), რომელიც თურქულად თარგმნა ჰაჯერ ოზქან ირემადემ. ნაწარმოები დაიწერა 1973 წელს და მასში აღწერილია უსამართლოდ დაპატიმრებული ახალგაზრდა კაცის თავგადასავალი. გამოვიდა თუ არა ეს წიგნი, ქართველმა მკითხველმა იგი ძალიან თბილად მიიღო. საქართველოში თითქმის ყველა თეატრის სცენაზე დაიდგა ამ სახელწოდების სპექტაკლი და გადაღებულია სამსერიანი მხატვრული ფილმიც. რომანში საბჭოთა კავშირის დროს მცხოვრებ მთავარ გმირთან ერთად ციხეში, ერთ საკანში მყოფი სხვადასხვა ეროვნების, სხვადასხვა მენტალიტეტისა და სხვადასხვა გრძნობის მქონე პატიმართა ცხოვრების ისტორიაა მოთხრობილი. დამნაშავეთა სამყაროს მიმართ მომეტებული ინტერესის გამო წიგნი იმდენად პოპულარული იყო მკითხველთა შორის, რომ ლენინის პრემიითაც კი დაჯილდოვდა.

იმედი გვაქვს, თურქეთშიც ინტერესით შეხვდებიან ამ ორ რომანს, რომელთა რედაქტორობა მთელი პასუხისმგებლობითა და აკურატულობით იტვირთა მრავალი ჯილდოსა და მათ შორის „ოქროს საწმისის სახელმწიფო მედლის“ მფლობელმა ქვესერ რუჰიმ (ქეთევან ხანთაძემ)⁴. სტატიის ავტორი დიდ მადლობას უხდის ყველას, ვინც ჩართულია მთარგმნელობითი საქმიანობის რთულ და საინტერესო პროცესში.

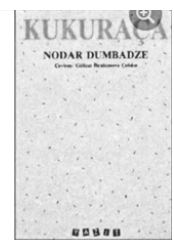
სტამბოლი, 2023 წლის ივნისი

1969 - Mehçure KARAÖREN

1990 - Ali ALTUN

1990 - Güllizar ÇELİDZE

4. ქართველი მკითხველი მას იცნობს მოთხრობების ორი კრებულით: „ქარვის ქალები“ და „ჭოროხივით მოღლეავდა შენი გრძელი თმა“. (მთარგმნელის შენიშვნა).

თბრემნი

ომარ ხაიამი

თარგმნა
თინა შიოშვილმა

რობაიები

* * *

სამოთხის კარი ყოვლისშემძლე ღმერთმა ჩაკეტა
იმათთვის, ვინაც თინისაგან დოქი აკეთა.
რა კენათ, უფალო, გოგრისაგან ვამზადოთ დოქი?
ამაზე სიტყვაც აღარ დასცდა შენთა ბაგეთა!

* * *

როს საუცხოო სასახლეებს, წისქვილს, აბანოს
საჩუქრად იღებს არამზადა (რაღა დაფუარო),
ღირსეული კი ლუკმისათვის მიმართავს დუქანს,
ფურთხის ღირსია სამართალი შენი, უფალო!

* * *

ნეტავი, ჩვენმა შემოქმედმა რატომ, რის გამო
არ მოგვანიჭა უკვდავება, გვტანჯავს საბრალოთ?
თუკი სრულქმნილნი ვიბადებით, რატომღა
ვკვდებით?
და, თუკი არა, ეს ხარვეზი ვის დავაბრალოთ?

* * *

მერიქიფეო, დამიზადე დოქი უძირო!
დე, დაუღლელად მოჩქეფავდე ყელიდან ღვინო!
ვაზის ნაჟური ერთადერთი მეგობარია,
სხვამ ყველამ უკვე მიღალატა, ვილას ვუმზირო!

* * *

დიღხანს იქნები შენ, ბრძენკაცო, მონა გონების?
ეს საუკუნე მოკლეა და მონაგონები!
მალე, სულ მალე ღვინის დოქად გადაგაქცევენ,
ასე რომ, შესვი, დამიჯერე განაგონები!

* * *

ბზინავს ბალახი, ბუჩქს ამშვენებს ვარდები მწველი...
დიღის სინარულს თუმცა ახლავს ფარული
ცრემლი,

რადგანაც უკან მოხედვასაც ვეღარ მოვასწრებთ,
ვარდი გახმება, ბალახს ბოლოს მოუღებს ცელი.

* * *

ვინც წუთისოფლის საიდუმლო შეიცნო სრულად,
ის უსათუოდ ტანჯვა-ლხენის ზღვართან მისულა.
თუ მზისქვეშეთში არაფერი არ შეიცვლება,
გინდა იცოცხლე, გინდაც სული მყის ამოსულა!

* * *

ბედი ბურთივით გვათამაშებს ნიადაგ ჩვენა,
საითაც წავა, უნდა წაჰყვე, გზა თუ გიჩვენა.
სად გადაგისვრის, ანდა ვისთან მივიჩენს ბინას,
მხოლოდ მან უწყის მოსვლა-წასვლა,
ყოფნა-ღარჩენა.

* * *

რაკი ფარულად უნდა მწამდე, რაკი ვერ გხედავ,
უარგყოფ ხოლმე... მე, ცოდვილი, ამასაც ვბედავ.
ცოდვით გათანგულს, სულზე ფიქრი მაფხიზლებს
მაინც,
მარქვი, ამ ცოდვებს მაპატიებ ოდესმე, ნეტავ?

* * *

ამქვეყნად ჩემი არსებობა ნებაა შენი,
სავსე ვარ შენი წყალობითა და მადლის ჩენით,
თუმც მსურს, ცოდვები ჩავიღინო, რათა შევიცნო,
ეგ შენი მადლი გადასწონის თუ – ვნება ჩემი.

* * *

ჩრდილიდან წინ-წინ მიიწევი: „ეს მე ვარ“ –
უბნობ,
შენ, მოფუსფუსე, ხალხს დასცინი: „ეს მე ვარ!“ –
უბნობ,
თუმც, წარმატებულს გზად სიკვდილი ჩავსაფრებია,
მხარზე ხელა გადებს შეუმჩნეველად: „ეს მე ვარ!“
– უბნობს.

* * *

უმჯობესია, იყო მშვიდ და უპოვარი,
იქურდო თუნდაც და არ გახდე თავის მსტოვარი!
უმჯობესია, ძვლები დაღრღნა, ვიდრე შეცდე და
ძლიერთა ამა სოფლისათა იყო მთხოვარი!

* * *

უღირსობაა, ნებისმიერ თეფშისკენ რბოდე
წუწკი ბუზივით, კუჭისთვის რომ ირჯება ოდენ.
ვიდრე უბირის, არამზადის სუფრასთან დაჯდე,
ხაიამ, გიჯობს, ნამცეცები გენატრებოდეს!

* * *

მე მეგობრებთან ნადიმები სიამით მავსებს
და სიკვდილამდე არ მოვიშლი ღვინის სმას ასე!
შევსვამ მეთუნის მშვენიერი ნახელავიდან,
ვიდრე მეთუნე გააკეთებს ჩემიდან თასებს.

მის. ჩმონოლუსკი

მართას ხელები

**რუსულიდან თარგმნა
მარინე ამბარდნიშვილმა**

თქმულება

ჩემიანებისგან ბევრჯერ მსმენია მართას „ოქროს“ ხელების შესახებ, ჩვენი პაპების დროს პირველი მოხელსაქმე იყო: მემკვანე, მქარგავი და სხვ. მართას მეტსახელად „აბჯარი“ ერქვა. იმ დროიდან, როცა მართა გარდაიცვალა და დღევანდლამდე, ყველა საუკეთესო მოხელსაქმე ქალს ეუბნებიან, რომ მართას „ოქროს“ ხელები აქვს.

გამოვიტყდებით, რომ საფუძვლიანად ვერასოდეს გავიგებდი მართას სიცოცხლისა და გარდაცვალების არაჩვეულებრივ ამბავს, თუ ერთხელ არ დავინტერესდებოდი დარია ვასილიევნას ნაქსოვი ხელთათმანის ზღაპრული ნაყმით. კითხვა კითხვაა და მომიყვა, თუ ზაბარაში ამდენი მოხელსაქმე ქალი რატომ არის. გაირკვა, რომ ყველაფერი ეს მართა „აბჯრიდან“ დაწყებულია, მერე სხვა ზაბარელ ქალებსაც გამოველაპარაკე და მაშინ ყველაფერი შევიტყვე, მერე კი მე თვითონ მოვუყევი ხალხს ეს უბრალო და სიმღერასავით მშვენიერი ამბავი.

მართას პაპა მრავალმხრივი ოსტატი ყოფილა და მართას ისეთი დაზგა გაუკეთა, როლმესაც დღესაც კი ვერსად ნახავთ. ქსოვა, რთვა, ქარგვა და კიდევ სხვადასხვა ხელსაქმე მართამ ბებიასგან ისწავლა. ამობენ, ისიც დიდებული მოხელსაქმე იყო. მართას მამა მჭედელი ყოფილა. მთელ მხარეში იმით იყო განთქმული, რომ ყველაზე საუკეთესო აბჯარს ჭედდა. მასთან შეკვეთებით სამხედრო ხელმძღვანელები თვით დელაქალაქიდანაც კი მოდიოდნენ. აქედან წარმოიშვა მართას მეტსახელი – „აბჯარი“. ეს ასე იყო თუ არა, ახლა ამის დამტკიცება ძნელია, მაგრამ ყველაფრიდან ჩანს, რომ ეს სიმართლეა.

მართა ადრე დაქვრივდა. მისი ქმარი ჯარში წაიყვანეს და სადღაც მთებში, უფსკრულში გადაიჩინა. ამის მერე მართა ხელთათმანებზე სმირად ქარგავდა უფსკრულში ჩავარდნილ ჯარისკაცს. დარია ვასილიევნას ბავშვობაში ენახა მართას ეს ხელთათმანები.

თავდაპირველად მართა ღარიბულად ცხოვრობდა: თხა, გოჭები, ქათმები ჰყავდა, გოგონას ზრდიდა და ხელსაქმიანობდა. ხმა, მართას „ოქროს“ ხელების შესახებ, სოფლიდან სოფელში თანდათანობით გავრცელდა. რა თქმა უნდა, შემკვეთებიც გამოჩნდნენ. ზაბარაში ცნობილი ვაჭრები ცოლებთან ერთად გამოჩნდებოდნენ ხოლმე.

მოულოდნელად მართას უბედურება დაატყდა. მისი გოგონა გულით დაავადდა და, ზაბარელი მკურნალების მცდელობის მიუხედავად, ავამყოფობამ უკან არ დაიხია. მაშინ მართამ, მოხუცების რჩევით, გადაწყვიტა, რომ თვით მეფისთვის მიემართა.

ერთი კვირა, ორი თუ სამი, იქნებ მეტი, ახლა ამას ვინღა გაიგებს, დღე და ღამე მართა დაზგას უჯდა და მეფისთვის საჩუქრად გაუგონარი სილამაზის ტილოს ქსოვდა. ლაჟვარდისფერ ყვავილებს ოქრომკედი მაისის მზის სხივებით ანათებდა და ეს სხივები თითქოს ღრუბლებში იკარგებოდა. ქსოვილის ნაპირებზე ყვავილები ნამდვილს ჰგავდა, თითქოს მათ სიო დასთამაშებდა. ამ ქსოვილს თვალს ვერ მოსწყვეტდით.

იმ დროს ერთი კეთილი კაცი თავის საქმეებზე დელაქალაქში მიდიოდა და მართამ მეფისთვის გადასაცემად წერილი და საჩუქარი გაატანა. წერილში მართა მეფეს ნებართვას სთხოვდა, რათა თავისი ავადმყოფი გოგონა სამეფო კარის ექიმისთვის ეჩვენებინა და თუ მეფეს საჩუქარი მოეწონებოდა, მის სამადლობლად ასეთ ტილოს კიდევ მოქსოვდა.

თვე არ გასულიყო, რომ ეს კეთილი კაცი დაბრუნდა და მართას მეფის პასუხი ჩამოუტანა.

მეფე საჩუქრისთვის მადლობას უთვლიდა და სთხოვდა, რომ ასეთივე ტილო დედოფლისთვისაც მოექსოვა, მკურნალს კი ზაბარაში ზაფხულის ბოლოს გამოაგზავნიდა. ისიც მოსწერა, რომ გოგონას ჯანმრთელობაზე არ შემოფოთებულიყო და ზამთრისთვის მისი განკურნების იმედი ჰქონოდა.

მართას ძალიან გაუხარდა და დედოფლისთვის საჩუქრის ქსოვას შეუდგა, თან მკურნალსაც ელოდებოდა. და აი, ზაფხული გავიდა და მართას გაუგონარი სილამაზის საჩუქარი უკვე მზად ჰქონდა, ზამთარიც დადგა, მაგრამ მკურნალი არ ჩამოვიდა. სწეულებამ გოგონა ლოვინს მიაჯაჭვა, მაგრამ მართა იძელოვებდა, რომ სამეფო კარის მკურნალი ჩამოვიდოდა.

ის კეთილი კაცი თავისი სავაჭრო საქმეებისთვის დელაქალაქში წასასვლელად ისევ გაემზავდა და მართას დაჰპირდა, რომ თავისი ნაცნობების მეშვეობით მეფეს მკურნალის შესახებ შეახსენებდა.

კეთილი კაცი ამ ჯერზე დელაქალაქში დიდი ხნით არ შეჩერებულა, მაგრამ სამწუხარო ცნობით დაბრუნდა. მეფე საზღვარგარეთ გამგზავრებულიყო. სხვადასხვა ქვეყნებში ვიზიტებისას ადგილობრივ მმართველებს საჩუქრებს უძღვნიდა და მართას ნაქსოვი ტილო ევროპის ყველაზე მრისხანე, პრუსიის მეფისთვის უჩუქებია და მას ვერ დაუჯერებია, რომ ეს ტილო ადამიანის ხელით იყო შექმნილი. მკურნალის შესახებ კი უთხრა, რომ სანამ მეფე დელაქალაქში არ დაბრუნდება, განკარგულების გამცემი არაფერ არის და მართას წუხილს ვერაფერ შეამსუბუქებს.

მართამ სტუმარი გააცილა, ხატის წინ დაიჩოქა და მთელ ღამეს უფალს შესთხოვდა, რომ მისი ლოცვა შეესმინა.

დილით მართას გოგონა დაიღუპა. მეზობლებმა მაშინვე მოიბრინეს. სამწუხარო ამბავი მთელ სოფელს მოედო. ყველა ზაბარელი მოგროვდა და მართას სახლთან დიდხანს იდგნენ მღუმარე თანაგრძნობით.

მართას გული ღრმა მწუხარებამ მოიცვა. მეზო-

ბლებს უბრძანა, რომ მისი გოგონა კუბოში იმ არაჩვეულებრივი სილამაზის ტილოგადაფარებული ჩაეწვინათ, რომელიც დედოფლისთვის მოქსოვა.

გოგონა დაკრძალეს. მართა ქოხში სამი დღე ჩაკეტილი იჯდა, დღის სინათლის დანახვა არ უნდოდა. მეორე დღეს შაბარელებმა მართას ქოხი აჭედდელი დაინახეს, თვითონ კი არსად ჩანდა.

მართა დაიკარგა. თავისი ავლადილება შაბარაში დატოვა. თვითონ ძონძებში გახვეული, მსუბუქი აბით გზას დაადგა, მაგრამ არ იცოდა, გზა საით წაიყვანდა: იქნებ იქით, სადაც სიკვდილი ეწერა, იქნებ დედაქალაქში. თუ მეფეს მიაღწევდა, ალბათ შეაფურთხებდა.

მოსაღამოვებულზე, შორს ტყე დაინახა. მართას ტყის ბრძენი გაასხენდა. უნდოდა, მსცოვან ბრძენს გამოემშვიდობებოდა, რათა მისთვის ბრძნული რჩევა მიეცა, მაგრამ მისი ქოხის გზა არ იცოდა. მართას დედაკაცების ნათქვამი გაასხენდა, რომ „ფეხები საითაც წაიყვანენ, თუ შენს საქმეს აზრი ექნება, საჭირო ბილიკს მოძებნი“.

ბრძენი მართას შეხვდა, მაგრამ არ დალაპარაკებია. შაბარელი ხელსაქმის ოსტატის ტანჯული სახე რომ დაინახა, დაანაყრა და ჩარდახში დააძინა. დილით ადრე გააღვიდა და ქოხში შეიპატიჟა, მაგიდასთან ჩაიწვია და სთხოვა, თავისი ამბავი მოეყოლა.

მაგრამ მართა უფრო მეტად ტიროდა, ვიდრე ლაპარაკობდა. ბრძენს ცრემლი არ უყვარდა. ის ადგა და უთხრა:

– მართა, შეშის დაჭრაში მომენმარე, ზამთრისთვის მოვიმარაგებ.

ჩარდახში შევიდნენ და სადილობამდე შეშას ხერხავდნენ. სადილობისას ბრძენმა სთხოვა, თავისი ამბის თხრობა გაეგრძელებინა.

ამჟამად მართამ ცრემლი შეიკავა და თავისი მწუხარება ბრძენს გაანდო.

– ხელაგ, რომ შრომა ადამიანს თავის ფლობის უნარს აძლევს? განა შენისთანა მშრომელისთვის ეს გასაკვები არ არის?

მართა დუმდა, ელოდებოდა, ტყის განდევნილი კიდევ რას ეტყოდა.

– მართა, „ოქროს“ ხელები გაქვს, კეთილი გული და აზრიანობა, – განაგრძო ბრძენმა.

– რა გავაკეთო? როგორ ვიცხოვრო? – ჰკითხა მართამ.

– მათთვის იშრომე, ვინც ოქროს არ დაგაყრის, ვინც გამორჩეულად არ შეგაქვებს, სამაგიეროდ გასაჭირში მარტოდ არ დაგტოვებს. გამიგე?

მართამ თავი დაუქნია.

– კიდევ რა გითხრა? სიმდიდრეს ნუ დააგროვებ, დაიტანჯები, შეგირდები აიყვანე, ადამიანებს სამარადჟამოდ ის ეკუთვნით, რასაც სხვებს გადასცემენ.

ბრძენი დადუმდა და დიდხანს ჩაფიქრებული იჯდა. მერე ადგა და დამშვიდობებისას უთხრა:

– მართა, გამარჯვებული იყავი, კეთილი გზით იარე.

ბრძენმა სტუმარი ზღურბლამდე მიაცილა, მაგრამ მეტი აღარაფერი უთქვამს. ცოტა რომ გაიარა, თითქოს ბრძენის ქოხი ტყეში ხეებს შორის ჩაიკარგა. მართა შეეკონდა. საით წავიდეს? ბრძენის სიტყვებით შემფოთებულმა, გადაწყვიტა თავისი ფეხებს მიხედობოდა.

ფეხებმა შაბარის ბილიკთან მიიყვანა.

მართა დაბრუნდა და დროს სულ სხვა საზრუნავში ატარებდა. შაბარელ გოგონებს შორის შეგირდები შეარჩია და ვაჭრების შეკვეთებს აღარ იღებდა, თავისი სულის გასახარად ხელსაქმიანობდა. თუ ვინმე თავისიანს უნდოდა, უკეთებდა: მამაკაცებს ოქროსფერი ფოჩებით გაწყობილ პერანგებს, ხელთათმანებს, პატარძლებს – საქორწინო კაბებს, თავშლებს და ყველაფერ ამაში მცირე გასამრჯელოს იღებდა, ხომ უნდა ეარსება.

აი, ასე, ახალ საზრუნავსა და შრომაში გაიარა მართას სიცოცხლემ. დღე დღეს მისდევდა და წელი წელს, გოგონას სიკვდილით გამოწვეული მძიმე ფიქრები ასაკთან ერთად სევდიან მოგონებებში გადავიდა.

იმხანად მართას ერთი რამ აშფოთებდა. მის შეგირდებს მისნაირი მარჯვე ხელები ვერ აღმოაჩნდათ და, მიუხედავად მისი მცდელობისა, ხელსაქმის ხელოვნება ვერ აითვისეს. ერთს მოთმინება არ ჰყოფნიდა, მეორე ახალ ნაყმებს ვერ იგონებდა, მესამეს მოქნილი თითები არ ჰქონდა. ვერც ქებამ და ვერც შენიშვნებმა საქმეს ვერ უშველა.

მართას წლები ემატებოდა. ერთხელ მარტო იჯდა და ხელსაქმიანობდა. თავისი შეგირდები სახლში გაუშვა და უცებ იგრძნო, რომ ხელები დაუძლიურდა და აღარ ემორჩილებოდა და მართა მიხვდა, რომ სიბერე ეწვია და მალე სხვას ველარაფერს ასწავლიდა და დარდიან გულს ვერაფრით გაიქარებდა.

მართა შიშმა მოიცვა და უცებ ბრძენის დარიგება გაასხენდა: სიმდიდრეს ნუ დააგროვებ, შეგირდებს მიენმარე. მას ერთი ბეჯითი, გულმოდგინე შეგირდი ჰყავდა, – ნასტია, მდინარის გაღმა მცხოვრები მეკასრის შვილი, რომელსაც უფრო მარჯვე ხელები ჰქონდა. ნასტიას შესახებ მეზობლებს ხშირად ეუბნებოდა.

შაბარაში თაობიდან თაობას გადასცემენ, რომ მართა გარდაცვალებისას ორმოცდაათი წლისაც კი არ იყო. საწოლს დიდხანს იყო მიჯაჭვული, არც ჭამდა, არც სვამდა, სულ ვიღაცას ელოდებოდა. იმ დღეს როცა სიკვდილი უახლოვდებოდა, ნასტიამ მოიბრინა და თავისი ნამუშევარი აჩვენა, – გაუგონარი სილამაზის წვრილი ძაფისგან ნაქსოვი თავშალი. ვინც ამ დროს ქოხში იყო, თვალს ვერ უჯერებდა. როცა მართამ თავშალი ნახა, სინარულისგან ატირდა და წყნარად თქვა: – ნასტია! შენ მიაღწიე იმას, რაც მე მინდოდა შენთვის შესწავლებინა. – და ხელით თავის საყვარელ შეგირდს შეეხო, – გაიხარეთ! – ეს იყო მართას უკანასკნელი სიტყვები.

გარდაიცვალა ხელსაქმის სახელოვანი ოსტატი. ნასტიაზე ამბობდნენ, რომ მართას ნიჭი მასზე გადავიდა.

იმ დროიდან შაბარა ცნობილია თავისი არაჩვეულებრივი ხელთათმანებით, თავშლებით, მაქმანებით და ნართით. ეს ხელოვნება დღესაც ცოცხალია და საუკუნოდ იცოცხლებს, რადგან მართას „ოქროს“ ხელები ერთი ოსტატიდან მეორეზე გადადის.

ტყუილად კი არ თქვა ტყის ბრძენმა, რომ რასაც გასცემ, სამუდამოდ შენთან დარჩება.

პროზა

საბა ძმათაძე

მღევრები

დღეს ჩემი ძმის გარდაცვალების მეშვიდე წლისთავია. გარდაცვალება შერბილებული ნათქვამია. 13-ჯერ დაჭრეს და ძალღვივით მიაგდეს.

დღეაჩემი შველას ღმერთს ევედრებოდა. მე კიდევ ვიცოდი ზეცის მიწიერი მოღვაწეობის შესახებ. ზეცა ხომ მასე არ მუშაობს.

ამავე დღეს 20 წლის გავხდი. მეუბნებოდნენ, ყველაფერი შენს კისერზე გადმოვა და ძლიერი იყავი, დედაშენზე თავად უნდა იზრუნო.

- მარტინ!
- დამელოდე, დენი, ვიცვამ და გამოვალ.
- მალე, თორემ დაგვაგვიანდება, ხომ იცი, რომ დღეს ფიზიკაში საკონტროლო წერა გვაქვს.
- მარტინ, შემახედე, როგორ გამოიყურები.
- ახლავე გამოვალ, დედა.

ჩემი სახელია მარტინ მონტგომერი. უმცროსი ძმა და უკვე ერთადერთი შვილი. დღეს ქათქათა თეთრი პერანგი, ბრიტანული სტილის მოლურჯო პიჯაკი, ამასთანვე, შეხამებული გულისყურით გაუთოებული უნაკლო, კლასიკური შარვალი და შავზედ-შავი ტუფლები მაცვია, ახლა ხაზიანი ჰალსტუხიც შევიკარი. სასკოლო ჩანთა ცალ მხარზედ გადაკიდებული მაქვს. თმები ლაკით ავიპრინე.

- ძალიან ლამაზი ხარ, ჩემო ბიჭო!
- ხო, მგონი, არა მიშავს.
- არა გიშავს? არა მიშავსო! შენი დაბადების დღეა. დღეს როცა დაბრუნდები, მაგრამ გოგონების ხელში თუ საერთოდ დაბრუნდები, ეგეც საკითხავია. მაწილდას უგემრიელეს ბლინებს გამოვაცხოზინებ, თავლსაც მოვატანინებ. ოღონდ, რა თქმა უნდა, იმ პირობით, თუ მაგ ბრწყინვალე აკადემიურ მოსწრებას შეინარჩუნებ. აბა, დამპირდი, რომ შეინარჩუნებ.

- გპირდები, დედა, ხომ იცი, რომ ფრიადოსნების დაფაზეც ლამაზია შენი შვილი.

- რა თქმა უნდა. მოდი, გაკოცო და მალევე წადი, დენიც გელოდება, მართლა არ დაგავიანდეთ.

ხომ ვიცოდი, დღეაჩემი ჩემი დაბადების დღეზეც რიჩის სიკვდილს გლოვობდა. თუმცა არასდროს გამოუხატავს, სიტყვაც კი არ დასცდებოდა ხოლმე. ჩაძინებისას აქა-იქ მესმოდა შვილმკვდარი დედის

ტირილი. მეც ვუახლოვდები ლოგინად ჩავარდნილ დედას, ნერვიულობისა და ტკივილებისგან დაუძლურებულს და თვალებში ჩაკლულ ცრემლების ცქერასთან ერთად, კოცნასაც ვღებულობ.

- წავედი, დედა, თუ რამე დაგჭირდეს, ნებისმიერ დროს დამირეკე.

- ფრთხილად და ჭკვიანად, ხომ?
- როგორც ყოველთვის.

შესასვლელის კარი გამოვადე, დენისაც ხელი გადავხვიე, ყურსასმენები გავიკეთე - La rage du peuple, La rage du peuple, La rage du peuple ! La rage du peuple! სიარულში სახლებსაც კარგა გვარიანად გავშორდით.

- აქ ვიცვლით, დენი.
- ჩვენი კოხტა სამფლობელო.

სკოლის ფორმალური ჩაცმულობა გაქრა. ზურგჩანთიდან შავ ჰუდს, გაშვებულ ჯინსსა და მეისონ მარჯიელებს ვიღებ. სწრაფი გამოცვლა, თმებიც ავიჩიჩე და ჰუდის ქუდიც გადავიფარე. ჯიბეში ლურჯი მაიკროტეკიც მიღვეს. როგორი ლამაზი რკინის ანგელოზია, პოლიციის ყბაში ჩასაგდებად მენანება.

- დღეს კრავ-მაგაში ვარჯიში გვაქვს.
- ფიზიკის საკონტროლო?
- ზოგჯერ როგორი ხუმარა ხარ, მარტინ.
- 10 კილომეტრი სირბილი, პარტიზანული ომის მოძღვრების ბაზისები და საბრძოლო ფილოსოფია. დღევანდელი რუტინა, მგონი, სწორად მახსოვს.
- ეგრეა, ბიჭები იქ არიან?
- დავგიანებას როდის აქედან გიბედავენ.
- ეგეც ეგრეა.

აპოპკას ტბაზე ვირბინოთ და იქვე თეორიული მასალაც გავიაროთ. დღეს რამდენი ვართ?

- როგორც მახსოვს, ორმოცდაათი ჩვენი ჩათვლით.

სმენა! სამ თვლაზე.
3
2
1

და აი, სირბილიც დავიწყეთ. უამრავი შეძახილი, უამრავი ოფლი. ნატკენი ფეხი, გადაქლეჩილი ქუსლები. სიცხე და ოხშივარი. ფლორიდის მწველი მზე, მაგრამ ტკბილი და საჭირო ტანჯვა. ეს ბიჭები არმიაა. ახალგაზრდა, თავზეხელაღებული ხულიგნები. ალბათ, დედა ნერვიულობს როგორ დავწერ ტესტს. შენ ცრემლებს ვფიცავ, ყველა ტესტი გადალახული იქნება. დაე, ეს ფიცი განაჩენი იყოს.

- როგორც გავიგე, სამივე შეიწყალეს, არასრულწლოვნობას დააბრალეს, ხომ იცი, ყველგან ხალხი ყავთ, მარტინ, საქმეს ბოლომდე ვერ მიჩქმლავდნენ, მაგრამ პატიმრობისას, საჭირო კონტაქტების გამოძებნა, როგორც ჩანს, შეიძლება. არასტაბილური ფსიქე და გარემო ფაქტორები. არადა ფულიანი მამიკოები და სტაბილური იარაღის ბიზნესის მქონე ბიძები იყვნენ ყველაფრის თავი და თავნი. კარგა ხანია ალიაქოთმა გადაიარა. რიჩი მარტო შენი კი არა, ჩემი ძმაც იყო, მისი დამსახურებაა, დღეს შენ გვერდით რომ ვარ და სუნთქვა

შემიძლია. მაწილდა როგორაა?

– ხომ იცი, რომ რიჩის მერე არც არავინ ჰყოლია. დედაჩემს ეხმარება, საკუთარი მშობელივით უვლის. ყველა საკვირაო ლოცვას ესწრება. სასაფლაოზეც ხშირად დადის. დარაჯი ამბობს, გაგიჟდაო. საფლავის ქვას ეხუტება, ზოგჯერ ბოლო ხმაზე იცინის და წითელ ღვინოს სვამსო.

– იმ საკითხზე ერთხელაც არ უთქვამს არაფერი?

– ის საკითხი გაუპატიურებაა, დენი, ნუ გერიდება. ის საკითხი ხმადაბლა კი არა ღრიალით უნდა წარმოთქვა. სამივემ სასტიკად სცემა. ძლივს გადაარჩა, ორი კვირა კომა, გამოფხიზლდა და ისეთი ამბავი ახარეს, საძილე აბების გადაჭარბებით რიჩის მონახულებაც სცადა. შემდეგ უამრავი ანტიდეპრესანტი, ფსიქოთერაპია, კონსულტაციები... ხომ იცი, რომ ორსულადაც დარჩა 19 წლის ასაკში. ცალკე აბორტი და უამრავი პანიკური შოკური შემოტყეები. ჩემთან არაფერი დასცდენია, ისე იქცევა, ვითომ არც არაფერი მომხდარა. როცა ჰკონიათ, რომ მძინავს, ზოგჯერ მესმის ხოლმე დედაჩემისა და მაწილდას საუბარი.

– დანტეს შვილებიც ჰყავს. გოგოები, ტყუპები 1 თუ 2 წლის. თვითონ ეგ ღორისშვილები 24-25 წლისები არიან. ბიზნესებს ფლობენ და ბილბორდებზეც გამოიჭიმნენ ღიმილიანი სიფათებით.

– დანტე... რიჩი იძახდა, ჩემი მესამე ძმაო. ატყობდა, რომ მაწილდა მოსწონდა, მაგრამ თვალს ხუჭავდა, ბავშვობიდან ჩემი შეყვარებულია და მაქსიმუმ გამარჯობა უთხრასო. მის ზურგსუკან რამდენიმე მცდელობა ჰქონდა მაწისთან, ყოველ ჯერზე უარი მიიღო. რიჩისთან ეს ამბები არ მიდიოდა, ბავშვი იყო და ისედაც ეშინოდა. ჰოდა, კიდევ ერთი უარი, როგორც ჩანს, საბედისწერო აღმოჩნდა. ულტრასებთან ჩხუბის დროს დანტეს განსნილი დანით რომ მისდევდნენ, დაეწვივნენ და ხორხის გამოღადვრას უპირებდნენ, რიჩი მივარდა, მაშინვე იცნეს თურმე, არ ვიცოდით, თუ შენი ძმა იყო, ბოდიშებიც იხადეს და 1 თვე ხან რომელ და ხან რომელ რესტორანში აძლევდნენ მოსაწვევებს. რიჩი არავისთან ვალში არ დარჩენილა, არავისთან შემლია და ყველას უყვარდა. რიჩი მონტგომერი.. ფლორიდაში ბრუნდებიან, არა?

– კი, ახალი ფურცელი, ახალი ბილბორდი, ძველი მიწა. წვეულებები, გართობა, საათივით აწყობილი ცხოვრება და უზრუნველი მომავალი. დაცვითაც არ დადიან, ქველმოქმედებას ეწევიან და ხალხიც უმეტესელო, ბედნიერი სახეებით ზვდება. არავის არ ახსოვს, მარტინ, დასწყევლოს ღმერთმა, მომხდარი არავის არ ახსოვს!

– ჩვენ გვახსოვს, დენი. მე, შენ, დედას და მაწილდას.

– ცხადზე-ცხადადაც...

– დანტეს დღის მოცემულობა ცოტა მოუხერხებელია.

– დანტეს ბოლოს ვიტოვებ, აქედან არც ერთი ბიჭი საქმის აინუნშიაც არ უნდა იყოს. მხოლოდ მე და შენ დენი. შენ მხოლოდ მაგათი ცხოვრების მკვლევარი ხარ, ინფორმაცია მოგაქვს და პირადად

მეუბნები. არანაირი ზარი ან მონაწერი. მე და შენ უკვე ვისაუბრეთ და რიჩის სულიც დაიფიცე, რომ არ ჩაერევი.

– ფიცს არ გავტეხ, მარტინ.

– ვიცი...

– ბობი და ენტონი.

– რომელი უფრო არ მოგწონს?

– ბობი, მსუქანი ლეშია.

– დავეხმარები, წონაში დაიკლებს.

19 დღე გავიდა, წითელ ხალიჩაზე დგომითა და ლოდინით დავილაღე, ამ ნაბიჭვარს პაპარაცები ესევინან, ფოტოაპარატების თეთრი ელვარება და ზუზუნის მესმის, მოხდენილი პიჯაკით, ყელში წაჭერილი ჰალსტუხითა და დილის ვარსკვლავით მზინავი პერანგით გაურკვეველი, ცნობიერების დინებისგან გამომდინარე უცხო მიმართულებით მივდივარ, მომენტალურად ვჩერდები და მსოფლიო ფიგურის მსგავსად ვდგავარ. მსგავსად? მე თავად ვარ მსოფლიო ფიგურა. კადრი შენელებულია, თვალები მიციმციმებს, თუმცა ემოციას არ გამოხატავს, ტვინი ბედნიერია, გულს კი გრძნობები ვერ გაურკვევია, მაგრამ ტვინის ბედნიერება ფსევდოა, ეს ხომ რაციონალური ორგანოა და არა ემოციებს დაშენებული მოცემულობა. ბობი, გამოაჩინე შენი ლამაზი სახე. ასე ახლოს დიდებასთან ჯერ არ ვყოფილვარ, ხედავ, რიჩ, ასე ახლოს დიდებასთან ჯერ არ ვყოფილვარ, ამის დედაც! ღმერთო, როგორ მიცემს გული! ყურებში წნევა ჩამიდგა, საკუთარი ძრავის ფეთქვის ხმა მესმის, მაგრამ მაინც მხრების სუპერ პროპორციული მოძრაობა დახვეწილი მიხრა-მოხრა კვლავ შენელებული კადრი და ფოტოაპარატების ხმას, რომელიც დაახლოებით ისე ჟღერს, როგორც „წკაპ“, თუმცა, ჰო, მას ალტერნატივა ცვლის „ბახ“-ის სახით. უფრო სწორედ, 3 ალტერნატივა სამივე „ბახ“-ის სახით. სწორად მიხვდით, ბახ ბახ ბახ. ალბათ, მაშინ ჩემი თვალები აღარ ციმციმებდნენ. წითელ ხალიჩაზე კი მსგავსი ატმოსფეროსთვის დამახასიათებელი ძვირადღირებული ღვინის დაღვრის მაგივრად, ჩემი სისხლი გაისხა, რომელიც ამკარად ხალიჩაზე უფრო მუქი იყო.

– კარგი რა, ბაბუა იერემია! ნუთუ მარტინმა ადენი იმიტომ იწვალა, რომ ბოლოს ღორივით მოეკლათ! ან სამართალი სადღა ჯანდაბაშია! იმ ნაბიჭვარმა ბიზნესმენებმა ასე უღარდელად გააგრძელეს ცხოვრება? მარტინის დედას რა ბედი ეწია ან იმას, რა ერქვა, მატ.. მაწ..

– მაწილდა...

– ჰო, მაწილდა!

– მარტინი ბობის დაცვამ ადგილზევე გაანეიტრალა. მის ძმას, რიჩის მიუწვიანეს სასაფლაოზე, ასე დაუმშვენა გვერდი. როცა დედამისს ეს ამბავი გააგებინეს, საწყალი ქალი ჭკუიდან შემცბარა და თავიც მალევე მოუკლავს ტკივილგამაყუჩებლების ზედოზირებით. რაც შეეხება მაწილდას, საბოლოოდ გაგიჟდაო, რომელიდაც ფსიქიატრიულში ყავთ გამოკეტილი ელიზა გრეივისის მსგავსად.

– დენი და ბიჭები? დენი იმდენად მხდალი

აღმოჩნდა, რომ მეგობრის გამო, ის რაღაც იდ-იოტური ფიცი არ დაარღვია, არც ჩარეულა და ფეხებზეც დაიკიდა, ხომ?!

– დენი სწავლა კალიფორნიის უნივერსიტეტში განაგრძო და დღეს საკუთარი ფირმა აქვს. ის ბიჭებიც თავიანთ წილ ცხოვრების გზას გაუდგნენ. დენი რასაც მარტინს დაპირდა, ასრულა. ამ მოთხრობის მორალი ისაა, რომ შურისძიება არავითარ სარგოს არ მოგიტანს. რიჩი მონტგომერიმ მთელი ოჯახი საბოლოოდ გააუბედურა. ის სამი კი დღესაც კარგად არის და საკუთარ შვილიშვილებსაც ესიყვარულებიან ძვირადღირებული სიგარებითა და ბურბონული ღვინით ხელში. ასე რომ, ხვალ შენ ჭყვიპინა კლასელსაც კაცურად ხელი ჩამოართვი და ერთი ნაგლეჯი რვეულის დახვევის გამო, ამოდენა ამბავი აღარასდროს აღარ ატეხნოთ. დაე, უხუნაესმა თავად მიხედოს განგებას.

– საშინელი ისტორიაა, ბაბუა იერემია!

– და არასოდეს გამოიყენო ჩემთან სიტყვა „ნაბიჭვარი“!

– გასაგებია, ბაბუა იერემია. მაგრამ მაინც ნაბიჭვრები არიან!

– ჩემი ტელეფონია? კი, აშკარად ჩემია. ზარია, შეგიძლია, მომიტანო?

– სერ! ცნობები მომივიდა, რომ დეტექტივი სანდერსი უკვე ქალუსია ჟურნალისტიც ხდება და პრესის საშუალებით, სტატიის გამოქვეყნებასაც აპირებს, ტექსტს გამოგიგზავნი.

„20 წელი გავიდა, ობობის სახლის მმართველობა ამერიკის შეერთებული შტატების ფარგლებს გარეთაც კი ვრცელდება, ეს უდიდესი კრიმინალური სინდიკატი მსოფლიოს იპყრობს. არალეგალური იარაღების ბიზნესი, თოვლივით თეთრი ფული, უაქციზო სიგარეტი, ალკოჰოლი, პროსტიტუცია, ტრეფიკინგი, მილიარდებით მოსყიდული სამართალი, თემიდა ასე ბრმა ჯერ არასდროს ყოფილა.“

სამსახურიც დამატოვებინეს, თუმცა ღმერთი არ გაგიწყრეთ და არ იფიქროთ, რომ ბრძოლას ოდესმე მოვეშვები, თუნდაც საკუთარი ნაწლაგების დაჭმა მომიწიოს. ახლა დეტექტივი მხოლოდ აყროლებულ ფორმალობაში მქვია! თუმცა იმდენად ფუნდამენტური ფაქტები წარდგება თქვენ წინაშე, თანდართული მტკიცებულებებით, რომ საქმის გაყალბება, ნებისმიერი კორუფციული ხრიკების მიუხედავად, გამორიცხული იქნება. ამ დოკუმენტსა და საზოგადოებას, საკუთარი ტერორის რეალური სახელიც არ იცის. იერემია დენვერი მხოლოდ და მხოლოდ წმინდა წყლის ზღაპარია. ობობას სახლის ლიდერი, ცნობილი როგორც ტარანტულა, რეალურად დენიელ ლორენია. დენი წყეული ლორენი! ადამიანი, რომელმაც სამი ახალგაზრდა ქველმოქმედი ბიზნესმენი, უამრავ ადამიანს ცხოვრება რომ გაუფერადეს სიცოცხლეს მხოლოდ ბიზნეს წილებისა და ფულის არაამქვეყნიური სიყვარულის გამო გამოასალმა, ციხეში ამოგალობ, ლორენ! ციხეში ამოგალობ შენც და შენს ობობებსაც“!

– უკვე გამოაქვეყნა?

– რა თქმა უნდა, არა, სერ.

– შენი დედაც, ჯონ! თავიდანვე რომ ეგრე დაგეწყო, არ შეიძლებოდა?

– ხი ხი ხი, კარგი რა სერ, რამემ ხომ მაინც უნდა განერვიულოთ. როგორც გავიგეთ სამართლიანობისთვის ამდენს იმიტომ იღწვის, რომ მისი შვილი ლეიკემიით კვდება და სამკურნალო ფული არ აქვს. სტანდარტული აქტივობა. დეტექტივ სანდერსს ორი საჩუქარი გავუგზავნეთ. იარაღი მხოლოდ 1 ტყვიით, რომელზედაც ზედმეტად ლამაზად იყო ამოტვირთული მისი ქალიშვილის სახელი: „ელისა“ და აგრეთვე მილიონი ამერიკული მწვანე. დიდი ყოყმანი არ დასჭირვებია, სერ, მწვანე მისი საყვარელი ფერია, ამიტომ არჩევანი მეორეზე გააკეთა. რეალურად პრესის საშუალებით ის განაცხადა, რომ უკვე ზედმეტად გადაიღალა და ურჩევნია, პენსიაზე გავიდეს.

– მეორედ თუ ხუმრობას გადაწყვეტ, ორი საჩუქრის მაგივრად, შენ მხოლოდ ერთს გამოგიგზავნიან, ჯონ.

– გასაგებია სერ, შაბათს მიფრინავთ?

– ფლორიდის სანაპირო მომენატრა.

– მშვილობიანი ფრენა, სერ!

აპოპკას ტბა ზედმეტად შეცვლილა. მაგრამ თქვენი საფლავეები არ იცვლება. რიჩი, მარტინ, ჩემი ძმები, მონტგომერები. დედათქვენის ქვა გავწმინდე, ბიჭებო. სიგარის კვამლი ხომ არ გაწუხებთ? აქვე ჩამოვვადები, მოვწევ. დარაჯი შემხვდა, მაწილდა ისევე ყოველდღე გაკითხავთ და ათას ისტორიას ყვება, რომ არ მოიწყინოთ. ზოგჯერ ბლინებიც ამოაქვს და აქაურ გლახაკებს აძლევს, ისევე ისეთივე გემრიელი ყოფილა. ბავშვები მას უკვე ბებიამაწილდას ეძახიან. ჰო, მართლა, მარტინ, მაპატიე, რომ ფიცი გავტეხე. ჯოჯოხეთში ვიჩხუბოთ, ჩემო მეგობარო. იმედია, მანდ მაინც არ აცდენ ფიზიკის საკონტროლოს.

ჩიტისთვალა

– ეს რომელი ყვავილია?

– მთვარის ორქიდეაა.

– ოჰო!

– ეს რომელი ყვავილია?

– ასპერულაა, ქალბატონო.

– ოჰო!

– ეს რომელი ყვავილია?

– გლადიოლუსი, ქალბატონო.

– ოჰო... შეიძლება გკითხოთ, ახლა რომ სამივეს ხელები მოვხვიო და ჩემი შავი სახლის შავ საძინებელში შევიტანო, რითაც ბნელეთის მეუფის ინტერიერს გავაფერადებ, რა იქნებოდა თქვენი წმინდა გრძნობანი და შეხედულებანი ამ საკითხთან მიმართებით?

– შეიძლება გკითხოთ, რატომ გადაწყვიტეთ სახლის სულ შავ ფერებში გამოშვებობა?

– შეიძლება გკითხოთ, რამდენი ხანია, რაც ყვავილებს ყიდით?

– არ მსურს, ჩემი ისტორია მოგიყვებ, მე უბრალოდ ყვავილებს ვყიდი.

– სხვათა შორის, თქვენი ქმარი გლალატობთ.

– ვისთან?

– ჩემთან.

– და რატომ მითხარით?

– იმიტომ, რომ ქმართან ერთად თქვენი ყვავილებიც არ ავწაპნო.

– დიდი ხანია?

– მას შემდეგ, რაც, ერთი შეხედვით, ლამაზი ყვავილების გასაყიდად ჩემს ქუჩაზე გადმობრძანდით.

– გასაგებია, მაგრამ თქვენ ხომ ქალაქში ერთ-ერთი ყველაზე ძლიერი ოჯახის წარმომადგენელი ბრძანდებით, რატომ მაინცდამაინც ჩემი მეუღლე?

– ერთი-ერთი არა, ყველაზე ძლიერი ოჯახის წარმომადგენელი კი ნამდვილად ვარ. წარმოდგენა არ მაქვს. ვერც იმას გეტყვით, რით მომნიბლა და ვერც იმას, თუ რატომ დამიბრუნდა ახალგაზრდული ვნებისა და სისხლის დუდილის ჰარმონიულობა.

– კი მაგრამ, თქვენ ხომ ქმარი, სამი ვაჟი და ქალიშვილი გყავთ, თქვენი რეპუტაცია ხომ ფასდაუდებელი მონაპოვარია, რატომ არ უფრთხით მისთვის ჩრდილის მიყენებას. ნუთუ ყოველივე არაფერს ნიშნავს თქვენთვის?

– რა უცნაური ხარ, შენი ქმარი სულით, გულითა და სხეულით მე მეკუთვნის, შენ კი ჩემს სტატუსზე ფიქრობ?

– არა, მე თქვენს ქმარზე ვფიქრობ.

– ნუ გამაცინე. თეოდორი ჩემგან ღალატს გადაიტანს. ისედაც წელიწადზე მეტია, ვიღაც კალიოპეს ბაირონისეულ პოეზიათა ტომეულებს უძღვნის. განწირული რომანტიკოსი გახდა. ახლა კი რომანზეც მუშაობს. პროლოგს წამძვარებული აქვს... ჰო... როგორ ჟღერდა? დაახლოებით ასე –

გრძნობათა თარეშს, გული რომ აწიოკეს,

ერთსა და ერთადერთს, ჩემს კალიოპეს.

როგორი პოეტურია, არა? ვინ წარმოიდგენდა, ფაქტობრივად, მთელი ქალაქის განმგებელი ბიზნეს-მაგნატი, გამიჯნურებული მელექსე თუ გახდებოდა. ოჯახიც აღარ აინტერესებს, მსგავს ქმედებებს შედეგიც მოჰყვება. ჩემთვის ღვარძლისა და ანჩხლობის მოსაშორებლად, რომელთა გამოც სუნთქვაც კი აღარ შეეძლო, ყოველდღე, ყოველ წყეულდღეს, თქვენი საზიზღარი, გულის გამაწიბლებელი ყვავილებიდან, კონკრეტულად კი ორქიდების, ასპერულებისა და გლადიოლუსებისგან, თითო ღერი მოჰქონდა.

წარმოგიდგენიათ? ყოველდღე თითო ყვავილი, იმდენი დამიგროვდა, სახლში მკვდარი ყვავილების სასაფლაო მაქვს. არაფრის დიდებით არ მაყრევენებს, ეს მტკიცე ნიშანია ჩემი შენდამი სიყვარულის ჭეშმარიტებისაო.

– იქნებ ქვეცნობიერი გეთამაშებათ, ჩემი ქმარი არც დიდი ფიზიკურობით გამოირჩევა და არც დიდი ტალანტით. ყველამ იცის, რომ ერთი ალკოჰოლოკი,

გზადაკარგული, აყვია მწერალია. იქნებ ყოველივე იმიტომ გააკეთეთ, რომ თქვენს მეუღლეს მისივე ნიჭის ჩალის ფასოვნობაზე მიუთითოთ. უთხრათ, რომ სწორედ იმ ქალის არარა ქმართან გლალატობ, ვისგანაც ყოველდღე ეს ავადსახსენებელი ყვავილები მოგქონდაო. იქნებ სწორედ მწერლობის გამო ამოირჩიეთ მსხვერპლი. ორი მწერალი, ერთი ქმარი, მეორე – საყვარელი. მე თუ მკითხავთ, ზედმეტად ერთფეროვანი ბრძანდებით, ქალბატონო.

– როგორ მიბედავ! არაფრის მაქნისო, უბადრუკო, არარაობავ! მთელი ცხოვრება ამ მომწვანო, გახუნებულ ჩითის კაბაში, სალემის ალქაჯის მსგავს წითურ თმებში, ზღვის სანაპიროზე მზისგან დამწვარი დომინოს ქვებივით დაწყობილ ჭორფლებსა და შავ-თეთრ კაზაჩოკებში ჩაღებები, გადაჯვარედინებული სუსტი ფეხებით, ბოშების ცალთვალა, შავთვალა ნაშიერო!

– თეოდორისა არ იყოს, თქვენც გაქვთ მწერლობის ნიჭი, იდეალურად აღმწერეთ, ვგონებ, თქვენთვის შთაგონების წყაროდ ვიქეცი. გმადლობთ, ქალბატონო.

– ზუსტად სიმახინჯის გამო მიგავლო შენმა ქმარმა. ტანსაცმელი მაინც გარეცხე ხოლმე. ამ ყვავილების ყოველდღე წყალში ჩახრჩობას მაინც აჯობებს!

ღიალოგი აღარ გაგრძელებულა, თეოდორის მეუღლემ გამყიდველს ზურგი აქცია, ბოლმაც ანთხია და ახლა კმაყოფილი შინისკენ, შავ სახლსა და შავი ოთახისკენ მიაბოტებდა. მიუხედავად ცხოვრებისგან უამრავი მწარე სილისა და გაქილიკებისა, ქალი, რომელიც ყვავილებს ყიდდა და ქალი, რომელიც წესით დამცირებული უნდა ყოფილიყო, ტუჩის ცალი კუთხით აწეული, დიმილითა და მადლიერებით გასცქეროდა გზებსა და ზეცას.

არც თეოდორის მეუღლისკენ გაუყოლებია თვალი და არც საკუთარ ქმრის ღალატზე დასწყდომია გული. თავი ოდნავ გადასწია, ღრმად ჩაისუნთქა. გაზაფხულის მონაბერი სიო ალქაჯისებრ წითურ თმებს ურწევდა. ფეხზე წამოდგა და გვერდით მყოფ ფურცლების დასტას, რომელსაც სიმძიმის გამო ვერაფრის დიდებით ცალი ხელით ვერ აზიდავდა, ორთავე ხელით ჩაეჭიდა. ქალმა პირველსავე გვერდს გადაავლო თვალი.

მართლაც, რომ ჰგავნარ მუზას ეპიკური პოეზიისა! მშვენიერ ხმოსანს, ზეცისა და მნემოსინეს უფროს ქალიშვილს, ძველ-ბერძნული მითოლოგიის ქალღმერთს, კალიოპეს. შთამგონებელი ჩემივე ხმისა, სისადავემ რომ შეგქმნა მწყაზართ-მწყაზარად!

ქალს ჩაეღიმა, იგი ხომ მართალი იყო თავისი აყვია, ლოთი ქმრის მიმართ, მართალი იყო უფლისა და მართალი იყო თითოეული ყვავილის მიმართ. მას აროდეს პასუხიც კი არ უღირსებია სიმდიდრისთვის. შემდეგ ნელა გადაფურცლა ობმოდებული ფურცელი და ნელაღვე წაიკითხა მეორე გვერდის წანამძვარი.

გრძნობათა თარეშს, გული რომ აწიოკეს, ერთსა და ერთადერთს, ჩემს კალიოპეს.

ლალი კოკალიანი

სტუმრად მამიდასთან

ბავშვობაში, ერთი ვეებერთელა ნაძვის ხე მქონდა ამოჩემებული. რაღაცნაირად ცისმიერი, ტოტებგანიერ-ამობურცული, ხეთა რიგში თავისებურად აღმატებული, თუძცა „ცხოვრების ამაოებისაგან“ ამოღრუტული. ზედ, შუას ქვემოთ ფულუროიანი, მაგრამ სიცოცხლის ჟინით შეპყრობილი და ჩვენნაირი დაუპატიჟებელი სტუმრებისთვის მხრებგამოღილი მასპინძელი. სიფუფულთ გაპრანჭული ციყუნების, გარდიგარდმო სარბენი ველი და თქვენ წარმოიდგინეთ, სრასასახლეც. ჩიტუნებისთვის ხომ უპირობოდ, მათებური სამეფო ოპერის, გრანდიოზული ავანსცენა!

ნაძვს, მეტსახელად, ჩემებმა „ცამპა-ცუმპას თავშესაფარი“ შეარქვეს (ცამპა-ცუმპას მე მეძახდნენ)... როდესაც მამიდასთან მოკლეზე, ანუ ტყის გავლით მეორე სოფელში გადავდიოდით, გზად „ეს მშვენიერება“ უნდა გაგვევლო. გაზაფხულზე, უცნაურად, არ არსებობდა მივანლოებოდით ამ ნაძვთა-ნაძვს, რომ შხაპუნა წვიმა არ წამოგვეწოდა. ჰოდა, შევიყუებოდით მის ძირში და გადაღება-გამოდარების მოლოდინში, ერთ საბავშვო, მინი სპექტაკლს აუცილებლად გავმართავდით მე და მადო, ხან „ლალი, ლალი, ჩემო ლალი, რაო ჩემო მანანა“-ს ვტიტინებდით როლებში, ხანაც წითელქუდაზე ნაწილობრივ დასვედიანებულები, ცეროდენას ან ნაცარქექიას ონებით ვხალისობდით მცირე აუდიტორიის წინაშე.

გადიოდა წლები, ბავშვები წამოვიზარდეთ და უკვე, მარტომ ვიწყეთ სიარული, უფროსების თანხლების გარეშე. ტყეზე, ძირითადად, „დესნათი“ გადავადვილებოდით, 3 კმ. მონაკვეთის ნახევარზე იდგა სწორედ ეს ჩვენი ნაძვი, იქ მცირედს შევისვენებდით და დავეშვებოდით დაღმართს. შავ ლელეზე გადავივლიდით თუ არა ვიწრო ხის ზიდს, მამიდას სოფელიც გამოჩნდებოდა... მაგრამ მანამდე, თავგადასავლებიც არ გვტოვებდა შიგადაშიგ. ტყეზე გზა ქვა-კენჭიანი იყო და თავდაღმართში თუ დაოსტატებული არ იყავი, ველოსიპედიდან ვარდნის ალბათობა ადვილად იკვეთებოდა. მით უფრო, თუ ბუჩქიდან გამოვარდნილი დამფრთხალი კურდღელი უცაბედად შემოგენარცხებოდა ბორბლებში. ერთხელ, მეც შემემთხვა ამგვარი... ჩემი ძმა ისე მიქროლებულა ლელემდე, რომ უკან არც მოუხედავს... და როგორც რომ შეუნიშნავს უჩემობა, უცებვე მობრუნებულა. მუხლებგადატყავებულ-ცრემლიან-დასისხლიანებული რომ დამინახა,

მეისვე გაიძრო მაისური, გადახია და, შეძლების-დაგვარად, მომიარა. გზა მაინც გაუნავრძეთ, იძენად დიდი იყო ბავშვური ალტკინება, ჩემიანების ნახვის სურვილით, რომ ტკივილი რას დამაკლებდა.

წინათ სხვაგვარი ურთიერთობებით, სასწაულად თბილი მეზობლის ბავშვები და ჩემი „გადარეული“ მამიდაშვილები, მაგნიტივით გვიზიდავდნენ. თუ ყოველ კვირა არა, ყოველ მეორე კვირას იქ ვიყავით. იქაური ზაფხულის საღამოები მახსენდება აღმატებულად. მზე, როგორც კი გადაიხრებოდა ზღვისკენ, გავეშურებოდით შავ ლელეზე. იმ ფერად, ესთეტიკურ ლანდშაფტში, დაეღამდით გვირით გადახურულ კარებს, ვიჭერდით თევზებს, კიბორჩხალებს, პატარა პიკნიკებსაც ვაწყობდით, ვჭყუშავდით, ცოტასაც დავირუჯებოდით შაშვების გალობით დამტკბარნი, ვთამაშობდით წრემი ბურთს და კარტს, მერე წაგებულნი რომ მეზობლის ყანაში ტარობს პარვით დატენდა და იქვე, ერთობით ნაკვერჩხალზე დავბრაწავდით ლელის წვერასთან ერთად... ეს ანცობაა ან უფრო მეტი, მაგრამ მაშინ გმირობის ტოლფასი გვეგონა! სახელდახელოდ მოწყობილ ტაბლაზე შემოვაწყობდით ამ ყველაფერს, დავამატებდით სახლიდან წამოღებულ „დუშაშა“ მსხალს, „კიფერს“, „შამპანსკის“ და ვიწყებდით „ქეიფს“, ბევრს ვიცინოდით, ვმღეროდით, ვხუმრობდით...

კარგა დამემდე შემოვრჩებოდით ასე გართულები ნაპირ-ჭალას, დროს ვერ ვზომავდით... ის, ჩვენზე სწრაფად მიჰქროდა. ჭრიჭინების ჭრიჭინი მოგვაფხიზლებდა ცოტას, ან ცხენების უადგილო ფლატუნნი, რომ სახლში წასვლაზე გვეფიქრა... და საბოლოოდ, სანამ ლელეზე მოსეირნე მთვარე არ ჩაყვინავდა მის ფსკერზე და ზემოდან, ღრუბლად მოცურებული რცხილის ფოთლები ტოტებიანად, ჩვენივე უნიათობით მოგლეჯილ-დატეხილი არ გადაფარავდა, წინ ნაბიჯის გადამდგმელი არ ვიყავით. ამის მერე, ავიხორხლებოდით, ზოგიც „დესნებზე“, ზოგიც „უკრაინაზე“ და ვარსკვლავებით მოჭედილი ცის ციმციმით, უნაპირო გზას გამოუყვებოდით, ნიმფების ექოთი გაბრუებულები: „ეკე, ჩემსავით დედამიწელებო, მომავალში ვარსკვლავურ ზმანებებს ერიდეთო“...

შინ მისულებს, დატუქსვის მაგივრად ჩემი „ცეცხლი“ მამიდა, შამფურზე მრგვლად შემწვარ, დაპრუწკულ ვარიასა და სასწაულად გემრიელ ხაჭაპურებს დავგახვდებოდა, ჩაცხებულ მაწონთან ერთად... შუალამემდე ვხუმრობდით და ვიცინოდით ერთი ჭკუისანი... მეორე დღეს, ასე თორმეტი საათისთვის, ახლად თვალებდაჭყეტილებს, ახლა უკვე ნამცხვარი „ჟოზეფინა“, ირმის რქესავით მარგებელი და მორჩილად დახვავებული სულგუნნი მჭადლებითურთ, მადისალმძვრელად გველიტინებოდა მისებური, იხვის ხარჩო თხილით, ხომ ცალკე „ფილოსოფია“. ასე დაპურებულებსა და დასაჩუქრებულებს რაღაცებით, გვიშვებდა ისევ ტყით, ნათელა მამიდა და კიდევ უფრო „ჩვენი“ გურამი ბიძია. მისი მოძახილი: მომდევნო შაბათს ჩვენ გამოვალთ და მანქანით გამოვიყვანთო, ერთ რამედ ღირდა! მამიდაჩემი სოფლის ფერშალი და „ყველას მამიდა“ იყო და მისი სტუმრები კი, ყველასთვის სასურველი

ადამიანები,ოღონდ მართლა!.. უკან დაბრუნებულებს, ბავშვები ფეხდაფეხ ჟრიაბულით მოგვსდევდნენ შავ ღელემდე, ღელეს რომ გადავივლიდით, ხელის ქნევითა და შემახილებით ვემშვიდობებოდით ერთმანეთს, დადებითი ემოციებით აღსავსენი, თვითკმაყოფილნი, თითქოს რაღაც მაგარი საქმის შემქმნელები. ისე, რატომაც არა, თუ ტაროების ქურდობას არ ჩავთვლით (არადა, ქურდობა სხვა რა არის?!.. დავაბრალოთ ბავშვობას!), სხვა მხრივ, ჩვენში სილალეს, სიყვარულს, ერთმანეთისთვის კეთილსურვილებას ვიზიარებდით...

ჰოდა, იმავე გზაზე, ის „ცამა-ცუმას“ თავშესაფარი ანუ ჩემ მიერ ამოჩემებული „ნაძვი-ლამპარი“, ისევე მხრებგამოილი გველოდა, უკვე თამამით ქანცგაწვევტილებს, და სულაც არ ჰქონდა მისთვის მნიშვნელობა, მე, ჭიამაიას „დარია თუ ავდარიას“ რომ შევძახებდი!..

ეჰ,რომ არა აფხაზეთის ომი... ნეტა,ვინ დადის იმ ტყეზე ახლა,იმ ოკრობოკრო გზით? არც არავინ, ალბათ... დღემდე მომყვება ხეთა ჩრდილების ლიცლიცი, მერქნის, წიწვების, ევკალიპტის, ტუნგოს გამაბრუებელი სურნელი,მუხის ტოტებში მომწყვდეული თაკარა მზის სხივები მაინც რომ მწვდებოდნენ, მახსოვს. პანტა ვაშლიც ტყის მშვენიერი ნობათი იყო, „საშობაო მურაბას“ მისგან ვათუხთუხებდით. თავისებური,სარკალური დატვირთვა ჰქონდა ბებოსთვის, ყველას უნდა გაგვესინჯა, რომ ბედნიერი წელი გვქონოდა. ანო ბებო ასე ფიქრობდა, ყოველ შემთხვევაში...

გადის წლები, დრო მკურნალად ვერ გამომადგა... იქაური ყველაფერი მიყვარს, მახსოვს, შორიდან ვესათუთები ველურ გვიმრებსაც კი. ჩემი სოფლის ზღვის დაისი, მზის დიდებულად ჩასვენების ჯადოქრული სანახაობა უმაყურებლოდაა, ოვაციებს მოკლებული,მებრალეა!.. ის, რაც შენია და შენშია,ვერასოდეს დაივიწყებ!.. აგვირიეს „მონასტერი“ სიბნელისა და სიხარბის მოციქულებმა, „წრუწუნების შავი ჭირის“ შემოსევით!.. ათასი გადამთიელი და „ოცნებების სასაფლაო“... ენგურს გაღმა დარჩენილი ბავშვობა და ცრემლში ჩაძირული სამოთხე... ისე,მარადიული არც სიბნელეა,სინათლე მოსდევს“... ძალლი ყფეს, ქარავანი მიქრისო“ – არ ვათქმევინოთ „ბნედიანთ“!.. „რაჟამს გესმოდინ ბრძოლანი და ამბავნი ბრძოლათანი,ნუ შესძრწუნდებით,რამეთუ ჯერ არს ეს ყოფად, არამედ არღა არს აღსასრული“ (მარკ. 13,7).

უჰ,რა ყველაფერი ერთმანეთში ავურია, ერთგან ღრმა ბავშვობის „გემრიელი მოგონება“ ამოვატივტივე, თითქოს ომი და ბოროტება,სულთით ობლობა რომ გადამეფარა, თუმც კი, „მეუღაბნოე ღვენილის“ ხედვა „სხვაგვარია“, რაღაცნაირი, ჩემებურაფხაზეთური!..

„ერსა ზედა განცხრომით სძოვს“ დღემდე „ერთმორწმუნე“ დამპყრობელი და მომავალს ჩვენსას, – ეპოქალურ „დე ოკუპაციას“, უფლის ნებით ვერკინები, მე!.. სხვებიც!.. დალატით, სიცრუით, იმედგაცრუებით გამობრძმედილნი!.. მონატრების ტკივილს რა ვუყო, ჩემო აფხაზეთო?!...

ფრთაშესხევილა ზღვაზე თოლია, იქ, ოდაბადეს დიდი ბოლია,

ხატს შეშრობია „ცრემლი-სახადი“, მირონ მდინარედ გამოხაცხადი... მიბნედილია მზე აფხაზეთის,ასე მგონია... ჩვენს დაბრუნებას ელოდება უცილოდ, რომ ფორთოხლისფერი მისი სხივები,ლოცვასავით შემოგვაგებოს! ასეც იქნება! „ჰოპლა, ჩვენ ვცოცხლობთ“!

ბაბუები

ადრიანი გაზაფხულის ბინდნარევი სუსხი იდგა, დედა სამსახურიდან დატვირთული მოვიდა, უფრორე დასაჩუქრებული – თაფლი, თაფლის სანთელი, „თაფლის ორცხობილა“ და აფხაზური აჯიკა ამოალაგა ჩანთიდან. ასე, ხშირად ხდებოდა. მშობლები აფხაზურ სოფელ „ცხენისწყალში“ მუშაობდნენ მასწავლებლად. შინ დაბრუნებულებს გზად, ათას რამებს მიაგებდნენ პატივისცემის ნიშნად, ღელვის ტყლაპიდან დაწყებული, თხის ქონითა და ყველით, ყვავილებით დამთავრებული... აბა,გაგებდა და უარი გეთქვა ამგვარი ყურადღებისთვის,ეს მათთვის წარმოუდგენელ შეურაცხყოფად მიიჩნეოდა. იმხანად,ოჯახს ფუტკარი არ გვყავდა და ნაჩუქარი თაფლი მეტად გესიამოვნებდა.

ჩვენს სოფლებს მდინარე „ცხენისწყალი“ (მდ. და სოფ. სახელი იდენტურია) შუაზე ჩამოუდიოდა. აფხაზები მეჩხრად, „სანე იქინე“, ფეტვის მარცვალივით მიმოფანტულად, ფაცხა-ჯარგვლებში და მათთვის დამახასიათებელ მომცრო ოღებში სახლობდნენ (აფხაზურ სოფლებს ვგულისხმობ). ჩვენ კი (ქედმაღლობაში არ ჩამითვალთ), ქალაქური ტიპის დაგვემარებით 300 კომლიანი, ბალ-ვენახებითა და უზარმაზარი სახლებით გაჩაჩახებული „ცაგერა“ გვქონდა... ჩრდილოეთით ტყიანი „კავკასიონის ყელი“, სამხრეთით ზღვა, იქეთ-აქეთ „შავლელე“ და ჩუხჩუხა მდინარე, შიგა-დამიგ კასტრული ჩაღრმავებებით, ტანბრეცილა ხეებით მოჩუქურთმებული, ულამაზეს იერს ჰფენდა იქაურობას... ღელე, მდინარე, ზღვა ჩემი სოფლის სამფლობელოში და მე, უნიათომ, ცურვა მაინც ვერ ვისწავლე. ჩემეული აუხდენელი ოცნების ღამის სიზმარი, ტრაგიკომედიური განმტოლებით... ჰოპა, ეს „ნახტომები“ და აზრთა ცვლა სარისკოდ მენვენება. მოვლენების აღრევა,დროსა და სივრცეში მოგზაურობა-ჩანაცვლება, მამისეული ისტორიის გაკვეთილების მონაპოვარია, რომელიც სამწერლობო ენაშიც შეთქმულივით ამკიდებია. მაგრამ ამჯერად, სიტყვას გაძლევეთ, თავს შევიკავებ სიღრმისეული წიაღსვლებისგან.

მოკლედ,დედა სასიამოვნოდ დალილიმა (აფხაზებთან ნაჟღურტულებმა და ნალიინებმა, ბებიით აფხაზმა) ისიც დასძინა, რომ ჩვენს ბაბუს ზვალ მეგობარი აფხაზი, ანდრუშკა ბაბუ ელოდებო. თურმე კეთილ მოხუცს, ფუტკრის ორი ოჯახი გაქცევია, მიუგნია კიდევაც, მდინარის პირას, საუკუნოვან მსხლის ხეზე ახალმოსახლებებისთვის. შემოუთვლია, ჩამოსხნაში დავეხმარები და თქვენი იყოსო.

მათი მეგობრობა ათწლეულებს ითვლიდა. ერთ-

მანეთში დაფასებულად, ხელდამშვენებული მიდი-
მოდიოდნენ. ჩვენი ღვინო-არაყი, თხილის ჩურჩხელა,
თონის ლობიანი და ყველიანი, უყვარდაო ანდრუშკა
ბაბუს, ბებო იტყოდა... და აფხაზს, თაფლი საპირ-
წონედ სულ მოჭკონდაი... მე, შედარებით პატარა
ვიყავი და ყველაფერი არ მახსოვს, რასაკვირველია!

მაგრამ ფუტკარი რომ მისი წყალობით მოვ-
იშენეთ, ეს კარგად ვიცი, ისიც ვიცი გადმოცემით,
რომ ბაბუს ჯგერდიდან (აფხ. სოფელი) ყველაზე
ჯიშინი კამეჩი შეაძენინაო. რა ბედნიერებაა,
ერთგული მეგობარი გვერდით (სხვა ეთნოსისა
მით უფრო) რომ გეიმედება და გეკარსკვლავება!
ერთი ცისა და მიწის შვილებს გასაყოფი არც
არაფერი გვექონია, დობილ-ძმობილობაზეც მსმენია
და მორღუობაზეც. აფხაზურ-ქართული შეძახილები,
ცხენის ფლოქების თქარათქურზეც გამირჩე-
ვია... „აფხიარცა“ ქართველების ხელში ბევრჯერ
აჟღერებული და ჩვენი ტკბილი ჩონგური, აფხა-
ზური ჰანგებთაც აკენესებული!... უამრავი აფხაზი
სანდო მეგობარი და სისხლით ნათესავი გვეყოლია,
მოსწავლეთა თაობებიანად. დიდი სიყვარულის და
ქეთვების მომსწრე ვარ ოჯახში, ლამაზი, საქმიანი
ურთიერთობების ჩათვლით... ალბათ, მიმიხვდებით,
რატომ ვდარდიანობ, თაფლი ბევრია და ვერავინ
დადიანობს!... რა დასანანია დღევანდელია უა-
მყველაფეროდ, უაფხაზეთოდ!

ასე იყო თუ ისე, მიუხერხებულად ჩვენს სპილო-
სხელა კამეჩს, რომელიც ერთ „მშვენიერ საღამოს“
სახლში აღარ დაბრუნდა. ხან სად უძებნიათ ჩე-
მებს და ხან სად, ანუ „შკობის ტყიდან“ სოფლის
ბოლომდე, ხლვამდე, მაგრამ თითქოს მიწა გაიპო
და ჩაყლაპაო. ქანცკამოლეულ ბაბუსას ბოლოს
მიუპართავს ანდრუშკასთვის, გასაჭირი გაუნდვია
(ესაა 60-იანი წლების დასასრული). იქნებ ვინმემ
შემთხვევით თქვენს სოფელში მიარეგაო, მორიდებით
უთქვამს. იქნებ სადმე გამოჩნდესო. თანაც დაუძენია,
შენ მაყიდინე და გამოცნობა არ გაგიჭირდებაო.
დედა მეტყოდა, იმ მარჩენალმა კამეჩმა, დიდი ხი-
ფათი გამოგვატარაო მაშინ (ჩვილობიდანვე მისი
რძით მზრდიდნენ)...

დაფასებული და სოფლის თავი კაცი ყოფილა
ანდრუშკა წვიჟბა, ჩვენი აფხაზი ბაბუ. მოკლედ,
დაუფიქრებლად მიუგია, ვერაფერს გპირდები, მა-
გრამ გაკითხვა-მოძიებას არ დაგზარდებიო. და, არ
გასულა თურმე სამი დღეც, რომ ჩვენს ჭიშკარს
კამეჩი მოსდგომია. არც ისე შორეული აფხაზი
მეზობლის, ხეციების საქონლებთან შეუნიშნავს
და თავადვე მოუდევნია თურმე. ხეციებისთვის
რაც და როგორც იყო, დაწვრილებით უთქვამს და
დაუმატებია, — ყიდვისთანავე დამლა დავასვითო, მა-
გრამ ინიციალები არ გაუშიფრათ. თუ ამასაც არ
დასჯერდებით, მერე ჯგერდამი გაგიშვებთო, თავდა-
პირველ პატრონთანო. ახლა ისე მოიქეცით, როგორც
ჭკუამ გაგიჭრათო. ის ქურდბაცაცები რა ნამუსით
(ანდა, ნამუსი ვინ მისცათ ქურდებს?!), მაგრამ მაინც
მოსულან ამალით. ანდრუშკა ბაბუს, არც უკადრია
მათ მოჰყოლოდა, თუმცა, მალევე კუდამოხუე-
ულნი გაქცეულან. რასაკვირველია, ყველაფერი
უბრძოლველად, კეთილად დამთავრებულა, რადგან
სიმართლე ჩვენს მხარეს იყო... და საერთოდაც,

მართალი კაცი საბოლოოდ მაინც იმარჯვებს,
უხუნაისის კანონზომიერება ბოროტების დამარ-
ცხება! ავი საქმე დაძლევადა. ცხადია, რომ სიკეთე
არსებობს და უკიდევანოა ძალა მისი. ადამიანებო,
ვიყოთ კეთილები და ვიქნებით ბედნიერები!..

ჰოდა, ღვიძლი მხარისა და საერთო წარსულის,
ერთი ცისა და ზღვის შვილებს, ერთმანეთი „სხ-
ვაზე“ უფრო გვეყვარებოდეს. „საქმენი საგმირონი“
აბრსკილისა და ამირანისა, ხვამლივით ხელშეუხე-
ბელი განძთსაცავია, დიდებულაი!.. „რიწასავით“
იღუმალი და მაცოცხლებელია... „მე საქართველოს
ტრფილით ვიწვი“ — ძრავლობით ეთქვით აფხაზ
პოეტებს!

თარბასეული „ტრფილით“ იწვოდა გენიალური
ნოდარ ღუმბაძეც, როდესაც გულრიშის აგარაკს,
ავტოგრაფად და სატრფიალოდ „ღუმბა“ მიაწერა,
გვარის დასაბოლოებლად „კრასკა“ არ მიეყო,
უთქვამს! გინდ დაიჯერეთ, გინდ არა!

კიდევ ერთი, ფერმკრთალი გაზაფხული გეწვია
აფხაზეთო, გვაპატიე უჩვენობა, იქ აუცილებლად
დაგიბრუნდებით და, უფლის ნებით, ფერთა გამა არ
მოგაკლდება, ცხადზე ცხადია!

ენძელები

„ენძელა და იაო, ფაიბონზე ზიანო“... რამ
გამახსენა? დროში დაკარგული ლექსი მეგონა, მა-
გრამ სულაც არა, შევცდი! იმ წლების ნოსტალგია
მომაწვა გულს.

მეფაიბონე, თუგინდ მეეტლეს, მე ვიყავი ბავშ-
ვობაში, ოლონდ მართლა, ოლონდ მარტო ენძელების,
ისიც უმოწყალოდ და უდროოდ დაკრეფილების.
იებს, ფურისულებს, ყოჩივარდებს „ვბოდიშობ“,
მათ ვტოვებდი ბუჩქის ძირას, ღელის პირს, აკა-
ციებისა თუ თხმელა-რცხილების გარემოცვაში.
უუფ, როგორ ელამაზებოდნენ იქაურობის გაზაფ-
ხულს. გამორჩეულად მიყვარდა ენძელები და... და,
ამიტომაც ვგლეჯდი, ვუსწრაფებდი სიცოცხლეს!
რა უცნაურობაა, რა აბსურდის თეატრია, ხომ?!...
ცხოვრებაში, ურთიერთობებშიც ასეა? ვინც გვი-
ყვარს, მასაც ვანადგურებთ? მითხარით, რომ არა!

ოო, ერთი სული მქონდა, როდის დაგვიძახებდა
მეზობლის გოგო. დედა ჩვენზე მოზრდილს ენდო-
ბოდა და ჩემს ტოლ ობოლ მამიდაშვილთან-დასთან
ერთად, გვიშვებდა ახლო-მახლო ტყე-ღრეებში.
იქ, იყო ჩვენთვის ტემზის მშვენიერი ნაპირიც და
მონპარნასის ბულვარიც... იქ, სრულ თავისუფლე-
ბაში, რალაცნაირად ვერთობოდით. ხან ძმებსწა-
ვართმევდით ანკეს და თითო-ოროლა ლიფსიტას
დავიჭერდით, ხან ფეხბურთს ბიჭებთან ერთად ვთა-
მამობდით, ხან დამალობანასა და წრემი ბურთსაც
კი... და გართობით რომ დავიქანცებოდით, მერე
ვიწყებდით ყვაილების მოძიებას. ჩემი გოგონები
ყველაფერს კრეფდნენ, რაც შეხვდებოდათ და
მოეწონებოდათ, ჩემგან განსხვავებით. იქვე, ახლო-
მახლოს, პეიზაჟურ ადგილას, იელის წკნელებისგან
ვაგებდით მომცრო ქოხებს და ჯუჯა ჰობიტებივით
მასში ვიყუჩებოდით.

მაცნეთ, ჩემო თვალენძელებო თუ ენძელგულებო,
ხომ ასე იყო? ახლაც მაჟრჟოლებს ამის განსენება.

ხომ იცით, ტყეული არ მიყვარს და აბა, თქვენც არ დამწამოთ ცილი, თუნდაც თქვენთან მიმართებაში. ერთი შენც ხარო, არ მითხრათ, როდის იყო, რომ გიყვარდითო, პირიქით, დაერეოდი იებსო და ჩვენ, ულამაზესებს, მინდვრის ქათქათა ფერიებს ისე აგვივლიდი გვერდს, ზედაც არ შემოგვხედავიო. აი, ეს კი, ნამდვილი ცილისწამებაა!..

ცილის წამება, ანუ წამებით ნელი სიკვდილი!.. ამას სჯობს, უმაღვე მოკლა ადამიანი. ამგვარ ქსელში ჩემი მტერი გაებას. არადა, ცვარიც არ იყო და ზღვად აქციესო, ამაზეა ნათქვამი. მომეშველეთ, სულთა ასულებო, ჩემო ვარსკვლავთ ყვავილებო! – ასეთ ხლართებში რომ არ გამაბან.

მართალია, გწყვეტდით, მაგრამ მეტი ჭკუა არ მქონდა, ბავშვობით მომდიოდა, მომწონდით და მიყვარდით, თანაც დედიკო მინდოდა გამეხარებინა. გთხოვთ, მაპატიოთ! სიყვარული და თქვენი არ დავიწყება მანერინებს ამ ფრაზებს, თორემ ჩემი მდგომარეობით, რაღა აზრი მომეკითხება. აქ, დედამიწაზე, თქვენსავით სათუთი და ლამაზი თითქმის აღარვინ დარჩა. დაფეთებულთა ასაკობრივი პოპულაციები ცოტათი მართობს კიდევ და მაკრობოს კიდევცა, აბა!

ჰო, ენძელების კონები დედისთვის რომ მიმქონდა-მეთქი, ეს „რიტუალი“ მან მყისიერად აკრძალა, და გეტყვით, რატომ?

ჩემი ტოლი და სწორი მამიდაშვილი, იგივე ჩემი და, დედით ობოლი იყო ოთხი წლიდან. ჰოდა, მის სევდას, ასაკის მატებასთან ერთად, სიღრმისეულად მაინც ვერ ვგრძნობდი, პირიქით, ზოგჯერ ვიბოძებოდი კიდევაც, რატომ სულ მას ეფერებო-მეთქი?..

დედაჩემი ყოველნაირად ცდილობდა, მისთვის ეს მდგომარეობა შეემსუბუქებინა და ერთხელ, ასეთი რამ მითხრა: „აწი ყვავილები არ მომიტანო, მადონა შეიბრალო, მას ხომ ვერ მიაქვს დედისთვისო, მართალია – „ა, ბიცო, ა, ბიცო“, ისიც მჩუქნისო, მაგრამ, ვინ იცის, მის გულში რა ცეცხლი ტრიალებსო... და თუ, მაინცა და მაინც არ დაიშლით დაკრეფასა და ტყეში ხეტიალს, სახლში უჩუმრათ შემოიტანეთ და მამიდას სურათთან ლარნაკში მოათავსეთო“... მერე, მართლაც ასე ვიქცეოდით...

ხომ ხედავთ, ჩემო საყვარელო ენძელებო, აქაც ზნეობის გაკვეთილად გამოძეცხადეთ. თქვენ, ჩემი ონავარი ბავშვობა ხართ, ჩემთვის თებერვლის მიწურულის მოჭუტული მზე, აღმამავალი ფიფქები და მოუშუშებელი აფხაზეთი... რამდენ გაზაფხულს ხვდებით ასე მივიწყებულნი. ახლა უფრო ხშირი ტყეა და ეკალბარდია იქ. ალბათ, გაყურსულნი ხართ, თრთით უცხოს ფეხის ხმაზედ, აღარ იღიმით ძველებურად, თავს რატომ მოაწონებთ გადამთიელთ, ისედაც ბუნებით თავგანზრდილებო. ვიცი, ბლომად ჩამოსახლებულან იქ! აქედან გემუდარებით, არ გაახაროთ... ჩვენ დაგბრუნდებით, დაგველოდეთ, მერე ყველა ერთად ავბრიალდებით, ერთად ვიგაზაფხულებთ... გპირდებით, რომ აღარასოდეს გამოგატარებთ ჩემეული ფაიტონით!.. მიყვარხართ, ენძელებო, თვალენძელობო, ენძელებო თუ უბრალოდ სულგრძელებო! ოცდაათი წლის მერე მიიღეთ ჩემგან პატიება და ბოდიში, დიდი სიყვარულის გამო. თქვენი ცრემლი აღარასოდეს დამწეოდეს!..

პოეზია

შალვა მჭედლიშვილი

კაკასიონმა რა შთამაგონა...

კაკასიონმა ბავშვობიდან
ის შთამაგონა,
არვის წინაშე ქელს არ ვხრიდე,
ვითარცა მონა...
მალულად მიხმობს
მშობლიური ცა
იღუმალი,
რომ სხვა მეზავრი ვარ ამ ქვეყნისა
და სხვა სტუმარი...
რატომ არ უნდა ვიყო ყველა ღმერთების ტოლი,
უმანკო, როგორც მიუწვდომელ მწვერვალთა
თოვლი.

ღმერთებს წარტაცა წინაპარმა ღვთიური
ცეცხლი,
წყვდიადს ვით ვეყმო, მისი სისხლი აღარ ჩქეფს
ჩემში?!
მრავალჯერ ვნახე ჩემს სიყრმეში ელვიან ღამით
ღვთისგან რისხვის ჟამს მიჯაჭვული ზეკაცი
ლდეზე,
მისი გულ-ღვიძლი დაფლეთილი და სისხლის
ღვარი,
იმ წამებულის მწარე ხვედრი მაძრწუნებს
ღღემდე.
მძულს მორჩილება, ის ხომ ხვედრი არის მონების,
მძულს მოყრანტალე, დაწყვეტილი მყრალი
ყორნები,

სიკვდილზე მეტად
გულსა მზარავს
ეს ბორკილები,
ფრჩხილით, კბილებით დასაგლეჯად რომ
ვერკინები.

ნუ გაიოცებთ, მეგობარნო,
ნუ გაიოცებთ,
რომ ასე შმაგი ტრფიალი მწვავს
ცეცხლის, სინათლის,
თავისუფლების სუფევა ჩემი ოცნება,
ის ხომ ლამაზი ანდერძია ზღაპრულ წინაპრის.
კაკასიონმა ბავშვობიდან ის შთამაგონა,
არვის წინაშე ქელს არ ვხრიდე, ვითარცა მონა.

ვენიკო ხურციკა

არაფერი

იყო ყველაფერი არაფრისგან,
გრძობა ნემსის ყუნწში გატეული,
შენთან ვერ ვიქნები არაფხიზლად,
ჩემთან ვერ იქნები ვალენტური.
ლექსი ემოციებს ვეღარ ნიღბავს,
სტრიქონს წერტილ-მძიმედ ეფინები,
როგორ ეფერები ყველა სიტყვას
და მაინც ცივი გაქვს ეს ხელები.
ილიმი, ოცნების ათინათი
სულში ჩახერგილი მხეებია,
წყენებს და შეცდომებს ბათილად თვლი,
ფიქრებს ალმურები ედებიან.
და მერე ტკივილის აბლაბუდა,
და მერე სიშორის ნაღვერდალი...
ამ დღეს გახსენება აღარ უნდა,
ყველა მოგონებას ნაღველს ვადრი.
ზეცა ისე მუქად გაიღება,
ვერ მცნობს უშენობით გადაფერილს,
ჩემგან მთელი გული წაიღე და..
შენგან მე არ დამრჩა არაფერი.

ამანათებს

როდემდე უნდა მიგზავნიდე
მღვრიე ღიმილების ამანათებს,
ისევ ლექსებში გამუნათებ,
მერე სხვის ცაზე გაანათებ.
სადამდე ვიყო სიცხიანი,
მოდი და სიცხე გამიზომე,
შენი ღუმილის გარნიზონებს
ღიმილს ვახვედრებ და დარდის ზოდებს.
მოდი და სიცხე გამიზომე
ჩემი ოცნების თერმომეტრით,
მერე მოლბერტზე ამ მომენტით
განშორების მსგავსი მიახატე.
მიახატე და გაიქეცი,
მაინც სხვის ცაზე გაანათებ,
ჰოდა, ლექსებში გამუნათებ,
ვიგზავნი სევდის ამანათებს.

მონატრება

მარტის ზღვასავით მენატრები,
გრილი რომ არის ზომიერად,
აღარ მჭირდება მზის მანტრები,
ზოგი ვიგრძენი, ზოგი – ვერა.
თოვლიც გაღნა და ნაფიქრალიც,
თითებს ფურცლავ და გახსენდები,
და ჩემი სახე ასე მქრალი,
ნაცრემლები და ნასევლები
მოჩანს შენს სულში ლექსის თანმხლებ,
აღარაფერი აღარ მითხრა,
ვერც ჩემს თვალებზე იმკითხავებ,
ვერც ჩემს სურვილებს წაიკითხავ.
ცა მოიშორებს ეჭვის ლეჩაქს,
აღარ მოვუსმენ სევდის წირვებს,
გვირაბის ბოლოს სინათლე ჩანს,
დგახარ და სითბოს მინაწილებ.
ვწერდი და სიტყვებს დარდი ახლდა,
თვლემდი ტყვიებად და მჭიდებად,
ბოლო ლექსს წიგნში შევიანახავ,
აღარც ეს ლექსი დამჭირდება.

გაურკვევლობა

გაურკვევლობის განედში ვარ,
მდგომარეობით უწონობის,
სული ჩამოწვა თვალებში და
ყოველ საღამოს წუწუნებდი.
ფიქრში ჩამწვდომი ის სევდები
ლექსში ჩამწვარი განცდებია,
ალბათ, ლოცვებშიც მისხსენებდი,
წარმლსახვებიც ანცდებიან.
უსიყვარულო გრძედები და
მოუთმენლობის განედები
დღეს იმ განწყობით გრძელდებიან,
წერას თავს რომ ვერ ვანებებდი.
სულ წერტილ-წერტილ გადახრავენ,
რაც იმედებით ნაგებია,
სტრიქონებიდან გადავღვარე
მრავალწერილის ტრაგედია.
იპოვი პასუხს შენს მკერდშივე,
რადგან უთქმელად სხვას ვერ ხვდები...
კი არ მიყვარხარ, შეგეჩვიე,
არ მომენატრე, მახსენდები.

* * *

თუ ეს ღრუბლები გაივლიან ცაზე სოხუმის,
ხო არ გავყვე და გადმოვხედო ედემს ზეციდან,
აწვიმდა რიწას, ქროდა გაგრა სევდით კოლხურით,
წლებით ტკივილი არა და არ რომ არ შემცირდა.
გამოდი, გულო, სიყვარულის სამალავიდან,
დაანთე ცეცხლად, მორღუობის წესი გფარავდა,
უაფხაზეთოდ საქართველო ფიქრშიც არ მინდა...
ისევ მოვიგებთ სიყვარულით ახალ მარაბდას.
დღეს რეალობა სასტიკია და თუ არ მწყალობს,
ცად ბედისწერის ამოკითხვა თითქოს მწყურია,
ღრუბლების ბოლო გაჩერება – სამურზაყანო,
ყველა ტკივილის ატკივება – დიოსკურია.

ყველაზე

მითხრეს, მზე ტკივილებს ღიმილით ურჩენსო,
შენი სული მაინც არ გალობს,
ყველაზე ჩემო და ყველაზე უჩემო,
ყველაზე მართალო ამბავო.

სევდის მთაგრეხილებს დარდის კლდეებიდან
ცრემლი წყაროებად მოუღის,
მთელი წარმოსახვა ისე დამებინდა,
მხოლოდ შენს მოლოდინს მოვუნდი.

ლექსის სარკმლებიდან მაინც შემომხედე,
იქნება იპოვო შენი ცა,
წასვლის მარწუხები მკლავებს შემომხვევენ,
ყველა წარმოსახვა შემიცდა.

ფიქრის სახურავებს მხოლოდ მზე ამჩნევსო,
ალარ ღირს ლექსებით გავბანო,
ყველაზე ჩემო და ყველაზე საჩემო
ყველაზე უჩემო ამბავო.

შოვის ტრაგედიის გამო

ღრუბლებო, ნეტავ დღეს რა იფიქრეთ,
შოეშვივარ, შორია ჯერ ზეცამდე,
მყინვარო, შეჩერდი, იქნებ მიქრე,
გაქცევაც რატომღაც ვერ ვეცადე.

იმღვრევა ზეცა და მიწა წყდება,
ნარღვევი ღვარები მოღრიალებს,
ასე საქართველო ამოწყდება,
გვიშველე, უფალო, მოგვიარე.

მიწა ვარ, მიწაში ვკარგავ სხეულს,
და თუ ვერ მიპოვი, მეშინ მივალ,
მიპოვი მიწაში, თინად ქცეულს,
ხელი არ გამიშვა, მეშინია...

დააბრუნეთ

ის, რაც ყველაზე მეტად მიყვარს
ბავშვების ღიმილი, გაზაფხული,
გაქრა, ჭკუიდან გადამიყვანს
უსხივო მზე, მწარედ გალახული.
ახლის მლოცველებს თავსაბურებს
ტადარი სიკვდილით დანაღმული,
წაიღეთ, მიწაში ჩააბრუნეთ
ზიზლით დახვრეტილი გაზაფხული.
ველარც ძველ ლოცვანს ვებებ ვერსად,
რწმენა ნათელია, განა მრუმე...
გაზაფხულს დაგითმობთ, ენძელებსაც...
ბავშვების ღიმილი დააბრუნეთ.

ბელა ალანია

ხვარამზე

რამდენჯერ სთხოვა, ჩემო თვალებო,
ამ სიშმაგით ნულარ ებებო,
ეებდნენ და მაინც იპოვეს!
ფეხებო, მისკენ ნუ მიიწევთ,
ერთ ნაბიჯსაც ნუ გადადგამთო,
მაინც იარეს, მაინც, იმდენი, სანამ ისევ არ
შეახვედრეს...
გულო, ოხერო, შენ ისეთი დარდი განგრევეს,
ვერ მორჩები და არც წამალს მოგაწვდიანო,
მაგრამ არა, არა და არა, არ დაიშალა!
არც ეს ყურები, დროზე ადრე დასაცობი ყურებიც
არ მმორჩილებენ,
აყურადებენ, მაინც ესმით
და გამუღმებით მისი ცხენის ფლოქების ხმას
მოელიანო...
რომ უცაბედად საგულეღან, ამოხტეს გული,
გაუღვენოს, გაიქცეს და...
ვაი, რომ ქვეყნად მათი დამწვევი არავინაა.
და ხელები... ბადალი რომ არსადა ჰყავთ
სიმარჯვით და კლდისნატეხობით,
ჯერ იპოვიან ნაწვიმარზე დატოვებულ თეთრონის
ნაკვალს,
მერე იქავე იფნისა და თხილის წკირებს
შეაგროვებენ და შელობავენ!
შემოავლებენ მაღალ ღობეს საყვარლის ცხენის
ნაფლოქე-ნაფეხურს.
რომ ერთხანს მაინც,
ალბათ, მორიგ გაწვიმებად,
ვერ მიეკაროს ვერავისი ფეხი და თვალი და
ვერავინ გადაუშალოს...
ამით სიყვარულს აუგებენ ქალის გულში ცინეს
ცხრაკლიტულს,
და ამ ცინეში დაასახლებენ
მონატრების სევდაჩამდგარს, ობოლს და თან
მოუმწყემსავ დარდს მარადიულს –
ქალის სიყვარულს...

ჯემალ შანიძე

* * *

გადაიარა შფოთმა და შიშმა,
მდინარის პირას გამოჩნდა სახლი,
და სახლთან ახლოს დატოვილ ნიშანს
დავცქერი, როგორც უტყუარ სამხილს.

მხოლოდ ღმერთისლა გვჯეროდა ყველას,
ძლივს გადატანილ ღლეების შემდგომ,
და, აი, უკვე გამოჩნდა შეველა,
არადა, როგორ გვიჭირდა ერთ დროს...

ლამაზია გურჯის ქალი

„ლამაზია გურჯის ქალი“...
გ. რჩეულიშვილი

ლამაზია გურჯის ქალი,
თავზე შავი ფაფახითა.
შვენის ჩოხის მინანქარი,
ვერ გაძღები ნანახითა.
არის ხშირად მასპინძელი
და მლოცველი ბარაქისა,

სიყვარული იცის ძნელი,
მოკლე ხანში არას იზამს.
არა იგი მოიხიბლოს
სიმდიდრით და ალაფითა,
ოდეს თუკი შეიყვარო,
არ დაკარგო არაფრითა.

ლამაზია გურჯის ქალი
თავზე შავი ფაფახითა...

* * *

ყოველ ლექსს უნდა მტკიცე იდეა.
რომ განისაზღვროს თემა და აზრი,
ნამდვილი ლექსი თურმე ვიდრეა,
შერჩება სანამ სათქმელი ბასრი.

მართალი ლექსი მხოლოდ ის არი,
აფორიაქებს გულს რაც ძალიან,
დასახე მუდამ წერის მიზანი,
დრო ნახე, თუკი არა გცალია.

ამხილე მუდამ გულის ზრახვები,
წარმოაჩინე ლექსის სიღრმენი,
დროა, მოიხსნა ყველა სახვევი,
ყველა ჯაჭვი და ყველა ნიღბები.

წარმოთქვი, რასაც გულში ინახავ,
განსაზღვრე სიტყვის თემა და აზრი,
აჩვენე ყველას, თუკი ვინა ხარ,
ვიდრე ხარ ისევ ხმალივით ბასრი.

* * *

ცა იქუფრება, შორს ელავს ჯანდი,
სულმა სევდები მყისვე მოდენა.
ყველგან გემბე, აღარსად ჩანდი,
მზე იყო ცაზე, ვით ცეროდენა.

ჩემს სულში ახლა ეს ქარიც ატანს,
თავს არ მანებებს მაინც ვერავი,
ოთახში ჩუმად წრიალებს კატა,
ვაგდივარ ტახტზე, როგორც პერანგი...

სალომე ბზარაშვილი

* * *

ჭირს წაუღია ყველაფერი,
თუკი შენ მზერას
გულახდილობის ქაოსი ვერ ცვლის,
ატმის ყვავილებს მარტი კვლავ გაშლის
და მე კი შენი სალამიც დამშლის...

ჭირს წაუღია ჩემი ბრაზიც, შენი სიმშვიდეც,
თუ მარცვალ ცრემლის ღირსიც არ გახლდით,
მცირე სიწითლის, ღიმილში ღარის,
თუ შენთვის მხოლოდ ძველს ვცვლიდი ახლით...

ჭირს წაუღია სიყვარულიც,
თქვენ ნამცეცებით ტკობისთვის გაჩნდით,
ოქროს საწმისიც თქვენი იყოს და
შემგროვებული დამტოვებთ დარდის...

* * *

საღამომ ტუჩი შემახო გულზე,
დასეტყვილ გულის მისინჯავს ფეთქვას,
კარსაც ზურგს ვაქცევ, აღარ ვარ ზღურბლზე,
წამსვლელს და მომსვლელს სიჩუმით ვპერწავ.

გაუხედნავი ცხენით სევდა,
ჭინკებს ფლოქვების ჭანუნით აქრობს
და მიდღეგრძელებს ამოთქმულ ღელვას,
ლექსმჭერებს ფიქრის კედლებში აწყობს.

აღარ მაქვს გული, რომ ფეთქვა შეძლოს,
და მარადმწვანე სულიც გაჩეხეს,
მიმეორებენ, – უნდა გაგედლო,
თითქოს წუხილი თავად გახედნეს.

* * *

გამოვერიდე მკლავების სიღრმეს,
უიმედო ნაბიჯის საზომს...
და როცა დასცდი წუხილნაკნებ ურწმუნო
ტუჩებს,
ტკბილ-მწარე სიმებს ავაცოლე შენი სახელი,
ამ წამს ყველა ლექსს ბრაზით დავხვედი,
და შენც ცოდვილის ცეცხლში გავხვედი.
სითბოს ანარეკლს ჩამომფერთხავს
მწუხრის ნიავი,

გამოვერიდე მკლავების სიღრმეს,
უახლოესი კვლავ შენ იყავი...
წამომეწევა ზურგის ქარი,
შენს სუნთქვას მახვევს,
ღამის სინესტეს დავაბრალებ თვალის ამღვრევას,
და ამ ცრემლებით,
უსიტყვო პოეზიის მარგალიტებით
შენგან ვიცლები,
უხმოდ გიწოდებ არდავიწყებას...

* * *

უშედეგოა ჩემი სურვილი,
მენატრებოდე
და აფეთქებულ ჩემს გულახდილობას უმკურნალო
შენი ვერადიარებული სიყვარულით...
მეოცნებებებიც თმობენ ფრთებს,
მეკობრეები ზღვის ფსკერზე უძახებენ ოქროს,
რომ მცირედი სიმსუბუქე იგრძნონ,
მე კი მძიმეებით მძიმე ცხოვრება მძირავს
ტკივილისა და უძილობის მორევში.
რად ვერ ვიძინებ?
იქნებ მეშინია, ძილში გავეპარო უძირო
მწუხარებას,
ისე, რომ ვეღარ მოვბრუნდე და ოცნებას
დამრჩეს

ნავსაყუდელში გაბრუება.
მინდა ოთახი გაჟღინთოს radiohead-ის
ტონალობამ
და მე შენი მკლავების მყუდროებამ შემახორცოს...
უშედეგოა ჩემი სურვილი, მენატრებოდე
და აფეთქებულ ჩემს გულახდილობას უმკურნალო
შენი ვერადიარებული სიყვარულით...
ტემპერატურა თერმომეტრს სცდება,
მე კი შენს სიყვარულს ვერ მივაღწიე...

მაცვალა ღვედაშვილი

ადრიან შემოდგომაზე...

იმ ადგილს ქალაქის გულს ეძახიან. უფრო სწორი იქნება, თუ ვიტყვით – „გულის გული“. ყოველ დღე, სისხამ დილით შექუჩდებიან ბელურა ჩიტები, იფლურტულელებით, იჟივუივებენ, სულს მოითქვამენ და განაღისებულნი იქიდანვე გაუყვებიან იმდღევანდელი გოლგოთისაკენ მიმავალ გზას. ზოგს ადრე უყვარს გამოსვლა, ზოგი თავადის ასულივით გვიან მობრძანდება, ზოგი გერმანული სიზუსტით გამოცხადდება.

პირველად ერთიანად ტანაყრილი, აღნავი ქალი გამოჩნდება. მშვენიერ სახეს მიმქრალი ფერფლისფერი მეტ სინაზესა და მიმზიდველობას ანიჭებს. ტუჩის მკრთალი მოხაზულობა, ბავის გაცრეცილი იისფერი, ხილვებივით შორეულ ფიქრში გადაგტყორცნის და მის თავბრუდამხვევ მორევში ციბრუტივით გაბზრიალებს. მოქნილი ხელი, გველივით მკლავი და გრძელი, წვრილი მუქართა და სინაზით სავსე თითები.

ჩაცმულობაზე ეტყობა სულის სიდიადე. თეთრი უხდება, იისფერი, შემცბარი ბალახისფერი და საერთოდ – გაფერმკრთალებული ფერები.

ადრიან შემოდგომაზე მისი გამოჩენა ნაგვიანები გაზაფხულის გაპარება გვეგონება. შემოდგომის პირს კი სევდიანი დღეებივით დაუმიძიდება სული, ჩაუშუქდება. საცმელსაც დაეტყობა ფერისცვალება.

გონიერია, თუმცა, თქმა რად უნდა, შუბლზე ეტყობა. საოცრად დახვეწილსა და რაფინირებულს, ყველა ჟესტი თუ მიმიკა მოზომილი აქვს. საოცარი ინტუიციით არის დაჯილდოვებული. თეთრულდევით ცივი და ამაყია. ახლოს რომ გინდოდეს მისვლა, ვერ მიხვალ. თუმცა, გიცდია კი?! იქნებ ეს სიცივე მისი საფარია, ნიღაბივით ლამაზად მორგებული?!

მერე მეორე ქალი გამოჩნდება. ისიც ტანაყრილი, ოღონდ დასრულებული, რომ იტყვიან „ქალობაში გადასული“, ზორბლისფერი და სანდომიანი. მკერდსავსე ამაყად მოდის რხევა-რხევით, ირიბად თვალუბგაწეული. დგომა იცის, სადარი არსად გვეულება.

მოკლედ შეკრეჭილ თმებს შუბლზე ჩამოიჩნავს და ახალგაზრდობის მიმავალ წლებს უკან შემოიბრუნებს. მძივს ავგაროზივით ატარებს. ეტყობა კი, დიდი კოლექციის პატრონი უნდა იყოს. სახეს ღიმილად გადააქცევს და სიკეთით სავსე მოგეჩვენება. ხმაშიც თაფლის სურნელს გაურევს და მიდი, გაიგე, ნიღაბია თუ სინამდვილე! იქნებ მისი ღიმილიც ლამაზი სატყუარაა?!

მაღე მესამე ქალი შემოუერთდებათ, საშუალოზე ცოტა მაღალი, თემოგანიერი. მუქი შავი თმა, ისედაც მრუძე სახეს კიდევ უფრო ამკვეთრებს. მავრით ეშხიანია. ტუჩები დასკდომამდე სავსე, დაბერილი, მზაკვარი და მოძლოდინე; ქვედა ტუჩი გამობურცული და თამამი, გამომწვევი. ხანდახან შეჩქიფინებული თმის ერთი ბულული, ლოყაზე ჩამოუგორდება და გაშმაგებული ვნების განტვირთვის ეღემად იქცევა. ღიმილით აიქნევს ჩამოგორებულ კულულს, ისიც შეკუნტრუშდება და დამათრობელ ეშხს გადმოაფრქვევს. ვნებიანადვე შემოიქნევს დასრულებულ თეძოებს და გაგოგმანდება. ისიც ამაყია „მე ვარ და ჩემი ნაბადივით“, ვითომ გულიდან ღარღღღა-ცილილი, ღიმილით დაიყვებს საუბარს და ღიმილითვე ჩამთავრებს.

მეოთხე ქალი იშვიათად ხვდება მათ. მორჩილი ტანის, კონტა და უბრალოა. ვიწრო თვალების შავ ღილებში სითბო და სიკეთე დასადგურებულა. შინაგანად კია ღრმა და ფაქიზი, მაგრამ რად გინდა, ხედავენ? სცადე და ტყუილუბრალოდ დაადგი ფეხი. რკინის ქალამანს ჩაიცვამს, რკინის ჯვონს დაიჭერს და სამართალს იპოვნის. მერე მასაც პურს აჭმევს და თვითონაც გეახლება.

მომდევნო ქალი უცბათ გაჩნდება მათ შორის. იფიქრებ: „ხეციდან ჩამოფრინდალ“? ტანადია, აწყობილია, უსანდომო და უმარტილო, ალაზანივით ღუღუნა და ბობოქარი. საუბარში მძივივით ამარცვლავს სიტყვებს და იმდენს ილაპარაკებს, ყელზე შემოდგებასაც მოასწრებს. ბიუსტივით უსულო და ცივისისხლაა. თვალები? – თვალები თუ დროზე არ დახარე დაბლა, ვინ იცის, როდინდელი ჩამქრალი ცეცხლი ავინაკვერჩხლოს სულშიისე, ჩაუხედავს კი ვინმეს მისი სულის ლაბირინთებში?

მერე, თავიდან ბოლომდე ერთიანად ზღვისფერი ქალი წამოადგებათ თავს. გაწონასწორებული, მშვენიერი. ხან ისე ჩაჩუძდება, როგორც ქარიშხლის მომასწავებელი წინა დღე. ძალიან უყვარს ადამიანები, ისეთ ღიმილს დაგახვედრებს ყოველივე სიტყვის წარმოთქმის დროს, გაყინულს იქვე ჩამოგლვენთავს და მერე სამყაროც შენი გვეგონება.

როგორც იქნა, ისიც გამოჩნდა – თვალებად ქცეული ქალი. მოდის და იმ დაკვესილ თვალებში ჩაუტყვია გარემომცველი სამყარო. ჩაყინებით იყურება. მის თვალებში ენით უთქმელი, ყველაფრის მთქმელი რაღაც დიდი – უძირო და უკიდევანო მოზღვავებულა გგონია, კიდევაც დაგწვავს და კიდევაც დაგნაცრავს. შეხედავ და, იმ წუთში იწამებ თვალების ძალას, იმასაც იფიქრებ: „რასაც თვალი

იტყვის, ზოგჯერ იმას ენა ვერ დაიტევსო“.

შიგა და შიგ ახალგაზრდებიც გამოერევიან. ერთია, თვალეგებიზგინა, თვალმახარა. მუნჯი კინოს ვარსკვლავს ჰგავს, მოკლე „ამერიკული კარეთი“ ყველას რომ უღიმის.

მე ეჭვის თვალთ ვუყურებ, არ ვიცი, ეყოფა კი მისი ღიმილი ამდენ სითბოთი და სიყვარულით მოშიშმილე ადამიანებს?!

ცივი არისტოკრატიც იქვე უდვას თავაწეული – არც თავს ამძიმებს და არც ღელამიწას.

კიდევ რამდენიმე ქალი გამოჩნდა. ზვიადად გადახედავენ ერთად შეჩქეფილებულ ქალთა ბანაკს, ჩაილიმბენ და მალევე გაქრებიან იქიდან.

ზოგნი ქალთა გუნდში ჩაკარგულან, შეუმჩნეველნი ეპ, სხვები ვერ ამჩნევენ თორემ, მათ არაფერი გამორჩებათ. სხვის თვალში ბეწვსაც კი ამჩნევენ, თავიანთ თვალში კი ღირესაც ვერა.

ყველანი მშვენიერები და კარგები, მოვლილები და ლაზათიანები, თავაზიანები და ნატიფები... კონტრასტების ფერთა გაღერეაში გეგონება თავი, მაგრამ... ვინ ამჩნევს მათ სილამაზეს ამ გაჭირვებაში?!

მიუსაფარნი, საუკუნის სიცივის მსხვერპლნი გამხდარან და ქალური სურვილები ჩაუკლავს მათში. სითბო და სიყვარული გაპარვიათ თვალსა და ხელს შუა და უცხო თვისტომში გადაკარგულა.

როგორ უნდოდათ გადასცდნოდნენ თავიანთი ბედის საზღვარს. განა სიყვარულის არსებობას უარყოფდნენ?! მაგრამ სათავისო გრძნობად არ მიიჩნევდნენ. ასე ეგონათ, სიყვარული მოცალეობას მოითხოვდა, განმარტობას ემურებოდნენ. ვინ იცის, ამ სურვილმა რამდენი სიყვარული, სიხარული, ტკივილი და დარდი აარიდათ.

ახლაც ცდილობენ, გაექცნენ მარტოობას, თუმცა პატივისცემა და დაფასება არ აკლიათ. მაგრამ... სიყვარულის გულისხეთქვა უნდათ, მათკენ გაწვდილი ღონიერი ხელების სითბო.

დაიგვიანეს, ძალზე დაიგვიანეს.

მათი წილი სიყვარულით სხვა ქალები უყვართ. მათთვის განკუთვნილი ღონიერი ხელები სხვებს ათბობენ.

სევდიანები და სათუთები ემოციურად განიცდიან უმნიშვნელო წვრილმანსაც კი. გათხოვილი ქალების გადმოხედვა აღელვებთ. ტუჩებაპრუწულები, გამჭოლ მზერას შეავლებენ თავმომწონედ მდგომთ.

„თქვენმა მზემ, მოიღერეთ ყელი, თორემ ჩემსავით ქმარ-შვილში ხართ გაფოფინებულები? როგორ გადაუტკეციათ კანი უზრუნველ სახეზე, ჩემსავით რა, ბავშვების ჩიჩინზე შეეცვლებათ ნირი, ან, თქვენზე ნაკლებად ვიცოდი ფრჩხილების გამოქნა თუ“?!

უხმოდ ედავებიან ბედგამწყვრალ ქალებს...

„ნეტა, რას უკვსებენ თვალებს. ყველაფერი როგორ თქვას ადამიანმა, თორემ... მაგისი ქმარი პირველად მას უყუყუნებდა თვალებს. სათავისოდ ვერ იგულა ის კაცი და რა ქნას?! ისე, არც მასზე ნაკლები მეუღლე იქნებოდა და შვილებსაც ღირსეულად აღზრდიდა“. – ეპასუხებიან გულის გულში

უილბლოები.

ვერ გადასცდნენ თავიანთი ბედის საზღვარს, ვერაზინ აქცია ისინი სათაყვანებელ ქალებად.

მამაკაცები? რაინდები? – ისინი სადღაც დაკარგულან, ალაგ-ალაგ გადაშენებულან კიდევ.

ქალები კი... მარტო დარჩენილან სიავით სავსე წუთისოფელში. ვერ გამკლავებიან მარტოობას და გულცივობას. თავიანთი სუსტი, ქალური მხრებით შესდგომიან მის ციცაბო ასასვლელს და მიდიან მისი დროებითი სტუმრები.

ძლიერ მხრებზე დაყრდნობა აკლიათ, ტკბილი სიტყვა აკლიათ, იმედიანი თანაგრძნობა, ეგ არის, თორემ... აქამდე გამოისხამდნენ ფრთებს და...

ექვ, შე უჯიშო სპირიდონა...

შემოდგომის ცრიატი ღლეა. წვრილად წვიმს. ცივა. გუშინ საღმოს ქარი ამოვარდა. გაშმაგებული დაერია, ისედაც სასიკვდილოდ განწირულ ყვითელ ფოთლებს და ზოგი საით გააფრილა და ზოგი საით. დილით ცოტა ჩადგა. შუდლისათვის ისევ უმატა, სიცივე ძვალსა და რბილში ატანს..

რამდენიმე ქალი, მოზუხულები, სევდიანები ღგენან გაჩერებაზე. ყოველ დღე ეს ამბავია. უჭირთ მგზავრობა, ხან ვინ გაუჩერებთ, ხან ვინ. ზოგი ნაცნობია, ზოგიც უცნობი. ხელის აწევსაც ერიდებათ, ფიქრობენ, ეს სითამამე ცუდად არ ჩაუთვალა, რა ვიცი ათასი ოხერია ამ ქვეყანაზე. ხან ისე გაუჭირდებათ, მორიდების ზღურბლის გადაბიჯებაც უწევთ. მართლაც, გაჭირვება რას არ ჩაგადენინებს კაცს. ერთხელაც, როცა ძალიან დააგვიანდათ სახლში წამოსვლა, გამვლელ მანქანას ხელი აუწვიეს, მძღოლმა მაშინვე გაუჩერათ. ჩასხდნენ თუ არ მძღოლი ეკითხებათ:

– სად მიბრძანდებით ქალბატონებო?

– სადაც თქვენ მიბრძანდებით!

– ჩვენ ტყეში მივდივართ სანადიროდ, თქვენც იქ წამოხვალთ?

– შემოუბრუნდა თურმე თვალეგაფართოებული მძღოლი.

ნეტა, ისევ დიდხანს მდგრიყვენ გაჩერებაზე. ერთი სიკვდილი გაათავეს შეურაცხყოფილმა ქალებმა.

დღესაც იგივე მეორდება. ისევ ღონიანი. რამდენიმე მანქანამ ჩაუქროლათ, მაგრამ ზედ არავინ უყურებთ. მაინც რა ადრე აცივდა წელს? კიდევ ჩამოუქროლათ მსუბუქმა მანქანამ, ვინ იცის დღეს რომელი ღვთისნიერი დაიმგზავრებთ. ახლად ჩავლილი მანქანა კარგა მანძილზე გასცდა მოსაცდელში, მდგომ აბუხულ ქალებს, უცებ საბურავების ხრჭილამ გააყრუა იქაურობა. ყველამ იქით გაიხედა. უკუსვლით მოდის, ალბათ ნაცნობია. მანქანა ქალებს გაუპირისპირდა. მორგევივით კისერი შემობრუნდა, თვალის შეავლო ქალებს, იცნეს. – ვაა! ჩვენი სპირიდონა – გუზარდათ. – პიპ, პიპ, მოკლედ დაუსიგნლათ. ქალებმა თვალის შეავლეს სპირიდონას ატმისფრად აღაღანებულ, გასასკლომად გამზღებულ პირისკანს,

საცრისოდენა თვალეში კი შფოთი და მოლოდინი იყურება.

იცინა ქალებმა, ლოდინი არ უყვარს.

– ახლავე, ბატონო, ახლავე. აფუთფუთდნენ გახარებული ქალები. სწრაფად ჯდებიან, კიდევ ორიამოსასველელი, მანქანშიც ორი ადგილია. ქალები ბრაზობენ „დროზე ვერ მოვლენ“?

ნაბიჯის გადმოღება არც აცალათ სპირიდონამ, ქაჯივით მოწყვიტა მანქანა ადგილიდან. გვამში ჩაძვრენილ, ისედაც მოკლე კისერს, იგრძელებს სარკეში ჩასახედად. ალბათ აინტერესებს თავისი საქციელით გაპლუტებული, წვიმით დანესტილი ქალების დანახვა.

– ეგენი ვინა არიან? – კითხულობს უტიფრად.

– ჩვენი სოფლის პატარძლები.

– მერე ვერა სთქვით? მე კიდევ უცხოები მეგონა განა ყველას ვცნობ სახეზე? – მოიკატაუნა თავი, ვითომ გულდაწყვეტილმა.

„ეეჰ, სპირიდონა, ვიცით რა ბღენძია ჩიტიც ბრძანდები. უბრლო ხალხი შენი ინტერესის სფეროში არ შედის, ჩვენც გვემინაურები, თორემ“...

ისევე დაამუხრუჭა მანქანა.

– ჰა, ჰა, ჰა, – დროზე გადმოდგით ფეხი, – ვაჰჰ, კაცო! ცეცხლი წაეკიდა ატმისფერ ლოყებზე.

ჩუმად ჩასხდნენ. გასწორება არც კი აცალათ.

– ვისი პატარძლები ხართ, ჰა?

– მე, დიდმელანთ უმანგის ცოლი ვარ. ეს კიდევ, ტყის მცველი შაქრუას რაღია – უპასუხა ნაწყენი კილოთი ქერათმიანმა ქალმა და არწივივით გამჭოლი თვალეში კისრის ნაოჭებში ჩაასო.

– ჰოო, ამოაქმითინა ვეება ფაშვიდან გასაგულად განწირული ხმა.

– რა ვიცი, რამდენჯერაც ვიმგზავრებთ თქვენი მანქანით, იმდენჯერ გეცნობით, რით ვერ დაგვიმანსოვრეთ, ნეტა? – გაწინწრაქდა დიდმელანთ უმანგის ცოლი.

– ჰოო, დღეის შემდეგ თქვენს სურათებს ჯიბით ვატარებ და ეს ცერემონიალიც აღარ დამჭირდება ხე, ხე, ხე, ხე – გულისამრევად ახითხითდა.

ცინიზმი საწამლაკავით შეიჭრა ქალთა სულეში. „სპირიდონ, შე უჯიშო ქართველო, რას ერჩი ამ სვე გამწარებულ ხალხს. თუ მოგყავს, მაღლი დაადევნე, თუ არადა, ვინ მოგცა მათი აბუჩად ავდების უფლება? უყურე, რამდენს ბედავს პატივცემული გვამი. კარგი ცხოვრებით გაზულუქებული, მდიდარი, ამა ქვეყნის სიამით გონებაარეული, გაბრიყვებული“.

სპირიდონა კი არხეინად, თავის სტიქიაშია. ისეთი სიფათი აქვს, კაიფი მოგინდება, უმორფოდ და უანაშოდ. ჩვენი წინაპარი ეგეთ კაცზე იტყოდა: „დაჯე ხელადა“. ვარდისფერი პირისკანი ზედ ასკდება. კოტიტა თითებით ისე მაგრად ებლაუჭებოდა საჭეს, გვერნება, ვინმე ართმევს. საჭის დაბლა სიცარიელეში სავსე სტომაქი განისვენებს, ფეხები ბაყაყივით აქვს გაფარჩხული, სახეზე თვითკმაყოფილება და მედიდურება დასთამამებს.

გგონიათ, დაამთავრა შხამის გადმონთხევა?

– მაინც რატომ არ დადიხართ ფეხითა? სუფთა

ჰაერზე სიარულს რა ჯობია, ჯანმრთელობაა, – ესროლა ნაცნობი ლოზუნგი ლოდინით გაწამებულ ქალებს. ნაწყენი ქალები ხმას არ იღებენ. მათგან ერთერთმა თავი ვერ შეიკავა და აჰყვა ზურნასავით, ამ გაბრტყელებულ დაფას.

– სპირიდონა ძია, რას გვერჩი ამ დილაობაზე? კარგი ამინდი რომ იყოს, მართლაც, რა ჯობია სუფთა ჰაერზე სიარულს, – ესეთ ამინდში კარგი პატრონი, ძაღლსაც არ გააგდებს გარეთ. ჩვენ კიდევ, ყოველდღიურად გვიხდება სამსახურში სიარული, შევძლებთ ამდენს? – შეტყვევითი ოპერაცია წარმატებით განახორციელა შურაცხყოფილმა თიკომ.

– უყურე, შენ? ემანდ, მოკლებზე არ შეგიძლიათ გადასვლა? – არ ცხრება ნესტარი.

– როგორ არ შეგიძლია, მაგრამ ძალიან ცუდი ამინდია, მანძილი გრძელი, გზა მიუდგომელი. ეს ოხერი ფეხსაცმელებიც ცვდება, იყიდი რამეს ჩვენი ხელფასით თუ?

თიკომ იგრძნო, როგორ აუღელდა გულში რაღაც. თანაც ისეთი სისწრაფით დაიწყო მალა ამოსვლა, გაუჭირდა ოპერატიული ღონისძიების მიღება.

– გაუმეგბდი შენს ცოლ-შვილს ასეთ ამინდში ყოველ დღე ფეხით სასიარულოდ, გაიმეტებდი?

როგორც იქნა, ამოვიდა მალა ამოსასველელი, თიკოს ერთი სული აქვს, გააჩერებინოს მანქანა, გახსნას კარები და უთხრას: „ფუჰ, შენც შეგარცხვინე სპირიდონა და შენი მანქანაცო“.

– ვითომ რათა, ორი მანქანა მოსართავად მიდგას ეზოში, რაღა ვაკეთებინო? – თავისთვის წაიბურტყუნა სპირიდონამ.

ყველამ იცის, სპირიდონა, რომ ესეა. იმას რატომ არ ამბობ: ბენზინის სიძვირეში საყიდელი ფულიც ბლომად რომ გაქვს. დახვავებული რეცეპტების კორიანტელი რომ დაუყენე ამ გასაცოდავებულ ქალებს, გამოგვეწერა შენიანებისთვისაც. იფ, რა მოუხდებოდა ბალიშებად და მუთაქებად ქცეულ შენს ცოლ-შვილს?

ერთხელაც, ხელფასებით დაინტერესებულ სპირიდონას რომ გაუგია, დაბალი ანზლაურება აქვით, პირდაპირ მიუხლია მათთვის: მერე, მაგის გულისათვის დაწინწალეხთ ფეხით, სახლებში ვერ დეყვრებითო?!

თიკოს ხელფასი არ იცის, თორემ, სპირიდონა პირველ რიგში მას გამოუწერდა სახლში გდებას.

ეეჰ, დაყვრებიან ყველანი სახლში, სპირიდონა, გადავარდება ყველა შენსავით, სინდისზეც ხელს აიღებენ, ადამიანობაზეც, მოყვასის სიყვარულზე.

მერე, გგონია შენნაირებმა გადაარჩინეს საქართველო და დღემდე მოგვიტანეს?

იმერლები ქიზიყში

ივლისის ხვატი ჩამდგარა ქიზიყში. ჰაერი ისეა გაგვარებული, ბალახს და ფოთოლს დამწვრის სუნი ასდის. მტვრის ბული გზისპირა აყოლილ ხეივანებში ჩამდგარა. შხაპუნა წვიმა ენატრება

დაგვალულ მინდორ-ველს. ცელქი სიოც გაბუტულა და სადღაც შორს გადაკარგულა.

შუადღეა, პაპანაქება. უბნის პატარა ბიჭები, უზარმაზარი თუთის ძირში შეყურსულან. ხშირ ტოტებში მზის მწველი სხივი ვერ აღწევს. ამაზე კარგ საჩრდილობელს ვერც იშოვიან. ისეთი ღრი-ანცელის და გნიასის ხმა ისმის, გეგონება ცხვრის ფარას მგლები დასცემიაო. ლაგატკები ყელზე ჩამოუკონწიალობიათ სადღესასწაულო მძივივით და ამერიკელ ინდიელებს დამსგავსებიათ. უეცარი სიჩუმე და ... სადღესასწაულო როკვას მოჰყვებიან. მზით დამწვარ ნახევრადშიშველ სხეულზე მცოცავი ხოჭოებივით წამოსკუპებულან პატარა ძუძუსთავები. ბურთი გვერდზე მიუგორებიათ, ალბათ აგრილებას ელოდებიან. მერე კი, მათი ჭყიპინისაგან მოსვენება დაკარგული აქვს მოხუცსაც და ახალგაზრდასაც.

უცებ მათ ლაზღანდარობასა და ბლლარძუნში, ქარხნის გრძელი საყვირით მკვეთრად შემოიჭრა მანქანის უჩვეულო ღმუილი.

ბიჭებმა ყურები დაცქიბეს.

– ბიჭოს, რა საშინელი ხმა ისმის? – ეკითხება გოგიტა

– რა უნდა იყოს? ყურადღება უფრო დაძაბა ზურიკომ. მგონის მანქანაა, რა უცნაურად ღმუის, ეტყობა რაღაც უჭირს, – წამო! ერთი გავიხედოთ.

სიცხით გასავათებელი ბიჭები, უცებ წამოცვივდნენ ზეზე. საუბნო გზის გადმოსასვლელ აღმართს, დიდი სატვირთო ავტომანქანა მოადგა. ტომრებით დატვირთული, დიდი თივის ზვინს მიაგავდა. ეტყობა, აღმართზე ამოსვლა გაუჭირდა. მშიერი მგელივით ღმუოდა და კბილებს ახრჭიალებდა. მაინც რა ჯოჯოხეთურ ხმას გამოსცემდა? ეტყობა ტექნიკურადაც გაუმართავია და საწვავიც არ უნდა ესხას საღი. ისეთი გამონაბოლქვი აქვს, აღარც მანქანა ჩანს ხეი-რიანად და აღარც მისი მგზავრები. ებობლა, ებობლა და, როგორც იქნა, გადმობობდა. გაივარა და ცოტათი ჩაწყნარდა. სანამ ბავშვები მიუახლოვდებოდნენ, ერთი განწირული ხმით ამოიხროტონა მომაკვდავი ტახივით და ტრახტრახით შეჩერდა.

ნაცნობს ვერავის მიაშვავსეს. უცხონი აღმოჩნდნენ. მძლოლი, შავგვრემანი, გაფარჩხულულვაშიანი კაცი იყო. თვალებს, როგორც მტაცებელი ფრინველი, ისე აბრიალებდა. ცნობისმოყვარე ბავშვებს მედიდურად გადახედა. გეგონება, მოსატაცებელ ნადავლს ირჩევს და ნახტომისათვის ეშხადებაო. სიცხისგან აქაქანებულს პირი ღიად დარჩენოდა, სულს ძლივს ითქვამდა. გვერდზე ხმელ-ხმელი, მაღალი, ქერა კაცი ეჯდა. ცვილისფერი, ფიტულს უფრო ჰგავდა, ვიდრე ცოცხალ არსებას. ჭროლა თვალები გადმოცვენაზე ჰქონდა და მისი ხშირი მოძრაობაა თუ მეტყველებდა მის სიცოცხლისუნარიანობაზე.

მძლოლმა კაბინის კარი გამოაღო და მოლოდი-

ნით სავსე ბავშვებს იმერული კილოთი გადმოსძახათ.

– ბიჭო, კოჭოია, მოდი აქ შენ!

ბავშვებმა აქეთ-იქით დაიწყეს ყურება. მერე ერთ-მანეთს შეხედეს გაოცებულებმა. – „აქ კოჭოიას რა უნდა, ნეტა ვის ეძახიანო“?

უცნობები ჯერ ვერ მიხვდნენ ბავშვების დაბნეულობის მიზეზს.

– შენ გეძახი, კოჭოია, შენ, – მიანიშნა ერთ-ერთს. ბიჭებმა ხელით მინიშნებულ მიმართულებას თვალი გააყოლეს და ნიკაზე შეაჩერეს თვალი.

– მეე? გულზე ხელი მიიღო ბიჭმა.

– შენ, ბიჭო, შენ – დამაჯერებლად უთხრა უცნობმა.

– მეე? – კიდევ გაიმეორა გაოცებისგან პირდაფრენილმა.

– შენ, შენ, რაგა თხასავით კიკინებ. მეე, მეე რომ აიტყნე, რა გეიკვირვით, ბოშო, განა თქვენ ყველა კოჭოიები არ ხართ? – შეუცინა დაბნეულ ბავშვებს. აბა, ვინაა აქ ყველაზე ყოჩალი?

ბავშვებს ძლივს გაეხსნათ შეკრული შუბლები, კოჭოია, კოჭოია – ახარხარდნენ, ვეება პირები დააღეს და ერთმანეთს უთითებდნენ, არა შენა ხარ კოჭოია, არა შენო.

– ვინაა-მეთქი აქ ყველაზე ყოჩალი? – კიდევ გაუშეორათ სიცხლით ახუნტრუცებულ ბავშვებს.

– მე ვარ, მე ვარ, მე ვარ – არ აცდიდნენ ერთ-მანეთს.

– ვერ მეტყვით, კოჭოიებო, სად ცხოვრობს მეწისქვილე გურამი?

– როგორ არა, ბიძია, აქვე ახლოს ცხოვრობს, ჩვენს უბანში. აგერ წყალს ხომ ხედავთ, იქ შესახვევია, პეპოანები იკითხეთ... – და აღარ დაამთავრა ნიკამ, – მე გაგყვებით თუ გინდათ.

– მიგვასწავლე, ჭირიმე, გადმიდან გამოვედით. ჩვენი წისქვილი გაფუჭდა. საფუქავი ჩამევიტანეთ. მოყვებით ამ ცისმარე დღეს წნორის აქეთ სოფლებს და ვერსად ვერ დაუფუქვით. ზოგან დიდი რიგები დაგვხვდა, ზოგან მწყობრში არ არისო. ბოლოს ძველანაგამი მოგვასწავლეს. კარგი წისქვილი აქვთო. მეწისქვილე გურამიც კარგი სახელით სარგებლობს სოფელშიო. ძალიან გვეჩქარება, იქნება დღესვე მოვასწოროთ დაუფუქა და უკან გაბრუნება. – შესჩივლეს სიცხისგან ხვითქვადასულ ბავშვებს.

– მე გაგყვები, ბიძია, მე გაგყვები. ერთმანეთს ეცილებოდნენ პატარა ცუვრუმელა ბიჭები. აღარ იცოდნენ, როგორ ეცათ პატივი უცხო სტუმრებისთვის. ყველამ გულთან მიიტანა მათი გასაჭირი. კაბინის ორივე მხარეს კი ხალისიანად შემოუსკუპდნენ ახლად მონათლული ქიზიყელი კოჭოიები, დათო, ზურიკო, გოგიტა, ნიკა.

მეწისქვილე გურამის სახლს იმერული სტუმრები და ქიზიყელი კოჭოიები უახლოვდებოდნენ.

ძელოვ ნიგნი

ორენოვანი პოეტური კრებული – „ჩემო უკრაინა“

როგორ დაიბადა კრებული – „ჩემო უკრაინა“

პირველი ვერსია კრებულისა „ჩემო უკრაინა“, რომელმაც მოიცვა 131 ქართველი ავტორის ლექსი, პროზაული ნაწარმოები და მხატვრული ტილო, 2022 წლის აგვისტოში გამოიცა.

იდეა გაჩნდა მას შემდეგ, რაც უკრაინაში რუსეთმა სუვერენული სახელმწიფოს უფლებები დაარღვია, საომარი მოქმედებები დაიწყო და ღიად დაემუქრა უკრაინელი ხალხის არჩევანს – ყოფილიყო თავისუფალი და დამოუკიდებელი. რუსული აგრესიით გამოწვეული უკრაინელი ხალხის ტკივილს ომის დაწყებისთანავე გამოეხმაურა ქართული საზოგადოება. სოციალურ ქსელში ყოველდღე ქვეყნდებოდა სოლიდარობის ღრმა გრძნობით ნაკარნახევი მხატვრული ტექსტები.

ჩვენ სწორედ ქართველი ხალხის სულისკვეთების გამომხატველი ეს პირველი ემოციები შეგკრიბეთ და ცალკე კრებულად გამოვეცით. შემდეგ გაგვიჩნდა სურვილი, რომ მისი შევსებული და განახლებული პოეტური ნაწილი უკრაინულადაც გვეთარგმნა. ასე დაიბადა ქართულ-უკრაინული კრებული – „ჩემო უკრაინა“, რომელიც აერთიანებს 100 ქართველი პოეტის ნაწარმოებს და გაფორმებულია ქართველ მხატვართა ამავე თემაზე შექმნილი ილუსტრაციებით.

აღსანიშნავია, რომ კრებულის მთარგმნელები მხოლოდ უკრაინის მოქალაქე პოეტები არიან. მადლობა მათ! განსაკუთრებული მადლობა კიევის ტარას შევჩენკოს სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორს, პოეტს, მთარგმნელს, ლიტერატურათმცოდნეს, უკრაინის უმაღლესი სკოლის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსს – ანატოლი ტკაჩენკოს ამ კრებულის მომზადებაში აქტიური მონაწილეობისთვის.

მადლობა სარდაქიო ჯგუფის წევრებსა და ბწკარედების ავტორებს: მზია ხეთაგურს, ნინო არსენაშვილს, ჯუმბერ გოგრიჭიანს, ნანა კვაშილავას, გიორგი კველიშვილსა და ანატოლი ლობოვს!

მადლობა ორივე კრებულის გამოცემაში ჩვენს

აქტიურ მხარდამჭერს – ბატონ მამუკა ხაზარაძეს იმ წვლილისათვის, რაც მას შეაქვს ზოგადად უკრაინის დახმარების საქმეში, ქართულ-უკრაინული ურთიერთობების შენარჩუნებასა და გაუმჯობესებაში. საქართველოს გზა – ცივილიზებულ სამყაროსთან ინტეგრაციისკენ – უკრაინაზე გადის!

მადლობა თითოეულ ავტორს! მადლობა კრებულის რედაქტორებს – რაულ ჩილაჩავასა და თამარ შაიშველაშვილს!

მადლობა უკრაინელ ხალხს!
დიდება უკრაინას!

გულიკო ზუმბაძე,
იდეის ავტორი

გმირ უკრაინელ ხალხს

უკრაინაში რუსეთის არმიის ვერაგულად შეჭრამ და აგრესიის პირველსავე დღეებში ჩადენილმა მხეცობებმა მთელი მსოფლიო შეძრა. მოძმე ერის არნახულ ტრაგედიას მოვლენათა ცხელ კვალზე დიდი თანაგრძნობით გამოეხმაურნენ ქართველი პოეტებიც.

კიევი, ხარკოვი, მარიუპოლი, ხერსონი, ბუჩა, ირპინი უცებ თითქოს მათ მშობლიურ ადგილებად იქცა. კრებულის ავტორები და ორგანიზატორები თავიანთ მოკრძალებულ შრომას უძღვნიან გმირ უკრაინელ ხალხსა და მის შეიარაღებულ ძალებს, უსურვებენ მათ საძულველ მტერზე სრულ გამარჯვებას და საყვარელი სამშობლოს სწრაფად აღორძინებას!

რაულ ჩილაჩავა,

პოეტი, შოთა რუსთაველის პრემიის ლაურეატი,
უკრაინის ხელოვნების დამსახურებული
მოღვაწე, დიპლომატი, აკადემიკოსი

არა ომს!

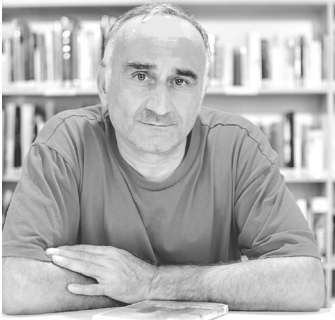
„არა ომს!“ – ეს არის სულისკვეთება კრებულისა, რომელიც გამოხატავს ქართველი პოეტებისა და, შესაბამისად, ქართველი ხალხის სოლიდარობას უკრაინისადმი. ომი, რომელმაც კიდევ ერთხელ უჩვენა მსოფლიოს რუსული ოკუპაციის სისასტიკე, და... ძლიერება ხალხისა, რომელიც თავგანწირულად წინ აღუდგა ამ ძალადობას. უკრაინაში რუსული ძალების მიერ არნახული სისასტიკითა და აგრესიით შეძრწუნებული ქართველი მწერლები იმ დიდი ტკივილისა და განცდის მოზიარენი არიან, რომელიც თავს დაატყდა მზისა და მზესუმზირების შექმნენ უკრაინას!

კრებული არის გულიდან წამოსული განცდები, თანადგომისა და თანაგრძნობით გამთბარი სტრიქონები. სასიხარულოა, რომ ლექსად გამოხატულ ამ დამოკიდებულებას უკრაინელები საკუთარ ენაზე გაეცნობიან.

თამარ შაიშველაშვილი,
ჟურნალ „ახეულის“ რედაქტორი,
პოეტი, ფილოლოგიის დოქტორი

ბიო კილაკი

ამბავი, არა მხოლოდ ლევან, პეტრე და იაკობ ზუბალაშვილების სახალხო სახლთან დაარსებული სამკითხველოსი...

1906 წელს ქმწკგ საზოგადოების ისტორიაში უბრეცენდენტო ამბავი მოხდა – სწორედ ამ წელს ძმები ზუბალაშვილები საზოგადოების საპატიო წევრად აირჩიეს.

თავად ფაქტი კიდევ ერთი რამითაა განსაკუთრებული, მოყოლებული 1880 წლიდან, როდესაც პირველი საპატიო წევრი იქნა არჩეული, არ ყოფილა შემთხვევა, როცა არათუ ძმები, არამედ სამი წევრი (გამონაკლისია 1896 და 1904 წ.წ., აქვე შეგახსენებთ, 1896 წელს იყვნენ არჩეულნი: ილია, აკაკი და ეპისკოპოსი ალექსანდრე ოქროპირიძე; რაც შეეხება 1904 წელს, ამაზე მოგვიანებით ვისაუბრებთ) აერჩიოთ.

და მინც, რამდენი იყო ძმა ქმწკგ საზოგადოების საპატიო წევრი?

სამი? იქნებ ოთხი?

მოდით, ამაზე კიდევ უფრო მოგვიანებით ვისაუბროთ. ახლა კი ლირიკულად გადავუხვევ კიდევ ერთხელ:

ძმები ზუბალაშვილების შესახებ პირველად მამამ მიაგმო. კარგად მახსოვს, რუსთაველიდან მარჯანიშვილისკენ მივდიოდით. მარჯანიშვილის თეატრს რომ ჩავუარეთ, თეატრის უზომოდ მოყვარულმა მამამ შემჩერა და მითხრა: „გიო, ეს შენობა ძმებმა ზუბალაშვილებმა ააშენეს და ქალაქს საჩუქრად გადასცეს“.

წარმოვიდგენიათ, რა დაემართა 12 წლის ბიჭს, რომელსაც უნდა გაეაზრებინა ჯერ ამოდენა შენობის საკუთარი სახსრებით აშენება და მერე ქალაქისთვის უფულოდ გადაცემა?!

მე ვერაფრით წარმოვიდგინე.

შენობას კიდევ ერთხელ შევაველე თვალი და ნაბიჯი გადავდგი.

მამაც ჩემთან ერთად დაიძრა. ზუბალაშვილებზე საუბარი არ გაუგრძელებია, ბევრი ამბავი თუ ისტორია მოჰყვა, რალაცნაირად, თითქოს ამბიდან ამბავზე, ისტორიიდან ისტორიაზე ზუსტად ისე გადადიოდა, როგორც მე ჩემს წიგნში. უჩვეულო თხრობა იყო მამისთვის და მაინც ძალიან საინტერესო.

ბევრი ისტორიიდან ცოტალა მახსოვს.

ერთი რომ არ ვთქვა, ვერაფრით ვახერხებ: „მარჯანიშვილმა მარჯანიშვილის თეატრი ქუთაისში დააარსა და მერე მთელი თეატრი აქ გადმოვიდა“. – თქვა მამამ და ნაბიჯს აუჩქარა.

მე რატომღაც უკან მოვიხველე და კიდევ ერთხელ შევაველე თვალი თეატრის შენობას.

მამას ძალიან უყვარდა ქუთაისი.

ჩემი მთელი ახალგაზრდობააო, – ამბობდა ხშირად და ბევრს ჰყვებოდა ქუთაისზე, განსაკუთრებით სიცოცხლის უკანასკნელ წლებში. ვუსმენდი და გარდაცვალებიდან ორიოდე წლის შემდეგ ძველი ქუთაისი ფეხით შემოვიარე!

თბილისში ვბრუნდები და გაზეთ „ივერიის“ 1905 წ. 25 მაისის 84-ე ნომრის გვერდზე, სტატიამი „ახირებული მოთხოვნა“ ვკითხულობ:

„ქალაქის საბჭომ 19 მაისის კრებაზე, სხვათა შორის, განიხილა ცნობილ ქველმოქმედ ძმათა ზუბალაშვილების წინადადება – მიიღოს ქალაქმა განსვენებულის კონსტანტინე ზუბალაშვილის სახელობაზე აგებული სახალხო სახლი – თეატრი.

ხსენებული უზარმაზარი შენობა ზუბალაშვილებს დასჯდომიათ 300,000 მან. და ეგოლენ ძვირფასი სახალხო განძი, კულტურული ტაძარი გრძნობა-გონების განვითარებისათვის, ქველმოქმედ ზუბალაშვილებმა ქალაქ ტფილისს უფექსეს.

ქალაქის საბჭოს უდიდეს მადლობის მეტი რაღა ეთქმოდა, მაგრამ დახე, ადამიანის უმაღურობას, თურმე, ნუ იტყვით, საბჭოს არაფრად ეჭაშნიკა ზუბალაშვილის ყოვლად მართებული ორგანიზაცია სახალხო სახლის მართვა-გამგეობისა.

საქმე ის არის, რომ ზუბალაშვილები საჭიროდ და სამართლიანად სცნობენ, რომ ხსენებულ სახლს განაგებდეს ქალაქის მოურავის თავმჯდომარეობით განსაკუთრებული კომიტეტი, რომლის წევრებადაც მოწვეულ იქმნებიან ქალაქის საბჭოს ერთი წარმომადგენელი, სომხურ და ქართულ დრამატიულ საზოგადოებათა მიერ ქალაქის ხმოსნებში არჩეული თითო კაცი, სიფხიზლისა და სახალხო კითხვების საზოგადოებათა თითო კაცი და ერთიც თვით ზუბალაშვილებისაგან დანიშნული წევრი.

ამ ექვსმა დაწესებულებამ კანდიდატები უნდა დაასახელოს, ხოლო საბჭო ამტკიცებს კომიტეტის წევრთ. ყოველ ორი წლის შემდეგ კომიტეტის წევრნი იცვლებიან. საბჭოვე ამტკიცებს ხარჯთაღრიცხვას, ხოლო ყოველივე შემოსავალი ქალაქის საკუთრებას შეადგენს.

როგორც მკითხველი ხედავს, ამაზე უფრო ხელ-

საყრელი პირობა ქალაქისათვის წარმოუდგენელიც არის. მესამედ მილიონად ღირებულ ქონებას ვთავაზობენ და ამ ქონების და მის შემოსავლის სრული ბატონ-პატრონი და ბრძანებელი შენა ხარ! მეტი რაღა გინდა? – მაგრამ მაგარი ის არის, რომ კაცის თვალი ხარბიაო, ნათქვამია, და ჩვენი ქალაქის საბჭოს თვალი ხომ ნამეტნავად: რამდენი წევრიც სხვადასხვა დაწესებულებას ეყოლება, იმდენი წევრი, საბჭოსაც უნდა ჰყავდესო, გაიძახოდნენ ჩვენი ქალაქის მადა-აშლილი „მამები“ და კიდევაც ასეთი დადგენილება მიიღეს.

მერე რადაო? იმად, რომ საბჭომ ჩვეულებრივი „ნათლიმამობა“ გაუწიოს ხოლმე „ახლო პირებს“, რომელნიც, უეჭველია, „ხარჯთ-აღრიცხვას გაამართლებენ“... „ჩვენ ძალიან ვეჭვობთ, რომ ასეთის ახირებულ სურვილით, ცალმხრივის და შეუფერებელ ნდომით ძმათა ზუბალაშვილებს შეაცვლევიონ ყოვლად მართებული და დიადაც კანონიერი წინადადება“.

სტატეის ხელს აწერს „სცენის მოყვარე“, რომელიც ვალერიან გუნიას ფსევდონიმი გახლავთ.

დროა, სტეფანე ზუბალაშვილის ბიოგრაფიიდან ერთი არცთუ ვრცელი ამონარიდი მოვიყვანო მეტად საინტერესო ფაქტზე მოგვიწვეს ფიქრი, განსაკუთრებით, კოლეგებო.

ამასთან, ეჭვი რომ არ შეგეპართო ნათქვამის სისწორეში, ნათქვამს ბმულსაც ვურთავ:

„1906 წელს ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ იაკობ, ლევან, პეტრე და სტეფანე (გარდაცვალების შემდეგ) ზუბალაშვილები საზოგადოების საპატიო წევრებად აირჩია, ხოლო 1912 წელს ოთხივე ძმა ქალაქ თბილისის საპატიო მოქალაქეები გახდნენ (<http://www.nplg.gov.ge/bios/ka/00018128/>)“.

ასე რომ, კიდევ უფრო უპრეცედენტო ამბავთან გვაქვს საქმე!

კიდევ ერთი კითხვაც და სახალხო სახლთან დაარსებულ სამკითხველოზეც ვიტყვი რამდენიმე სიტყვას.

კითხვა ასეთია: სულ რამდენი საპატიო წევრი

ჰყავდა ქმწკგ საზოგადოებას? 23? იქნებ 24 და მე ამის შესახებ არაფერი ვიცი

აი, დაპირებულ სახალხო სახლთან დაარსებულ სამკითხველოზე საუბრის დრო რომ მოვიდა, დანამდვილებით ვიცი.

ვიცი და ამიტომ, ჩემგან ბევრჯერ ნახსენებ „საბიბლიოთეკო საქნე საქართველოს“ 305-ე გვერდზე გადავინაცვლებ და საინტერესო ინფორმაციას სათქვენოდაც წავიკითხავ:

„წ.-კ. საზოგადოების ნაძალადევისა და პუშკინის სახელობის ბიბლიოთეკის შემდეგ ყველაზე ღირსშესანიშნავი 1909 წელს ძმების ლევან, პეტრე და იაკობ ზუბალაშვილების სახალხო სახლთან დაარსებული სამკითხველო იყო. ძმების ზუბალაშვილების სახალხო სახლი ქალაქის ერთ-ერთ ცენტრალურ ადგილას მდებარეობდა (ამჟამად კ. მარჯანიშვილის სახ. თეატრი), რომლის მიზანი იყო სხვადასხვა სანახაობითი საქმიანობის წარმოება და კულტმასობრივი ღონისძიებათა გამართვა ქალაქის მოსახლეობის ფართო ფენებისათვის. ამდენად, ბიბლიოთეკა აქ ერთგვარად წამყვან როლს თამაშობდა და მას განსაკუთრებულ ყურადღებასაც უთმობდნენ.“

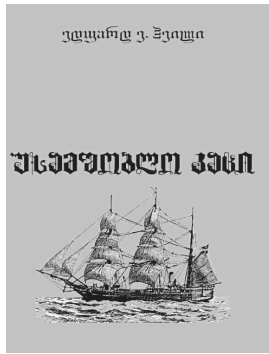
გახსნის მომენტისათვის ბიბლიოთეკაში სულ 3438 წიგნი იყო. იგი დროთა განმავლობაში იზრდებოდა და 1917 წლისათვის მისმა ფონდმა 13024-ს მიაღწია. აქ თავს იყრიდა როგორც ქალაქის დაბალი ფენების წარმომადგენლები, ისე საშუალო ინტელიგენცია. იგი კარგი საშუალება იყო რევოლუციურად განწყობილი პირების შეხვედრებისა და თავშეყრისათვის.

ამ ბიბლიოთეკის ფონდის მრავალფეროვნებასა და სიმდიდრეზე, მუშაობის მაღალ კულტურაზე მეტყველებს ის ორი კატალოგი, რომელიც 1910 (Систематический каталог Публичной библиотеки городское го народного дома, им. К. Я. Зубалова. Тб., 1910.) და 1916 (Систематический каталог Публичной библиотеки городского народного дома им. К. Я. Зубалова. Тб., 1916) წლებში გამოიცა ბიბლიოთეკის მიერ“.

ქეთევან ტომარაძე

ელჟარდ ჰეილის მატრიცა

19 სექტემბერს გაიმართა მოთხრობის განხილვა. გთავაზობთ ამ გამოსვლას.

გაზეთ „ჩვენი მწერლობის“ 2003 წლის თებერვლის ნომერში დაიბეჭდა იმხანად ქართველი მკითხველისთვის უცნობი ამერიკელი მწერლის, ელჟარდ ევერეტ ჰეილის (1822-1909) მოთხრობა „უსამშობლო კაცი“. მოთხრობა ინგლისურიდან თარგმნა ჩინებულმა მკვლევარმა, მწერალმა და პუბლიცისტმა თამაზ ნატროშვილმა. მოთხრობის გამოქვეყნებას არაერთი გამოხმაურება მოჰყვა. ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა მოთხრობის განხილვა, პროფესორ რუსუდან ნიშნიანიძის ინიციატივით. გამოქვეყნდა ვია არგანაშვილის საინტერესო წერილი და სხვ.

აღსანიშნავია, რომ მე-19 საუკუნის პროზაიკოსი ელჟარ ჰეილი, ფართო საზოგადოებას ხშირად მე-20 საუკუნის ცნობილ კანადელ მწერალში, „ინდუსტრიული რომანების“ („აეროპორტი“, „სასტუმრო“, „ბორბლები“, „ზარაფები“ და სხვ.) ავტორში, არტურ ჰეილში (1920-2004) ეშლება, რაც არ არის გასაკვირი, რადგან მე-20 საუკუნის ბოლო ათწლეულებში, დასავლეთში მოღვაწე სხვა მწერლებთან ერთად, საბჭოთა კავშირში ინტენსიურად ითარგმნებოდა არტურ ჰეილის რომანები, რომლებიც კარგად იყიდებოდა როგორც კანადაში, ისე მის საზღვრებს გარეთ. ავტორი ჩვენს ქვეყანაშიც დიდი პოპულარობით სარგებლობდა.

მე-20 საუკუნის მეორე ნახევარში, ზოგადად, როგორც რუსულ, ისე ქართულ ენაზე მრავალი სახელოვანი ამერიკელი მწერლის ნაწარმოები ითარგმნა. მათ მკითხველთა საყოველთაო მოწონება და სიყვარული დაიმსახურეს. თამაზ ნატროშვილი ინტენსიურად სწავლობდა და თარგმნიდა ამერიკულ მწერლობას. წერდა ესეებს ამერიკელ მწერალთა შემოქმედებაზე. მკითხველს დაამახსოვრდა მის მიერ სკოტ ფიცჯერალდზე, ერნესტ ჰემინგუეიზე, უილიამ ფოლკნერზე, ჯონ სტაინბეკსა და სხვათა

შესახებ გამოქვეყნებული წერილები. თ. ნატროშვილი, ძირითადად, მეოცე საუკუნის ინგლისურენოვან მწერლობას დასტრიალებდა თავს, განსხვავებით ისტორიული კვლევის არეალისა, რომელიც შუა საუკუნეებით დაწყებული, თანამედროვე ეპოქამდე გრძელდებოდა და სხვადასხვა პერიოდები, მოვლენები და პიროვნებები შემოყავდა თავისი მეცნიერული ინტერესების არეალში.

სსრკ-ს დაშლის შემდეგ განხორციელებულმა სისტემურმა ცვლილებებმა, რამაც ჩვენი ქვეყნის სულიერ ცხოვრებაში საგრძნობი გარდატეხა მოახდინა, სამოქალაქო ომმა და მძიმე ეკონომიკურმა და პოლიტიკურმა კრიზისმა, რევოლუციურმა განწყობებმა, გლობალიზაციის ტალღაზე აგორებულმა გამოსვლებმა და ცვლილებების მოთხოვნამ, საზოგადოების დაპირისპირებამ ტრადიციული ცხოვრების წესის ნიველირების საშიშროების წინაშე დააყენა საზოგადოება. ქვეყნის მართვის ბურკეტები თანდათან ხელთ იგდო ეროვნული ნიჰილიზმით თავმოძვრე თაობამ, რამაც ღირებულებათა გადაფასების მძიმე პროცესის დაწყება განაპირობა.

შექმნილი ვითარების გააზრებას მოჰყვა თამაზ ნატროშვილის მიერ, ამერიკელი მწერლის, ელჟარდ ჰეილის მოთხრობის შერჩევა და მისი ფართო საზოგადოებისთვის გაცნობის სურვილი. მოთხრობის უაღრესად მიმზიდველი სტრუქტურისა და ორიგინალური მხატვრული გააზრების პარალელურად, მთარგმნელი, ჩანს, მოხიბლა ნაწარმოების იდეურმა მიზანდასახულობამ და თამაშმა მწერლურმა ექსპერიმენტმა. თარგმანის დაბეჭდვის შემდეგ მოთხრობას არაერთი საგულისხმო გამოხმაურება და შეფასება მოჰყვა. ის აღმოჩნდა საზოგადოებისთვის შეთავაზებული კიდევ ერთი ტესტი, რომელმაც აჩვენა, რომ სამშობლოს ცნებას და სიტყვას „სამშობლო“, რომლის განდევნასაც ცდილობდნენ როგორც სამეტყველო, ისე სააზროვნო ველიდან, ასე იოლად ვერ ჩაითრევდნენ გლობალიზაციის ყოველივეს წამლეკავ მორევში. მნიშვნელოვანია, რომ ამერიკელი მწერლის მოთხრობა ის ეფექტური ტესტი აღმოჩნდა, რამაც ჩვენი საუკუნის ოციან წლებში შექმნილი პოლიტიკური ვითარების ფონზე, საზოგადოების დიდი ნაწილის, განსაკუთრებით ახალგაზრდების ჯანსაღი ნაწილის განწყობები რელიეფურად წარმოაჩინა.

ვინ იყო მწერალი, რომელმაც 160 წლის წინათ, ზუსტად შეარჩია დრო და ადგილი სამშობლოს მარადიული განცდის იდეის ამერიკელთა გულებში გასალვივებლად და მისთვის სასიცოცხლო იმპულსების მისანიჭებლად?

„მე მარტოოდენ ერთი ვარ, მაგრამ ერთი ვარ. მე არ შემოიძლია ყველაფრის კეთება, მაგრამ რაღაცის გაკეთება შემოიძლია, და იმდენად, რამდენადაც ყველაფრის კეთება არ შემოიძლია, უარს ვერ ვიტყვი იმის გაკეთებაზე, რაც შემოიძლია“ – ეს არის ელჟარდ ევერეტ ჰეილის ცხოვრებისეული კრედიო, დიდი ამერიკელი მოაზროვნისა, რომლის შესახებაც წერდნენ: „შესაძლოა ამერიკელთა გონება ისე არავის გაუღვიძებია და სტიმული ისე არავის მიუცია, როგორც ეს ჰეილიმ შეძლო. ის უსაზღვროდ

პოპულარული პიროვნება გახლდათ“...

მწერალი, ისტორიკოსი, მღვდელმსახური, სენატის კაპელანი ელუარდ ჰეილი 1822 წელს, მასაჩუსეტის შტატის ქალაქ ბოსტონში დაიბადა. წარმოშობით იგი ახალ ინგლისში, აშშ-ს ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში მცხოვრები ძირძველი ოჯახიდან იყო. მამამისი, ნათან ჰეილი ფლობდა და გამოცემდა გაზეთის სახელწოდებით: „ბოსტონ დეილი ედვერტისერი“. ერთხელ მას ხუმრობით უთქვამს: „მე „ბოსტონ დეილი ედვერტისერის“ ფურცლებში გახვეული ვნანიანობო“. მახვილგონიერება, ხალხის მსახურების ვნება, აქტიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრება და მწერლობისადმი მიდრეკილება ჰეილის დიდი ოჯახის წევრების ნიშანდობლივი თვისებებია.

ელუარდ ჰეილი ნათან ჰეილის, სამოქალაქო ომის დროს საიდუმლო აგენტის ძმის შვილიშვილი იყო, რომელიც გარდაცვალების წინ მწარედ ნანობდა, რატომ ჰქონდა მხოლოდ ერთი სიცოცხლე და არა უფრო მეტი, რომ ისიც თავისი ქვეყნისთვის მიეძღვნა. ელუარდ ჰეილი, ასევე, ელუარდ ევერეტის, ორატორისა და პოლიტიკური მოღვაწის ძმისშვილი, რიჩარდ ევერეტის შთამომავალი და ცნობილი ამერიკელი მწერლის ჰელენ კელერის ახლო ნათესავი იყო. რიჩარდ ევერეტი (1597-1636) ინგლისის ესეკის საგრაფოდან ამერიკაში გადასახლებულა და, ემიგრანტების ჯგუფთან ერთად, მდინარე კონექტიკუტზე, აგავანაში (სპრინფილდი, მასაჩუსეტი) მიწა შეუსყიდია.

ნათან ჰეილსა და მის მეუღლეს, სარა პრისტონ ევერეტს ოთხი შვილი შეეძინათ. ელუარდ ჰეილის უფროსი და, ლუკრეცია ფიბოდი ჰეილი ცნობილი ამერიკელი საბავშვო მწერალი იყო.

ელუარდ ჰეილი და-ძმებს შორის ერთადერთი აღმოჩნდა, რომელმაც იქორწინა და ცხრა შვილი შეეძინა. 1852 წელს მან ცოლად შეირთო ემილი ბოლდვინ პერკინსი, რომელიც მამის მხრიდან კონექტის სენატორს როჯერ შერმან ბოლდვინს ენათესავებოდა, ხოლო დედის მხრიდან ჰარიეტ ბიჩერ-სტოუს დისშვილი იყო. ალბათ ყველას ახსოვს და ყმაწვილობაში ზოგს ცრემლიც უღვრია ბიჩერ-სტოუს რომანის, „ბიძია თომას ქონის“ კითხვისას. უზომოდ შეგებრალეობა ზანგი თომა და განგვიცდია მისი მონობის მძიმე უღელი.

ელუარდ ჰეილი ბავშვობიდან მწერლობისადმი გამორჩეულ ინტერესს იჩენდა. მან, როგორც ვუნდერკინდმა, 13 წლის ასაკში დაასრულა ბოსტონის ლათინური სკოლა და სწავლა ჰარვარდის კოლეჯში განაგრძო. შემდეგ ის ჰარვარდის სასულიერო სკოლაში სწავლობდა. სწავლის პერიოდში ჰეილიმ, როგორც განსაკუთრებული ლიტერატურული ნიჭით დაჯილდოებულმა ახალგაზრდამ, ორჯერ დაამსახურა ამერიკის ყველაზე პრესტიჟული სტუდენტური ჯილდო, ბოუდონის პრემია.

ელუარდ ჰეილი და ახალგაზრდა ლიდერთა ჯგუფი, დოქტორ ჩენინგის გარშემო რომ მოიყარეს თავი, მასთან ერთად სამუდამოდ გამოეთხოვა კალვინისტურ ღვთისმეტყველებას, რომელსაც რწმენის ერთადერთ წყაროდ და უმაღლეს ავტორიტეტად

ბიბლია მიაჩნდა.... ლიბერალურად განწყობილი ახალგაზრდები დიდ ცხოვრებაში შევიდნენ რწმენით, რომ მომავალ ორმოცდაათ წლს, საზოგადოებაში სრული მორალური რევოლუცია მოხდებოდა.

1842 წელს ჰეილიმ უნიტარიული მღვდლის ლიცენზია მიიღო ბოსტონის მინისტრთა ასოციაციაში, 1846 წელს ერთობის ეკლესიის პასტორი გახდა... ის მან 1856 წელს დატოვა და ბოსტონში სამხრეთის კონგრეგაციული ეკლესიის პასტორი გახდა. აქ მან 1899 წლამდე იმსახურა. 1847 წელს ჰეილი ამერიკის ანტიკვარიატთა საზოგადოების წევრად აირჩიეს. ერთხანს ის საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტის, შემდეგ პრეზიდენტის პოსტსაც იკავებდა. ანტიკვარიატთა საზოგადოება იკვლევდა ისტორიას, უძველეს არტეფაქტებს, არქეოლოგიურ და ისტორიულ ძეგლებს, არქივებსა და ხელნაწერებს. ანტიკვარიანიზმის არსი ემყარება წარსულის ემპირიულ მტკიცებულებებს. საზოგადოების შექმნის დანიშნულება მშვენივრად აისახა მე-18 საუკუნის ანტიკვარის, სერ რიჩარდ კოლტ ჰუარის დევიზში: „ჩვენ ვსაუბრობთ ფაქტებით და არა თეორიებით“.

ამერიკის სამოქალაქო ომის დროს მოკავშირეთა მხარდაჭერისთვის ჰეილის მიენიჭა აშშ-ს ერთგული ლეგიონერის, მესამე კლასის კავალერისტის სამხედრო წოდება.

1869 წელს მწერალი მონაწილეობდა ჟურნალის, Christian Examiner, Old and New-ს დაარსებაში და შემდეგ მისი რედაქტორი გახდა.

1865 წელს ის აირჩიეს ამერიკის ხელოვნებისა და მეცნიერების აკადემიაში, ხოლო 1870 წლიდან ამერიკის ფილოსოფოსთა საზოგადოების წევრია.

სამწერლო ასპარეზზე ჰეილი 1859 წელს გამოვიდა. ის აქტიურად თანამშრომლობდა მამამისის გაზეთთან. 70 წლის განმავლობაში ჰეილმა გამოაქვეყნა მრავალი საგაზეთო სტატია, ისტორიული ნარკვევი, მოთხრობა, პამფლეტი, ოცი რომანი, ქადაგებანი. მწერლის შემოქმედების პირუთვნელ შემფასებელთა აზრით, მან საფუძველი ჩაუყარა ლიტერატურულ მიმდინარეობას, რომელიც „რეალისტური ფანტასტიკის“ სახელით არის ცნობილი. ჰეილს ეკუთვნის რომანები: „თუ, ჰო, შესაძლოა“ (1868), „აღმოსავლეთი და დასავლეთი“ (1892), „მისი სახელი“ (1873), „ფილიპ ნოლანის მეგობრები“ და სხვ. მწერლის ნაწარმოებების ათტომეული 1898-1900 წლებში გამოიცა.

ჰეილის ცხოვრებისა და შემოქმედების მკვლევართა აზრით, მწერალში შერწყმული იყო ძლიერი პიროვნება, ორგანიზატორული ნიჭი და ლიბერალური პრაქტიკული ღვთისმსახურების უნარი. ამასთან, ჰეილი საუკეთესო მეოჯახე, მეგობარი, უაღრესად კეთილგანწყობილი და გონიერი კრიტიკოსი იყო. ის პირველი გამოეხმაურა კეთილი სიტყვებით უოლტ უიტმენის წიგნს „ბალახის ფოთლები“.

კრიტიკოსები წერენ, რომ ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ჰეილი დიდ ძალისხმევას იჩენდა ამერიკული ცხოვრების ტონალობის ასაწევად. ის ღრმად იყო დაინტერესებული მონობის წინააღმდეგ მიმართული მოძრაობით, სახალხო განათლების ისტემის განვითარებით, მუშათა საცხოვრებელი

პირობების გაუმჯობესებით. თავის იდეებსა და მოსაზრებებს მწერალი აქვეყნებდა მის მიერ დაარსებულ ჟურნალებში: “Old and New” (1870-1875) და “Lend a Hand” (1886-1897). იგი ცდილობდა მთელი რიგი სოციალური საკითხების, რეფორმების, ტოლერანტობის, მონობის გაუქმების, განათლების პრობლემების გაატიურებას. მწერალი და პედაგოგი მერი ლოუ დიკინსონი მას ჟურნალის რედაქტირებაში ეხმარებოდა.

უნდა აღინიშნოს, რომ 1881 წ. ჟურნალში Harper's New Monthly Magazine ჰეილიმ გამოაქვეყნა მოთხრობა „ხელები შორს“. მოთხრობელი დროში ინაცვლებს, წარსულ მოვლენებს ცვლის და ამით დროის ალტერნატიულ ხაზს გვთავაზობს. პოლ ვ. ნაჰინმა ამ მოთხრობის ანალიზისას აღნიშნა, რომ „ჰეილი მეცნიერული ფანტასტიკის, დროში მოგზაურობისა და წარსულის შეცვლაზე მოთხრობების პიონერად გვევლინება“.

უაღრესად ნაყოფიერი სამწერლო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მიუხედავად, ამერიკული ლიტერატურის ისტორიაში ედუარდ ჰეილიმ გამორჩეული ადგილი დაიკავა, როგორც მოთხრობის, „უსამშობლო კაცის“ ავტორმა. მოთხრობა მან 1863 წლის ზაფხულში, ამერიკის სამოქალაქო ომის დროს დაწერა და „ატლანტიკ მანსლის“ ფურცლებზე დაბეჭდა. 1865 წელს „უსამშობლო კაცი“ ცალკე წიგნად გამოიცა. მოთხრობის გაგრძელება რომანი „ფილიპ ნოლანის მეგობრები“, რომლის შესახებ, 1893-1900 წლების მოგონებებში ჰეილი წერდა: „იმისათვის რომ „უსამშობლო კაცი“ და მისი გაგრძელება დამეწერა, გულდასმით უნდა შემესწავლა შეერთებული შტატების მიერ „ლეიზიანას“ მოპოვება“.

თუმცა, უნდა ითქვას, რომ „უსამშობლო კაცი“ იმდენად მრავლისმთქმელი მოთხრობა გამოდგა, რომ მჯერა, ფილიპ ნოლანის თავგადასავალი ამერიკელთა ხსოვნაში ამბის გაგრძელების გარეშეც ღრმად და სამუდამოდ ჩაიბეჭდებოდა.

„უსამშობლო კაცის“ ქართულად გამოჩენიდან 20 წელი გავიდა. მიუხედავად ამისა, მხატვრულ-ესთეტიკური ხიბლი და აქტუალობა მოთხრობას დღესაც არ დაუკარგავს. ამიტომაც გადაწყდა მისი ცალკე წიგნად გამოცემა.

ამერიკაში „უსამშობლო კაცი“ უამრავჯერ გამოიცა. არსებობს მოთხრობის აუდიო ჩანაწერები, გადაღებულია ფილმები. ამერიკელმა კომპოზიტორმა ვალტერ დემროშმა (1862-1950), 1937 წელს შექმნა მშვენიერი ოპერა, რომელიც ნიუ იორკში, „მეტროპოლიტენ ოპერას“ სცენაზე დაიდგა.

მოთხრობის მიხედვით 1917 წელს გადაღებული მუნჯი კინოს პროლოგი მაყურებელს შემდეგი სიტყვებით მიმართავს: „ჩვენი ომის დასაწყისში „მსოფლმხედველობამ“ მოთხრობა დაბეჭდა ერთი სურვილით, რომ ხალხს თავისი, როგორც ერის მოვალეობა არ დავიწყებოდა. და მისი ეს გაკვეთილი დღეს ისეა აუცილებელი, როგორც არასდროს“.

ჩვენ მიერ წიგნად გამოქვეყნებული მოთხრობის წინათქმაში ედუარდ ჰეილი დასძენს: „და ახლა, როცა ეს წიგნი სასკოლო სახელმძღვანელოდ

დაიბეჭდა, მე მას შეერთებული შტატების მოქალაქეებს, ბიჭებსა და გოგონებს იმავე რწმენით ვუძღვნი, რომლითაც აღჭურვილი იყო ფილიპ ნოლანი და მიჩმან ფრედერიკ ინგჰემისადმი რჩევის მიცემისას თავის მიმართვაში გაამჟღავნა“.

აი, ეს სიტყვებიც: „შენი სამშობლოსა და დროშისთვის არასოდეს შეგეპაროს გულში სხვა ოცნება, გარდა ოცნებისა, ისე ემსახურო მას, როგორც ის შენგან მოითხოვს, თუნდაც ამ სამსახურმა ათასი ჯოჯოხეთი გამოგატაროს. და რაც არ უნდა დაგატყდეს თავს, ვინც არ უნდა გაამოს ან დაგამციროს, არასოდეს შეხედო სხვა დროშას და ერთი ლამეც კი არ გამოტოვო, რომ ღმერთს ამ დროშის კურთხევა არ შეავედრო.“

გახსოვდეს, ძმობილო, იმ ადამიანთა მიღმა, მთავრობის მიღმა და მთელი ხალხის მიღმა თავად სამშობლოა, შენი სამშობლო. და შენ მისი შვილი ხარ, ისევე როგორც შვილი მშობელი დედისა, და ისევე ეკუთვნის მას, როგორც საკუთარ დედას. და მედგრად დადექი მის დასაცავად, ისევე როგორც დაიცავდი დედაშენს, თუკი მას ეშმაკის კერძი დაესხმოდნენ თავს“!

ეკ, ნეტა ეს სიტყვები ვინმეს ჩემთვის მაშინ ეთქვა, როცა თქვენი ხნისა მოვიყარე“.

ედუარდ ჰეილი უჩვეულო ისტორიას გვიყვება, სამოქალაქო ომის ფონზე მომხდარ ახალგაზრდა კაცის შემზარავ ამბავს. ეს ამბავი-მითი „უძღები შვილის“ შორეულ ასოციაციას ბადებს. ომის ქაოსსა და განუკითხაობაში ადამიანები განსაკუთრებით მიდრეკილნი არიან შეცდომებისკენ. გამორჩევით ახალგაზრდობა, საზოგადოების ყველაზე აქტიური, მებრძოლი ფენა, რომელსაც ცხოვრებისეული გამოცდილება და სულიერი წრთობა აკლია. ფილიპ ნოლანმა, გამოუსწორებელი შეცდომა დაუშვა, როდესაც პირადი თავგადასავლით დათრგუნულმა და შეურაცხყოფილმა თავისი სამშობლო უდიერი სიტყვებით მოიხსენია: „ეშმაკმა დალაზეროს თქვენი შეერთებული შტატები“!.. ამით მან, ფაქტობრივად, უარყო ის.

მწერალმა ფილიპ ნოლანის სამშობლოსადმი დამოკიდებულება განაზოგადა და გვიჩვენა, რომ სამშობლოს მოწყვეტილი კაცის ცხოვრება ტანჯვაა. ნოლანის მიმართ გამოტანილი განაჩენი თავისუფლების აღკვეთის ორიგინალური ფორმაა, რომელიც ზღვებსა და ოკენაში გემზე ათწლეულობით მცხოვრებ კაცს არწმუნებს, რომ თავისუფლება სამშობლოს გარეშე ფასს კარგავს. უჩვეულო მსჯავრის წყალობით, უსამშობლოდ დარჩენილი მოთხრობის გმირი, ფილიპ ნოლანი ინიციაციის უძძიმეს გზას იმისათვის გადის, რომ ყველაზე სანუკვარი და ძლიერი განცდა, სამშობლოს სიყვარული გონებით შეიცნოს და გულით ეზიაროს. გაითავისოს ჭეშმარიტება, რომ სამშობლო, როგორც ღმერთი – ერთადერთია.

ედუარდ ჰეილის, როგორც მწერლის ღირსება, ისაა, რომ იგი არ ირგებს მსაჯულის მანტიას. ის მოთხრობის არცერთ პერსონაჟს არ განსჯის. დიდი მწერალი ქმნის მხატვრულ-ფილოსოფიურ მოდელს, მითს ტრაგიკული ბედის ადამიანზე და

საინტერესოდ მოგვითხრობს უჩვეულო ამბავს, რომელიც ერთ ახალგაზრდა ამერიკელ კაცს შეემთხვა. თუმც მწერალი იმდენად გულის შემძვრელად და ოსტატურად ჰყვება, რომ ნებისმიერ ადამიანს შეძრავს და სულიერების არხებს უხსნის...

1903 წელს ელუარდ ჰეილი შეერთებული შტატების სენატის კაპელანად დაინიშნა. ერთხელ მას ჰკითხეს: „ლოქტორ ჰეილ, თქვენ სენატისთვის ლოცულობთ“?, რაზეც მან უპასუხა: „არა, მე სენატორებს ვუყურებ, ხოლო ვლოცულობ ჩემი ქვეყნისთვის“.

ელუარდ ჰეილი 1909 წელს, როქსბურიში, 87 წლის ასაკში გარდაიცვალა. ბოსტონის საზოგადოებრივ პარკში, 913 წელს აღიმართა მოქანდაკე ბელა პრეტის მიერ შექმნილი ქანდაკება, რომელიც დაიდგა სმიტსონის ინსტიტუტის პროექტის, „ქუჩის ქანდაკებების გადარჩენის“ ფარგლებში. ჯოხზე დაყრდნობილ მწერალს, სამშობლოსადმი მოწიწებისა და პატივისცემის ნიშნად, ქუდი მოუხდია და შორეულ სივრცეს გაჰყურებს.

დასანანია, რომ დღეს, აშშ-ში ამერიკის დიდი შეილებების ბევრი ქანდაკება მიზანმიმართულად ნადგურდება. იმედს ვიტოვებთ, რომ „უსამშობლო კაცის“ ავტორის ძეგლი დაზღვეული იქნება მსგავსი უზნეო ქმედებისაგან...

ძინისცოცხლო ჰოცხი

თამარ ბაბოძე

ფ ი ც ი

თუ გაერევა წვეთი წყალიც, ვიცით მე და შენ – არ დაერქმევა ყურძნის ტკბილ წვენს ფიცით ზელაშე!

პ ო ე ტ ი

მიმგნები არ ჰყავს ნიჭიერი თუ ნაღდ სტრიქონებს, ლექსი პოეტს ვერ იპოვის, ვერ გამოიგონებს!

ო ც ნ ე ბ ა და რ ე ა ლ ო ბ ა

ვოცნებობ, ტალღებს ვმზერდე ვენეციის გონდოლით... მტკივა ჩემი სამშობლო – ბაბილონის გოლოლით!

სამი უძინარი

ამქვეყნად სამი რამეა, რაც ვერ იხილო მძინარე: გვაქვს უძინართა სამება სახელით – გზა, დრო, მდინარე...

*
ამ წუთისოფელს ხელმეორედ არ ვესტუმრებით, წუთს გაუფრთხილდით სიცოცხლის, ნუ გაეხუმრებით!

*
ბედნიერება? ჩვენი წილიც სადმე იქნება, მაგრამ სჭირდება აქ – სიცოცხლის გზაზე – მიგნება...

*
სამეგობროდ გამოწვდილი ნიშნავს ხელი, რომ პატრონმა სულთან გულიც გიძღვნას ცხელი.

*
ვისაც ეკალი არ შესობია, არც სტკენია და არც შესტყობია.

*
ქვეყნად იმდენი არის იობი, რამდენიც დედის გულის დიობი.

*
რომ არ დაგაწვეს ბედი ლოდივით, დროს ნუ დაკარგავ ბედის ლოდინით.

*
მუდამ, ვიხსენებთ, შესანდობრით როცა წინაპარს, საკუთარ ადგილს ვხედავთ მაშინ დროსთან წილნაყარს.

*
დრომ ყველა ტკივილის მალამოდ ინება – მოთმინება მხოლოდ-მარად მოთმინება.

*
სიკვდილის – არა, გვემინოდეს მარტოდენ უფლის – მოკვდავთ ცოდვა-ბრალს ის სიცოცხლის ბოლომდე უთვლის.

პოეზია

ხათუნა ბალარჯიშვილი

გვირილები

თვალს ახელენ, ზეცას ლხენით შეჰლიმიან
 თეთრგვირგვინა გულყვითელა გვირილები,
 როცა მინდვრად ყვავილების გვირგვინს გიწნავ,
 გაზაფხულის მზესავით ხარ, ილიმები.
 მაგ თვალბში სევდა ქრება, ეფინება
 წყენასა და ტკივილს ფერფლი მივიწყების.
 მინდორ-მინორ, ტყე-ველს ჯარად მოსდებია
 შენი საყვარელი თეთრი გვირილები.
 იმდენია, ვერ დაითვლი, დაუფარავთ
 ირგვლივ ყველა ფერდობი და ბილიკები
 გვირილები, მზეს ლხენით რომ შელიმიან,
 ჩვენი საყვარელი თეთრი გვირილები.
 „ვუყვარვარ თუ არ ვუყვარვარ“, – ფურცლავ ნახად,
 თან მიყურებ, ეშმაკურად ილიმები,
 როცა თავზე გვირილების გვირგვის გადგამ,
 გაზაფხულის მზესავით ხარ, ილიმები.

ვისწავლე ღუმილი...

ვისწავლე ღუმილი არაფრის მაქნისი,
 ამ გულში ჯანყობს და ბობოქრობს სიმართლე,
 ჯვარზე გასაკრავი მართალი კაცისთვის,
 მრავალჯერ დაიბანს ხელს ალბათ პილატე.
 სანთელ-საკმეველი გზას არ დაკარგავსო,
 ბოროტს სძლევს სიკეთე, ბნელს შეცვლის სინათლე,
 ბევრჯერ აყოლილმა ამ ქვეყნის ცდუნებას,
 უფალო, რამდენჯერ დაგთმე და გიწამე!
 უფალო, შემოდი ჩემს გულში, გამათბე,
 ამქვეყნად სავალი გზები გამინათე,
 ზოგჯერ უმეცრებით რა მალლა აეფრინდი,
 მალე გონს მოვეგე, თავი დავიმდაბლე.
 უფალო. შემინდე, თუ რამე შევცოდე;
 ნებით, უნებლიეთ, სიტყვით და საქმით,
 ბევრისთვის ახლოა, ჩემთვის რა შორია
 მანძილი – მიწიდან ცამდის.

* * *

მინდა სუფთა სივრცე, თავისუფლად სუნთქვა,
 მინდა ერთიანი დედულ-მამულეთი,
 კიდევ ბევრჯერ ვნახოთ ზღაპარი რიწის ტბა,
 ჩვენი ტკივილი და დარდი – აფხაზეთი.

ნიკალა

მოგონება სულში წვება ნისლებად,
 ქარი ავობს, რად არ გამოიდარა?
 მარტოსული მიუსაფარ ბავშვით,
 ცხოვრობის გზას მაინც ტანჯვით მიჰკვალავ.
 ამ აღრიან დილას რად გამახსენდი?
 მოგონებებს სულის სკივრში ვინახავ,
 მარტობას შენიზნული ტყვესავით
 ფუნჯით გვანდობ შენს გულისთქმას, ნიკალა.
 შემოდგომის ქარმა ჭრელი ფოთლები
 აქეთ-იქით უდიერად მიყარა...
 ამ ცხოვრების დელემასა და ქარტეხილს
 შენებურად გაუმკლავიდი, ნიკალა.
 სიცოცხლეში ვერ დაგადგით გვირგვინი,
 სიკეთეზე ბოროტმა ვერ იძალა.
 სააღდგომე ბატკანივით გამწირველთ
 ღვთისმშობელის კალთებამდე მივეყვართ.
 ამ აღრიან დილას რად გამახსენდი?
 ნისლი გაქრა, ზეცამ გამოიდარა,
 საწინახელში კვლავ წურავენ რქაწითელს,
 შემოდგომას ფუნჯით ხატავს ნიკალა.

სიღნაღს

წლები გაწვიმდა – ხან ვარდს, ხან სეტყვას,
 ცაც დაბინდულა მუქი ფერებით.
 შენს დასაცავად ბევრი დაეცა,
 გმირთა სისხლით ხარ ნასაზრდოები,
 კვლავ უღრეკელი ამაყად დგახარ...
 ხარ სათაყვანო, მოსაფერები
 ზღაპარ-ქალაქო, ჩვენო წალკოტო,
 კვლავაც გარტყია მტკიცე კედელი.
 დღეს მზით გამთბარი ოცნებას ჰგავხარ.
 მაისი გქარგავს ნაზი ფერებით,
 მსურს მოგეფერო და ჩაგენუტო,
 გულში ჩავიკრა მთები, ველები.
 დავირბენ ტყე-ველს, უფუნჯოდ ნახატს,
 მომესალმება ვაზის ტევრები,
 კვალში მივეყვები ფრთამალ ნიაქარს
 და ყოველ კუნჭულს მოგეფერები.

ჭიამაია

მხოლოდ მას ვეტყვი ჩურჩულით,
 რომ მომენატრე ძალიან,
 გულის დარდს ჩუმად გავანდობ,
 პაწია ჭიამაიას.
 ჩემს ხელისგულზე ჩუმად ზის,
 მისმენს ცრემლიანს, დარდიანს,
 მერე ფრთას სწრაფად გაშლის და
 დანაბარები თან მიაქვს...
 პასუხად ხარი წკრიალებს,
 რა მშვენიერი დარია.
 ყურმილში ჩუმად ვჩურჩულებ:
 „მადლობა, ჭიამაია“...

ქეთევან გელაშვილი

* * *

თუკი უფალმა წაღკოტი დაგვიტოვა,
თავისი ღვთიური მთა-ბარით,
შენ, რა ეშმაკი შეგრჩენია,
მიწას მიაბარე თუნდ ერთი მარცვალი.

ჩვენს წინაპრებსაც ხნული გაუვლიათ,
ურძული უმღერიათ და უთქვამთ სათქმელი,
ომში წასულებს გმირულად უბრძოლიათ,
შენ გულით აუნთე თუნდ ერთი სანთელი.

სამყარო მგონია, მართლა შეიშალა,
ველარ გაგვივია, რა ხდება,
ქალი ხარ, კაცი ხარ, თუ არად ვარგინარ,
წინაპრის საფლავი საბილწად გაგიხდა.

28.11.2022

* * *

ამ ნაპირიდან იმ ნაპირამდე
იის კონები ვატანე ტალღებს,
ბევრი გეძახე, ვერ გაგვაგონე
შენ, ალბათ ისევ დაცლიდი ყანწებს..

ისევ იქროლებს თეთრი თოლია,
მერცხალი ისევ გაზაფხულს გვამცნობს,
მთაში მყვირალა ირემი ისევ,
ბალახს მიაწვდის მეგობარს სამძოდ.

ამ ნაპირიდან იმ ნაპირამდე
იის კონები ვატანე ტალღებს,
მგონია ისე მოგეჭიდები,
როგორც ტალღები ეკვრიან ტალღებს.

2.03.2023

წვიმა

წვიმა მოდის წკაპა-წკუპით,
გოგმანობენ მტრედები,
ისწორებენ ფრთებს მალიმალ,
უყვართ წვიმის წვეთები.

ღულუნებენ, ღულუნებენ,
მეტი რა დარჩენიათ,
ეს ღულნიც, ეს ფარფატიც,
უფლის განაჩენია.

გალიიდან გაფრენილებს
მაინც ეს ურჩევნიათ,
იფარფატონ, მათ ხომ ჩვენი
სიყვარული ჩვევიათ.

წვიმა მოდის წკაპა-წკუპით,
გოგმანობენ მტრედები,
ისინი ჩვენ, ჩვენ უფალი
ერთად ვეიმედებით.

4.12.2022

მაყვალი

ღობე-ყორეს მოსდებია
მაყვლის ბუჩქი ავარა,
სადაც წაველ კაბის კალთას
შემოეკრა ქამარად.

ჩავიმუხლე, მოვეფერე:
– მითხარ, რა დავაშავე?
შენი კუნწულა ნაყოფი
ჩემს მზეს რატომ აშავებს?

ზამთრისპირის საღამოა,
ცა ცივი და მშვიდია,
ბელურები ნისკარტებით
მაყვლის ტოტზე ჰკიდიან.

22.11.2022

* * *

ვისთვის დარია და ვისთვის ავდარია,
ვისთვის გამოწვდილი ხელი,
ვისთვის საწოლია, ვისთვის ეგეც არა,
ვისთვის გული არის წრფელი.
ვისთვის ღრეობაა, ვისთვის ღუკმაც არა,
ვინ სიმღიდრის ზღვაში დაცურავს.
სხვას კი კარიც არ აქვს,
მარტო გული დააქვს,
თავზე ქული ჰხურავს კაცურად.

22.11.2022

ქანდელი

მარადისობას შეუერთდა...

გარდაიცვალა ზაზა ჩუბინიძე, ჩვენ მას ვიცნობდით, როგორც მხატვარს და რომლის ნამუშევრებიც რამდენიმე წლის წინ ჟურნალმა „ანეულმა“ გააცნო მკითხველს.

მან პირველ გამოფენაში 3 წლის ასაკში მიიღო მონაწილეობა. გამოფენაზე ქალბატონმა ქეთი ბარნაბიშვილმა მიიწვია. შემდეგ საზღვარგარეთაც გაგზავნეს ბავშვების ნამუშევრები.

ზაზა ჩუბინიძემ თბილისის 51-ე საჯარო სკოლაში სწავლობდა, წელს დაამთავრა სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის ფაკულტეტი, ხატავდა, ოცნებობდა, უყვარდა... მაგრამ ბედისწერამ არ აცალა... გარდაცვალებამდე ცოტა ხნით ადრე მისმა ნახატმა კვიპროსის საერთაშორისო ფესტივალზე ღიდი წარმატება დაიმსახურა და სიგელით დააჯილდოვეს.

„ძვირფასო, ზაზა ჩუბინიძე, თქვენი ძვირფასი ნამუშევრები მეტანილია კვიპროსის თანამედროვე ხელოვნების მუზეუმის კოლექციაში. თქვენი ძვირფასი წვლილი უდავოდ გავრცელდება მომავალ თაობებზე“... – წერია გზავნილში.

უყვარდა კითხვა. გამორჩეული აზროვნების იყო. მას ასეთად იცნობდნენ.

ეუბნებოდნენ, ჩაიწერე ეს აზრებით. ის კი პასუხობდა, არ შეიძლება ამის ჩაწერა, რადგან მომავალი თაობა წაიკითხავს და ვაი რომ, მცდარი გამოდგეს ჩემი აზრები, ხომ დავლუპავ მათო.

მისთვის პირველ ადგილზე ღირსება იყო. უყვარდა მეგობრები. 28 წლისაც არ იყო, მაგრამ ყველა ასაკის ადამიანთან მეგობრობდა.

აკადემიის მეგობრები სამომავლოდ აპირებენ, რომ აკადემიაში ზაზა ჩუბინიძის გამოფენა გაიმართოს.

ახლა კი მის უახლოეს მეგობრებს მოვუსმინოთ:

ასმათ ჯავახიშვილი, 51-ე საჯარო სკოლის პედაგოგი:

„ღღეს ჩემი უსაყვარლესი ნამოწაფარი ზაზა ჩუბინიძე მიაბარეს მიწას, საოცრად თბილი და მოსიყვარულე, უწესიერესი ახალგაზრდა. ვზივარ და ჩემს უსუსურობას ვტირი, ბოლო

გზაზეც ვერ გავაცილე, მარადისობას შეერთებული ვმავცილი.

არც ვიცი, როგორ დაგამშვიდო, თამარ, ვერც წარმოდგენიხარ მის გარეშე, სულ ერთად დადიოდი ორ ვაჟკაცთან ერთად, გეამაყებოდა და მათთვის ცოცხლობდი. მაპატიე, საყვარელო, რომ შენ გვერდით არ ვარ.

მეცამეტედ მოვკვდი. მოსახსენებელთა სიას ახლა ზაზაც შეუერთდა, ჩემი უსაყვარლესი ბიჭუნა. ნათელში გვიმყოფოს უფალმა მისი სპეტაკი სული.

ლელა ციცხვია, სამხატვრო აკადემიის ლექტორი:

„უნიჭიერესი, გამორჩეულად საინტერესო, თავზიანი, მოწესრიგებული. ვერასდროს დავწერ ზაზაზე წარსულში. თავს ვერ მოგერიე, ზაზას, როგორც სტუდენტს, დავმშვიდობებოდი. უფრო სწორედ მისი რეალურ სამყაროში ჩვენ გვერდით ყოფნის მომენტი ჩვენთვის გავაძლიერე. ის ჩვენთან იქნება ყოველთვის, თუმცა ერთს დავამატებ. გვიყვარდეს ერთმანეთი ამ ცხოვრებაში, გავუფრთხილდეთ ადამიანებს და მათ გრძნობებს, ხედვას, ნიჭს ამ ცხოვრებაში (რაც უნდა მომდევნო ცხოვრების გვეჯეროდეს). ეს არის მთავარი, უმთავრესი“...

მარინა ფოლადაშვილი:

„ძალიან მწყდება გული, რომ ამ ღრმა ცხოვრებისეული ხედვის მქონე ადამიანს არ ვიცნობდი...“

მისი ნამუშევრები, მხოლოდ ფანქრის მოძრაობით შექმნილი ნახატები არ არის, მათში რაღაც ენერგეტიკა იგრძნობა და ამ ენერგეტიკამ მომწუსნა, ჩამაფიქრა, უფრო სიღრმისეულად დამანახა ზაზას ღრმა, შინაგანი სამყარო.

გმადლობ, ზაზა, რომ ასეთი იყავი და სიყვარულს გიგზავნი ზეციურ სამყაროში“.

ლადო ხუნდაძე:

„ზაზას სამხატვრო აკადემიიდან ვიცნობდი. ქარიზმული, კეთილი, მოაზროვნე, საამაყო და ორიგინალური, ნიჭიერი, რაც მთავარია, კაცური კაცი... ხელოვნების გარდა ფლობდა საჭადრაკო უნარებს ისე, რომ ვერც ერთხელ ვერ შევძელი ზაზას დამარცხება ჭადრაკში. იშვიათად ვხვდებოდი ერთმანეთს, მაგრამ მასთან ყოველი შეხვედრა დადებით აურას მიტოვებდა. სულ მეხსოვება მისი ღიმილიანი, მუხტიანი სახე და საუბარი“...

აკადემიის ლექტორმა ანტონ ბალანჩივაძემ (საუკეთესო პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე) გასვენებაში თქვა, რომ ზაზა ჩუბინიძე იყო ღირსეული ადამიანი, რომ ასეთები იშვიათად იბადებიან.

„ამ ძალიან საინტერესო, სერიოზულ ახალგაზრდა კაცს სამხატვრო აკადემიაში რამდენჯერაც შევხვდი, იმდენჯერ ვიფიქრე, რომ მკვეთრად გამორჩეულ ინდივიდუალობასთან მქონდა საქმე... პირდაპირ, ღირსეულ, თავაზიან, მამაც და სევდიან ბიჭთან.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩემი სტუდენტი გახდა და ვემზადებოდი, ერთად ბევრი მუშაობა მაინც

ვერ მოვასწართ, რადგან მასთან მოსულ გოგონას, საკუთარ მეგობრებთან რომ უნდოდა მოხვედრა, ვერ აწყენინა და ადვილი გაუცვალა. გაცნობისას ვიფიქრე, რომ ჩვენი ურთიერთობა სამომავლოდ შესაძლოა მნიშვნელოვან ნაყოფს გამოიღებდა და მიუხედავად ამ თავზარდამცემი ამბისა, რომლის დაჯერება ახლაც კი ძნელია, მგონია, ის შემოქმედებითად და თავისებურად უკვე მოქმედებს სულიერი სფეროდან, არა მხოლოდ ჩვენ, ნაცნობთა ყოველდღიურობაში, არამედ შესაძლოა, მიწიერი ქმნადობის სხვადასხვა პროცესში, თავისი გამორჩეული ინდივიდუალიზმისა და ღრმა შინაგანი ცხოვრების ძალების ხარჯზე. მოქმედებს იმ უსამართლობებისა და გულგრილობის, ზედაპირულობის გამოსასწორებლად ადამიანებში, ყოველდღიურობაში, რასთანაც შეხება თავადაც მოუწია და რის წინააღმდეგადაც აქ არ აღმოაჩნდა შესაძლო ეფექტური ხერხები...

ამ ტრაგედიაში, ოდნავ მაინც თავი რომ დავიწყებართ და მის ახლობლებს ნუგეშის ნაპერწკალის დანახვაში რაღაცით მივეხმართ.

შეგვიძლია ერთი ასეთი აზრი, თვალსაზრისი გავიხსენოთ, რომ გამორჩეული ახალგაზრდა ადამიანის ნადრევი წასვლით, სულიერი განახლების ძალები ნიადაგს ამზადებენ,

ქმედითად ჩაერიონ სამყაროში რაღაცის დაღებითად შესაცვლელად და არა მხოლოდ თავად გამოიყენონ მისი ახალგაზრდული ჟინი და შემართება, არამედ მასაც მისცენ ამის ხარჯზე განსაკუთრებული ძალები, რომ სულიერ სამყაროში ყოფნისასაც და შემდეგ დედამიწაზე დაბადებისას, მან თან მოიტანოს ახალი, გაორმაგებული პოტენციალი, მისი ღირებული მისიის, დანიშნულების შესასრულებლად, რაც შესაძლოა, სხვა შემთხვევაში ვერ შესძლებოდა.

ზაზას თავისებურების, ახალგაზრდული შემართების, შემოქმედებითი ძალების გათვალისწინებით, ჩვენ შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ის უკვე ახლაც კი ეხმარება სულიერი სფეროებიდან მის ქვეყანას, მეგობრებს, ახლობლებს, რათა განსხვავებულად დაანახოს ყოველივე ის, რასაც აქამდე ისინი შესაძლოა, სხვანაირად უყურებდნენ. დაე, სულიერი მზე უნათებდეს მას თავის გზას“.

მიუიწყნოლო სახელები ეთერ ანაშვილი

შავ ზღვასთან

როგორ მეფერები,
როგორ მეკონები,
გაყიდული ღების
ცრემლი მეგონები,
როგორ მომქუხარობ
შემართული ჩემკენ...
სული ამიღეღვე,
გული დაიჩემე.
როგორ მეფერები,
როგორ მეკონები,
დაკარგული სატრფოს
კოცნა მეგონები.
ახლოს მოდი, უცხო
ნუკი გეგონები?
შენი ძველი სატრფო
დღემდე გელოდები.
საქართველოს ძენო,
დაბნეულო ცრემლო,
ტალღად შემართულო
ძველო განსაცდელო...
როგორ მეფერები,
როგორ მეკონები,
დაბრუნებულ ღების
ცრემლი მეგონები.

1965წ.

ხომ მაპატიებ?

გული მქონდა,
საგულეში
ველარ დავტიე,
ლხენა ვიყავი,
ცხარე ცრემლით
შენ ამატირე.
ქარი ვიყავ,
შენ ცხრაფრთიან
ლექსად მაქციე,
ყანწი ვიყავ
ღვინით სავსე,
შენ დამაქციე.

გაზაფხულზე
ყვავილების
ცრემლით დამწამე,
შველი ვიყავ
მონადირის,
დანა დამკარ მე.
ლხენა ვიყავ,
ცხარე ცრემლით
შენ ამატირე.
შენდა
ტრფობად ვიქეცი და
ხომ მაპატიებ?

ლოდინის ლოდი

დამიდასტურებს ზეცა ამ ლოდინს,
გულის გულში რომ დამკვიდრებულა,
მზე ცხრანაწნავა,
მზე ცხრანაწნავა
ნეტავი რაზე გაკვირვებულა?

ლოდინის ლოდი მელო მკერდს დიდხანს, –
ხან ხავსის ზვედრი,
ხან ხმლის მემობელი,
მაგრამ იჭვები,
ცაო, შენ მითხარ,
მქონია
ნატვრის დამამხობელი?

და, ჰა, მომასწრო საწუთრომ ამ წუთს,
წამოვარდნილა წყვილიადის წყველად,
ლოდინის ლოკი მკერდში რომ მელო
და ხმლის მხმობელი დგას მოწოდებად.

ჯვარიც გწერია ნანატრო წამო,
იმედით ცეცხლო, გაღვივებულო,
ახლა ნატვრას შენ უნდა უწამლო,
წმინდა საქმისთვის გაღვიძებულო.

1991წ.

* * *

მე ახლა ბალში აღარ შევდივარ,
ტანშიშველ ზეებს არ შერცხვეთ ჩემი.
მე ახლა ბალში აღარ შევდივარ
და გაზაფხულის ერთგული ვრჩები.

აი მაშინ კი, მზე რომ გადმოფენს
იმ სააპრილო ჩითებს და ფარჩებს
და ხეხილი კი უხილავ ხელით
თავის საყვარელ თავმანდილს არჩევს...

აი მაშინ კი, დაკბილულ ჩრდილებს
ოქროს მაკრატლით მზე როს ასწორებს,
ხეხილებს შორის ხვითოდა ვდგავარ –
ამაყი, ლალი და თავმომწონე.

16.12.1973

ვერ გაგიბედე

დღეს უბინაო ქარიშხალივით
მოვითარეშე მრავალი ქუჩა
და შენ წინ შევდექე ფრთებდალეწილი,
ვერ გაგიბედე გზის მოჭრა ურჩად.

გულმა მტრედივით შეჭკრა კამარა
და ჩავეხვიე კუდიან შუკას.
მაგ ლამაზ თვალთა საფირონები
ამ ბნელ ღამეში გამოიმყვა შუქად.

ჯერ კაცი იყავ

ღმერთს გეფიცები, ღმერთს გეფიცები,
რომ დღეს ვიგრძენი შენში პოეტი,
მაგრამ მეგონა, პოეტის გარდა
მე შენში მართლა კაცსა ვპოვებდი.
რა საჭიროა მხრების აწვევა,
სხვების მიჩნევა თივად და ჩალად?
დიდი ხარ? დიდნი აღარ არიან,
ჩანხარ მიტომ, რომ სხვები არ ჩანან.
ჯერ კაცი იყავ – კაცური გულით,
გიწამონ, გენდონ, უყვარდე,
გესმის?
მერე პოეტი, რომ შეგიყვარონ
ისე, ვით შენი პატარა ლექსი.

სპარსეთში მყოფი ქართველების ძახილი

თეიმურაზ!
საქართველოს განა მეტი უნდოდა?!
დელა! დელა გამოიხსენ
ურჯულოთა ურდოდან!

ზეცა არის სისხლისფერი,
მოლიც სისხლის ფერია...
დარახტული რაშები და
მზეჭაბუკნი გელიან!..

თვალეებს ცრემლით ნუ ისველებ...
ვერც ვოდება ვიშველის!..
ხმალი! ხმალი! ხმალი გვინდა
უქარქაშო, შიშველი!

თორემ დედას გიგინებენ,
ქართველის ს-ინდისს და ნამუსს,
საქართველოს გიგინებენ,
მიწას ცრემლით დანამულს!..

თეიმურაზ!
ისევ გელით ფრთაშესხმული ქურანით,
დელა! დელა გამოიხსენ
ურჯულოთა ბუნავით!

დამამადლიან...

სანამ ცოცხალ ვარ,
ქვასა და გუნდას
არვინ იშურებს,
უხვად მაყრიან.
სიკვდილის შემდეგ
ერთ მუჭა მიწის
მოყრას
ვიცი, რომ
დამამადლიან...

თელისხლისი

ნილო არსენაშვილი

იგავის განმარტება და პირველი მეიგავე

დღემდე ლიტერატურათმცოდნეობაში დამკვიდრებული აზრით, იგავსა და არაკს სინონიმურ სიტყვებად მიიჩნევენ, ხოლო ამ ჟანრის მამამთავრად – ბერძენ ეზოპეს (ჩვ.წ. აღრიცხვამდე მე-6 ს.). ამის დასტურად, თუნდაც 2009 წელს გამოცემილი „შემეცნების“ მიერ დასტაბმულ წიგნს „მსოფლიოს ხალხთა რჩეული იგავ-არაკები“ მოვიტან. წიგნის შემდგენელი და რედაქტორი გახლავთ გივი ბოჯგუა. იგი წინასიტყვაობაში წერს: „ტერმინი იგავ-არაკი ორი სიტყვისგან (იგავი პლუს არაკი) შედგება და კომპოზიციის სახით წარმოგვიდგება, თუმცა ხშირად გამოიყენება გამარტივებულადაც – არაკი, იგავი... სათანადო მეცნიერულ ლიტერატურაში იგავს რამდენიმე განმარტება აქვს, თუმცა, ისინი, ფაქტობრივად, ერთმანეთს ავსებენ. საბოლოოდ, შეიძლება დამაკმაყოფილებლად ჩავთვალოთ ასეთი განმარტება: იგავი არის მოკლე ალეგორიული მოთხრობა ან ლექსი ზნეობრივ-დამრიგებლობითი შინაარსისა, ხოლო არაკი – ზღაპრული შინაარსის იგავი“ („მსოფლიოს ხალხთა რჩეული იგავ-არაკები“, გვ.7).

ლიტერატურის ამ სახეობის მამამთავრად მიჩნეულია ბერძენი, სამართლიანი, ენამოსწრებული ეზოპე (ძვ.წ. აღ. VI ს.). ბატონი გივი იქვე აღნიშნავს, რომ ბევრი გამოჩენილი იგავთმწერალი ან საერთოდ არ არის თარგმნილი ქართულად, ან სუსტი თარგმანით არის წარმოდგენილი (გვ. 9).

დასახელებული რჩეული იგავ-არაკების კრებული იწყება ბიბლიური, ოღონდ არა სოლომონ მეფის, ანუ ძველი აღთქმის იგავებით, არამედ ახალი აღთქმის იესო ქრისტეს იგავებით.

სინამდვილეში პირველი მეიგავე ებრაელთა მეფე სოლომონ ბრძენია, რომელიც ეზოპეზე გაცილებით ადრე, ჩვ.წ. აღრიცხვამდე IX-VIII საუკუნეებში ცხოვრობდა.

ვნახოთ, როგორ განმარტავს ს. საბა ორბელიანი „სიტყვის კონაში“ იგავს. იგავი – ესე არს სიტყვითი მაგალითი, გინა საჩვენებელი, გინა მოსანიშნავი; არაკი – სომხურად იგავს ჰქვიათ, განმარტავს იქვე. ქართული ენის განმარტებით ლექსიკონში არაკი განმარტებულია, როგორც ზღაპრული შინაარსის იგავი, ხოლო იგავი – მოკლე ალეგორიული მოთხრობა ან ლექსი ზნეობრივ-დამრიგებლური შინაარსისა. ჩამოთვლილი განმარტებებიდან სოლომონ მეფის იგავებს ს. საბა ორბელიანისეული განმარტების ის ნაწილი მიესადაგება, სადაც იგავი არის სიტყვითი მაგალითი, გინა საჩვენებელი, გინა მოსანიშნავი.

სოლომონ ბრძენთან ყოველგვარი ამბების თხრობის გარეშე მოცემული გვაქვს თითქმის აფორისტული ხასიათის სწავლა-დარიგება. ბრძენი მეფე უშუალოდ მოზარდებსა და ახალგაზრდებს მიმართავს, ხშირად ხმარობს გამოთქმებს: „ისმინე, შვილო, სწავლა მამისა შენისაი“... (იგავთა 1,8); „შვილო, ნუ სადა გაცდუნებენ შენ კაცნი უღმრთონი“ (იგავთა, 1,16); „ისმინეთ ყრმათა სწავლა მამისაი“ (იგავთა 4,1).

როცა სოლომონ მეფე იგავთა დასაწყისში წერს: „რომელთა ესმეს ბრძენსა უბრძენეს იყოს, მენავეთმოდღერებაი მოიპოოს, ხოლო მეცნიერმან მოღვაწეებაი მოიპოოს. ცნას იგავი დაფარული სიტყუაი, თქმული ბრძენთა და უწყებანი მათნი“ (1,5-6), აქ ლაპარაკია სიბრძნის, როგორც საკრალური ცოდნის განსაკუთრებულობაზე, რომელიც ყველასათვის არ იყო ხელმისაწვდომი; ხოლო მენავეთმოდღერაი აქ ნიშნავს არა ფლოტის ხელმძღვანელს, არამედ ზოგადად მმართველს.

ჩემი ღრმა რწმენით, უძველეს დროში იგავი ბრძნულ გამონათქვამს, აღმზრდელობითი ხასიათის სწავლა-დარიგებას ერქვა, რასაც შემდგომ მიემატა არაკი ანუ ამბავი (აქია – თუშური დიალექტი) და ასე შედგა კომპოზიტი იგავ-არაკი, რომლის განმარტებაში აუცილებლად არის მითითებული, რომ ის დიდაქტიკურ-აღმზრდელობითი ხასიათისაა.

იგავ-არაკი – დიდაქტიკური (აღმზრდელობითი) ხასიათის პატარა, სიუჟეტური ალეგორიული ნაწარმოები. იგავ-არაკებში ხშირად ცხოველებია გამოყვანილი, თუმცა მათ ნაცვლად ადამიანები იგულისხმებიან („დილა“ საყმაწვილო ენციკლოპედია, წიგნი მეათე, „ქართული მწერლობა“, ნაწილი პირველი, გვ 71, 2006წ. თბილისი).

არაკებით, ანუ მოგონილი ამბებით უფრო გაადვილდებოდა სააღმზრდელო საქმიანობა, ამიტომ სწავლება, დარიგება, ბუნებრივად შეერწყა შესაბამის საკითხზე მოგონილ ამბავს და მივიღეთ უკვე არა მხოლოდ იგავი, არამედ იგავ-არაკი, რომელიც თავის სიტყვიერ ქსოვილში კი ინახავს წარმომავლობას, მაგრამ დღეისათვის ეს ისტორია აღარავის ახსოვს და კომპოზიციის ნაწილები სინონიმებად იქცა.

სამწუხაროდ, რუსულსა და გერმანულ ენაში საერთოდ არ ჩანს ეს კომპოზიტი (რაც ერთხელ

კიდევ მიუთითებს, რომ ქართული ენა გაცილებით ძველი ენაა) და ამ ლიტერატურული ჟანრის აღსანიშნავად ერთი სიტყვაა გამოყენებული. რუსული Басня – იგავი, არაკი, იგავ-არაკი, ხოლო გერმანული Fabel-ის განმარტება იგავი, არაკი და კიდევ ფაბულა, სიუჟეტია.

უარყოფა იმისი, რომ პირველი მეიგავე სოლომონ ბრძენია, შეუძლებელია. სოლომონ მეფის სახელი მთელ მსოფლიოშია ცნობილი, როგორც ღმრთივ განათლებული ბრძენისა. ბიბლიურ წიგნებს „იგავთა“ წიგნის გარდა ამწიგნებს ამ ბრძენი მეფის დაწერილი „ქება ქებათა“ და „ეკლესიასტე“. ამ წიგნების შესანიშნავი ქართული თარგმანები მოგვეპოვება ჩვენ ბიბლიის სხვა წიგნებთან ერთად. მაგალითისთვის მარტო გიორგი მთაწმინდელისეული რედაქციაც იკმარება.

მცხეთურ ხელნაწერში სოლომონ მეფის ეს წიგნი წარმოდგენილია როგორც „წიგნი იგავთა, რომელსა ებრაულად ეწოდების მისლე“. როგორც უკვე ვთქვი, ამ წიგნში, რომელიც 31 თავისგან შედგება, რაიმე ამბავი არ არის მოთხრობილი. აქ არის მიმართვა სწავლებისათვის. პირველ რიგში ღმრთის სიყვარულს ასწავლის სოლომონ ბრძენი ყმაწვილებს; მთლიანად ამ წიგნს სასწავლო-აღმზრდელობითი დანიშნულება აქვს.

დაბეჯითებით ვერ ვიტყვი, იცნობდა თუ არა ეზოპე სოლომონ მეფის იგავთა წიგნს, მაგრამ ერთი ფაქტია, მისი იგავები მარტივი ენით, მაგრამ მაინც შეიცავს სოლომონის იგავების სიბრძნეს.

მაგალითად: ეზოპეს იგავ-არაკში „არწივი და ძელა“ გამოყოფილია შეგონება: „ფიცის გამტეხი მოძმის განაჩენს რომ გაექცეს, უფლის განაჩენს ვერსად დაეძალებაო“; იგავ-არაკში „ძელა და ქაცვი“ შეგონებაა: „ზნებოროტი კაცისგან სიკეთეს ნუ მოელიო“. სოლომონ ბრძენი იგავთა წიგნში გვმოძღვრავს: „რამეთუ იგინი, რომელნი კაცის კვლასა თანამდებ არიან, იუნჯებენ თავისა თვისისა ძვირსა, ხოლო დაქცევაი კაცთა უშჯულოთაი ბოროტ არს“ (იგავთა, I.18),

ეზოპეს აქვს ასეთი იგავი „უხასიათო ცოლი და მისი ქმარი“. ამ იგავში შეგონება ცალკე გამოყოფილი არ არის, მაგრამ სათაურიდანვე ჩანს სათქმელი, ანუ როდენ მნელი ასატანია უხასიათო და უსაქციელო ცოლი ოჯახში. ამ საკითხზე სოლომონ მეფის იგავებში მრავალგზის არის ნათქვამი: „დედაკაცი უგუნური და ცხარი ნაკლულევან იყოს პურითა, რომელმან არა იცის სირცხვილი (იგავთა, 9,13). „ვითარცა საყური ყელსა ღორისასა – დედაკაცსა სახებოროტსა – სიკეთე“ (11, 22). „დედაკაცი მხნე და გონიერი გვირგვინი არს ქმრისა თვისისა, ხოლო ვითარცა მლილი, ეგრე წარწყმიდის ქმარი თვისი დედაკაცმან ბოროტმოქმედმან“ (12,4).

ეზოპეს იგავ-არაკის „ჩიტებზე მონადირე და გველი“ შეგონება არის: ვინც სხვას უმზადებს სასჯელს, იმავე სასჯელის მსხვერპლი თვითონვე გახდებაო. სოლომონ ბრძენი წერს: „რომელი იქმოდის კეთილსა, ეძიებს მადლსა კეთილსა, ხოლო რომელი გამოეძიებს ბოროტსა, ეწიოს მასვე“ (იგავთა. 11, 27).

ასეთი მაგალითების მოყვანა, რა თქმა უნდა, კიდევ შეიძლება, მაგრამ ესეც საკმარისად მიმაჩნია. აღვნიშნავ, რომ სახარებისეული იგავებიც სოლომონის სიბრძნით არის ნასაზრდოვები. სოლომონ ბრძენი ხშირად უფლის სახელით იძლევა რჩევა-დარიგებას, რადგან თვლის, რომ თვითონაც ეს სიბრძნე ღვთისაგან მიეცა. „დასაბამი სიბრძნისა არს შიში უფლისა“ (1, 7). „რამეთუ უფალმან მოსცეს სიბრძნე და პირისა მისისაგან მეცნიერებაი და გულისხმისყოფაი“ (იგავთა 2,6). გასაკვირი არ არის, რომ მსგავსი მაგალითები დაიძებნება სულხან-საბა ორბელიანთანაც და დავით გურამიშვილთანაც.

ჩემი წერილი მიზნად არ ისახავს, შეიცვალოს იგავ-არაკის დღევანდელი მნიშვნელობა, მაგრამ ის, რომ პირველი მეიგავე სოლომონ ბრძენია და არაკი ანუ ამბავი მოგვიანებით დაემატა და ამ არაკების პირველად გამომთქმელი ეზოპეა, დროა, თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობაში იყოს ცნობილი.

შთანქცდილია

ნონა მაქაცარია

„სხვა რაკურსით“...

თვალეგაბრწყინებული ვუყურებ წიგნს, რომელიც ხელთ მიჭირავს. ვფიქრობ, არ მიწყენს ცნობილი შოუმენი გია ჯაჯანიძე, რომ დავესესხო მისი გადაცემის სათაურს: „სხვა რაკურსით“ და მეც გამოვიყენო.

ღიახ, „სხვა რაკურსით“ დამანახვა ამ კრებულმა ჩემი ოჯახის უახლოესი მეგობარი დიანა ტყეშუჩავა, „ჩვენი დია“, როგორც ვეძახდით მას მე და თემური.

ეს ქალბატონი გახლავთ ნიჭიერი, ენერგიითა და ენთუზიაზმით აღსავსე პიროვნება, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, არაერთი წიგნის ავტორი, ახალგაზრდა თაობის აღმზრდელი, რომლის ლექციებს ვერასოდეს დაივიწყებენ მისი სტუდენტები, რადგან გამოცდილი ლექტორი უზიარებს მათ მეცნიერებისა და ჟურნალისტიკის საფუძვლებს. მაგრამ უნდა აღვნიშნო, რომ უპირველესად ის არის კარგი დედა, კარგი ბებია, კარგი მეუღლე და უანგარო მეგობარი. სიტყვა უანგარო შემთხვევით არ მითქვამს, ქალბატონი დიანა, მართლაც, უანგაროდ ემსახურება თავის პროფესიას და მერე მისთვის უახლოესი ადამიანების წინსვლასა და კეთილდღეობას.

ჩვენი მეგობრობა ნახევარ საუკუნეს ითვლის. დამეთანხმებით ალბათ, რომ ეს დრო არც ისე ცოტაა, მაგრამ არც ბევრი, რადგან ნამდვილი მეგობრობა ეს ისეთი გრძნობაა, რომ მას დრო და ხანი არ აბერებს, უფრო მეტიც, ის ყოველთვის გაუხუნარია.

ახლა მივუბრუნდები ამ კრებულს – „მცხრალი მზე“.

ქალბატონი დიანა წინასიტყვაობაში აღნიშნავს, რომ ეს მე სისუსტედ ჩამითვალეთ, რადგან მხოლოდ ლექსის ტრფიალი ვარო. არადა, რატომ უნდა დაემალა ახალგაზრდობისდროინდელი გულის გულიდან წამოსული, ქალბატონი დიანა პოეტობაზე თავს არ დებს, მაგრამ, ჩემი აზრით,

პოეტურ მუხასთან მიახლოება მას ნამდვილად შეუძლია. ამ ხერხით ის დარდს, სინარულს, იმედს, სასოწარკვეთას, თუნდაც ტკივილს ანდობს სუფთა ფურცელს. ანდობს და კარგადაც იქცევა. ამ მუხთალ წუთისოფელში, სადაც გამეფებულა ბოროტება, შური, გაუტანლობა, საჭიროა დიდი ძალისხმევა, რომ შენარჩუნდეს სიკეთე, მოყვასისა და უფლის სიყვარული, ქალბატონი დიანას პოეტური მუხა სწორედ ამას ემსახურება, ის ნელთბილი ნოსტალგიით საუბრობს გარდასულ დღეებზე, პოეტური ფრაზებით ესიყვარულება მეგობრებს. გამოვარჩევ ლექსს „დეპრესიული“ (სიზმარი?!), რომელსაც უძღვნის სულიერ ძმას და ჩვენი თაობის ღირსეულ წარმომადგენელს – ამირან ლაზარე სინაურიძეს:

„სიმართლეს გროშის ფასი აქვს,
ათასი ოქრო „სკანდალს“,
ყავლგასულია სიკეთე,
ეს სრული „ანაქრონიზმი“
იმ საუკუნეს გაჰყვა...
ჩვენი სული და სილაღეც,
როგორც ზედმეტი ბარგი...
(„აქ უადვილოა დარდი“!)

ესიყვარულება სამშობლოს:
„თუნდაც ათვერ და ათასვერ
უმრავლეს მტერთან
არ შედრკებოდა
სულით ძლიერი...
ძალა გენი...
ვერაგულადაც შემოპარულს
უმაღ იცნობდა,
ეწირებოდა ათი ათასი
თევდორე ბერი“...
(„რა ძალაა“?!)

ესიყვარულება წინაპართა აჩრდილებს:
„ხავსგადავლილი ეზო,
გამოკეტილი კარი.
გაოგნებული ვდგავარ,
საით წასულხართ, საით?!
ჩემი ბავშვობის სამოთხე,
ყვილ-ხივილით სავსე,
ბებოს ბუზლუნი ტკბილი,
ბაბუას დარდი მწარე...
(„(ტ)კივილი“)

ესიყვარულება მშობლებს:
„მომენატრება ყოვლისშემძლე
თქვენი ხელები...
ისევე, როგორც იმ შორეულ,
ფერად სიზმრებში,
მომენატრება ყოვლისმხილველი,
სიყვარულით სავსე თვალები“...
(„ვალი“)

ქალბატონი დიანა პოეტური ფრაზებით ამკობს ბუნების სიმშვენიერეს ლექსებში: „არავი“ „ზღვა“, „მთა“, „ეჭვი“, „ნეფისკალოდან“... ასევე – საყვარელ შვილებს: „ფრთები“, „იკას“... ყოველივე ზემოთ თქმულის შემდეგ მე არა მაქვს უფლება, რომ ქალბატონ დიანა ტყეშუჩავას

„სხვა რაკურსით“ დანახული ნიჭი არ დავაფასო, უფრო მეტიც, აქაც მოვიშველიებ იაკობ გოგებაშვილის პრემიის ლაურეატის, აკადემიკოს რევაზ ბალანჩივაძის ფრაზას, რომელიც მან წარმოთქვა კრებულის „მცხრალი მზე“ გაცნობის შემდეგ: „პოეზიაა, აბა, რა არის“?!

დასასრულს, ისევ თავისი ლექსის „წარსულის“ სიტყვებით მივმართავ ჩემს საყვარელ მეგობარს:

„ცხოვრება ხომ ერთი ბრძნული,

უთავბოლო ზღაპარია,

აღმრთებით, დაღმართებით,

იმედებით, საოცრებით...

წა(რ)სულია, წასულია,

გულის ნაწილს ჩაფრენილი,

წლები – მაინც სანეტარო,

წლები – უღვთოდ გაფრენილი“...

მართლაც, გაფრინდა სანეტარო წლები, მაგრამ ჯერ კიდევ დასასრულამდე შორია...

ყოფილიყავი შემართებით, დიდხანს გეკეთებინოს შენი საყვარელი საქმე, სინარულითა და სიყვარულთ გაგვევლოს ეს წუთისოფელი.

პეტრონიისთვის...

მზია მემერიშვილი

ოფოფის სიზმარი

თეთრ სამოსში ციცარი,
რა ვქნა, ველარ ვიცანი,
ბუ და ჭოტი შორტებში –
ცხადია, თუ სიზმარი?!

გაიარა ბატუნამ
მოხდენილად, ნარნარად,
ჩხიკვმა, გვრიტმა, შოშიამ,
ბოლოს – ბოლოქანქარამ.

დიზაინერს კითხულობთ? –
ნიჭიერი, განთქმული,
მოლალური ლილიკო,
გუგულების ნათლული.

თეთრ სამოსში ციცარი
ბოლოს მაინც ვიცანი,
ესეც ასეე, გაამბეთ
წუხანდელი სიზმარი.

რა ხდება ზოოპარკში?

ოფოფს ქანცი გასწყვეტია,
კუდი ვარცხნა ცხრა მელიას,
ყვანჩამ კაბა მოიხდინა,
ო-ჰო-ჰო-ჰო, რა ჭრელია!

იპრიალებს ზღარბი ეკლებს,
მძივებს ისხამს სირაქლემა,
ყვავილებით დაამშვენეს
ეზო კუმ და ჟირაფებმა.

ტორტი მორთო ათმა ციყვმა,
მზარეულობს ათი დათვი,
სუფრას აწყობს დინჯად,
ოცდაათი ფარშევანგი.

და რა ხდება ზოოპარკში?

ძეობაა, ყველა ხარობს
ციცქნა სპლიყვის დაბადებით,
ერთი ნახეთ, რა ბიჭია,
ვარსკვლავების სადარები!

ლოკოკინას სიმღერა

დავსეირნობ აღმა-დაღმა
ზოზინ-ზოზინ, ნება-ნება,
ვისაც სახლი ზურგზე ადვას,
იმას არსად ერქარება.

მომშვივება? დავპურდები,
სუფრას გავშლი მინდვრად, მთაში;
დავიღლები? გავყურდები
ჩემს პაწია ნიჟარაში.

დიდედა

საჩეჩელზე მატყლს ჩეჩავს და
თითისტარზე ართავს ფთილებს,
თბილ-თბილ წინდებს გვიქსოვს ხოლმე
და გვიქარგავს მე და ლილვს.

მივბაძეთ და სულ ამაოდ,
ვერც მოვქსოვეთ, ვერც დავექარგეთ,
ნეტავი რა დაემართათ
საქსოვ ჩხირებს, ნემსებს, ძაფებს?!

დიდედასთან დავიჩვილეთ,
ენატკბილობს, ენამზეობს,
არ იდარდოთ, კუდრაჭებო,
მე გასწავლით ხელსაქმესო.

დღეს პირველი აპრილია

მელაკუდა მიიმღერის:
– დღეს პირველი აპრილია,
ტყის ამბები მოვიგონე,
დაჯერება ადვილია!

ჩემი თვალით ვნახე, სკვინჩამ
კუდი კურდღელს გაუცვალა,
მგლების ხროვა შეაშინა
ერთმა უწყინარმა ცხვარმა.

აიშენა ქარმა სახლი,
აისრულა საწადელი,
ბუზმა დათვებს შეუჭამა
ვებერთელა თაფლაკვერი.

ტკბილად გალობს ყვანჩალია,
ბულბულები გადარია,
შაშვმა ბარტყი მიაბარა,
ავარჯიშებს რა ხანია.

ჰა-ჰა-ჰა-ჰა, დელი-დელი,
დაიჯერეთ ყველაფერი?!

დღეს პირველი აპრილია,
მოტყუება ადვილია!

დათვი მართას ამბავი

დათვი მართა ბუტბუტით
მიუყვება ბილიკებს:
– რა კარგია, მთელ ტყეში
არავინ მაქილიკებს.

თაფლი მმართვეს კეკესი,
აგერ ერთი წელია,
საყვედური კი არა,
სიტყვა არ დასცდენია.

აი, კეკეც შემოხვდა,
აუცრემლდა თვალები,
ქილას უწვდის თაფლიანს:
– დაო, გენაცვალები,

ასე რამ დამავიწყა
ვალი, ნეტავ ვიცოდე,
მრცხვენია, შემოგველოს,
კეკეც, ჩემი სიცოცხლე!

კეკემ ჩაიხითხითა:
– მართო, მგონი, დავბერდით,
წელან ვერ გავისხენე
გუშინდელი ამბები.

თათით ცრემლი მოსწმინდა,
დაპატიჟა სამხარზე –
პანტის გემრიელ ჯემზე
და თაფლიან ნამცხვარზე.

დიდ ტორტს ვაცხობთ

პაპამ ძროხა მოწველა,
რძეც გვაქვს, ხაჭოც, კარაქიც;
კვერცხი დადეს ქათმებმა,
მომაქვს კონხტა კალათით.

ბაღში მარწყვზეც შევირბენ,
ძალიან მიხარია,
დიდ ტორტს ვაცხობთ, მამიკო
ხვალ იუბილარია.

„სტალინის დიდი ფიროსმანი“ ...

ახალი სიტყვა დიდ ფიროსმანზე

ავტორის მიერ მართალ ნააზრევი

აზრსავსებითი სისრულით, ნიკო ფიროსმანაშვილის ფერწერულ შედეგთა იდუმალებაზე ყოველმხრივ ვეცადე სულიერ-გონებით შევსულიყავი, მხატვრისგან ამომავალ შორეულ უსაზღვროდ უმდიდრეს სიღრმეებში, დიდი ხელოვნების სიახლე საოცრებათა საწყისებ-შობათ მოვლენა ხილვებით.

აქ, ამ თავისებურ ნაწარმოებში, მე საგანგებოდ არ ვიხილავ აღვწერ და ვარჩევ, არცერთ მისეულ სურათ შედეგს, და ჩემი, როგორც ავტორის სრულიად დამოუკიდებელი თემატურ-იდეურად განსხვავებული ფაბულათ მიდგომა და გულ-მართალი მცდელობებია ავხსნა-განვიხილო, დავასურათო ის ურთულესი შეგონებითი ზეციური განგება თუ სივრცობრივ უმდიდრესი იდუმალებათა ფორმები, რითაც შემოქმედებითად უწმინდეს უხილაობამ გამოკვება დიდი ფიროსმანის ნებისმიერ ფერწერული ნაშობ სურათი.

თავდადებით ვეცადე და სავსებით აღვწერე, თუ როგორი კაშკაშა ვარსკვლავითური უძლიერეს ხილვებ თვინიერ შეგონებებია უფლისმიერი შემოქმედის აალებული წვა შემზადებით; ყოვლის შემდგომ, უჩვეულო ძალისმიერი შინაგანი ნიჭის ბიძგებ ცეცხლოვან ვულკანური ამოფრქვევებია და დიდი უზენაესის დავალება, ღვთიურ შეგონება-მითითება; დიახ, ზეენარულ უმტკიცესი თვისებათაგან;

ასევე გულდად ვამხელ მხატვრის სულიერ-გონებრივი კეთილშობილურ საოცარ ძვირფასეულობას, თუ რა ფორმით, შორეულ-ციური სიღრმეებიდან ჰარმონიულ ტალღისმიერად მიეწოდებოდა და ზემალებიდან გარდაუვალ კეთილი დავალებისმიერობით მშობიარობდა, რითაც შემოქმედი სრულიად რომ განიკურნებოდა. აკი თავადვე მხატვარი აღიარებდა, წმიდა გიორგი მახის ფუნჯის წვერზე და მუდამ მქადაგებს: ხატე, ნიკალა, ხატე! და სრული შეწირულ აღსრულებით იხატებოდა კიდევაც ფერწერული საკვირველ სიახლე შედეგები.

რეზო (ემელიანე) ადამია

რეზო ადამიამ თავის უმშვენიერეს ფერწერულ ტილოებთან ერთად არაერთი საინტერესო წიგნი უძღვნა ხელოვნების ჭეშმარიტ შემფასებლებსა და თავყვანისმცემლებს.

მისი ნაწარმოების გმირები კი ის დიდი ქართველი ხელოვანები არიან, ვისი შემოქმედებაც მსოფლიო კულტურის საგანძურს ამშვენებს: ნიკოლოზ ბარათაშვილი, გალაკტიონ ტაბიძე, კონსტანტინე გამსახურდია, ტერენტი გრანელი.

ახლა კი, ამ ახალი წიგნის შექმნისას, მარად-ისობიდან დიდი ნიკო ფიროსმანის სული გამოიხმო, როგორც თავად ბატონი რეზო ბრძანებს: „აქ, ამ თავისებურ ნაწარმოებში, მე საგანგებოდ არ ვიხილავ, აღვწერ და ვარჩევ, არცერთ მისეულ სურათ-შედეგს, და ჩემი, როგორც ავტორის სრულიად დამოუკიდებელი თემატურ-იდეურად განსხვავებული ფაბულათა მიდგომა და გულმართალი მცდელობებია ავხსნა – განვიხილო, დავასურათო ის ურთულესი შეგონებითი ზეციური განგება, თუ სივრცობრივ უმდიდრესი იდუმალებათა ფორმები, რითაც შემოქმედებითად უწმინდეს უხილაობამ გამოკვება დიდი ფიროსმანის ნებისმიერი ფერწერული ნაშობ სურათი“.

ნიკო ფიროსმანის ცხოვრებასა და შემოქმედებაზე არაერთი პოეტური თუ პროზაული ნაწარმოები შექმნილა, შეიძლება ითქვას, ისე უხვად, ისე თავყვანისცემით, ისეთი სიყვარულითა და სევდით, სხვა არცერთ ქართველ არტისტზე რომ არ დაუწერიათ.

რეზო ადამიას წიგნი „საქართველოა ფიროსმანი“, ახალი სიტყვაა დიდ ხელოვანზე. მწერალი ლამარტენის სიტყვებს შეგვანსენებს: „ადამიანი არის ჩამოვარდნილი ღმერთი, რომელსაც ახსოვს ზეცა“.

დიახ, ზეციური, კოსმიური გონით ცდილობს ავტორი ფიროსმანის სულიერი პორტრეტის დახატვას: „ნიკო ფიროსმანაშვილი უდიდესი ეროვნული სულიერ-განძეული სიმდიდრე, ხალხთა მარადიული სულის მკურნალი და იშვიათი ფერწერული სამკაული რომაა, კოსმოს-ღვთისაგან გვებოძა“.

აი, მკითხველო, თქვენ წინ გულივით გადამლილა რეზო ადამიას ახალი წიგნი, როგორც თავად ბრძანებს: „სრულიად სევდიან-დაღვრემილი ნაწარმოები“, ნაწარმოები, რომელსაც უფლის თვალი დასტრიალებს.

კეთილი იყოს წამკითხველო, თქვენი ამ წიგნთან მიახლება.

მაყვალა გონაშვილი,

საქართველოს მწერალთა კავშირის თავმჯდომარე, რუსთაველის პრემიის ლაურეატი

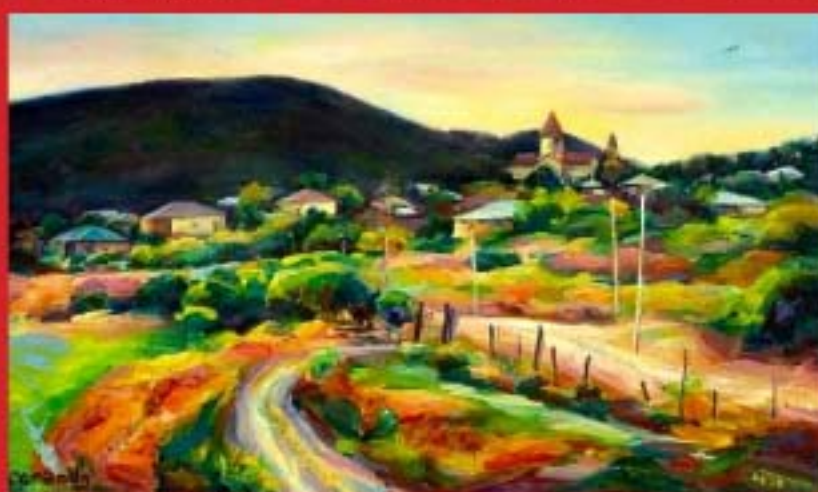
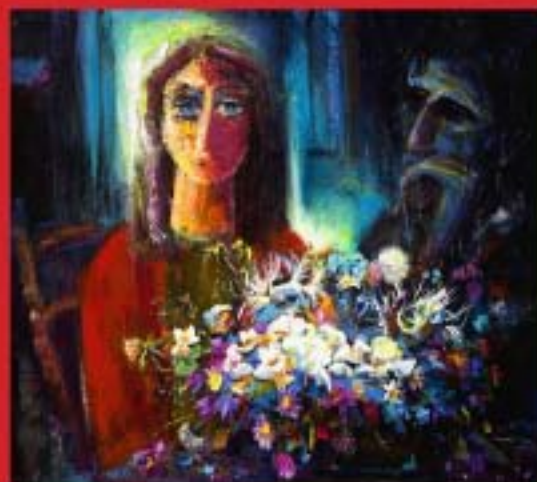
მხატვარი ზაზა ჩუბინიძე

ჟურნალ „ანეულის“ შემოქმედებები: რევაზ ბალანჩივაძე, ლეილა ბულქანია, მაია დიაკონიძე, ნონა მაქაცარია, მაია მჭედლიშვილი, გიორგი პაპუაშვილი, გონელი როგავა, თენგიზ უთმელიძე, ლეილა ჯახველაძე

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანეულის“ რეკვიზიტები:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE22
ანგარიშის ნომერი: GE81BG0000000306158900

მხატვნი — თანხი ღმერთი

ახყურია — გაბოვბურიას ხნურია